

ადრეული განათლების კურიკულუმი
თ ა შ ა შ ი

ნაწილი I

მეთოდური
სახელმძღვანელო
2-დან 5 წლამდე და
შერეული ასაკობრივი
ჯგუფებისთვის

ხათუნა დოლიძე, თამარ ბაქრაძე, ნინო ჯიჯავაძე

გამომცემლის
ლოგო

თბილისი

2020

ადრეული განათლების კურიკულუმი – თ ა მ ა შ ი
მეთოდური სახელმძღვანელო 2-დან 5 წლამდე და შერეული ასაკობრივი ჯგუფებისთვის, ნაწილი I

ავტორები: ხათუნა დოლიძე, თამარ ბაქრაძე, ნინო ჯიჯავაძე
რეცენზირებულია International Step by Step Association-ის მიერ.
რეცენზენტები: მიხაელა ლონესკუ PhD, MA; კონსტანტინა რენცუ PhD, MA; ალიოშა რუდასი MA

რედაქტორი: ეკა კეკელია
მხატვარი: ლექსო რატიანი
დაკაბადონება: გიგა კეკელია

წიგნში გამოყენებულია შემდეგი საბავშვო ბაღების ფოტოები:
თბილისის №6 ბაგა-ბაღი; ბოლნისის №2 ბაგა-ბაღი; ბათუმის №34 საბავშვო ბაღი;
ბათუმის №30 საბავშვო ბაღი; ადრეული განათლების ცენტრი „მწვანე ალუბალი“

საქართველოს განათლების,
მეცნიერების, კულტურისა
და სპორტის სამინისტრო

ISBN....

გამომცემლის ლოგო და
რეკვიზიტები

ადრეული განათლების კურიკულუმი – თ ა მ ა შ ი ადრეული და სკოლამდელი განათლების მეთოდოლოგიური მხარდაჭერის მიზნით შეიქმნა, საქართველოს განათლების, მეცნიერების, სპორტისა და კულტურის სამინისტროსა და ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის ბავშვის განვითარების ინსტიტუტის თანამშრომლობით.

კურიკულუმის მიზნია, დაეხმაროს 2-დან 5 წლამდე ასაკის ბავშვებთან მომუშავე პერსონალს, საგანმანათლებლო პროგრამის შედგენაში, განხორციელებასა და შეფასებაში.

კურიკულუმი წარმოადგენს როგორც ზოგად, ასევე კონკრეტულ მითითებებს, ცოდნას, გამოცდილებას, თუ როგორ უნდა ხდებოდეს ადრეული ასაკის ბავშვებისთვის განმავითარებელი და საგანმანათლებლო გარემოს ორგანიზება და უზრუნველყოფა. გზამკვლევი მოიცავს დაგეგმილი თუ დაუგეგმავი სიტუაციების აღწერას, თამაშებს, რუტინას, ურთიერთობებს, რომლებიც სპეციალისტებს საგანმანათლებლო პროგრამის ყველა დონეზე (ბაღის, ჯგუფის, ინდივიდუალურ) შედგენა-განხორციელებაში დაეხმარება.

სახელმძღვანელო ორი ნაწილისგან შედგება. პირველი ნაწილი – მეთოდური სახელმძღვანელო 2-დან 5 წლამდე და შერეული ასაკობრივი ჯგუფებისთვის – ადრეული განათლების მეთოდოლოგიას ეხება. მეორე ნაწილში – პრაქტიკული სახელმძღვანელო/სცენარები 2-დან 5 წლამდე და შერეული ასაკობრივი ჯგუფებისთვის – მოცემულია პრაქტიკის მაგალითები. რამდენიმე დღიან სცენარებში თვალსაჩინოდ არის წარმოდგენილი სახელმძღვანელოს პირველ ნაწილში მოცემული თეორიული საკითხების პრაქტიკული გადაწყვეტები.

ავტორები სახელმძღვანელოს შექმნის პროცესში მიღებული რჩევებისა და მოსაზრებებისათვის მადლობას უხდებიან ადრეული განათლების სფეროს ექსპერტებსა და პრაქტიკოსებს: თამთა კუხალიძვილს, ნინო ლაბარტყავას, თამარ სალინაძეს, ხათუნა მეტრეველს, მანანა ხუციშვილს, მაკა ფალავანდიშვილს, ბელა ჯოხაძეს და ნათია მუნჯიშვილს.

ნაყოფიერი თანამშრომლობისა და მნიშვნელოვანი რჩევების გაზიარებისათვის ავტორები ასევე მადლობას უხდებიან სკოლამდელი და ზოგადი განათლების განვითარების დეპარტამენტის ექსპერტებს: მარიამ ჩიქობავას, ეკატერინე ლეჟავას, ნიკო სილაგაძეს, თამარ თოლორაიას, ია აფთარაშვილს, მარიამ გილაშვილს და თამარ ჯაყელს.

განსაკუთრებული მადლობა ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის ბავშვის განვითარების ინსტიტუტის პარტნიორ ორგანიზაციას – International Step by Step Association და მის წარმომადგენლებს: მიხაელა ლონესკუს, კონსტანტინა რენცუს და ალიომა რუდასს სახელმძღვანელოს რეცენზირებისთვის.

სარჩევი

კურიკულუმის მიმოხილვა	1
თავი 1. ღირებულებები და სახელმძღვანელო პრინციპები	10
კურიკულუმის ათი ღირებულება და პრინციპი	10
პრინციპები პრაქტიკაში	14
თავი 2. კურიკულუმის მიზნები	17
ჯგუფის ერთობა	17
კვლევა-აღმოჩენა	23
თავი 3. საგანმანათლებლო პროცესის შინაარსი	29
ხელოვნება	30
წიგნიერება	32
მეცნიერება	33
რუტინული საქმიანობები და გადასვლები	35
თავი 4. ბალის გარემოს მოწყობა	38
ოთახი და ეზო	38
ხელოვნება, წიგნიერება, მეცნიერება ოთახში და ეზოში	57
ღრო და განრიგი	59
ბალის გარემოს გავლენა ბავშვზე	63
თავი 5. საგანმანათლებლო პროცესის მეთოდები	66
თამაში და გამოწვევა	66
აღმზრდელის სტრატეგიები	69
თემა და პროექტი	70
თავი 6. თამაშების და სტრატეგიების მაგალითები	83
ჯგუფის ერთობა. სტრატეგიები და თამაშები	83
კვლევა-აღმოჩენა. სტრატეგიები და თამაშები მიმართულებებიდან	98
თავი 7. საგანმანათლებლო პროცესის დაგეგმვა	110
რა არის დაგეგმვა და მისი მიზანი	110
მიმდინარე გეგმა	111
ინდივიდუალიზაცია და ინდივიდუალური გეგმა	123
თავი 8. დანახვა, ჩანიშვნა, დაფიქრება	127
დააკვირდი, რა აინტერესებთ ბავშვებს	128
დაინახე, დააფასე, დაფიქრდი. პორტფოლიოს წარმოება	128
რეფლექსური დღიური	133
შეფასებითი პორტფოლიო	137
გაუზიარე მიღწევები ოჯახებს	141
თავი 9. ოჯახებთან თანამშრომლობა	142
ოჯახებთან თანამშრომლობის მნიშვნელობა	143
ბალის საგანმანათლებლო საქმიანობაში მშობლის მონაწილეობა	144
ბავშვის სწავლასა და განვითარებაში მშობლის უწყვეტი ჩართულობა	145
მშობელთა განათლება	145
თავი 10. პერსონალის თანამშრომლობა	147
ბავშვებთან მომუშავე პერსონალი – აღმზრდელი	147
ბავშვებთან მომუშავე პერსონალი – სპეციალიზირებული აღმზრდელი	149
ბავშვებთან მომუშავე პერსონალი – საგანმანათლებლო პროცესის მხარდამჭერი პერსონალი	150
ბალის ადმინისტრაცია	151

კურიკულუმის მიმოხილვა

2-5 წლიანთა კურიკულუმი ადრეული და სკოლამდელი განათლების დაწესებულებებისა და 2-დან 5 წლამდე ასაკის ბავშვებთან მომუშავე პერსონალისთვის შეიქმნა, საგანმანათლებლო პროგრამის შედგენა, განხორციელებისა და შეფასების მიზნით.

კურიკულუმი წარმოადგენს როგორც ზოგად, ასევე კონკრეტულ მითითებებს, ცოდნას, გამოცდილებას, თუ როგორ უნდა ხდებოდეს ადრეული ასაკის ბავშვებისთვის განმავითარებელი და სასწავლო გარემოს ორგანიზება და უზრუნველყოფა. გზამკვლევი მოიცავს დაგეგმილ თუ დაუგეგმავ გამოცდილებებს, თამაშებს, რუტინას, ურთიერთობებს, რომლებიც სპეციალისტებს საგანმანათლებლო პროგრამის ყველა (ბადის, ჯგუფის, ინდივიდუალურ) დონეზე შედგენა-განხორციელებაში დაეხმარება.

კურიკულუმი საგანმანათლებლო გარემოს ყველა ძირითად კომპონენტს მოიცავს:

- ✦ მიზანი, ამოცანები და შედეგები. პასუხობს კითხვას: რისთვის, რა მიზნებს ემსახურება კურიკულუმი, შედეგად რას უნდა მივაღწიოთ.
- ✦ შინაარსი, მიმართულებები. რა შინაარსით მიიღწევა მიზნები.
- ✦ მეთოდები, პროცედურები. როგორ ხორციელდება ეს შინაარსობრივი კომპონენტი. რა მეთოდებს და მიდგომებს იყენებს შედეგების მისაღწევად.
- ✦ დაბოლოს, შეფასება – რა შედეგებს მიაღწია კურიკულუმმა.

ბავშვი და აღზრდელი კურიკულუმის მიხედვით

ბავშვი **ცნობისმოყვარე**, **მედეგი** და **ლადია**. ის ინტერესით იკვლევს, თავისუფლად სვამს კითხვებს, ეძებს ამ კითხვებზე პასუხებს, უმკლავდება გამოწვევებს, თავდაჯერებულია, არ ნებდება წარუმატებელი მცდელობის შემთხვევაში, თავისუფალი და ბედნიერია.

ამავე კურიკულუმით, აღზრდელი გულისხმიერად ურთიერთობს ბავშვებთან, **პასუხისმგებლიანია**, ფიქრობს საკუთარ ნაბიჯებზე (**რეფლექსურია**) და **პატივს სცემს სხვებს**. იგი მგრძობიარეა ბავშვის საჭიროებების მიმართ და დროულად რეაგირებს მათზე; გულწრფელად აღიარებს და აფასებს ბავშვის თავისებურებებს, ინდივიდუალობას, ემოციებს, სურვილებს, მიღწევებს, უფლებებს. მისი პროფესიონალიზმის და კომპეტენტურობის მთავარი იარაღი – თავის საქმიანობაზე მუდმივი ზრუნვა, ფიქრი და ანალიზია.

თეორიული საფუძვლები

კურიკულუმი – ბავშვის განვითარებისა და სწავლის შესახებ – სხვადასხვა თეორიების და მსოფლმხედველობის შემდეგ საკვანძო იდეებს ეფუძნება:

- ✦ **ფრიდრიხ ფრობელის თამაშზე დაფუძნებული სწავლება** – ბავშვობა თავისთავად არის ღირებული ეტაპი და არა მოზრდილობისთვის „მზადების“ პერიოდი. ბავშვები სამყაროს,

საკუთარ თავს მზრუნველ გარემოში, თამაშისა და ძიების გზით იმეცნებენ და ვითარდებიან. ისინი უკეთ ვითარდებიან, როდესაც მრავალმხრივი განვითარების (ინტელექტუალური, ფიზიკური, სოციალური და სულიერი) და ბუნებასთან სიახლოვის შესაძლებლობა ეძლევათ.

- ✦ **ჯონ დიუის განათლების კონცეფცია** – განათლება გამოცდილებას და სოციალურ ინტერაქციას ემყარება და არა ფაქტების დამახსოვრებას. გამოცდილება მასწავლებლის მიერ სპეციალურად ორგანიზებულ გარემოში აისახება, რომლის ამოსავალი წერტილი ბავშვის ინტერესები, აქტივობები და ამ გარემოში მოსწავლის თავისუფლებაა. სასწავლო პოტენციალი ცხოვრების ყოველდღიურ გამოცდილებებშია. ზრდისთვის არსებითი კი – გამოცდილების უწყვეტობაა.
- ✦ **ჟან პიაჟეს კონსტრუქტივიზმი** – ცოდნა ბავშვის მიერ გარემოს აქტიური კვლევითა და ძიებით შენდება. ადრეულ ასაკში სწავლისა და განვითარებისთვის თამაში კრიტიკულად მნიშვნელოვანია. გარემოსთან ინტერაქცია არსებითია სამყაროს შესახებ ცოდნის აგებაში.
- ✦ **ლევ ვიგოტსკის სოციალური კონსტრუქტივიზმი** – ცოდნა სოციალური კონსტრუქტია. ბავშვსა და სოციალურ გარემოს შორის ურთიერთქმედება ცენტრალურია სწავლისთვის. მასწავლებლები ბავშვებს სწავლის ფორმირებასა და თანმიმდევრობაში ეხმარებიან და საშუალებას აძლევენ, სწავლის პიროვნული, კონკრეტული და ფიზიკური გამოცდილებიდან აბსტრაქტულ, ვერბალურ და ინტელექტუალურ წვდომაზე გადავიდნენ. ამ იდეოლოგიაში მასწავლებელი ცოდნის გადამცემი არ არის. ის ყურადღებით აკვირდება ბავშვებს და სწავლის მხარდამჭერ გარემოს ქმნის. წარმატებული ცხოვრებისთვის პრობლემის გადაჭრის გონებრივი და კულტურული ინსტრუმენტების დაუფლებაა მნიშვნელოვანი.
- ✦ **ჯეფრი კენის და რენატა კენის ტვინის განვითარებაზე დაფუძნებული სწავლება** – ტვინი განვითარების ყველა სფეროს უწევს ორგანიზებას. სწავლა მოიცავს ბავშვის ყველა ფიზიოლოგიურ, ცნობიერ და არაცნობიერ პროცესებს. სწავლის პროცესში მონაწილეობს ცენტრალური და პერიფერიული ყურადღება. სწავლას ხელს უწყობს მულტისენსორული აქტივობები, გამოწვევები (სირთულის მართებული დოზა) და სიახლე, მაგრამ აფერხებს საფრთხის განცდა. ეფექტური სწავლებისთვის აუცილებელია უსაფრთხო გარემო.
- ✦ **ურიე ბრონფენბრენერის ეკოლოგიური სისტემის თეორია** – ბავშვის განვითარებაზე სხვადასხვა ეკოლოგიური სისტემები ახდენს გავლენას. ბავშვის უშუალო სასწავლო გარემო ოჯახი, ბაღი და თემია, და ამ სისტემების ურთიერთობებს გავლენა აქვს ბავშვის განვითარებაზე.

ადრეული განათლების კურიკულუმები

წინამდებარე კურიკულუმი ძირითადად კრეატიულ კურიკულუმს და რეჯიო ემილიას მეთოდოლოგიას ეფუძნება. კრეატიული კურიკულუმის¹ ფილოსოფიის თანახმად, რომელიც მრავალ კვლევას ემყარება, ბავშვები კეთებით სწავლობენ და ვითარდებიან. კრეატიული კურიკულუმი,

1 Dodge, D. T., Colker, L. J. & Heroman, C. (2007). The Creative Curriculum for Preschool. Teaching Strategies

მცირე და დიდი ჯგუფური აქტივობების გამოყენებით, ბავშვის მთლიანობით განვითარებას ისახავს მიზნად, სადაც წამყვანი შემოქმედებითობა, თავდაჯერებულობა და კრიტიკული აზროვნებაა. მისი საგანმანათლებლო სივრცე ინტერესების სფეროებაა დაყოფილი. საგანმანათლებლო პროგრამის შინაარსს ბავშვების ინტერესებიდან აღებული მრავალფეროვანი თემები წარმოადგენს. თემები ძირითადად ყოველკვირეული დაგეგმვის ფორმით არის ორგანიზებული და სხვადასხვა ცენტრებში აქტივობების სახით ხორციელდება. ბავშვები საკუთარი არჩევანით სხვადასხვა ტიპის თამაშებში ერთვებიან, რაც მათი მრავალმხრივი განვითარების პირობას ქმნის. კრეატიული კურიკულუმი აფასებს ბავშვის განვითარებაზე დაკვირვებას და ოჯახებთან მჭიდრო მუშაობას.

რეჯიო ემილიას¹ მეთოდოლოგია წინასწარ დაუგეგმავ², ანუ ემერჯენტულ კურიკულუმზეა აგებული, რაც გულისხმობს კურიკულუმის შინაარსის თანდათან, საგანმანათლებლო პროცესში ჩამოყალიბებას, განვითარებას, სადაც თემები და პროექტები ბავშვების ინტერესებისა და საჭიროებებიდან გამომდინარეობს. უფროსებმა ხელი უნდა შეუწყონ ბავშვებს, თავიანთი აზრები, გრძნობები არა მხოლოდ ენის, არამედ სხვა საშუალებებითაც გამოხატონ. ბავშვებისთვის ხელმისაწვდომია მრავალფეროვანი მასალა, რასაც ისინი თავისუფლად იყენებენ. ყოველდღიური პროცესი სახალისოა და არ მოიცავს რამე სახის ინფორმაციის ფორმალურ გადაცემას. თამაშის, კვლევის, კეთების პროცესში ბავშვები თავს კომფორტულად გრძნობენ და მაღალ სააზროვნო უნარებს ივითარებენ, როგორცაა: შემოქმედებითობა, კრიტიკული აზროვნება, ანალიზი და პრობლემის გადაჭრა. ჯგუფის სივრცე გამოყენებულია როგორც „მესამე მასწავლებელი“ და ისეა მოწყობილი, რომ ბავშვებს მასალებით მანიპულირებისა და მათი მოსინჯვის შესაძლებლობა ჰქონდეთ. ღია მასალები, მაგალითად სხვადასხვა ზომისა და ფორმის ხის კუბურები, სხვადასხვა ფაქტურის ქსოვილები, ბუნებრივი მასალები, მათ შემოქმედებითად გამოყენებას უწყობს ხელს. სივრცე ესთეტიკურია – ბუნებრივ ფერებში, ბავშვის ნამუშევრებით და ბუნებრივი მასალით გაფორმებული. აღმზრდელის როლია, რომ ბავშვებში ინტერესი სხვადასხვა გამოწვევებით და ღია კითხვებით გააღვივოს. უბიძგოს, კითხვებზე პასუხები თავად, დამოუკიდებლად მოიძიონ. აღმზრდელი თითოეული ბავშვის ინტერესებს და შესაძლებლობებს აკვირდება. სისტემატურად აწარმოებს ბავშვების განვითარების პორტფოლიოებს, იყენებს დაკვირვებას დაგეგმვის პროცესში და ახდენს საგანმანათლებლო პროცესის დოკუმენტირებას.

წინამდებარე კურიკულუმის მეთოდოლოგია ასევე ეფუძნება თემატურ და პროექტის მიდგომებს³, რაც, ბავშვების ინტერესებიდან გამომდინარე, აღმზრდელის მიერ დაგეგმილ თამაშებსა და გამოწვევებს, ექსპერიმენტებსა და კვლევას გულისხმობს. კურიკულუმის

1 Edwards, C., Gandini, L., & Praeger, G. F. (2011). *The Hundred Languages of Children: The Reggio Emilia Experience in Transformation*.

2 Stacey, S., & Elizabeth Jones, E. (2018). *Emergent Curriculum in Early Childhood Settings: From Theory to Practice*. Redleaf Press; Second edition

3 Helm, J. H., & Katz, L. G. (2016). *Young Investigators: The Project Approach in the Early Years*. Teachers College Press

სოციალურ-ემოციური სწავლება CASEL¹-ის და პირამიდის მოდელის² კონცეპტუალურ ჩარჩოს ეფუძნება. ამ მიდგომების თანახმად, უფროსი გამიზნულად და წინდახედულად მუშაობს ბავშვების სოციალურ და ემოციურ კომპეტენციებზე, რაც ბავშვების უმეტესობისთვის აუცილებელ საჭიროებას წარმოადგენს. კურიკულუმში მოცემული სოციალური და ემოციური კომპეტენციები CASEL-ის კლასიფიკაციას ეფუძნება, ხოლო მიდგომები – პირამიდის მოდელის მტკიცებულებებზე დაფუძნებულ პრაქტიკას.

კურიკულუმში გათვალისწინებულია ქართული კონტექსტი. საქართველოში აღმზრდელები ათ წელზე მეტია თემატური კურიკულუმით მუშაობენ, რაც ჯგუფების ცენტრებად მოწყობას და აქტივობების თემების გარშემო აგებას ითვალისწინებს. თუმცა, აღმზრდელები პრაქტიკის დაგეგმვისას ძირითადად სხვადასხვა აქტივობების წიგნში გაწერილი თემებითა და აქტივობებით ხელმძღვანელობენ და მხოლოდ იშვიათად გამოდიან ბავშვების ინტერესებიდან. ეს კურიკულუმი კი საშუალებას აძლევს მათ, საგანმანათლებლო პროცესის დაგეგმვა – განხორციელებისას დამოუკიდებლად იმოქმედონ და მთლიანად დაეყრდნონ ბავშვების ინტერესებს და საჭიროებებს.

კურიკულუმის შინაარსი

კურიკულუმს ორი ძირითადი მიზანი აქვს – ჯგუფის ერთობა და კვლევა-აღმოჩენა, ცალკეული უნარებისა და კომპეტენციების ერთობლიობით. ჯგუფის ერთობა მოიცავს როგორც ბავშვების ინდივიდუალურ, სოციალურ, ემოციურ, კომუნიკაციურ უნარებზე ზრუნვას, ისე ჯგუფის წევრებს შორის ურთიერთობების ხელშეწყობას და ერთ მთლიან გუნდად ჩამოყალიბებას. ვეთანხმებით შეხედულებას, რომ განათლება, უპირველეს ყოვლისა, ადამიანებთან ერთად მშვიდობიანად ცხოვრების სწავლებაა, რისთვისაც მათ სხვებისთვის ანგარიშის გაწევა და პრობლემების გადაჭრა უნდა ისწავლონ³. ამასთან, ბავშვები ყველაზე კარგად ისეთ ჯგუფში სწავლობენ და ვითარდებიან, სადაც ყველა ფიქრობს და თავისი წვლილი შეაქვს ერთმანეთის კეთილდღეობასა და სწავლაში.

კვლევა-აღმოჩენა კვლევის უნართან ერთად ცნობისმოყვარეობას და შემოქმედებით უნარებს აერთიანებს. ეს, თავის მხრივ, ისეთ, კიდევ უფრო კონკრეტულ უნარებში ვლინდება, როგორცაა: ინტერესი სიახლის მიმართ, კითხვების დასმა, ვარაუდების გამოთქმა, ყურადღების კონცენტრაცია, დაკვირვება საგნებსა და მოვლენებზე, ექსპერიმენტირება, კლასიფიკაცია, შედარება, მიზეზ-შედეგობრიობა, ანალიზი, კრიტიკული აზროვნება, სიმბოლური აზროვნება, წარმოსახვითი ობიექტების გამოყენება, განსახიერება, ინტერპრეტაცია, პრობლემის გადაჭრა, შექმნა.

1 <https://casel.org/>

2 <https://challengingbehavior.cbcs.usf.edu/>

3 Gartrell, D. (2003). The Power of Guidance. Teaching Social-Emotional Skills in Early Childhood Classrooms, Delmar Learning

კურიკულუმში, მიუხედავად მასში მკაფიოდ გამოკვეთილი ორი მიზნისა, ჰოლისტურია და თანაბარ მნიშვნელობას ანიჭებს ბავშვის განვითარების ყველა სფეროს, ისევე, როგორც ზოგადად ადრეული განათლება, რათა ფართო და მყარი საფუძველი შეუქმნას ბავშვის სწავლასა და კეთილდღეობას. კურიკულუმში ორი მიზნის გამოყოფა არ აკნინებს სხვა სფეროების ღირებულებას, პირიქით, ეს მიზნები სხვადასხვა უნარების განვითარებით მიიღწევა.

კომპლექსურ უნარებს, როგორც სოციალური ურთიერთობების და ემოციების გაგებაა, ისეთი უნარები განაპირობებს, როგორიცაა ენა, მეტყველება, თავის შეკავება, ყურადღების კონტროლი, მსჯელობა, სოციალური აღქმა¹.

კურიკულუმის მეორე მიზანიც – კვლევა და აღმოჩენა, რაც თავისთავად მაღალი სააზროვნო უნარებია – ბევრი სხვა უნარის განვითარებით მიიღწევა. კვლევისა და აღმოჩენისთვის ბავშვი ახალ, საინტერესო გამოცდილებებში უნდა ჩაერთოს, რისთვისაც მას მოტივაცია, საკუთარი შესაძლებლობების რწმენა, დამოუკიდებლობა, ყურადღება, ფიზიკური განვითარება, დაგეგმვა და ბევრი სხვა უნარი სჭირდება.

სკოლისათვის მზაობის ახალი ხედვაც განვითარების სფეროებს შორის ურთიერთკავშირის მნიშვნელობას და განვითარების თანმიმდევრულობას უსვამს ხაზს. ურთიერთკავშირში სფეროების ერთიანობა იგულისხმება და არა ცალკეული სფერო, მაგალითად, ისეთ ცოდნასთან ერთად, როგორცაა ფერებისა და ფორმების კატეგორიზაცია, მნიშვნელოვანია დამოუკიდებლობა და ემოციური კომპეტენცია, რისთვისაც საჭიროა მითითებების მოსმენის, სწავლით და ინტერესების, ნატიფი და მსხვილი მოტორული უნარების, გარკვეული ხნით მშვიდად ჯდომის უნარი. სკოლისათვის მზაობა ადრე დასწავლილ უნარებსა და ქცევებზე შენდება. ანუ, მარტივი უნარების მიღწევა უფრო რთულის დაუფლებას განაპირობებს². სწორედ აქედან გამომდინარეობს შეხედულება, რომ სკოლისათვის მზადება გაცილებით ადრე იწყება, პრაქტიკულად, განვითარების პირველი დღიდან, ვიდრე უშუალოდ სკოლაში შესვლამდე ერთი წლით ადრე. რომ შევაჯამოთ, ბავშვებში კომპლექსური კომპეტენციების – სოციალური, ემოციური და მაღალი სააზროვნო უნარების – ხელშეწყობისთვის მრავალმხრივი განვითარებაა მნიშვნელოვანი. ამ მაღალი კომპეტენციების მისაღწევად, აღმზრდელმა ბავშვების სხვადასხვა უნარებზეც უნდა იზრუნოს და გაითვალისწინოს ის სენსიტიური პერიოდები, თუ რისი სწავლისა და განვითარებისთვის არის ბავშვი მზად როგორც ზოგადი განვითარების მხრივ, ისე ინდივიდუალურად. ამიტომ არის კურიკულუმის მთავარი პრინციპი ჰოლისტურობა და ბავშვის მრავალმხრივ განვითარებაზე ინდივიდუალური ზრუნვა.

1 Durlak, J. A., Domitrovich, C. E., Weissberg R. P., & Gullotta. T. P. (2015). Handbook of Social and Emotional Learning. Guilford Publications

2 School Readiness. A Conceptual Framework. (2012). United Nations Children’s Fund, New York

ორ მსხვილ მიზანზე – ჯგუფის ერთობა და კვლევა-აღმოჩენა – ორიენტირებული საგანმანათლებლო პროცესი, თავისი მეთოდოლოგიური მიდგომებით, ბავშვებისთვის მრავალმხრივი განვითარების და სხვადასხვა უნარების გაერთიანების შესაძლებლობას იძლევა. აღმზრდელის მიერ მოფიქრებული დღის გეგმა, მის მიერ დაბალანსებული თამაშები, შექმნილი გამოწვევები და მრავალმხრივი სტრატეგიები სწორედ ამ ჰოლისტურობის პრინციპს ეფუძნება, სადაც დროის მნიშვნელოვანი ნაწილი ბავშვების მიერ ინიცირებულ თამაშებს ეთმობა.

კურიკულუმის შინაარსი თემატურ მიმართულებებს – ხელოვნება, მეცნიერება, წიგნიერება – მოიცავს. ეს მიმართულებები ყველა არსებული დისციპლინის ერთიანობაა. აღმზრდელი თამაშების შერჩევას თემატური მიმართულებებით ხელმძღვანელობს, რათა ბავშვების სწავლისა და განვითარებისთვის მრავალფეროვანი პირობები შექმნას. ხელოვნება უზრუნველყოფს ბავშვის სახვით და საშემსრულებლო ხელოვნებაში მონაწილეობას, მეცნიერება – რაოდენობრივ წარმოდგენების განვითარებას, სიცოცხლის მეცნიერებებთან, ფიზიკასა და ქიმიასთან,

გეოგრაფიასა და ისტორიასთან, ტექნოლოგიასა და ეკოლოგიასთან ბავშვების ურთიერთობას. წიგნიერებაში კი გაერთიანებულია ლიტერატურისადმი დამოკიდებულება, წერისა და კითხვისთვის მნიშვნელოვანი უნარების განვითარება, როგორცაა მოსმენა, წიგნის კვლევა, ამბებისა და ზღაპრების მოყოლა, საკუთარი ამბებისა და მოთხრობების მოფიქრება.

აღმზრდელი კურიკულუმის მიზნებს ბავშვების ამ მრავალფეროვან და მრავალმხრივ გამოცდილებებში მონაწილეობით აღწევს, რისთვისაც იგი შემდეგ საშუალებებს იყენებს:

- ✦ თამაში, რომელიც ბავშვების მიერ არის ინიცირებული, მათთვის საინტერესო, სახალისო და სწავლისა და განვითარების მთავარი ძალაა. ასევე თამაში, რომელიც აღმზრდელის მიერ არის მოფიქრებული და შეთავაზებული, რომელიც ეფუძნება ბავშვების ინტერესებს და მათი განვითარების შესაბამისი და ხელშემწყობია.
- ✦ გამოწვევები (პროვოკაციები), რომელიც აღმზრდელის მიერ თემის ირგვლივ არის შექმნილი, ბავშვებში იღებებს, ფანტაზიის და ინიციატივის პროვოცირების მიზნით. ეს ერთ-ერთი სტრატეგიაა, რაც რესურსების შეტანის გზით, მათი საგანგებოდ ორგანიზებითა და ვერბალური კომენტარებით ბავშვებისთვის ბიძგის მიცემას გულისხმობს.
- ✦ სტრატეგიები, აღმზრდელის გამიზნული ქმედებები, რომლებიც ბავშვების ეფექტურ სწავლასა და განვითარებას ემსახურება. სტრატეგიები გამოიყენება ნებმისმიერ კონტექსტში, ბავშვების მიერ ინიცირებული ან აღმზრდელის მიერ დაგეგმილი თამაშებისას, რუტინული საქმიანობების დროს, საგანმანათლებლო პროცესის ეფექტურად წარმართვის მიზნით. მაგალითად, ბავშვებთან საუბარი მათი თამაშის და საქმიანობის შესახებ, უკუკავშირის მიცემა, კითხვების დასმა, ყურადღებით მოსმენა, არჩევანის შესაძლებლობის მიცემა.
- ✦ ფიზიკური ბარემო, როგორც შიდა, ისე გარე სივრცეების, მასალების ორგანიზება და პერიოდული განახლება, რაც უზრუნველყოფს როგორც აღმზრდელის, ისე ბავშვების მიერ ინიცირებული თამაშების ეფექტურ განხორციელებას.
- ✦ დაკვირვება ბავშვებსა და საგანმანათლებლო პროცესზე, ბავშვების ინტერესების აღმოსაჩენად, მათი სწავლისა და განვითარების პროგრესის სანახავად, საგანმანათლებლო პროცესის შეფასების, ეფექტურად დაგეგმვის და ბავშვების საჭიროებებზე მორგებისთვის.

კურიკულუმი და სახელმწიფო სტანდარტები

კურიკულუმი ეფუძნება ადრეული და სკოლამდელი განათლების სახელმწიფო სტანდარტებს, კერძოდ, ბავშვის აღზრდისა და განათლების სტანდარტს და ადრეული და სკოლამდელი დაწესებულებების გარემოსა და სასწავლო-აღზრდელობითი პროცესის ხარისხის სტანდარტს (პროგრამის ხარისხის სტანდარტი).

კურიკულუმის მეთოდოლოგია, მიდგომები სრულად ეფუძნება პროგრამის ხარისხის სტანდარტს, რაც ბავშვისთვის განმავითარებელ, უსაფრთხო, პოზიტიურ და ხარისხიან საგანმანათლებლო გარემოს შექმნას გულისხმობს და ითვალისწინებს სტანდარტის ისეთ მიმართულებებსაც, როგორცაა – ოჯახის და თემის მონაწილეობა, კულტურული მრავალფეროვნება და ინკლუზია, მართვა და შეფასება – ასეთი გარემოს მოწყობის საშუალებაა.

ბავშვის განათლების სტანდარტი განვითარების სფეროებისა და თემატური მიმართულებებით განსაზღვრავს, თუ რა ცოდნას, უნარ-ჩვევებს, ღირებულებებსა და დამოკიდებულებებს უნდა იძენდეს ბავშვი ადრეული და სკოლამდელი განათლების ფარგლებში. განვითარების სფეროები და თემატური მიმართულებები – ბავშვის განვითარების ერთი მთლიანი პროცესის

ორი, ერთმანეთთან მჭიდროდ დაკავშირებული კომპონენტია. ერთი მხრივ, თემატური მიმართულებები ხელს უწყობს ბავშვის განვითარების სფეროებში მოცემული უნარების ათვისებასა და ცოდნის შეძენას, ხოლო მეორე მხრივ, ბავშვის შემეცნებითი, მეტყველების, სოციალური, ემოციური, ფიზიკური შესაძლებლობები თემატური მიმართულებებით ცოდნისა და უნარების ზრდა-განვითარებას განაპირობებს.

განათლების სახელმწიფო სტანდარტით განსაზღვრული განვითარების თითოეული სფეროს და თემატური მიმართულების შედეგების მიღწევა კურიკულუმით არის შესაძლებელი. კურიკულუმის მიზნების შესაბამისად, ბავშვებისთვის სამი მიმართულებით (ხელოვნება, წიგნიერება, მეცნიერება) მრავალფეროვანი თამაშების შეთავაზება და მასში ინტერესით მონაწილეობა ბავშვების მრავალმხრივ განვითარებას უზრუნველყოფს. აღმზრდელი, რომელიც ამ გამოცდილებებს ქმნის, აკვირდება და აფასებს ბავშვის ინდივიდუალურ პროგრესს. დაკვირვებისას იგი განათლების სტანდარტით ხელმძღვანელობს, რომელიც ბავშვების მიერ ზემოთ ჩამოთვლილი ზოგადი უნარების დემონსტრირების კონკრეტულ გზებს განსაზღვრავს. ამ საკითხებს დეტალურად კურიკულუმის მე-8 თავში გაეცნობით, რომელიც დაკვირვება-შეფასებას ეხება.

სტრუქტურა

სახელმძღვანელო ორი ნაწილისგან შედგება. პირველი ნაწილი აღრეული განათლების მეთოდოლოგიას ეხება, მეორე ნაწილში მოცემულია პრაქტიკული სცენარები სხვადასხვა ასაკობრივი ჯგუფის მაგალითებზე.

სახელმძღვანელოს ორივე ნაწილი და თითოეული თავი ერთიან კონტექსტში უნდა იყოს განხილული, როგორც ერთნაირად ღირებული და ერთმანეთთან დაკავშირებული კომპონენტები.

გასათვალისწინებელია დოკუმენტში მოცემული ტერმინების შინაარსი, რომელსაც დეტალურად ტერმინთა განმარტების ნაწილში გაეცნობით.

თავი 1. ღირებულებები და სახელმძღვანელო პრინციპები

სახელმძღვანელოს ამ თავში აღწერილია ათი პრინციპი, რასაც ეფუძნება კურიკულუმი. განმარტებულია თითოეული პრინციპი. მაგალითის სახით მოცემულია ბაღის ცხოვრებიდან ერთი დღე, სადაც ნაჩვენებია, როგორ ვლინდება ეს პრინციპები და ღირებულებები პრაქტიკაში.

კურიკულუმის ათი ღირებულება და პრინციპი

1) ბავშვი ცენტრალური აქტორია თავის სწავლასა და განვითარებაში
ბავშვები სწავლობენ და ვითარდებიან, როცა აქტიურად არიან ჩართულები – იკვლევენ, აღმოაჩენენ, თამაშობენ, გამოცდილებას იძენენ, კითხვებს სვამენ, ურთიერთობენ, რისკავენ. ბავშვზე ცენტრირებული მიდგომის შესაბამისად, ბავშვი მისი სწავლის ცენტრალური ფიგურაა, სადაც უფროსი მის ინტერესს მიჰყვება, ხელს უწყობს სწავლისა და განვითარების ბუნებრივ პროცესს და თავს არ ახვევს რა გააკეთოს. ეს მიდგომა ხელს უწყობს ბავშვების ცნობისმოყვარეობას, ინტერესს, არჩევანს, ზრდის მოტივაციას და სწავლის შინაგან სურვილს. ასეთი გამოცდილება ბავშვებს შესაძლებლობას აძლევს, შეისწავლონ საკუთარი თავი, გარესამყარო, გაიგონ თავიანთი ფიქრები, გაიციონ სხვები, მაქსიმალურად გამოავლინონ პოტენციალი.

2) ხარისხიანი განათლება ინკლუზიურია

ინკლუზიური განათლება ხარისხიან განათლებას ნიშნავს, რომელიც სარგებლის მომტანია არა რომელიმე ბავშვისათვის, არამედ ყველასთვის. ბაღი ხარისხიანია, თუ ყველა ბავშვისთვის ღიაა, მიუხედავად ფიზიკური, მენტალური თუ სოციალური შესაძლებლობისა. ინკლუზიური განათლება ამ სივრცეში მყოფი თითოეული ბავშვის, ბაღის პერსონალის და ოჯახის ჩართულობას გულისხმობს, სადაც ყველას კეთილგანწყობილად ხვდებიან და იღებენ, სადაც თითოეული დაფასებულად და ღირსეულად გრძნობს თავს, სადაც მრავალგვარობა და განსხვავებები თამაშის, სწავლისა და ჩართულობის რესურსად გამოიყენება.

3) განვითარება ჰოლისტურია

ჰოლისტური მიდგომა ბავშვის განვითარებას და სწავლას ხედავს როგორც ინტეგრირებულ და ურთიერთდაკავშირებულ პროცესს, სადაც ბავშვის ფიზიკური, ემოციური, გონებრივი სფეროები და ფსიქოლოგიური კეთილდღეობა თანაბრად მნიშვნელოვანი, ხოლო მათი ურთიერთკავშირი, განსაკუთრებით ადრეულ ასაკში, არსებითია. მიუხედავად იმისა, რომ ერთ სფეროზე ზრუნვა მეორის განვითარების პირობას ქმნის, ჰოლისტური მიდგომა ბავშვის განვითარების სხვადასხვა სფეროზე ერთდროულად ზრუნვას გულისხმობს. სწორედ ამიტომ არის მნიშვნელოვანი, თანაბრად მოხდეს ამ სფეროებზე დაკვირვება და მათი განვითარების ხელშეწყობა.

ჰოლისტური მიდგომა ბავშვების, ოჯახებისა და თემის ურთიერთკავშირსა და პარტნიორობის მნიშვნელობაზეც მიუთითებს და აღიარებს თანამშრომლობით სწავლებას და ჩართულობას.

4) ბავშვი ინდივიდია, სწავლა და განვითარება – ინდივიდუალური

განვითარებასთან დაკავშირებულ განსხვავებებთან ერთად ბავშვები ინტერესებით, პიროვნული თვისებებით, სწავლის სტილითა და ცოდნით განსხვავდებიან. ეფექტური სწავლება ყველასთვის ერთი გზით ვერ მოხდება. ეფექტური სწავლებისას ბავშვისთვის საინტერესო გამოცდილება მის ინდივიდუალურ საჭიროებებსა და შესაძლებლობებს ერგება. ასეთი გამოცდილება, თითოეული ბავშვისთვის, უნდა იყოს როგორც რთული, ისე მიღწევადი, რომ ინტერესი და მოტივაცია არ დაკარგოს და საკუთარი თავის რწმენა და სწავლა-განვითარების შესაძლებლობა ჰქონდეს. „რთულისა და მიღწევადის“ კრიტერიუმები განსხვავებულია ბავშვებში, რაც ინდივიდუალური მიდგომის საფუძველს წარმოადგენს და ყველას ესადაგება.

5) თამაში ბავშვის მიერ ინიცირებული, სახალისო და საინტარესოა

თამაში სწავლისა და განვითარების ერთადერთი საშუალებაა. ბავშვი მაშინ თამაშობს, როდესაც მას მიაჩნია, რომ თამაშობს, ხალისობს და იღებს სიამოვნებას. თამაშისას საგნები, ქმედებები და სიტუაციები ჩვეულ მნიშვნელობას კარგავს და ახალს იძენს. თამაშით ბავშვები რეალურ დროს და ადგილს სცდებიან და ახალ შესაძლებლობებს ცდიან. თამაშის დროს ბავშვები შინაგანი მოტივაციით მოქმედებენ, სადაც მათი ყურადღება ქმედებებზეა მიმართული და არა მიზნებზე, სადაც პროცესი უფრო მნიშვნელოვანია, ვიდრე პროდუქტი, ხოლო მიზანი კი – თავად თამაშია.

6) მრავალფეროვანი გამოცდილება სწავლისა და განვითარების პირობაა სწავლა და განვითარება მრავალფეროვან სივრცეებში მონაწილეობით და ჩართულობით ხდება. შემოქმედებითად და გააზრებულად მოწყობილი სივრცეები ხელს უწყობს თამაშით კვლევას, რომელიც ერთდროულად უსაფრთხოც არის და ზომიერ სირთულეებს და რისკსაც მოიცავს. ბავშვები სწავლობენ ყველა სიტუაციაში, ერთი შეხედვით თითქოს უმნიშვნელო სიტუაციებშიც, როგორცაა გადასვლები სივრცესა და თამაშებში, ბაღში წასვლა-მოსვლა, სადილი და სხვა რუტინული საქმიანობები. სწავლობენ მაშინაც, როცა „შეცდომებს“ უშვებენ. უფროსებმა ასეთი გამოცდილება სწავლისთვის უნდა გამოიყენონ და ყველა გამოწვევა „სასწავლო მომენტად“ აქციონ. უფროსის მხრიდან მოთმინებით გაძღოლა, ბავშვებისთვის დროის მიცემა არა მხოლოდ კეთების, შექმნისა და მცდელობისთვის, არამედ „შეცდომებზე“ დაკვირვებისა და მათი გამოსწორებისათვის, ზრდის ბავშვების დამოუკიდებლობას. სწორედ ასეთი მიდგომით ღვივდება სწავლის, კვლევის სურვილი და ცნობისმოყვარეობა ყველა სიტუაციაში.

7) ფიზიკური გარემო ზრდის, სწავლისა და განვითარების საშუალებაა ბავშვების სწავლა-განვითარებას არა მხოლოდ კომპეტენტური უფროსი, არამედ შესაბამისად ორგანიზებული ფიზიკური გარემოც განაპირობებს. უსაფრთხო, მხარდამჭერი, ზრდის და განვითარების ხელშემწყობი – ამ ზედსართავებით ისევე შეიძლება ფიზიკური გარემოს დახასიათება, როგორც ბავშვებთან მომუშავე კომპეტენტური უფროსის. სწორად მოწყობილი გარემო უფროსის საქმესაც აკეთებს:

- ✦ აძლიერებს ზრუნვას
- ✦ ხელს უწყობს დამოუკიდებლობას და კომპეტენტურობას ბავშვებში
- ✦ ხელს უწყობს ბავშვების ჩართულობას
- ✦ ამცირებს რთულ ქცევას
- ✦ ზრდის აღმზრდელების ეფექტურობას
- ✦ ხელს უწყობს მისაღებ სოციალურ ურთიერთობებს
- ✦ უზურუნველყოფს სტრუქტურას და პროგნოზირებადს ხდის მას

კარგად ორგანიზებული და მოქნილი შიდა სივრცეები, სადაც შესაძლებელია მრავალგვარი თამაში, დაბალანსებული ბუნებაში თამაშით, ხარისხიან სწავლას, წარმოსახვას და თავგადასავლის ძიებას უწყობს ხელს. ბავშვების ცნობისმოყვარეობა, წარმოსახვა და შემოქმედებითობა ამგვარი მრავალფეროვანი გამოცდილებებით და გარემოებებით უნდა იყოს ინსპირირებული.

8) ოჯახებთან კარტნიორობით ბავშვებთან მუშაობა
ბაცილებით უფრო შედეგიანია

კარგი ბაღი ბავშვების განვითარებას და სწავლას ემსახურება, საუკეთესო კი ოჯახებს აძლიერებს. ასეთი პროგრამა მშობელს, ოჯახს პარტნიორად განიხილავს და მისთვის კეთილმოსურნე გარემოს უზურუნველყოფს. პატივს სცემს და ასახავს ოჯახურ ღირებულებებს,

სთავაზობს ბალის ცხოვრებაში მონაწილეობის სხვადასხვა შესაძლებლობას. უზრუნველყოფს კომუნიკაციის ძლიერ სისტემას და ეხმარება ურთიერთობების დამყარებაში. გამოსატყვის მზაობას, დაამყაროს კავშირები ორგანიზაციებთან, რომლებიც ოჯახებს ემსახურება.

ხარისხიანი პროგრამა აცნობიერებს, რომ ოჯახებთან პარტნიორობით მათი ბავშვებთან მუშაობა უფრო შედეგიანია.

9) ეფექტური პრაქტიკა წინასწარ გამიზნული და მოქნილია

ბავშვები ცოდნას და უნარებს სწავლის პროცესში აქტიური მონაწილეობით იძენენ და ივითარებენ, მაგრამ ეს არ ნიშნავს, რომ მათ არ სჭირდებათ მზრუნველი და მხარდამჭერი უფროსი. ეფექტური სწავლების საფუძველი წინასწარ გამიზნულობაა. მრავალფეროვან გარემოში მიმდინარე სწავლა და განვითარება ეფექტურია, როდესაც გამოცდილი და მცოდნე უფროსის ხელმძღვანელობით ხორციელდება და არ არის შემთხვევითი.

მიზანდასახული აღმზრდელი გეგმავს და პასუხობს მკაფიოდ გამოკვეთილ მიზნებს, რომლებიც ქვეყნის სტანდარტებს ეყრდნობა და ითვალისწინებს დაკვირვებიდან, შეფასებიდან და ოჯახებიდან მიღებულ ინფორმაციას. იგი გააზრებულად აწყობს გარემოს, არჩევს სწავლების სტრატეგიებს და არა მარტო იცის რა გააკეთოს, არამედ ლოგიკურად მსჯელობს და ხსნის, რატომ აკეთებს.

მიზანდასახული აღმზრდელი ბავშვებს მრავალგვარი გამოცდილებებითა და მასალებით უზრუნველყოფს, რაც ხელს უწყობს ბავშვების წარმატებით ჩართულობას, ურთიერთობებს და სტანდარტით გათვალისწინებული უნარების განვითარებას და კომპეტენციების მიღწევას.

10) ავტონომიური და შემოქმედებითი უფროსის გვარდით

ბავშვი თავისუფალი და შემოქმედებითია

შემოქმედებითი უფროსი ექსპერიმენტირებს რესურსებით, ერთვება პრობლემის გადაჭრაში, ირგებს სხვადასხვა როლს, ახდენს იდეების გენერირებას. ასეთი უფროსი მოქნილია და იგივე მაგალითს აძლევს ბავშვებს თავისი ინოვაციურობით და სპონტანურობით. შემოქმედებითი უფროსი ავტონომიურია, დამოუკიდებლად იღებს გადაწყვეტილებებს, სწრაფად ცვლის ფოკუსს ბავშვების ინტერესების შესაბამისად და კითხვებზე საპასუხოდ. ასეთი მიდგომით აბალანსებს დაგეგმილსა და ცოცხალ პროცესებს. შემოქმედებითი და ავტონომიური უფროსი აცნობიერებს თავის შემოქმედებითობას და ცდილობს, იგივე განუვითარდეს ბავშვებსაც. იგი ბავშვებს კრეატიულ მოაზროვნებად აღიქვამს და ყოველთვის უტოვებს უცნობ, გაურკვეველ სივრცეს და ხელს უწყობს, რომ თავდაჯერებულად, დამოუკიდებლად იკვლიონ. ამით ის უზრუნველყოფს ბავშვების ავტონომიურობას სწავლის პროცესში.

შემოქმედებითი უფროსი ბავშვების ნამუშევრებშიც და თამაშის პროცესშიც უჩვეულო იდეებს და ახალ ელემენტებს ხელდავს და ხარობს მათი მიღწევებით.

პრინციპები პრაქტიკაში

შევიხედოთ ერთ-ერთ ჯგუფში და ვნახოთ, როგორ ვლინდება ათი პრინციპი პრაქტიკაში

... ბავშვების ერთი ჯგუფი „წამლების“ მაგიდასთან თამაშობს. ისინი მონდომებით ურევენ სხვადასხვა ფერის საღებავს, სითხეს და ნივთიერებებს ერთმანეთში. აქტიურად იყენებენ პატარა სინჯარებს, პიპეტებს, კოვზებს და მცირე ზომის ჭურჭელს. მიუხედავად იმისა, რომ ოთახში საქმიანი ფუსფუსი და ზომიერი ხმაურია, წამლების კუთხეში მოთამაშე ბავშვები ისეთი ჩართულები არიან, რომ ერთმანეთში თითქმის არ საუბრობენ, მხოლოდ მასალებს ცვლიან და ყურადღებით აკვირდებიან სხვადასხვა ნივთიერების შერევას. ანა აღმზრდელმა მეცნიერების ცენტრში ეს მასალები მას მერე განათავსა, რაც აღმოაჩინა, რომ ბავშვების ერთი ჯგუფი წამალზე ინტერესით საუბრობდა (**გამიზნული პრაქტიკა**). რამდენიმე ბავშვი ხელოვნების ცენტრში წინა დღეს დამზადებულ თაბაშირის ფიგურებს საღებავებით ღებავს. ბავშვების ნაწილი დრამატულ ცენტრშია. ისინი სუპერმარკეტის დახლებს გულმოდგინედ ამზადებენ და ერთად მსჯელობენ, სად რა განათავსონ და ვინ რა გააკეთოს. სამი ბავშვი მშვიდადგვიდა, კუთხეში ბალიშებზე მიწოლილი და წიგნებს ათვალთვლებს. ზოგიერთი კუბურების ცენტრში ბამბუკებისა და სხვა ბუნებრივი მასალის გამოყენებით ცხოველებისთვის საავადმყოფოს აშენებს (**ბავშვზე ცენტრირებული მიდგომა; თამაში ბავშვის მიერ ინიცირებული, სახალისო და საინტერესო; მრავალფეროვანი გამოცდილებები; ფიზიკური გარემო**). ანა დროდადრო მიდის მოთამაშე ბავშვების სხვადასხვა ჯგუფთან და ესაუბრება, თვალს ადევნებს, ხომ არ სჭირდებათ მისი დახმარება. უცებ შენიშნა, რომ დრამატულ ცენტრში მოთამაშე ბავშვებმა მარკეტის დახლის მოწყობაზე კამათი დაიწყეს. ანა ბავშვებთან მივიდა, მათ სიმადლეზე ჩაჯდა და მიმართა: „ვხედავ, დახლის მოწყობაზე კამათობთ. მითხარით, რა არის პრობლემა. ოღონდ, ჯერ ჩვენი წესი მინდა შეგახსენოთ – ერთმანეთს დავაცადოთ აზრის გამოთქმა და ბოლომდე მოვუსმინოთ. მოდით, ამისთვის მოლაპარაკების ჯოხი გამოვიყენოთ“. ანამ ყველა ბავშვს მისცა შესაძლებლობა, თავისი აზრი გამოეთქვა. მერე ყველას ჰკითხა, როგორ შეიძლებოდა ამ პრობლემის მოგვარება. ბავშვებმა სხვადასხვა აზრი გამოთქვეს. ანამ წახალისა, თითოეულს თავისი აზრი დაესაბუთებინა, რატომ თვლიდა, რომ ეს საუკეთესო გამოსავალი იყო. აზრების გაცვლის შემდეგ ბავშვები ურთიერთდათმობაზე წავიდნენ და საერთო შეთანხმებას მიაღწიეს (**შემოქმედებითი უფროსის გვერდით ბავშვი შემოქმედებითია, ეფექტური პრაქტიკა მოქნილია, ხარისხიანი განათლება ინკლუზიურია**). ანამ შემდეგ კუბურების ცენტრში გადაინაცვლა. რამდენიმე მცდელობის მიუხედავად, შენობის ნაწილი იშლებოდა. „რატომ ვერ დგას მყარად? დააკვირდით, რა არის საჭირო, რომ გაჩერდეს?“ – ანას ამ კომენტარმა ბავშვები დააფიქრა. „ეს ნაწილი უშლის ხელს“ – თქვა ნიკამ. „მოდით, მეორე მხრიდან გავამაგროთ და ქვეშ ეს კუბურა დავდოთ, რომ არ ჩამოსრივს“ – მოიფიქრა ლუკამ (**შემოქმედებითი უფროსის გვერდით ბავშვი შემოქმედებითია,**

ეფექტური პრაქტიკა წინასწარ გამიზნული და მოქნილია, მრავალფეროვანი გამოცდილებები სწავლის პირობაა). სენსორულ ცენტრში ანა ბავშვების მოქმედებებს და ჩანაფიქრს ახმოვანებს და სხვადასხვა ფორმის ჭერჭელს უმატებს (შემოქმედებითი უფროსის გვერდით ბავშვი შემოქმედებითია, ბავშვზე ცენტრირებული მიდგომა). წიგნიერების ცენტრში ბავშვების საუბარს მოუსმინა და დააკვირდა, რომელ წიგნს ათვალთქობდნენ, რომ შემდგომი თემისთვის ან თამაშისთვის გამოეყენებინა (გამიზნული პრაქტიკა; ბავშვი ცენტრალური აქტორია თავის სწავლასა და განვითარებაში). ცოტა ხანში ანა უზომი გასვლის სიმღერას წამოიწყებს, რომ ბავშვებს უზომი გასვლის დრო ანიშნოს. გიორგისთან მიდის და უზოს ბარათს აჩვენებს, რომ გარეთ გასვლის დრო მასაც მიანიშნოს (ინდივიდუალური მიდგომა, ხარისხიანი განათლება ინკლუზიურია). იგი დარწმუნებულია, რომ უზომი, როგორც გუშინ, დღესაც ხალისით ითამაშებენ. გუშინდელი წამოწყებული საქმეა გასაგრძელებელი – ხიდის აშენება. ზოგი კი, ისევ კუს ძებნას დაიწყებს (ჰოლისტური განვითარება; მრავალფეროვანი გამოცდილებები).

ანა ყოველდღე ისეთ გარემოს უქმნის ბავშვებს, რომ ისინი თავისუფლად ირჩევენ სასურველ თამაშს, თამაშის პარტნიორს, იკვლევენ, ჭრიან პრობლემებს, აკვირდებიან, წვრთნიან სხულის მსხვილ და წვრილ კუნთებს, საუბრობენ, კამათობენ, გამოსავალს ხან დამოუკიდებლად, ხან უფროსის დახმარებით პოულობენ, ქმნიან, ხალისობენ, ამყობენ მიღწევით, სწავლობენ თავიანთ შესაძლებლობებს და ვითარდებიან (ინდივიდუალური მიდგომა; ბავშვზე ცენტრირებული მიდგომა; ჰოლისტური განვითარება).

ანას პრაქტიკა დაკვირვებიდან და ოჯახებიდან მიღებული ინფორმაციის ანალიზს ეფუძნება. ანამ უკვე შეისწავლა თავისი ჯგუფის თითოეული ბავშვი და დღის გეგმა ბავშვების ინტერესებს, მათი განვითარების თავისებურებებს და სახელმწიფო სტანდარტებს დააფუძნა (ავტონომიური უფროსი; გამიზნული პრაქტიკა). ანა უკვე კარგად იცნობს ჯგუფს, მისი დაგეგმილი და ინიცირებული დღის თამაშები ამ ეტაპზე კვლევას, ფიზიკურ თამაშებს, ურთიერთობების, ენისა და მეტყველების ხელშეწყობას ეხება. დღის განმავლობაში ანა ბავშვებს ეხმარება, იყვენენ უფრო დამოუკიდებლები როგორც თვითმოვლის საკითხებში, ასევე სოციალურ ურთიერთობებში (ბავშვი ცენტრალური აქტორია თავის სწავლასა და განვითარებაში, ჰოლისტური განვითარება). ანა მის მიერ დაგეგმილი თამაშების გარდა, სხვადასხვა გამოწვევას უქმნის ბავშვებს, რომ განსხვავებულ თამაშებში ინტერესით ჩაერთონ (მრავალფეროვანი გამოცდილებები) და უფრო მეტის კვლევის საშუალება ჰქონდეთ (ინდივიდუალური მიდგომა). თანდათანობით ბავშვები მეტ აღმოჩენებს აკეთებენ და უფრო მეტ ინიციატივას იჩენენ, თუ რა ითამაშონ. ბუნებრივია, ანა მათ ინტერესს დღითი დღე ადვილებს და შესაბამისი სტრატეგიებით მოქმედებს, სიტუაციებისა და მომენტების შესაბამისად (ავტონომიური და შემოქმედებითი უფროსის გვერდით

ბავშვი ავტონომიური და შემოქმედებითა, ეფექტური პრაქტიკა წინასწარ გამიზნულია, ცოცხალ პროცესებზე შესაბამისი და დროული რეაგირებებით). ასევე, ყოველდღე ათამაშებს ბავშვებს მუსიკალური რიტმის თანხლებით, რომლის ტემპსაც სახალისოდ ცვლის და ცდილობს, ბავშვები აიყოლიოს და რიტმს ააყოლოს (**განვითარება ჰოლისტურია**). ერთ-ერთმა მშობელმა იკითხა, როდის დაიწყებდა ანა აკადემიურ უნარებზე მუშაობას, ლექსების სწავლებას და ისეთ აქტივობებს, რომლებიც უფრო განვითარებდა მის შვილს. ანა: „ბავშვები, ვისაც ადრეულ ასაკში მეტი თვითკონტროლი შეუძლიათ, მეტად მოსწონთ სხვა ბავშვებს და უკეთეს ნიშნებს იღებენ სკოლაში. ჩვენ ყოველდღე ვმუშაობთ თვითკონტროლის გამომუშავებაზე. ერთი შეხედვით არასერიოზული თამაში – მუსიკის რიტმზე აყოლა – სწორედ ამ მნიშვნელოვანი უნარის გამომუშავებაში ეხმარება ბავშვებს. ამით სწავლობენ, დაფიქრდნენ, სანამ იმოქმედებენ. ეს არის ჩვენი ამოცანა – მოახერხონ იმჟღისის კონტროლი, რაც ავითარებს მოქმედებების დარეგულირების უნარს. ამასთან ერთად, ჩვენ ყოველდღე ვასწავლით და ვეხმარებით ბავშვებს, გაუმკლავდნენ იმდგაცრეუბას, იფიქრონ და გააზრებულად გადაწყვიტონ პრობლემები“ (**გამიზნული პრაქტიკა; ოჯახი პარტნიორია**).

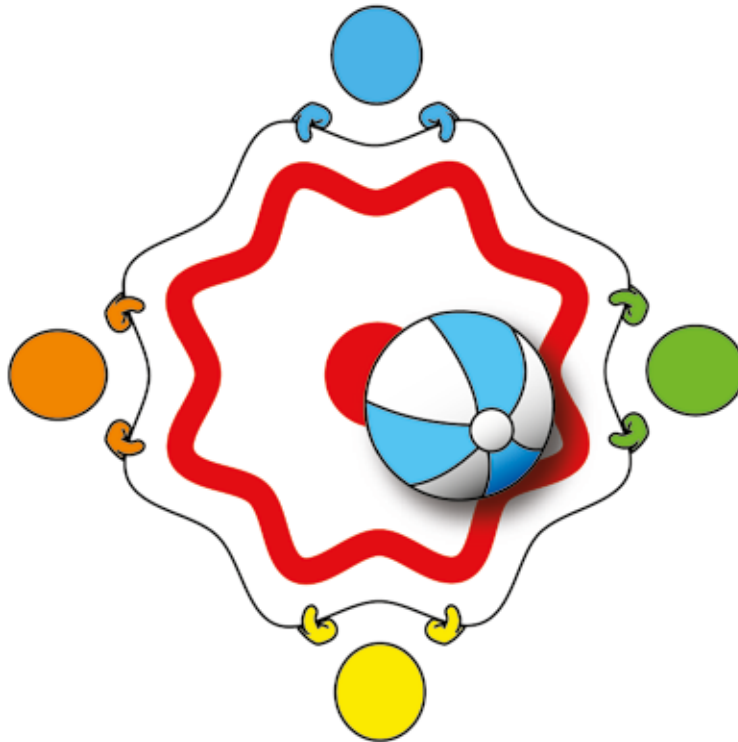
ანა მშობლის ამ კომენტარმა დააფიქრა და გადაწყვიტა, მშობლებისთვის აეხსნა, რა მიზნებს ემსახურება ეს თამაშები, მათი ამოცანები და როგორ დაეხმარება ყველაფერი ეს მათ შვილებს, თავი კარგად იგრძნონ ბაღში და წარმატებულები იყვნენ მომავალ ცხოვრებაში, სკოლაში. ამ მიზნით, ანამ გადაწყვიტა, ხშირად გაუზავნოს წერილი მშობლებს სხვადასხვა თამაშის მნიშვნელობაზე, მაგალითად, რა მნიშვნელობა აქვს როლურ თამაშებს ბავშვის სწავლასა და განვითარებაში. ასევე, პერიოდულად შეხვდეს და მოკლედ გააცნოს, როგორ ვითარდებიან ბავშვები, უფრო სიღრმისეულად გააცნოს პორტფოლიოები. ბაღის ადმინისტრაციას და ფსიქოლოგს მოუყვა ამის შესახებ და ერთად დაგეგმეს პერიოდული შეხვედრები ბავშვის განვითარების და ასაკობრივი თავისებურებების გაცნობის მიზნით (**უფროსის ავტონომიურობა და შემოქმედებითობა, ოჯახი პარტნიორია**).

თავი 2. კურიკულუმის მიზნები

კურიკულუმს ორი ძირითადი მიზანი აქვს: ჯგუფის ერთობა და კვლევა-აღმოჩენა.

აღნიშნული მიზნები გულისხმობს: აღმზრდელი ერთი მხრივ, ზრუნავს ბავშვების, როგორც ინტერესიან, მკვლევარ ინდივიდებად ჩამოყალიბებაზე, ხოლო მეორე მხრივ, მათ სოციალურ-ემოციური კომპეტენციების ხელშეწყობასა და ჯგუფის ერთიან გუნდად ჩამოყალიბებაზე.

ჯგუფის ერთობა

კურიკულუმის **პირველი** მიზანი – ჯგუფის ერთობაზე ყოველდღიური ზრუნვაა. ჯგუფის ერთობა გულისხმობს სოციალურად და ემოციურად კომპეტენტური ბავშვების გუნდს, სადაც თითოეული ამ ჯგუფის ღირსეულ წევრად გრძნობს თავს, სადაც ერთმანეთის წარმატებას ზეიმობენ, გულწრფელად გულშემატკივრობენ და პატივს სცემენ ერთმანეთის გადაწყვეტილებას.

რატომ ჯგუფის ერთობა? ბავშვები ადრეულ ასაკში იმპულსურები არიან და ბევრი მათგანი სრულად დამოკიდებულია უფროსზე და მის დახმარებაზე. თვითრეგულირების უნარს ადრეულ ასაკში ეყრება საფუძველი და ბაღი მნიშვნელოვან როლს თამაშობს ამ ფასდაუდებელი უნარის განვითარებაში.

ჯგუფის ერთობაზე ზრუნვა ისეთი უნარების, ცოდნის, დამოკიდებულებებისა და ღირებულებების ჩამოყალიბებას ემსახურება, რაც ყოველდღიურ ცხოვრებაში წარმატების საწინდარია. თუ რამდენად კარგი ურთიერთობა აქვთ ბავშვებს თანატოლებთან, შემდგომში მათ შემეცნებით განვითარებაზე, თავდაჯერებულობაზე, ფსიქიკურ სიჯანსაღესა და სწავლაზე აისახება. ბავშვები, რომლებიც უკეთესად არეგულირებენ საკუთარ ქცევას, უფრო პროსოციალურები არიან და თანატოლებს მეტად მოსწონთ. უფრო დამყოლები არიან მოთხოვნების მიმართ, როცა შეუძლიათ თავიანთი ქმედებების კონტროლი. ყველაფერი ეს კი წარმატებულ სწავლას უწყობს ხელს.

სოციალური კომპეტენცია კომპლექსურია და მოიცავს უფროსებთან და თანატოლებთან პოზიტიურ ურთიერთობებს, ამ ურთიერთობების შენარჩუნებას, ეთიკურ სტანდარტებზე, სოციალურ ნორმებსა და უსაფრთხოებაზე დამყარებულ გადაწყვეტილებებს. ასევე, სოციალურ ცნობიერებას – სხვისი შეხედულებების დანახვას, სხვისი მდგომარეობის გათვალისწინებას, სხვისი ემოციების და ზოგადად, სოციალური კონტექსტის გაგებას.

ჯგუფის ერთობაზე ზრუნვა ბავშვებში თვითცნობიერების და თვითმართვის უნარების განვითარებასაც უწყობს ხელს, რაც გულისხმობს საკუთარი ემოციების გაგებას, საკუთარი კომპეტენციების ცოდნას, იმპულსების, ძლიერი ემოციების და კონფლიქტების მართვას. ასევე, დადებითი მიზნების დასახვის და ამ მიზნების თანმიმდევრულად განხორციელების უნარს.

ჯგუფის ერთობის ჩამოყალიბება და სოციალური უნარების განვითარება შეუძლებელია ბავშვების ენობრივ და კომუნიკაციურ უნარებზე ზრუნვის გარეშე, რათა ბავშვებმა შეძლონ ინტერაქცია, ერთად თამაში, საუბარი, შთაბეჭდილებების, იდეების და გამოცდილების გაზიარება, ინფორმაციის მოპოვება, საკუთარი და მეგობრების უფლებების დაცვა. ეფექტური ენობრივი და კომუნიკაციური უნარები მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს ბავშვების სოციალურ ურთიერთობებზე. ენა მნიშვნელოვანია როგორც საკუთარი, ისე სხვისი ქცევის რეგულირებისთვის.

კურიკულუმში ჯგუფის ერთობის მიზანი სამ ქვემიზნად არის მოცემული:

- 1) პირველი უნარები ბავშვებში პოზიტიური ურთიერთობების, მეგობრობის და გუნდურობის ხელშეწყობას – ვზრუნავთ ერთმანეთზე, ვთამაშობთ ერთად.
- 2) მეორე ქვემიზანი ბავშვებში თვითცნობიერების და სოციალური ცნობიერების განვითარებაზეა – რას ვგრძნობთ, რას ვფიქრობთ, რას ვხედავთ.
- 3) მესამე კი, თვითკონტროლისა და კონფლიქტების მოგვარების უნარის განვითარებას მოიცავს – ვიქცევი დაფიქრებით.

ვზრუნავთ ერთმანეთზე, ვთამაშობთ ერთად (ურთიერთობა, მეგობრობა, გუნდურობა)

- ✦ მიჯაჭვულობა
- ✦ თანატოლებთან ურთიერთობები და მეგობრობა
- ✦ კომუნიკაცია
- ✦ სოციალური ნორმები

მიჯაჭვულობა.

ადრეული ასაკი მოწყვლადი პერიოდია, სადაც ემოციური კეთილდღეობა და შემდგომ უკვე სწავლა და განვითარება, უფროსებთან ურთიერთობით არის განპირობებული. ბავშვი, რომელსაც უფროსთან მიჯაჭვულობა არა აქვს, თანდათან გაუცხოებული, დაუმორჩილებელი ან გარიყული შეიძლება გახდეს. ემოციურად უსაფრთხო გარემო, მზრუნველი, გულისხმიერი და მხარდამჭერი უფროსი სწავლის და კვლევის მნიშვნელოვანი პირობაა. თითოეული ბავშვის მიღება, მათთან პატივისცემაზე დამყარებული ურთიერთობა, ჯგუფში დადებით ემოციურ ატმოსფეროს ქმნის. რაც უფრო დარწმუნებულია ბავშვი, რომ ჯგუფის ღირსეულ წევრად აღიარებენ, მით უფრო თავდაჯერებული და კომუნიკაბელური ხდება.

თანატოლებთან ურთიერთობები და მეგობრობა.

ბავშვების თანატოლებთან ურთიერთობას უფრო სერიოზულად უნდა შევხედოთ, რაც, რეალურად, ცხოვრებაში მომავალი წარმატების ძალიან მნიშვნელოვანი მაჩვენებელია. ბავშვებში მეგობრობის წახალისება ხელს უწყობს მათ განვითარებას. რამდენად კარგად ეწყობიან თანატოლებს – მათი ურთიერთობის ხარისხი – გავლენას ახდენს იმაზე, თუ რამდენს სწავლობენ ბავშვები. რადგან ისინი დღის განმავლობაში უმეტეს დროს თანატოლებთან ატარებენ, მათი ცოდნისა და განვითარების დიდი ნაწილი მათთან ურთიერთობაში ყალიბდება. უფროსთან ურთიერთობისგან განსხვავებით, ბავშვების თანატოლებთან ურთიერთობა თანასწორებს შორის ურთიერთობაა, რაც განვითარების განსაკუთრებულ შესაძლებლობას ქმნის. ბავშვები ფიზიკურად, ემოციურად, სოციალურად და კოგნიტურად ერთნაირ დონეზე არიან. სწორედ ამის გამო, ეს ურთიერთობები ბავშვებს უფროსებთან ურთიერთობისაგან განსხვავებულ გამოცდილებას აძლევს. თანატოლებს შორის ურთიერთობები ბავშვებს საშუალებას აძლევს, პრაქტიკაში გამოიყენონ და დახვეწონ ის, რაც ისწავლეს. მეგობრობა აუცილებელია ბავშვისთვის, რომ სწორად გაიგოს და იზრუნოს სხვა ადამიანების ფიქრებსა და გრძნობებზე. რეალურად, მეგობრობა პროსოციალურ ურთიერთობებს კიდევ უფრო ავითარებს.

კომუნიკაცია.

ბავშვების ენობრივ, მეტყველებისა და კომუნიკაციურ უნარებზე ზრუნვა მათ სოციალურ კომპეტენციებზე დადებითად აისახება. ეს ის იარაღია, რაც ბავშვებს ურთიერთობაში, ერთად თამაშში, შთაბეჭდილებების, იდეების და გამოცდილების გაზიარებაში ეხმარება. მათ უნდა შეეძლოთ თავისუფლად გადასცენ სხვას შეტყობინება, დასვან კითხვები, გაუზიარონ თამაშის

დროს მეგობრებს იღებები, მოყვნი თავიანთ გამოცდილებებზე, გამოიყენონ მეტყველება ინ-ფორმაციის მოსაპოვებლად, ასევე სხვისი საუბრის, მითითებების და ინსტრუქციების გაგება.

სოციალური ნორმები.

ურთიერთობებში წარმატებისთვის, ბავშვებმა უნდა იცოდნენ, რა სიტუაციაში – როგორ მო-იქცნენ, რა სიტყვები და ფრაზები გამოიყენონ. უნდა შეეძლოთ, თავიანთი ქცევა სხვადასხვა გარემოს მიუსადაგონ. გაიზრონ, რა ქცევას – რა შედეგი მოჰყვება. დაიცვან წესები და იგივე მოითხოვონ სხვებისგანაც.

რას ვგრძნობთ, რას ვფიქრობთ, რას ვხედავთ (თვითცნობიერება და სოციალური ცნობიერება)

- ✦ ვინ ვარ მე
- ✦ ემოციების ცოდნა და ცნობა
- ✦ სხვისი თვალთ დანახვა
- ✦ მესმის, რას გრძნობს სხვა

ვინ ვარ მე.

საკუთარი თავის რწმენა ბავშვებში მისაღებ ქცევას განაპირობებს. ბავშვისთვის მნიშვნელო-ვანი ადამიანის მის მიმართ დამოკიდებულება ბავშვის თვითრწმენაში აისახება. თუ მშობლები და აღმზრდელები მიიჩნევენ, რომ ბავშვი საყვარელი, ღირსეული და გარკვეული კომპეტენ-ციების მქონეა, იგი უფრო თავდაჯერებულია. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, თითოეულ ბავშვთან მის მიღწევებზე, ინტერესებზე, შესაძლებლობებსა და ძლიერ მხარეებზე საუბარი, ხშირი აღნიშვნა და უკუკავშირი.

ემოციების ცოდნა და ცნობა.

უფროსს შეუძლია, ბავშვებს თავიანთი ემოციების შეცნობასა და გაგებაში დაეხმაროს. ძალიან მნიშვნელოვანია ემოციების შესახებ გულწრფელი საუბრები. როცა უფროსები ამჩნევენ მათ ემოციებს და საშუალებას აძლევენ, დაასახელონ და ისაუბრონ ამის შესახებ, ემოციების სწა-ვლასა და ურთიერთობებს უწყობენ ხელს. რეგულარული საუბრები ემოციებზე, სხვადასხვა ემოციების განმარტება და სახელის დარქმევა („მე ვიცი, ამან გაგაბრაზა“ „ეს შეიძლება საშიში იყოს“), მათი გულისყურით მოსმენა, ბავშვებს საკუთარ ფიქრებზე, ქცევებზე, ემოციებსა და დამოკიდებულებებზე აფიქრებს. ემოციური განვითარება კი ბავშვის კეთილდღეობას და პო-ზიტიურ ურთიერთობებს უწყობს ხელს.

სხვისი თვალთ დანახვა.

პროსოციალური ქცევის საფუძველი – სხვისი თვალთ დანახვის უნარია, როდესაც ბავშვს შე-უძლია გაიგოს, რას ფიქრობს, რა მოტივი ამოძრავებს სხვას. ეს ეხმარება ბავშვს, ახსნას სხვისი

ქვევა და გაუგოს მას. მაგალითად, „მასაც უნდა სახანძრო მანქანით თამაში“ (გაზიარება), ან „მისთვის უმჯობესია, თუ ის ექიმი იქნება და მე დედა“ (თანამშრომლობა).

მესმის, რას გრძნობს სხვა.

ბავშვებმა აუცილებლად უნდა ისწავლონ სხვა ადამიანებზე დაკვირვება და მათი გრძნობების ამოცნობა და გაგება. ენის განვითარება და გამოყენება უმნიშვნელოვანესია, რომ მათ სიტუაციების სხვისი თვალთ დანახვა შეძლონ. ბავშვებთან სხვის ემოციებზე და განზრახვებზე საუბარი ამ უნარის გაძლიერებას უწყობს ხელს. კარგი აღმზრდელი თამაშის, სასწავლო პროცესის, ურთიერთობების დროს ბავშვებს პროსოციალურ ქვევას ასწავლის. მაგალითად, „ეკა, ეს ქეთაა და ის ახალია ჩვენთან, ჯერ არავის იცნობს. როგორ ფიქრობ, რას გრძნობს? რისი გაკეთება შეგიძლია, თავი უკეთ რომ იგრძნოს?“ „თამარ, შენ ის საღებავი აიღე, რომელსაც ნიკა ელოდებოდა. რას გრძნობს ახლა ნიკა?“

ვიქცევი დაფიქრებით (თვითკონტროლი)

- ✦ იმპულსის კონტროლი
- ✦ ემოციების კონტროლი
- ✦ ყურადღება, დაგეგმვის უნარი
- ✦ ასერტულობა
- ✦ კონფლიქტის მართვა

იმპულსის კონტროლი.

როდესაც ბავშვებს რიგის დაცვას, სათამაშოს დათმობას, ქმედებისგან თავის შეკავებას ვთხოვთ, მათგან იმპულსის კონტროლს ვითხოვთ. იმპულსის კონტროლია ასევე მოქმედების შეჩერება ან ტემპის ცვლა, შენელება ან აჩქარება. აღმზრდელის დახმარებით და იმპულსის კონტროლის ხელშემწყობი თამაშებით ამ უნარის გამომუშავება შესაძლებელია. ბავშვი, რომელსაც იმპულსის კონტროლი შეუძლია, წარმატებული და სასურველი მოთამაშეა.

ემოციების კონტროლი.

თვითმართვა ძლიერი ემოციების კონტროლის უნარიცაა. იმედგაცრუების ან ბრაზის მართვა, უარყოფითი ემოციების მისაღები ფორმით გამოხატვა, თვითდამშვიდება, სწორ გამოსავალზე ფიქრი – ემოციების მართვის უნარია. თანატოლებს შორის კონფლიქტი, განსაკუთრებით პატარა ბავშვებში, ძლიერ ემოციურ რეაქციებს იწვევს. ისინი ამ ასაკში იწყებენ სოციალური უნარების განვითარებას. რადგან ბევრმა არ იცის, როგორ მართოს იმედგაცრუება და ბრაზი, ძლიერმა ემოციამ შეიძლება დარტყმისკენ ან ყვირილისკენ უბიძგოს. აღმზრდელის ამოცანაა, დაეხმაროს ბავშვებს, ასწავლოს, როგორ შეინარჩუნონ სიმშვიდე, იფიქრონ სწორ გამოსავლებზე და სასურველი შეგობრები გახდნენ.

ყურადღება, დაგეგმვის უნარი.

ბავშვების იმპულსურობა არა მარტო ქცევაში, არამედ აზროვნებაში და გადაწყვეტილების მიღების პროცესშიც ვლინდება. ზოგიერთ ბავშვს ყურადღების დიდხანს კონცენტრირება არ შეუძლია. უმეტესობა ვერ ახერხებს თავისი ქმედების დაგეგმვას. ზრდასთან ერთად ბავშვები უფრო დაფიქრებულები და ნაკლებად იმპულსურები ხდებიან, როგორც საქმიანობაში, ისე გადაწყვეტილების მიღებისას. მათ შეუძლიათ ყურადღების კონცენტრირება თამაშზე, მიზნის მისაღწევად ქმედების ან ქმედებების დაგეგმვა და თანმიმდევრული განხორციელება. ამის გამომუშავებაში პატარებს შემდეგი სტრატეგიები ეხმარება: „რა გჭირდება ხატვისთვის“, ანუ გააზრებული არჩევანის გაკეთება, როდესაც მიზანი გაქვს და ამ მიზნისთვის გეგმავ ქმედებებს. უფროს ასაკში ეს შეიძლება იყოს რამდენიმე ქმედების დაგეგმვა და განხორციელება. მაგალითად, რეცეპტის მიხედვით კერძის დამზადება, ნიმუშის ან წარმოდგენილი კონსტრუქციის მიხედვით რთული ნაგებობის აწყობა, რომელიმე ბავშვთან ერთად რამე თამაშის მოფიქრება და წამოწყება. ნებისმიერ პროექტში ბავშვის მონაწილეობა დაგეგმვის უნარს საჭიროებს და მის განვითარებას უწყობს ხელს. დაგეგმვის და მიზანზე ორიენტირებული ქმედებების თანმიმდევრულად განხორციელება ეფექტური სწავლის საფუძველია.

ასერტულობა.

ბავშვებმა ასევე უნდა ისწავლონ საკუთარი თავის დაცვა ისე, რომ არ ავნონ სხვას. ბავშვი ასერტულია, როდესაც იცის, როგორ გამოხატოს თავისი გრძნობები, საჭიროებები, აზრები და როგორ დაიცვას საკუთარი თავი, სხვების უფლებების შელახვის გარეშე. იმის ცოდნა, თუ როგორ მიუდგე ან უპასუხო ასერტულად, ბავშვებს საშუალებას აძლევს, მიზნებს აგრესიის გამოყენების გარეშე მიაღწიონ. ასერტულ პასუხს შეუძლია დაიცვას ბავშვი, არ გახდეს ჩაგვრის ობიექტი.

კონფლიქტის მართვა.

სოციალურ ურთიერთობებში კონფლიქტის კონსტრუქციულად მოგვარება მნიშვნელოვანია. ასეთი ქცევა ყველა ზემოთ განხილულ უნარს საჭიროებს. იმისათვის, რომ ბავშვმა კონფლიქტის მოგვარება შეძლოს, მას საკუთარი მდგომარეობის გააზრება, პრობლემის დანახვა, სხვისი თვალთ დანახვა, მოლაპარაკება, კომუნიკაცია, ქმედების შედეგის განჭვრეტა და სწორი არჩევანის გაკეთება უნდა შეეძლოს.

კურიკულუმის მეორე მიზანი – კვლევა-აღმოჩენა – შემეცნებითი, განსაკუთრებით კი მაღალი სააზროვნო უნარების განვითარებას გულისხმობს.

რატომ კვლევა-აღმოჩენა? კურიკულუმის ამოცანა სწორედ მოაზროვნე ადამიანის ჩამოყალიბებაა. რადგან ბავშვი ბუნებრივად ცნობისმოყვარეა, მისთვის კვლევა ბუნებრივი პროცესია და დაბადებიდან, როგორც ნამდვილი მკვლევარი, სამყაროს დაკვირვებით, მოსინჯვით სწავლობს. ეს ბუნებრივი ინტერესი მისი მთავარი მამოძრავებელი ძალა და მოტივატორია. კურიკულუმი დაეხმარება საგანმანათლებლო პერსონალს, ეს ინტერესი ადრეული ასაკიდანვე გამოიყენონ ისეთი უნარების განსავითარებლად, რომლებიც ბავშვს მოაზროვნე, მკვლევარ ადამიანად ჩამოყალიბებაში დაეხმარება.

ცნობისმოყვარეობის ხელშეწყობა პატარებთან მათი შეგრძნებების: სმენის, ხედვის, ყნოსვის, გემოსა და შეხების სტიმულირებით, მრავალფეროვანი მასალებისა და გამოცდილებების შეთავაზებით ხდება. აღმზრდელები ბავშვების ინტერესების გაღვივებას სხვადასხვა მოვლენებსა და ობიექტებზე დაკვირვების, მათით მანიპულირების, ექპერიმენტირებისა და კითხვების დასმის წახალისებით ცდილობენ.

კვლევის ხელშეწყობისათვის ბავშვებს უვითარდებათ ისეთი უნარები, როგორცაა მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დამყარება, საგნების დახარისხება სხვადასხვა ნიშნის, ზომის, ფერის, ფორმის, წონის, რაოდენობის მიხედვით; ანალიზი, კრიტიკული აზროვნება, საკუთარი ვარაუდებისა და შეხედულებების ჩამოყალიბება. აღმზრდელები ყველა შესაძლო მომენტს იყენებენ ამ უნარების გასავითარებლად: სვამენ ღია კითხვებს, სთავაზობენ ბავშვებს ღია მასალებს მანიპულირებისათვის; აძლევენ საშუალებას, გააანალიზონ და გამოთქვან საკუთარი აზრი და ყურადღებით ინიშნავენ მათ ნათქვამს.

შემოქმედებითობის გასავითარებლად აღმზრდელები მუშაობენ ბავშვებთან სიმბოლური აზროვნების ჩამოყალიბებასა და პრობლემების გადაჭრის უნარებზე, სთავაზობენ ბავშვებს ბევრ მეორად და ბუნებრივ მასალას, რომ კონსტრუქციებსა და ხელოვნების აქტივობებში თავისუფლად გამოიყენონ. უკითხავენ წიგნებს და სთავაზობენ ბავშვებს ზღაპრების ინტერპრეტირებას თამაშებში. აძლევენ ბავშვებს საშუალებას, მიღებული გამოცდილებები გადაიტანონ დრამატულ თამაშებში, თავისუფლად გამოხატონ თავი მუსიკისა და მოძრაობის საშუალებით.

კვლევა-აღმოჩენის მიზანი კურიკულუმში სამ ქვემიზნად არის მოცემული, ესენია:

- 1) ცნობისმოყვარეობა – მაინტერესებს, რა არის
- 2) კვლევა – მინდა გავიგო, რატომ და როგორ
- 3) შემოქმედებითობა – ვქმნი და ვიგონებ.

მაინტერესებს, რა არის (ცნობისმოყვარეობა)

- ✦ ინტერესი სიახლის მიმართ
- ✦ კითხვების დასმა / ვარაუდების გამოთქმა
- ✦ ყურადღების კონცენტრაცია / დაკვირვება საგნებსა და მოვლენებზე
- ✦ ცდა / ექსპერიმენტირება

ინტერესი სიახლის მიმართ.

ბავშვებისათვის ცნობისმოყვარეობა მთავარი მამოძრავებელი ძალა და მოტივატორია. ამიტომ არის მნიშვნელოვანი ამ ცნობისმოყვარეობის გამოყენება და გაღვივება, ახალი გამოცდილებების შეთავაზებით. სულ პატარების დაინტერესებისა და სამყაროს აღმოჩენის ხერხი – მათი შეგრძნებების სტიმულირებაა, ესენია: მხედველობა, სმენა, ყნოსვა, გემო, შეხება. შესთავაზეთ ბავშვებს ბევრნაირი ფაქტურის: რკინის, ხის, ქსოვილის, რეზინის სათამაშოები; ნივთები, რომლებიც სხვადასხვანაირ ხმას გამოსცემენ, სხვადასხვა ფერისა და ფორმისაა, სხვადასხვა სუნი და გემო აქვს.

კითხვების დასმა/ვარაუდების გამოთქმა.

ცნობისმოყვარეობის დასაკმაყოფილებლად, ბავშვები მეტყველების ჩამოყალიბებისთანავე იწყებენ კითხვების დასმას. აღმზრდელების ამოცანაა, ბავშვებს ამ პროცესში დაეხმარონ. სულ პატარების ინტერესი შეიძლება, არავერბალურად იყოს გამოხატული. ამიტომ, ინტერესებზე დაკვირვება, მათი დანახვა და ვერბალიზება ბავშვებს ამ კითხვების ჩამოყალიბებაში დაეხმარება. მაგალითად, ნიკო ხშირად თამაშობს მანქანებით, განსაკუთრებით კი მოსწონს, როგორ ტრიალებს ბორბლები და ხშირადაც ატრიალებს, უყურებს მათ. აღმზრდელი ამას ამჩნევს და ეუბნება: „ნიკო, მანქანებით თამაში ძალიან მოგწონს. ალბათ გაინტერესებს, როგორ ტრიალებს ბორბლები, არა?“

დაეხმარეთ ბავშვებს, თავიანთი ვარაუდები ჩამოაყალიბონ. კითხვებზე პასუხის ნაცვლად, გამოიყენეთ მათი ინტერესი მათივე აზროვნების წასახალისებლად. კატო კუბურებით კოშკს აშენებს. ბევრი ცდის შემდეგ აღმზრდელს ეკითხება: „რატომ არ მაგრდება ეს კუბურა?“ აღმზრდელი პასუხის ნაცვლად კითხვას უბრუნებს: „შენ როგორ ფიქრობ, რატომ? მოდი, დავაკვირდეთ, რა ხდება? კატო ვარაუდს გამოთქვამს, როცა ამბობს, რომ კუბურა ძალიან დიდი და მძიმეა, ან მრგვალია და გორდება.“

ყურადღების კონცენტრაცია / დაკვირვება სამნებასა და მოვლენებაზე.

ყურადღების კონცენტრაციასა და დაკვირვებაში ბავშვებს ჩვენი მხრიდან ყურადღების გამოჩენაც დაეხმარებათ. დაეხმარეთ ბავშვებს ყურადღების შენარჩუნებაში. აღწერეთ, რითაც ბავშვია დაკავებული, მაგალითად: „როგორი ხაოიანია ეს ქსოვილი, ეს კი – პრიალა. მოდი, ერთად მოვსინჯოთ.“

ბავშვის ნამდვილი ინტერესების გარკვევა შეიძლება გასაღები აღმოჩნდეს მასთან კომუნიკაციის დასამყარებლად, დასამეგობრებლად და განვითარების წასახალისებლად. პირველ რიგში იმით, რომ მისი ინტერესი იქნება მამოტივირებელი, მეტად კონცენტრირდეს რომელიმე საკითხზე. მაგალითად, თუ აღმოვაჩინეთ, რომ ანდრია, რომელიც არასდროს ერთვება სხვა აქტივობებში, უცებ ძალიან დიდი მონდომებით იწყებს ძველი მადვიძარა საათის დაშლას და მისი დეტალების დახარისხებას, შეგვიძლია მისი ეს ინტერესი ჩაღრმავებული კვლევისა და სხვადასხვა უნარის განვითარებისათვის გამოვიყენოთ. ვესაუბროთ, ვთხოვოთ, აღწეროს პროცესი, დათვალოს დეტალები, ჩაიხატოს საათი, შექმნას თავისი საათი და აშ.

ცდა /ექსპერიმენტირება.

ბავშვები საგნის თვისებებს მათზე ზემოქმედებით: მანიპულირებით, დაგებით, შენჯღრევით, ერთმანეთში ჩადებით და ა.შ. ცდიან, ანუ მარტივ ცდებსა და ექსპერიმენტებს ატარებენ. დაეხმარეთ ბავშვებს, ყურადღება გაამახვილონ იმ მოქმედებებზე, რასაც ასრულებენ. აღწერეთ პროცესი, რა ხდება, როცა ბავშვი თამაშობს: ჭიქა გაივსო და წყალი გადმოიხსნა, ხის კოვზი ტივტივებს, ბურთი გაგორდა და აშ.

მინდა გავიგო, რატომ და როგორ (კვლევა)

- ✦ კლასიფიკაცია
- ✦ შედარება
- ✦ მიზეზ-შედეგობრიობა
- ✦ ანალიზი/მსჯელობა

კლასიფიკაცია.

საგნებზე დაკვირვებისას ბავშვები იწყებენ იმის გააზრებას, რომ საგნები რაღაცით გავს და რაღაცით განსხვავდება ერთმანეთისაგან და იწყებენ მათ დახარისხებას სხვადასხვა კატეგორიებად, როგორცაა ფერი, ფორმა, ზომა და ა.შ. შეგვიძლია გამოვიყენოთ ხელთ არსებული მეორადი მასალები, ბუნებრივი მასალები და ე.წ. ღია მასალები იმისათვის, რომ წავახალისოთ ბავშვები, დაახარისხონ თავდაპირველად რამე ერთი ნიშნით, მაგალითად ფერით, შემდეგ კი ზომით და ა.შ.

შედარება.

სეირნობისას შეგიძლიათ შეაგროვოთ სხვადასხვა ბუნებრივი მასალა. დაახარისხეთ ცალ-ცალკე ფოთლები, ტოტები, ქვები, ნიჟარები. შეადარეთ ერთმანეთს. ნახეთ, რითი განსხვავდება და როგორ გავს ისინი ერთმანეთს, დაახარისხეთ სხვადასხვა ფერის კუბურები ფერების მიხედვით, შემდეგ კი – ფორმების მიხედვით. შეადარეთ რაოდენობები: ცოტა-ბევრი, გადათვალეთ ერთად.

მიზეზ-შედეგობრიობა.

ასევე მნიშვნელოვანია მიზეზ-შედეგობრივი კავშირები და ლოგიკური აზროვნება, რაც გულისხმობს სხვადასხვა მოვლენებს შორის ურთიერთკავშირების დამყარებას. მაგალითად, როცა ღილაკს ვაჭერ ხელს – შუქი ინთება, როცა ბევრ წყალს ვასხამ ჭიქაში, ის გადმოდის.

შესთავაზეთ ბავშვებს ისეთი სათამაშოები, რომლებიც ღილაკზე თითის დაჭერით გაანათებს ან ხმას გამოსცემს.

ანალიზი/მსჯელობა.

ყოველთვის მიეცით ბავშვს საშუალება, გამოთქვას თავისი აზრი და შეხედულება. დაუსვით ბავშვს კითხვები: როგორ ფიქრობ, რა მოხდა, რატომ აინთო ღილაკი? რატომ ტივტივებს ნავი? წახალისეთ ყოველთვის, როცა კი ამის საშუალება მოგეცემათ. მაგალითად, წიგნის კითხვისას, დაუსვით ბავშვებს ღია კითხვები: როგორ მოხდა ასე; შენ რომ ყოფილიყავი, როგორ მოიქცეოდი და ა.შ.

ვემნი და ვიგონებ (შემოქმედებითობა)

- ✦ სიმბოლური აზროვნება/ წარმოსახვითი ობიექტების გამოყენება
- ✦ განსახიერება/ ინტერპრეტაცია
- ✦ პრობლემის გადაჭრა
- ✦ შექმნა

სიმბოლური აზროვნება.

სიმბოლური აზროვნება გულისხმობს პროცესს, როცა ბავშვი რამეს სიმბოლური დანიშნულებით იყენებს. მაგალითად, სულ პატარები კუბურას, როგორც ტელეფონს შეიძლება იყენებდნენ, ჯოხს – როგორც ცხენს. ასევე, როცა რამე როლს მოირგებენ და განასახიერებენ დედას, ექიმს და ა.შ. სიმბოლური აზროვნების ნიმუშია, როცა ბავშვები სიტყვებს რამე ნივთის სახელდებისთვის იყენებენ, ან ციფრს – რაოდენობის გამოსახატად. წარმოსახვითი თამაშები ერთ-ერთი საუკეთესო გზაა ადრეულ ასაკში სიმბოლური აზროვნების გასავითარებლად.

განსახიერება/ინტერპრეტაცია.

სამყაროს უკეთ გასაგებად, საკუთარი გამოცდილების გასააზრებლად, ბავშვები იწყებენ სწორედ როლური, წარმოსახვითი თამაშების ორგანიზებას, სადაც მიღებული ინფორმაციის ინტერპრეტირებას ახდენენ. მაგალითად, ექიმის პროფესიის, მასთან საკუთარი დამოკიდებულების გასააზრებლად, ბავშვები თამაშობენ ექიმობანას და ა.შ. ამიტომ, ძალიან მნიშვნელოვანია, მივცეთ ბავშვებს საშუალება, ყველა, მათთვის საინტერესო თემაზე დაგეგმონ ასეთი თამაშები. ამისთვის შეცვალონ და მოაწყონ გარემო, დაამზადონ და მოაგროვონ სათამაშო რეკვიზიტები და ითამაშონ.

პრობლემის გადაჭრა.

შემოქმედებითი აზროვნების გასავითარებლად, კრიტიკულად მნიშვნელოვანია, მივცეთ ბავშვებს თავისუფლება, მოიფიქრონ და თვითონ, თავისი გზით გააკეთონ რამე. ჩვეულებრივ, ყოველდღიურ საქმიანობებში მოიფიქრონ პრობლემის გადაჭრის თავისებური გზა. მაგალითად, როგორ დავამაგროთ ჯოხი მუყაოზე, ან როგორ გავაკეთოთ კარავი?

ამისათვის, ბავშვებს არ უნდა შევთავაზოთ მზა გადაწყვეტები და პირიქით, ვკითხოთ, როგორ შეიძლება ამ პრობლემის გადაჭრა. მაგალითად, ბავშვებს სურთ, დავეხმაროთ კარვის გაკეთებაში. აღმზრდელი ეკითხება ბავშვებს, როგორ შეიძლება დამზადდეს კარავი? რა მასალა არის საჭირო? როგორ დავამაგროთ ქსოვილი სვამზე? და მხოლოდ ამის შემდეგ ეხმარება ჩანაფიქრის განხორციელებაში.

შექმნა.

შექმნა გულისხმობს ახალი პროდუქტისა თუ პროცესის მოფიქრებას, სრულიად განსხვავებული გზის პოვნას და არა აღმზრდელის მიერ ნაჩვენები მოდელის გამეორებას. ამ უნარზე მუშაობა სხვადასხვა თავისუფალი, შემოქმედებითი თამაშით არის შესაძლებელი. შესთავაზეთ ბავშვებს სხვადასხვა მეორადი და ბუნებრივი მასალები. წაახალისეთ, ააწყოს, შექმნას ორ და სამგანზომილებიანი ფიგურები. ნუ მისცემთ გამზადებულ ინსტრუქციებს, მიეცით საშუალება, განახორციელოს საკუთარი ფანტაზიები.

შესთავაზეთ ბავშვებს ხის კუბურები, მეორადი და ბუნებრივი მასალები, ქსოვილები, რომელთა საშუალებითაც სხვადასხვა ტიპის კონსტრუქციებს შექმნის. დაუსვით ღია კითხვები და დაეხმარეთ, იფიქროს განსხვავებულ გადაწყვეტებზე.

წაახალისეთ ბავშვი, მოსინჯოს სხვადასხვა სახატავი საშუალება, თავისუფლად ჩაატაროს ექსპერიმენტები. ყურადღება გაამახვილეთ პროცესზე და არა შედეგზე.

თავისუფლად გამოხატოს საკუთარი გრძნობები და აზრები მუსიკისა და მოძრაობის საშუალებით, მოსინჯოს და ჩაატაროს ექსპერიმენტები ბგერებითა და ცეკვით.

თავი 3. საგანმანათლებლო პროცესის შინაარსი

საგანმანათლებლო პროცესის შინაარსი შესაძლებლობას უნდა იძლეოდეს, რომ ბავშვები მრავალფეროვან გამოცდილებებში მონაწილეობდნენ და სხვადასხვა რესურსის გამოყენების საშუალება ჰქონდეთ. ამ მხრივ, თემატური მიმართულებები – ხელოვნება, წიგნიერება, მეცნიერება – მრავალფეროვან გამოცდილებას ნამდვილად უზრუნველყოფს. საგანმანათლებლო პროცესზე ფიქრისას, სამივე მიმართულების გათვალისწინებით, აღმზრდელი ამ პროცესს ბავშვისთვის გაცილებით საინტერესოს და მომხიბვლელს ხდის და ამავდროულად, კურიკულუმის მიზნებზეც გადის.

ქვემოთ აღწერილია, როგორ არის შესაძლებელი, ხელოვნების, წიგნიერებისა და მეცნიერების გამოცდილებების შეთავაზებით, კურიკულუმის გამრავალფეროვნება და მიზნების მიღწევა.

ხელოვნება

ხელოვნება ერთ-ერთი საუკეთესო საშუალებაა კურიკულუმის მიზნის – კვლევა/აღმოჩენა – მისაღწევად. ვიზუალური და საშემსრულებლო ხელოვნების თამაშებით ბავშვებს სწორედ **ცნობისმოყვარეობა, შემოქმედებითობა და კვლევის უნარები** უვითარდებათ.

როგორ უწყობს ხელს **ცნობისმოყვარეობის** განვითარებას ვიზუალური ხელოვნება? ხელოვნების აქტივობების დროს მნიშვნელოვანია, აღმზრდელი ქმნიდეს ისეთ გარემოს, რომ ბავშვი ახალ სახატავ მასალას დააკვირდეს: მაგალითად, ხატვისას დააკვირდეს, როგორ კვალს ტოვებს განსხვავებული ფორმის ფუნჯი ფურცელზე; რა ემართება საღებავს, თუ წყალს გავურევთ; რა მოხდება, თუ ორ სხვადასხვა ფერს შევურევთ ერთმანეთს; რა მოუვა ფურცელს, თუ ფუნჯით დავასველებთ და მერე ფანქრით დავხატავთ და ა.შ. როდესაც აღმზრდელი ბავშვს საშუალებას აძლევს, ხელოვნების სხვადასხვა ტექნიკით დაინტერესდეს, მაგალითად მოსინჯოს ტრაფარეტები, ანაბეჭდები, აძლევს საშუალებას, გამოძერწოს მარილიანი ცომით, დახატოს თითის საღებავებით, იმუშაოს პაპიე-მამეს ტექნიკით, ამ დროს ბავშვი სვამს კითხვებს მისთვის აქამდე უცხო რესურსის შესახებ. როცა აღმზრდელი ბავშვს სთავაზობს მასალას სამგანზომილებიანი ქანდაკების, კოლაჟის შესაქმნელად, ბავშვი აკვირდება ბუნებრივ ან მეორად მასალებს, სვამს კითხვებს, ვარაუდებს გამოთქვამს ამა თუ იმ მასალის გამოყენებასთან დაკავშირებით, საკუთარი ვარაუდების დასამტკიცებლად ატარებს ექსპერიმენტებს .

როგორ ვითარდება **კვლევითი უნარები** ვიზუალური ხელოვნების გზით? როცა ბავშვი საღებავებით ხატავს, აღმზრდელი საშუალებას აძლევს მას, იკვლიოს, როგორ შრება განსხვავებული ფაქტურის საღებავი სხვადასხვა სისქის ქაღალდზე; დააკვირდეს და დაასკვნას, რომ საღებავი უფრო მკრთალი ფერისაა, როცა ბევრ წყალს გაურევს; აღმოაჩინოს, რომ ორი ფერის შერევით, შესაძლებელია ახალი ფერის მიღება. აღმზრდელმა უნდა წაახალისოს ბავშვი, შეადაროს სხვადასხვა ტექნიკა, მასალა. შეადაროს და დაახარისხოს დასახატი ობიექტები სხვადასხვა ნიშნის მიხედვით, დაახარისხოს ბუნებრივი და მეორადი მასალები მკვეთის დამზადებისას.

როგორ ხდება **შემოქმედებითობის** განვითარება ვიზუალური ხელოვნების გზით? ხელოვნების აქტივობების დროს მნიშვნელოვანია, ბავშვმა ექსპერიმენტების შედეგად შექმნას ახალი ფერები. მხატვრული ნამუშევრის შექმნისას, მოიფიქროს სხვადასხვა ტექნიკის საკუთარი ინტერპრეტაცია. მასალების გამოყენებისას, აღმზრდელმა უნდა წაახალისოს, მოსინჯოს პრობლემის გადაჭრის სხვადასხვა გზა. მაგალითად მოიფიქროს, რა მასალა შეიძლება გამოიყენოს ქანდაკების მძიმე დეტალის უკეთ დასამაგრებლად.

როგორ ვითარდება **ცნობისმოყვარეობა** მუსიკისა და ცეკვის გზით? აღმზრდელმა უნდა შექმნას გარემო, სადაც მუსიკალური ნაწარმოების მოსმენისას, ბავშვი ინსტრუმენტებით დაინტერესდება, დასვამს კითხვებს მათ ჟღერადობასთან, მოწყობილობასთან დაკავშირებით, მოსინჯავს სხვადასხვა ინსტრუმენტზე დაკვრას, ხელნაკეთი მუსიკალური ინსტრუმენტების დამზადებისას, გამოთქვამს ვარაუდებს მათი ჟღერადობის შესახებ. ასევე, უნდა დაიგეგმოს

ისეთი აქტივობები, როცა ბავშვი შეძლებს საკუთარი სხეულის მოძრაობის დაკვირვებას და შესწავლას. ასევე, გამოიჩინოს ცნობისმოყვარეობა სხვადასხვა საცეკვაო ილეთების მიმართ. შეეცადოს, იმოძრაოს მუსიკის რიტმის შესაბამისად. ჩაატაროს ექსპერიმენტები, იმოძრაოს თავისებურად, მუსიკის თანხლებით.

როგორ ვითარდება **კვლევითი უნარები** მუსიკისა და ცეკვის საშუალებით? მევთავაზობთ ბავშვებს შემდეგი აქტივობები: მოუსმინონ და შეადარონ ერთმანეთს სხვადასხვა ჟღერადობა, რიტმი, სხვადასხვა ჟანრის მუსიკა. გამოთქვან საკუთარი მოსაზრება მუსიკის, ცეკვის ხასიათთან, ემოციასთან დაკავშირებით. მაგალითად, ბავშვი აღმოაჩენს, რომ თუ დოღს მაგრად დაარტყამს, ძლიერ ხმას გამოსცემს; ცეკვის დროს მოძრაობებს აღარებს ერთმანეთს, ანალიზს უკეთებს სხეულის ენით გამოხატულ ემოციას.

როგორ ვითარდება **შემოქმედებითობა** მუსიკისა და ცეკვის გზით? აღმზრდელმა უნდა მოიფიქროს ისეთი აქტივობები, რომ ბავშვმა შეძლოს ახალი მელოდიების შექმნა, თავად გამოიგონოს ინსტრუმენტები, მოსინჯოს მათი ჟღერადობა, მოიფიქროს სიმღერის ტექსტი, აჰყვეს მუსიკის რიტმს სხეულით, მოიგონოს მუსიკის შესაბამისი ილეთები, შექმნას მარტივი რიტმული მონახაზი.

როგორ ხდება **ცნობისმოყვარეობის** განვითარება დრამის გზით? აღმზრდელმა უნდა მისცეს ბავშვს თამაშის საშუალება. თამაშის დროს ბავშვი ინტერესდება და სვამს კითხვებს, მაგალითად, ახალი ნივთების შესახებ, სათამაშოების, მათი თვისებების შესახებ. დრამატული თამაშის დროს აკვირდება პერსონაჟებს, ცდილობს, მიბადოს ცხოველებსა და ფრინველებს, ნაცნობ პერსონაჟებს, აკვირდება თამაშს, გამოთქვამს ვარაუდებს სიუჟეტთან დაკავშირებით, პერსონაჟების ქცევასთან დაკავშირებით. თამაშში ერთვება და მონაწილეობას ღებულობს გარკვეული დროის განმავლობაში. თამაშის დროს სწავლობს და აკვირდება საკუთარ სხეულს, ემოციებს, სხვის განცდებს.

როგორ ვითარდება **კვლევითი უნარები** დრამის გზით? შესაძლებელია ისეთი გარემოს შექმნა, რომ ბავშვმა თამაშის დროს ნივთები იკვლიოს, შეისწავლოს, ერთმანეთს შეადაროს, გააანალიზოს მათი თვისებები, დაახარისხოს გარკვეული ნიშნით. გამოთქვას საკუთარი მოსაზრებები დრამატული თამაშის დროს სხვადასხვა მიმართულებით – იკვლიოს საკუთარი სხეული, ემოციები, სხვის განცდები. იკვლიოს ნივთები, რომლებსაც იყენებს თამაშში, აკვირდება მათ აგებულებას, ატარებს ექსპერიმენტებს.

როგორ ხდება **შემოქმედებითობის** განვითარება დრამის გზით? აღმზრდელმა უნდა მოიფიქროს ისეთი თამაშები, რომ ბავშვი გარდაისახოს სხვადასხვა როლში. ამ დროს იგი შესაბამისად ცვლის თავის ქცევას, ხმას, შეუძლია საკუთარი გამოცდილების ინტერპრეტირება. იგონებს ახალ ამბებს, სიუჟეტებს, სიტუაციებს, ახალ პერსონაჟებს, ახალ თამაშებს. ასევე მნიშვნელოვანია, აღმზრდელმა შექმნას ისეთი გარემო, რომ ბავშვმა თამაშის დროს შეთხზას

ახალი სიტყვები, სიმბოლურად გამოიყენოს სათამაშოები – მაგალითად, კუბურა ერთ შემთხვევაში იყოს სატვირთო მანქანა, სხვა შემთხვევაში – ტელეფონი და ა.შ.

როგორ მიიღწევა ჯგუფის ერთობის მიზნები ხელოვნების გზით? შესაძლებელია ხელოვნების აქტივობების მოფიქრება, რომელიც სპეციფიკურად ჯგუფის ერთობის მიზნებზე გადის. ასევე შესაძლებელია ყველა სხვა ხელოვნების აქტივობების დროს სოციალური, ემოციური და კომუნიკაციური უნარების ხელშემწყობი სტრატეგიების გამოყენება. მაგალითად, თამაშები, რომლებიც მუსიკის სხვადასხვა რიტმზე აყოლას მოითხოვს, იმპულსის კონტროლს უწყობს ხელს. ვიზუალურ ხელოვნებაში მრავალფეროვანი მასალით სხვადასხვა ემოციის დახატვა, შემოქმედებით თვითგამოხატვასთან ერთად, ბავშვებს ემოციებზე დაფიქრებაში ეხმარება. დრამატული ხელოვნების აქტივობებში ემოციების გათამაშებით ბავშვები მთლიანად სხეულზე და სახის გამომეტყველებაზე დაკვირვებით ემოციების წაკითხვას სწავლობენ. ხელოვნების თამაშების დროს ასევე შესაძლებელია, შექმნათ რეკვიზიტები ჯგუფის ერთობის აქტივობებისთვის. მაგალითად, ნაყინის გაკეთება ქაღალდის კონუსისგან, რომელსაც იმპულსის კონტროლის თამაშებში გამოიყენებთ, ნიღბების გაკეთება ემოციების თემაზე, რომლებსაც ემოციების სწავლებისთვის გამოიყენებთ. ეს თამაშები უფრო დეტალურად იხილეთ თამაშების თავში.

სოციალური, ემოციური და კომუნიკაციური უნარების ხელშემწყობი სტრატეგიები ხელოვნების ყველა აქტივობის დროს შეიძლება გამოიყენოთ ჯგუფის, ან ბავშვის ინდივიდუალური საჭიროებების შესაბამისად (სტრატეგიები დეტალურად იხილეთ მე-6 თავში.) მაგალითად, შეგიძლიათ ხატვის პროცესში კიდევ ერთხელ შეუქმნათ ისეთი გამოწვევა, რაც მათ სახატავი საშუალებების გაზიარებას ასწავლის, ან გუნდურად მუშაობაში დაეხმარება.

წიგნიერება

როგორ ხდება **ცნობისმოყვარეობის** განვითარება წიგნიერების გზით? როდესაც წიგნის კითხვისას აღმზრდელი ყურადღებას ამახვილებს პერსონაჟების ხასიათზე, ილუსტრაციებზე, წახალისებს კითხვების დასმას პერსონაჟების შესახებ; წახალისებს, გამოთქვან ვარაუდები წიგნის სიუჟეტთან დაკავშირებით; ამახვილებს ყურადღებას ნაბეჭდზე და ეხმარება ბავშვებს, გაიაზრონ, რომ ნაბეჭდი – სიტყვების სიმბოლური გამოსახულებაა.

როგორ ხდება **კვლევითი უნარების** განვითარება წიგნიერების გზით? წიგნიერების გზით კვლევითი უნარები ვითარდება: როცა აღმზრდელი წახალისებს ბავშვს, ინფორმაციის შესაგროვებლად, გამოიყენოს წიგნი – როგორც წყარო; როცა ეხმარება მას წიგნის სიუჟეტის, პერსონაჟების ქცევის გაანალიზებაში, მათი მახასიათებლების შედარებაში, სიუჟეტთან დაკავშირებით საკუთარი მოსაზრების გამოთქმაში.

როგორ ხდება **შემოქმედებითობის** განვითარება წიგნიერების გზით? ამ შემთხვევაში, წიგნის კითხვის დროს აღმზრდელი ცდილობს, წაკითხული ბავშვის რეალურ გამოცდილებას

დაუკავშიროს; წაახალისებს ბავშვებს, განასახიერონ წიგნის პერსონაჟები და თვითონაც განასახიერებს; ასევე, თამაშის დროს შეახსენებს ბავშვებს წიგნის სიუჟეტს, იყენებს მას. წაახალისებს სიუჟეტის შეცვლას, ინტერპრეტაციას და ა.შ.

როგორ ხდება **ჯგუფის ერთობის ხელშეწყობა** წიგნიერების გზით? წიგნის თემების შერჩევით, აქტიური კითხვით ნებისმიერ საკითხზე შეგიძლიათ, ბავშვები დააფიქროთ და ალაპარაკოთ. ერთ-ერთი ასეთი თემაა, მაგალითად, მეგობრობა.

წიგნის გმირები შეიძლება ემოციებზე სასაუბროდ, სხვისი პერსპექტივის აღქმის უნარის გასავარჯიშებლად გამოიყენოთ. მაგალითად: „შეხედე ამ სურათს. გოგონა ვერ ხედავს დათვს, რადგან სძინავს და თვალები დახუჭული აქვს. როგორ ფიქრობთ, ეშინია? არა, ჯერ არა. მაგრამ ახლა შევხედოთ ამ სურათს, სადაც მან გაიღვიძა და დათვი დაინახა. რას გრძნობს გოგონა ახლა?“

მეცნიერება

როგორ ხდება **ცნობისმოყვარეობის** განვითარება საბუნებისმეტყველო მეცნიერების გზით? ამისათვის აღმზრდელი წაახალისებს ბავშვს, დააკვირდეს საკუთარ თავს, შეადაროს საკუთარი სხეული სხვა ცოცხალ და არაცოცხალ ბუნებას; ხელს უწყობს ბავშვს, დააკვირდეს საგნებსა და მოვლენებს; დასვას კითხვები ადამიანების, ცოცხალი არსებების, საგნებისა და მოვლენების მახასიათებლების, ნივთიერებების თვისებების შესახებ; დააგემოვნებინებს სხვადასხვა საკვებს, წაახალისებს ბავშვებს, დასვან კითხვები საკვების წარმოშობასთან, შემადგენლობასთან დაკავშირებით და თვითონაც დასვამს კითხვებს; წაახალისებს ბავშვებს, გამოთქვან ვარაუდები ექსპერიმენტების დროს და თვითონაც გამოთქვამს ვარაუდებს: „ბევრს თუ ვირბენ, ალბათ გული ამიჩქარდება; მგონი, ფეხბურთის ბურთი უფრო მძიმე იქნება, ვიდრე ჩოგბურთის; მგონი, ამ ჭიქაში ეს წყალი არ ჩაეტევა“ და ა.შ.

როგორ ვითარდება **კვლევითი უნარები** საბუნებისმეტყველო მეცნიერების გზით? აღმზრდელი ეხმარება ბავშვებს, დააკვირდნენ ცოცხალ და არაცოცხალ ბუნებას, საგნებსა და მოვლენებს. ეხმარება, აღმოაჩინონ მიზეზ-შედეგობრივი კავშირები, გამოთქვან ვარაუდები და გააკეთონ დასკვნები: „ქსოვილს წყალი რომ დავასხათ, დალბება; მცენარე მიწიდან რომ ამოვიღოთ და ისე დავდოთ, გახმება.“ აღმზრდელი ხელს უწყობს ბავშვებს, ცდისა და კვლევის გზით შეამოწმონ და დაამტკიცონ საკუთარი ვარაუდების სისწორე. ახარისხებინებს საკვლევ ობიექტებს სხვადასხვა კატეგორიებად, მაგალითად, ადამიანის ჯანმრთელობისთვის სასარგებლო და მავნე საკვებს, ჰიგიენის ნივთებს. ეხმარება ბავშვებს, გამოთქვან საკუთარი მოსაზრება ექსპერიმენტის მსვლელობის, ან შედეგის შესახებ და ა.შ.

როგორ ხდება **შემოქმედებითობის** განვითარება საბუნებისმეტყველო მეცნიერების გზით? აღმზრდელი წაახალისებს ბავშვს, მარტივი სიმბოლოებით ჩაინიშნოს დაკვირვება საგნებსა თუ მოვლენებზე; ხელს უწყობს ბავშვებს, ღია კითხვების საშუალებით შექმნან ახალი

თეორიები საგნების ან ნივთიერებების თვისებების შესახებ; ექსპერიმენტების დროს მოძებნონ პრობლემის გადაჭრის სხვადასხვა გზები, მაგალითად, გამოიგონონ ჯანმრთელობისთვის სასარგებლო კერძი ნაცნობი ინგრედიენტებისგან და ა.შ.

როგორ ხდება **ცნობისმოყვარეობის** განვითარება მათემატიკასა და ტექნოლოგიების გზით? აღმზრდელი ცდილობს, ყურადღება გაამახვილოს საგნების რაოდენობაზე, სიდიდეებზე, გაზომონ საგნები სხვადასხვა საშუალებით. დაეხმაროს ბავშვებს საგნების წონისა და მოცულობის განსაზღვრაში. აღმზრდელი წაახალისებს ბავშვების ინტერესს ტექნოლოგიების მიმართ, სვამს კითხვებს მათი მოწყობილობის, მუშაობის შესახებ. ხელს უწყობს ბავშვებს, გამოთქვან ვარაუდები ამასთან დაკავშირებით. ცდილობს, ბავშვებს შეხება ჰქონდეთ და მოსინჯონ სხვადასხვა ტექნოლოგიები.

როგორ ხდება **კვლევითი უნარების** განვითარება მათემატიკის და ტექნოლოგიების გზით? ამ შემთხვევაში, აღმზრდელი ცდილობს, წაახალისოს ბავშვებში სიდიდეების ერთმანეთთან შეადარება, საგნების გარკვეული ნიშნით: ფერის, ზომის, ფორმის მიხედვით დახარისხება; ეხმარება ბავშვებს, გამოთქვან საკუთარი მოსაზრება მათემატიკურ მოქმედებებთან დაკავშირებით; ხელს უწყობს, გააანალიზონ ტექნიკის მუშაობა, გამოთქვან საკუთარი მოსაზრებები ამ საკითხთან დაკავშირებით.

როგორ ხდება **შემოქმედებითობის** განვითარება მათემატიკის და ტექნოლოგიების გზით? თამაშის დროს აღმზრდელი ხელს უწყობს ბავშვებს, ამოიცნონ ციფრების სიმბოლოები, გადაჭრან მარტივი მათემატიკური ამოცანები, მაგალითად, კიდევ ერთი თეფში დააამატონ, როცა ერთი ბავშვი კიდევ დაემატებათ; წაახალისებს ბავშვებს, მათი იდეის განსახორციელებლად გამოიგონონ ახალი ფორმები, სხვადასხვა საშუალო იარაღი და ტექნიკა,

როგორ ხდება **ცნობისმოყვარეობის** განვითარება სოციალური მეცნიერებების გზით? აღმზრდელი ცდილობს, ყურადღება გაამახვილოს და დასვას კითხვები სივრცესა და დროსთან დაკავშირებით; ცდილობს, თვითონაც გამოიყენოს და ბავშვებშიც წაახალისოს სივრცითი მიმართებების და დროის აღმნიშვნელი სიტყვების გამოყენება; წაახალისებს ბავშვებს, დააკვირდნენ გარემოში არსებულ წესებს და მათ მიზანს, მაგალითად, სვამს კითხვებს ოჯახის წევრების უფლება-მოვალეობების, პროფესიების შესახებ.

როგორ ხდება **კვლევითი უნარების** განვითარება სოციალური მეცნიერებების გზით? აღმზრდელი წაახალისებს თამაშებს, რომლებიც ბავშვს საშუალებას აძლევს, დააკვირდეს და შეადაროს ადამიანები სხვადასხვა ნიშნით: გარეგნობით, ქცევით, ინტერესებით. გააანალიზოს ადამიანების ქცევა, გამოთქვას საკუთარი მოსაზრება სოციალურ დადგენილ ნორმებთან დაკავშირებით, განასხვავოს სხვადასხვა დროისა და კულტურის მუსიკა, ჩაცმულობა და სხვა ჩვეულებები.

როგორ ხდება **შემოქმედებითობის** განვითარება სოციალური მეცნიერებების გზით? აღმზრდელი წაახალისებს ბავშვებს, ინტერპრეტირება გაუკეთონ სხვადასხვა ხალხისა და კულტურის

ნიმუშებს; მოიფიქრონ ახალი იდეები ეროვნული დღესასწაულის აღსანიშნად, საკუთარი შტრიხები შეიტანონ ეროვნულ სამოსში, საცეკვაო ნომერში.

როგორ ხდება ჯგუფის ერთობის ხელშეწყობა მეცნიერების გზით? ისევე, როგორც ხელოვნების ნაწილში აღვნიშნეთ, მეცნიერების თამაშების დროსაც ორი მიმართულებით შეიძლება ჯგუფის ერთობაზე მუშაობა. ერთი, მეცნიერებიდან სპეციფიკურად ჯგუფის ერთობაზე თამაშების შეთავაზებით და მეორე, საჭიროების მიხედვით, ნებისმიერი მეცნიერების აქტივობის დროს ჯგუფის ერთობის ხელშეწყობის სტრატეგიების გამოყენებით. ასეთი თამაშებია, რომლებიც ბავშვებს განსხვავებულობას, თვითრეფლექსიას, მის და მისი მეგობრის თავისებურებებს ასწავლის. მაგალითად, ბრაზომეტრის გაკეთება (იხილეთ მე-6 თავში: თამაშები ჯგუფის ერთობისთვის), რომელიც ბავშვებს ასწავლის, როგორ ხდება ემოციების ესკალაცია და როგორ შეიძლება ამ ინსტრუმენტის გამოყენება ემოციების გაზიარებისთვის. ასევე, ძლიერი ემოციების გამკლავებისა და დამშვიდების პოსტერის გაკეთება ასწავლის ბავშვებს, რომ თვითდამშვიდების სხვადასხვა ეფექტური გზა არსებობს.

რუტინული საქმიანობები და გადასვლები

ადრეული განათლების ჰოლისტურობა იმაშიც მდგომარეობს, რომ რუტინული საქმიანობების (კვება, ძილი, ხელის დაბანა) და გადასვლების (მოსვლა, წასვლა, დალაგება, სივრცეებსა და ერთი საქმიანობიდან სხვა საქმიანობაზე გადასვლა) დროსაც ბავშვები დამოუკიდებლობისა და თვითმოვლის უნარებთან ერთად, კიდევ ბევრ რამეს სწავლობენ. მეტიც, ბავშვები თავიანთი შესაძლებლობების მაქსიმუმს აღწევენ, როდესაც გვერდით მზრუნველი და კომპეტენტური აღმზრდელია, რომელიც ბავშვების სწავლისა და განვითარების მხარდაჭერისთვის ნაყოფიერად იყენებს რუტინულ საქმიანობებს. უფროსებს შეუძლიათ ისეთი თამაშები შესთავაზონ ბავშვებს, წამოიწყონ საუბარი, ჩართონ დიალოგში, კითხვები დაუსვან, დააფიქრონ, რომ ასეთ მომენტებშიც იმუშაონ დღის და კვირის მიზნებზე და ბავშვების განვითარებაზე. ამისათვის, უფროსმა წინასწარ უნდა იფიქროს, როგორ შეუძლია რუტინული საქმიანობების და გადასვლების, ანუ ტრანზიციების დროს სასწავლო მიზნების ინტეგრირება.

განვიხილოთ, როგორ შეიძლება სხვადასხვა რუტინული საქმიანობების და გადასვლების დროს ბავშვების მრავალმხრივი განვითარების ხელშეწყობა.

კვება

ამ დროს უფროსს საშუალება ეძლევა, ხელი შეუწყოს ბავშვის კოგნიტური, კომუნიკაციური და სოციალური უნარების განვითარებას. მაგალითად, კვების დროს წამოიწყოს საუბარი ჯანმრთელ კვებაზე ან ბავშვების საყვარელ საკვებთან დაკავშირებით. დასვას კითხვები: „რომელი ხილი გიყვარს?“ და ა.შ. შეიძლება საინტერესო საუბრის დაწყება, რომელიც, ერთი მხრივ, ინფორმაციას აწვდის აღმზრდელს და ბავშვებს ერთმანეთის შესახებ, მეორე მხრივ, ხელს უწყობს ლექსიკური მარაგის გამდიდრებას და საუბრის, მოსმენის უნარის განვითარებას. ასევე, ლექსიკური მარაგის გამდიდრება შესაძლებელია გემოს, ყნოსვის შეგრძნებებთან,

სუფრის წესებთან დაკავშირებული სიტყვების და ფრაზების გამოყენებითაც. სუფრასთან საუბრისას შეიძლება გადაიხედოს, რა გააკეთეს ბავშვებმა იმ დღეს, ან რისი გაკეთება დაგეგმეს ჭამის შემდეგ.

კვების დროს შესაძლებელია რიგის დაცვაზე, გაზიარებაზე, ერთმანეთზე ზრუნვის ხელშეწყობაზე დამატებითი მუშაობა. მაგალითად, ასეთი კომენტარებით: „ნინო, დავინახე, როგორ მიწოდე ნათიას პური, მაღლობა“. ასევე, სუფრის ეტიკეტის წესების მოდელირება და სწავლება; მიწოდების, კერძის გადაცემის დროს ლოდინის წახალისება ფრაზების – „თუ შეიძლება“, „გთხოვ“, „მაღლობა“ – გამოყენებით.

კვების დროს საკუთარი თავის მომსახურებით, დასხმით, გადმოღებით, ჭურჭლის გამოყენებით, ბავშვებს უვითარდებათ ნატიფი მოტორული უნარები, თვალისა და ხელის კოორდინაცია.

მაგიდის გაშლის და ალაგების პროცესში ბავშვებს პასუხისმგებლობის გრძნობა გამოუმუშავდებათ. მათი ქმედებების აღიარება, პოზიტიური უკუკავშირის მიცემა, მოვალეობების ყოველდღიურად შესრულებაში დაეხმარებათ.

ცენტრების დალაგება მუშაობის დაწყებისას და დასრულებისას

დალაგების პროცესში ბავშვების მონაწილეობა ხელს უწყობს არა მარტო მათი თვითმოვლის უნარ-ჩვევების განვითარებას, არამედ კოგნიტური უნარების განვითარებასაც. ისინი ახარისხებენ, კატეგორიზაციას ახდენენ, როდესაც სხვადასხვა საგნებს შესაბამის კონტეინერებში და თაროებზე ათავსებენ. იაზრებენ რაოდენობრიობის ცნებას, როდესაც ითვლიან, რამდენი ფურცელი ან სათლელი უნდა მიიტანონ მაგიდასთან მსხდარი ექვსი მეგობრისთვის, რაც, ასევე, ჯგუფის ერთობას უწყობს ხელს. კერძოდ, დაგეგმვის უნარის განვითარებას, თანამშრომლობას.

გადასვლები

გადასვლები ყოველდღიური პრაქტიკის ნაწილია. სამწუხაროდ, უმცროსი ასაკის ბავშვები ადვილად ვერ გადადიან ერთი საქმიანობიდან მეორეზე. შესაძლებელია, ისეთი გატაცებით თამაშობდნენ, ვერ შენიშნონ, ან არ მოისურვონ თამაშის შეწყვეტა, როცა უფროსი მიუთითებს, რომ დაალაგოს. უფროსები უნდა დაეხმარონ მათ, წინასწარ დაგეგმონ ტრანზიციები და მიზანმიმართულად გამოიყენონ. გადასვლების დროსაც შესაძლებელია ზოგიერთი სასწავლო მიზნის დაგეგმვა და განხორციელება.

ტრანზიციების თამაშებად გარდაქმნა. გადასვლების დროს, როდესაც გარეთ გასვლისთვის დგანან რიგში, ან დაბანის ჯერს ელოდებიან, ბავშვებს წარმოსახვითი თამაშები ეხმარება. თვითრეგულირების თავისებურებებიდან გამომდინარე, ბავშვებს უძნელდებათ ლოდინი, როდესაც არაფერს აკეთებენ. ამ თამაშების შეთავაზებით, ბავშვები თვითრეგულირებასაც უკეთ შეძლებენ და ბევრ ახალს ისწავლიან, რომ არაფერი ვთქვათ იმაზე, რომ ძალიან იხალისებენ.

მაგალითად, შესთავაზეთ ბავშვებს, ლოდინის დროს წარმოიდგინონ, რომ:

- ✦ ძალიან დიდ ბუშტს ბერავენ
- ✦ წყალში ყვინთავენ და სუნთქვას იკავენ
- ✦ თითოთ რამეს ხატავენ ჰაერში, ან ერთმანეთის ზურგზე
- ✦ ხეები ან ყვავილები არიან და როგორ არხევს მათ ნიავი, ქარი, გრიგალი
- ✦ წაახალისეთ, მიიღონ სასაცილო სახეები
- ✦ მიბაძონ ცხოველების ხმებს
- ✦ ყურადღებით იყვნენ და გაიმეორონ მიმიკები და პოზები. ბავშვებსაც მიეცით შესაძლებლობა, წარმართონ თამაში.
- ✦ ხელით, ფეხით, პირით გაიმეორონ თქვენ მიერ მოფიქრებული სხვადასხვა რიტმები.
- ✦ შესთავაზეთ საერთო ზღაპრის მოფიქრება. თქვენ მიერ დაწყებული ამბავი თითო-თითო წინადადებით განავრცონ.
- ✦ ათამაშეთ „გამოიცანი,რა არის ოთახში“: მრგვალი და წითელი? მაგარი და თეთრი, ოთხკუთედი და წიკწიკა და ა.შ.
- ✦ ბევრი სიმღერა და ლექსი გადასვლის ინსტრუმენტებად გამოიყენება.

ასეთ თამაშებს ლოდინის, რიგში დგომის და აღმზრდელის მითითებების შესრულების გარდა, სხვა სარგებელიც გააჩნია. მათი საშუალებით სხვადასხვა უნარის განვითარებაა შესაძლებელი, მაგალითად: მოსმენა, თვითრეგულირება, ყურადღების ვარჯიში, რითმების, ხმების, ფორმების გამოცნობა.

თავი 4. ბალის გარემოს მოწყობა

მოცემულ თავში აღწერილია ფიზიკური გარემოს მოწყობისა და განრიგის შემუშავების პრინციპები. ამ კურიკულუმის მიხედვით განმარტებულია ფიზიკური გარემოს ძირითადი მახასიათებლები. აღწერილია ის სათამაშო სივრცეები, რომელთა არსებობაც აუცილებელია ბალის შენობაში და ეზოში. ჩამოთვლილია სხვადასხვა ტიპის სათამაშო სივრცეების მოსაწყობად საჭირო რესურსი. ამ თავში ასევე მოცემულია განრიგის ძირითადი კომპონენტები, ოპტიმალური ხანგრძლივობა და განმარტებულია ამ კომპონენტების შინაარსი. თავში მოცემული აღწერები საერთოა როგორც ასაკობრივად დაყოფილ, ასევე შერეული ასაკობრივი ჯგუფებისთვის. თუმცა, ზოგ შემთხვევაში, საკითხი დამატებით განხილულია შერეული ასაკობრივი ჯგუფის სპეციფიკის გათვალისწინებით.

ოთახი და ეზო

როგორი უნდა იყოს ფიზიკური გარემო, რომელშიც ეს კურიკულუმი ხორციელდება? ეს არის ორგანიზებული, სხვადასხვა სათამაშო სივრცეებად დაყოფილი, მყუდროდ მოწყობილი ოთახი, ხის ფაქტურის ავეჯითა და ნეიტრალური ფერის კედლებით. ეს არის მყუდრო ეზო, რომელიც ასევე სხვადასხვა სივრცეებად არის დაყოფილი და ბავშვებს მრავალფეროვანი და სხვადასხვაგვარი თამაშების შესაძლებლობებს უქმნის.

ფიზიკური გარემოს დაგეგმვისას რამდენიმე მიმართულებით იფიქრეთ, გაითვალისწინეთ ბავშვის განვითარების სტანდარტი, პროგრამის ხარისხის სტანდარტი, კურიკულუმის მიზნები და თქვენი ოთახის ფიზიკური მახასიათებლები. კურიკულუმის მიზნებიდან გამომდინარე, ფიზიკური გარემო ისე უნდა იყოს მოწყობილი, ისეთი მასალით აღჭურვილი, რომ ბავშვებს ცნობისმოყვარეობა გაუღვივოს, კითხვების დასმისკენ უბიძგოს, კვლევა წაახალისოს, შემოქმედებითობას და მათ სოციალიზაციას შეუწყოს ხელი, ემოციური კომპეტენციები განუვითაროს, ჯგუფის ერთობას გაუსვას ხაზი, ბავშვებს შორის თანამშრომლობა წაახალისოს. ბავშვის განვითარების სტანდარტისა და პროგრამის ხარისხის სტანდარტის ანალიზის შედეგად კი შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ ბაღის ჯგუფის ფიზიკური გარემო ისე უნდა იყოს მოწყობილი, რომ ბავშვებს მრავალფეროვან გამოცდილებებში მონაწილეობის საშუალება და სხვადასხვა უნარის განვითარების შესაძლებლობა ჰქონდეთ. როგორც ზემოთ მოცემული ტექსტიდან ჩანს, ამ კურიკულუმისა და პროგრამის ხარისხის სტანდარტის მოთხოვნები ფიზიკური გარემოს მიმართ თანხვედრაშია და ერთმანეთის შესაბამისია. ამგვარი გარემო კი მიიღწევა ბავშვების სათამაშო ოთახის თუ ოთახების სხვადასხვა ტიპის სივრცეებად დაყოფით. თუმცა, ვიდრე ცალკეული სივრცეების/ცენტრების აღწერას შევუდგებით, მნიშვნელოვანია იცნობდეთ იმ ზოგად რეკომენდაციებს, რომლებიც ამ კურიკულუმის შესაბამისი ფიზიკური გარემოს მოწყობისას უნდა გაითვალისწინოთ:

ჯგუფის ავეჯი:

- ✦ ჯგუფის ავეჯი უნდა იყოს ხის ფაქტურის, ბავშვის სიმაღლის შესაბამისი. ავეჯი ოთახის წყობას უნდა ითვალისწინებდეს. შესაბამისად, ოთახის სხვადასხვა მახასიათებლების

შემთხვევაში (ფანჯრების/კარების რაოდენობა, ფანჯრების/კარების განლაგება, ოთახის ფართი და ა.შ.), ავეჯიც შესაძლოა განსხვავებული დიზაინის იყოს, თუნდაც ერთი ბაღის ერთსა და იმავე ასაკობრივ ჯგუფებში.

- ✦ **ბავშვებისთვის გამოსაყენებელი ავეჯი** – თაროები/კარადები – აუცილებლად ბავშვის სიმადლის შესაბამისი და დია უნდა იყოს, ხოლო ის მასალა, რომელიც ბავშვებმა არ უნდა გამოიყენონ, უმჯობესია, ოთახის გარეთ, დახურულ კარადაში შევინახოთ.

- ✦ **უფროსების გამოსაყენებელი ავეჯი** (ე.წ. მასწავლებლის მაგიდა, კარადა) – ცალკე ოთახში, სამასწავლებლოში უნდა იყოს მოთავსებული, სადაც აღმზრდელსა და თანამშრომლებს განცალკევებით მუშაობის საშუალება უქნებათ. თუმცა, ჯგუფის ოთახში შესაძლებელია ზრდასრულებისთვის განკუთვნილი, ჩვეულებრივი ზომის სკამი ან სავარძელიც იდგას, რომელსაც ბავშვებიც გამოიყენებენ და უფროსებიც;
- ✦ **ავეჯი შერეულ ასაკობრივ ჯგუფში** – შერეული ასაკობრივი ჯგუფისთვის ავეჯის შერჩევასა და განლაგებისას, ყველა ზემოთ აღწერილი ასპექტი უნდა გავითვალისწინოთ. გარდა ამისა, ვინაიდან შერეულ ასაკობრივ ჯგუფში ერთად სხვადასხვა ასაკის ბავშვები არიან, ერთმანეთისგან განსხვავებული კოგნიტური უნარებით, ფიზიკური მახასიათებლებით, ცენტრებისთვის ავეჯიც ისე უნდა შევარჩიოთ, რომ ჯგუფის ყველა წევრის სიმადლის შესაბამისი ზომების იყოს, როგორც სულ პატარებისთვის, ასევე უფროსი ასაკის ბავშვებისთვის.

საგანმანათლებლო რესურსი და მასალების ორგანიზება

- ✦ **ღია რესურსი ჯგუფში** – როგორც შერეულ, ასევე ასაკობრივად დაყოფილ ჯგუფში (გარდა სპეციფიკური რესურსისა, როგორცაა სხვადასხვა ტიპის სამაგიდო თამაშები, მანიპულატივები, ასევე თოჯინები, ჭურჭელი, მანქანები), განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ღია მასალების გამოყენება, როგორცაა ბუნებრივი და მეორადი რესურსი – კორპის საცობი, ბოთლის სახურავი, რბილი მავთული, იოგურტის ქილები, სამზარეულოს ქაღალდის მუყაოს ცილინდრი, მუყაოს ყუთები და ა.შ.
- ✦ ფიზიკური გარემოს ორგანიზებისთვის აუცილებელია, რესურსი კონტეინერებში ან სხვა სათავსოებში იყოს დახარისხებული, შესაბამისი ვიზუალური მინიშნებებით, რათა ბავშვებმა იცოდნენ, სად დააბრუნონ მასალები.

- ✦ **რესურსი შერეულ ასაკობრივ ჯგუფში** – განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია კონტეინერებზე ვიზუალური მინიშნებების გაკეთება, რათა ბავშვებმა იცოდნენ, სად დააბრუნონ მასალები. საგანმანათლებლო რესურსის თაროებზე განლაგებისას, შეეცადეთ, რესურსი სხვადასხვა დონეზე მოათავსოთ: უმცროსი ასაკის ბავშვებისთვის განკუთვნილი რესურსი ქვედა თაროზე განლაგეთ, ხოლო ზედა თაროზე – შედარებით უფროსებისთვის განკუთვნილი მასალა. მნიშვნელოვანია, სპეციფიკური ნივთები, მაგალითად წვრილი კენჭები, ჩხირები და ა.შ. თქვენი მეთვალყურეობით გამოიყენონ. თუმცა, ამავე დროს, უნდა გავითვალისწინოთ ჯგუფის ასაკობრივი მრავალფეროვნება და რესურსების შეტანისას, გვახსოვდეს უსაფრთხოების საკითხები.

- ✦ მართალია, ღია რესურსი ყველა ასაკის ბავშვისთვის საინტერესო და მიმზიდველია, მაგრამ განსაკუთრებით იზრდება ასეთი რესურსის როლი შერეულ ასაკობრივ ჯგუფში. მეორადი და ბუნებრივი მასალის გამოყენება სხვადასხვა ასაკის ბავშვებს საკუთარი უნარების შესაბამისად შეუძლიათ.

მყუდრო გარემო

- ✦ ჯგუფის კედლები, აქსესუარები (ფარდები, ხალიჩა), ავეჯი – ნეიტრალურ ტონებში უნდა იყოს, რათა ბავშვების ყურადღება მასალებმა მიიქციოს და არა კედლების სიჭრელემ.
- ✦ ხარისხის სტანდარტის შესაბამისად, ოთახში მნიშვნელოვანია გვექონდეს ე.წ. სიმყუდროვის ელემენტები: დაბალბეწვიანი ხალიჩა, ფარდები, რბილი ავეჯი, სხვადასხვა სახის განათება (ბუნებრივი, ხელოვნური, ფერადი ნათურები კონკრეტულ ცენტრში (იხ. ქვემოთ), ოთახის მცენარეები და ა.შ.
- ✦ გარემო უნდა იყოს მოქნილი და იძლეოდეს იმის საშუალებას, რომ მასში ცვლილებები შეიტანოთ და თამაშის შესაბამისად შეცვალოთ, ახალი რესურსით გაამდიდროთ, საჭიროებისამებრ ავეჯი გადაადგილოთ და ა.შ.

ბავშვებისთვის მრავალფეროვანი გამოცდილებების უზრუნველსაყოფად საჭირო სივრცეები

დრამატული თამაშების სივრცე

დრამატული სივრცე როლური, წარმოსახვითი თამაშების ადგილია. ეს სივრცე, ბავშვების თამაშის თემატიკის შესაბამისად, ადვილად უნდა გადაეწყოს. ამ სივრცეში ბავშვებმა უნდა შეძლონ როგორც რეალური, ცხოვრებისეული სიტუაციების, ისე წარმოსახვითი, ფანტაზიით შექმნილი ამბების განსახიერება. დაგჭირდებათ ისეთი ავეჯი, რომელიც სხვადასხვა ყოფითი სიტუაციების გათამაშების საშუალებას მისცემს ბავშვებს – სამზარეულოს ავეჯი, მაგიდა, სკამები, თეჯირი და ა.შ.

საჭირო რესურსი – დრამატულ ცენტრში დაგჭირდებათ სხვადასხვა სეზონის ტანსაცმელი და აქსესუარები, სათამაშო ჭურჭელი, ხილი და ბოსტნეული, ნამდვილი, ძველი ნივთები სათამაშოდ (ძველი ტელეფონი, რადიო, კედლის საათი და ა.შ.). ცნობისმოყვარეობის გასაღრმავებლად შესაძლებელია სხვადასხვა არტეფაქტების შეტანა – სხვადასხვა პროფესიების ატრიბუტიკა, ბავშვებისთვის უცხო ყოფითი ნივთები და ა.შ.

ხელოვნების სივრცე

ხელოვნების სახელოსნოში ბავშვებს ხატვის, ძერწვის, კოლაჟების, მაკეტების დამზადების საშუალება და, ზოგადად, ვიზუალური ხელოვნების სხვადასხვა დარგის ნიმუშების შექმნის საშუალება უნდა ჰქონდეთ. ხარისხის სტანდარტის შესაბამისად, ამ სივრცეში რო-

გორც იატაკი, ასევე ავეჯი ადვილად უნდა სუფთავდებოდეს სველი წესით. აუცილებელი ავეჯია: დაბალი, ღია თაროები (რესურსის შესანახად), მაგიდა, სკამები, მოლბერტი.

საჭირო რესურსი – ხელოვნების სივრცე საუკეთესო ადგილია კურიკულუმის მიზნების – ცნობისმოყვარეობის, შემოქმედებითობის, კვლევითი უნარების გასავითარებლად. გამოიყენეთ სხვადასხვა ზომის ფუნჯი, სხვადასხვა ფაქტურის ქაღალდი, სხვადასხვა სახეობის საღებავი, სხვადასხვა ფაქტურის საძერწი მასალა, ბუნებრივი და მეორადი მასალა კოლაჟისთვის, სამგანზომილებიანი ქანდაკებებისთვის და ა.შ.

კვლევების სივრცე

კვლევების ცენტრი, ასევე, ერთ-ერთი საუკეთესო ადგილია ამ კურიკულუმის მიზნების მისაღწევად. ცენტრის მოსაწყობად საჭირო ავეჯია: მაგიდა, სკამები, დაბალი თარო, ან დაბალი, ღია კარადა ექსპერიმენტებისთვის საჭირო მასალის შესანახად. ისევე, როგორც ხელოვნების სივრცეში, იატაკი და ავეჯი აქაც ადვილად უნდა იწმინდებოდეს სველი წესით.

საჭირო რესურსი – ცნობისმოყვარეობის გასაღრმავებლად, კვლევების ცენტრში აუცილებლად უნდა იყოს მასალა, რომლის თვისებებზე დაკვირვების საშუალებაც ბავშვებს ექნებათ.

მასალა, საკვლევი თემატიკიდან გამომდინარე, შეიძლება სხვადასხვა იყოს. მაგალითად, ბუნებრივი მასალების კოლექციები: კურკების, სხვადასხვა ფრინველის ბუმბულის, სხვადასხვა ხის ფოთლების, ნიჟარების, კენჭების და ა.შ. ასევე, ექსპერიმენტებისთვის საჭირო სხვადასხვა ნივთიერებები: თხევადი მასალები, ფხვიერი მასალები, დაშლილი ტექნიკის ნიმუშები და ა.შ.

სენსორული სივრცე

სენსორული სივრცე ის ადგილია, სადაც ბავშვებს სენსორული თამაშების საშუალება აქვთ. ეს სივრცეც აუცილებლად ადვილად უნდა სუფთავდებოდეს სველი წესით. შესაძლებელია სენსორული მაგიდის გამოყენება, ან სენსორული კონტეინერის პირდაპირ იატაკზე მოთავსება.

საჭირო რესურსი – დასაკვირვებლად და საკვლევად სენსორული მაგიდა/კონტეინერი შეგიძლიათ, რომ პერიოდულად სხვადასხვა მასალით გაავსოთ. ესენია: კინეტიკური ქვიშა, უბრალო ქვიშა, მანანის ბურღული, წყალი, საკვები საღებავით შეფერილი წყალი, ყინულის ნატეხები და ა.შ. ამავე დროს, ძირითადი მასალის (ქვიშა, წყალი და სხვ.) შესაბამისად, სათამაშოებიც დაგჭირდებათ, მაგალითად, მცირე ზომის პლასტმასის ფიგურები, ნიჩბები, ძაბრები და ა.შ.

კუბურების სივრცე

კუბურების სივრცეში ავეჯი არ არის საჭირო, მხოლოდ მოზრდილი ხალიჩა ან იატაკზე დასაფენი გვჭირდება, რათა ბავშვებმა კუბურებით მშენებლობის თავისუფლად გაშლა შეძლონ. მასალა შესაძლებელია მოთავსდეს კონტეინერებში, დიდი ზომის ყუთებში, რომლებიც შეიძლება, რომ პირდაპირ ხალიჩაზე დავდგათ, ან ღია თაროებზე მოვათავსოთ.

საჭირო რესურსი – სხვადასხვა ზომის კუბურები, ბუნებრივი მასალა: გირჩები, დიდი ზომის ნიჟარები, ქვები, ხის ნაჭრები, ბამბუკის ჯოხები, ტოტები და ა.შ.

სამაგიდო თამაშების სივრცე

სამაგიდო თამაშების სივრცე საუკეთესო ადგილია მათემატიკური უნარების, წვრილი მოტორული უნარების და ა.შ. გასავითარებლად. სივრცის მოსაწყობად საჭიროა მაგიდა, რომელზეც 4-6 ბავშვი შეძლებს თამაშს და, ასევე, დაბალი თარო – რესურსის შესანახად.

საჭირო რესურსი – ასაკობრივი ჯგუფის შესაბამისი, სხვადასხვა ტიპის სამაგიდო თამაშები – მემო, ლოტო, მოზაიკა, დომინო; ასევე, ბუნებრივი და მეორადი მასალა – დასათვლელად, დასახარისხებლად, გასაზომად და ა.შ.

წიგნიერების სივრცე

წიგნიერების სივრცეში ბავშვები ასაკის შესაბამის ლიტერატურას ეცნობიან, ათვალთვლებენ სურათებიან წიგნებს. მნიშვნელოვანია ამ ადგილის მყუდროდ მოწყობა, რათა სივრცე ბავშვისთვის მიმზიდველი იყოს და მეტად დაინტერესდნენ წიგნებით. პატარა ხალიჩა ან რბილი იატაკი, ბალიშები, რბილი სავარძელი, დამატებითი განათება, დაბალი თარო ან დიდი ზომის ყუთი წიგნებისთვის – ეს რესურსი დაგეხმარებათ ცენტრის მოწყობაში.

საჭირო რესურსი – საბავშვო დასურათებული სხვადასხვა ჟანრის წიგნები, ხმოვანი წიგნები, ნახატიანი წიგნები სიტყვების გარეშე, სამგანზომილებიანი წიგნები, თქვენი და ბავშვების მიერ დამზადებული წიგნები და ა.შ.

სივრცე განმარტოებისთვის

ხარისხის სტანდარტის შესაბამისად, ჯგუფში უნდა გვქონდეს განმარტოების, ე.წ. პრივატული თამაშების სივრცე, სადაც მაქსიმუმ 2-3 ბავშვი დაეტევა. ეს შეიძლება იყოს კარავი, სათამაშო სახლი ან უბრალოდ, ქსოვილით გადახურული, შემოსაზღვრული ადგილი ხალიჩაზე მოთავსებული ბალიშებით.

საჭირო რესურსი – წყნარ სივრცეში საგანგებო რესურსი არ გვჭირდება. ბავშვებმა, თამაშის მიზნებიდან გამომდინარე, შეუძლიათ, თავად შეიტანონ მასალა, იქნება ეს წიგნი – დასათვალიერებლად, თუ თოჯინა – დასაძინებლად.

წრეზე შეხვედრების სივრცე

ამ სივრცის მოსაწყობად შეარჩიეთ ოთახში ადგილი, სადაც დიდი ზომის ხალიჩას მოათავსებთ. გაითვალისწინეთ, რომ ხალიჩაზე ყველა ბავშვი უნდა დაეტიოს. თუ ოთახის ფართი ასეთი ცენტრის ცალკე გამოყოფის საშუალებას არ გაძლევთ, შესაძლებელია, წრეზე შეხვედრების ადგილად კუბურების ცენტრი გამოვიყენოთ.

საჭირო რესურსი – სპეციფიკური რესურსი წრეზე შეხვედრების ცენტრს არ სჭირდება. შეხვედრის მიზნებიდან გამომდინარე, თვალსაჩინოებისთვის საჭირო მასალა შესაძლებელია სხვა ცენტრებიდან გადმოვიტანოთ. ამ ცენტრის ახლოს, კედელზე შესაძლოა გვექონდეს ვიზუალური განრიგის ბარათები, ჯგუფის ვიზუალური წესები, ვიზუალური კალენდარი და სხვ.

ფიზიკური გარემოს მოწყობისას უნდა გაითვალისწინოთ ის ასაკობრივი ჯგუფი, რომელთანაც მუშაობთ. შესაბამისად, მაგალითად 2-დან 3 წლამდე ასაკის ბავშვებთან – მათი სიმაღლის შესაბამისი ავეჯი დაგჭირდებათ, ხოლო 4-5 წლიანებთან – მათი ფიზიკური მახასიათებლების შესაბამისი. ასაკობრივი ჯგუფების მიხედვით, ცენტრები შეიძლება, რომ განსხვავებული ზომის იყოს, მაგალითად, 2-3 წლიანებთან განსაკუთრებით აქტუალურია სენსორული სივრცე. ასევე, სჭირდებათ ადგილი, სადაც პატარები იმოძრავენ, იძრომიან, დრამატული ცენტრი შესაძლებელია, არ იყოს ისეთი დიდი, როგორც, მაგალითად, – 4-5 წლიანებთან, სადაც დრამატული თამაში ძალიან აქტუალურია და ბავშვებს დიდი ადგილი სჭირდებათ მის

გასაშლელად. პატარებთან შესაძლოა, მეცნიერების ცენტრი სენსორულმა სივრცემ ჩაანაცვლოს, სადაც ბავშვებს კვლევითი უნარების განვითარების საშუალება სენსორული მასალით ექნებათ, ხოლო 4-5 წლიანებთან, მეცნიერების ცენტრისთვის, საკვლევად უფრო მრავალფეროვანი მასალაა საჭირო.

იმ შემთხვევაში, თუ ამ კურიკულუმის დანერგვა ისეთ ჯგუფში გიწევთ, რომელსაც დიდი ფართი არ აქვს, შეგიძლიათ, ზოგიერთი ცენტრი გააერთიანოთ. მაგალითად, ჯგუფური შეხვედრების ადგილას კუბურები მოათავსოთ, მეცნიერების ან ხელოვნების ცენტრში სენსორული მაგიდა დადგათ, წყნარ სივრცეში წიგნები შეიტანოთ და ა.შ.

ეზოს მოწყობა

ამ კურიკულუმის მიხედვით, ეზოს ფიზიკური გარემო ისევე უნდა იძლეოდეს მრავალფეროვანი აქტივობების განხორციელების საშუალებას, როგორც ჯგუფის ოთახი. ბაღის ეზო აუცილებლად უნდა მოეწყოს ფუნქციურ სივრცეებად, სადაც ბავშვებს საშუალება ექნებათ, სხვადასხვა ტიპის თამაშებში ჩაერთონ და განვითარდნენ. რა ცენტრები უნდა გვქონდეს ეზოში?

ადგილი მოძრაობის თამაშებისთვის

ეს არის პატარა მოედანი, ბალახით დაფარული სწორი ადგილი, სადაც ბავშვები დაუბრკოლებლად სირბილს ან მოძრაობის თამაშებში ჩართვას შეძლებენ – დაჭერობანა, გამეშობანა, ფეხბურთი, კალათბურთი, წრეში ბურთი და ა.შ. ეს ის თამაშებია, რომლებიც ასეთ მოედანზე ძალიან კარგად გაიშლება და ბავშვების მსხვილ მოტორულ უნარებს განავითარებს.

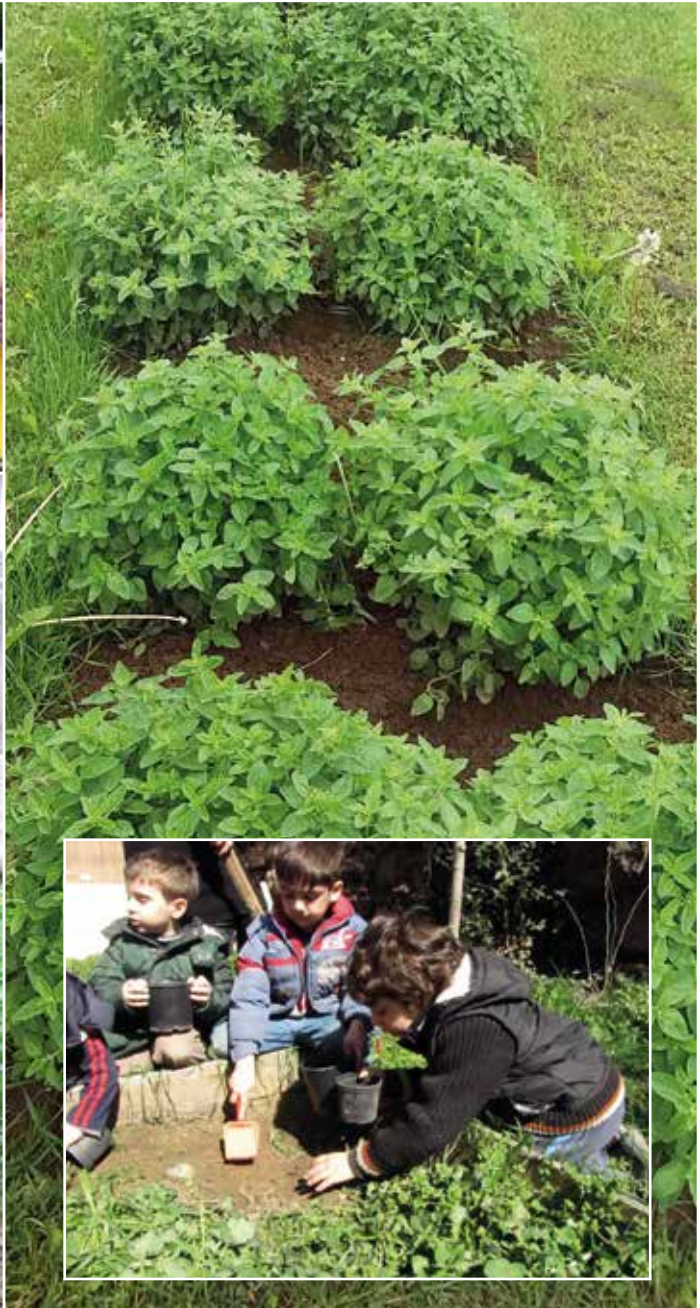

სადრომილო

ამ სივრცეში ბავშვებს საშუალება უნდა ჰქონდეთ, მსხვილი მოტორული უნარები განავითარონ – გაძვრნენ გვირაბში, ჩამოსრილდნენ, ავიდნენ კიბეზე ან აძვრნენ დახრილ ზედაპირზე, გადაახტნენ წინაღობას და ა.შ. საგანგებოდ შექმნილი ატრაქციონის გარდა, ასეთი სადრომილო შესაძლოა, მოეწყოს ხის მორების, დიდი საბურავებისა და სხვა მეორადი მასალის გამოყენებით.

მცენარეების ბაღი/ბოსტანი

ეს არის ადგილი, სადაც ბავშვები თავად რგავენ მცენარეებს და შემდეგ თავად ზრუნავენ მათზე. ამ სივრცეში მათ უნდა ჰქონდეთ საშუალება, გამოიყენონ ბავშვის შესაფერისი ზომის ნიჩბები, ფოცხები, რათა დაამუშაონ მიწა, დარგონ მცენარეები, შემოუბარონ, მორწყან და ა.შ.

საქვიშა

ეს არის სწორი ადგილი ბაღის ეზოში, რომელიც მთლიანად დაფარულია ქვიშით. დღის ბოლოს, საქვიშე აუცილებლად უნდა გადაიხუროს სპეციალური გადასაფარებლით, რათა სუფთად შენარჩუნდეს. საქვიშეში სათამაშოდ ბავშვებს დასჭირდებათ ნიჩბები, სათლები, ძაბრები და ა.შ. ამ მასალას ბავშვები საქვიშესთან ახლოს მდგარ სათავსოში ინახავენ.

დრამატული თამაშების სივრცეები:

ტალახის სამზარეულო

ეს არის ადგილი, სადაც ბავშვები წყლით, ტალახითა და ეზოში არსებული ბუნებრივი მასალით თამაშობენ. ერთმანეთს ურევენ ეზოში არსებულ ფოთლებს, ჯოხებს, ქვიმას; ამზადებენ ბალახისა და კენჭების „სადილებს“ და ა.შ. ამ სივრცეში გამოგადგებათ სამზარეულოს ძველი ჭურჭელი – ქვაბები, ტაფები, რკინისა და ხის კოვზები და ა.შ.

ქოხი

ხის ტოტებისგან აწყობილ ქოხში, ან ხისგან აწყობილ პატარა ფარდულში, 2-3 ბავშვს საშუალება აქვს, განმარტოვდეს და წყნარი თამაშები ითამაშოს – დაათვალიეროს ჯგუფიდან გატანილი წიგნი, ან თოჯინები დააძინოს. ტალახის სამზარეულოსთან ერთად, ეს, ასევე, არის დრამატული თამაშების ერთ-ერთი ადგილი ეზოში.

სახელოსნოს სივრცე

ამ სივრცეში ბავშვებს საშუალება აქვთ, ხელოვნების აქტივობებით დაკავდნენ, ხატონ, კოლაჟები დაამზადონ და ა.შ. ამისათვის ძველი ხის მაგიდა ან განიერი კუნძი გამოდგება, რომლის ზედაპირზეც ბავშვები იმუშავენ.

კარგია, თუ ტალახის სამზარეულო და სახელოსნო წყლის ონკანის შორიანლო მდებარეობს, რათა ბავშვებმა თამაშში წყლის გამოყენება შეძლონ.

სპეციფიკური სივრცეები და რესურსი შერეულ ასაკობრივ ჯგუფში – თუ თქვენს შერეულ ასაკობრივ ჯგუფში 2-3 წლის ასაკის ბავშვები არიან, ჯგუფის სივრცეში აუცილებლად დაგჭირდებათ ადგილი ფიზიკური აქტივობისთვის. აქ შეიძლება იყოს ხალიჩა, საკმარისი ფართი, რათა ბავშვებმა იმოძრაონ, იცეკვონ, მუსიკას აჰყვინენ. ასევე, ოთახის საძრომიალო, აიწონა-დაიწონა და ა.შ.

შერეულ ასაკობრივ ჯგუფში განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია სენსორული სივრცის არსებობა, სადაც თამაშს შეძლებენ როგორც სულ პატარები (მათთვის ეს სივრცე განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია), ასევე შედარებით უფროსი ბავშვები.

ოთახში, ასევე, უნდა გვქონდეს ე.წ. სიმყუდროვის ელემენტები: დაბალბეწვიანი ხალიჩა, ფარდები, რბილი ავეჯი, ოთახის მცენარეები, სხვადასხვა სახის განათება (ბუნებრივი, ხელოვნური, ფერადი ნათურები კონკრეტულ ცენტრში) (იხ. ქვემოთ) და ა.შ.

გარემო უნდა იყოს მოქნილი და იძლეოდეს იმის საშუალებას, რომ მასში ცვლილებები შეიტანოთ, თამაშის შესაბამისად შეცვალოთ, ახალი რესურსით გაამდიდროთ, საჭიროებისამებრ ავეჯი გადაადგილოთ და ა.შ.

შეეცადეთ ვიზუალური მასალა (მინიშნებები, აბრები, პოსტერები, ილუსტრაციები) სხვადასხვა დონეზე განათავსოთ, რომ ეს მასალა თვალსაჩინო იყოს როგორც უფროსი ასაკის ბავშვებისთვის, ასევე პატარებისთვის.

სხვა სივრცეების მოწყობა

დარბაზი

ძლიერი უამინდობის შემთხვევაში ბავშვებს უნდა ჰქონდეთ შესაძლებლობა, ბაღის შენობაში დახარჯონ ენერჯია: ირბინონ, იხტუნონ, იძრომიან. ამისათვის მათ დარბაზი – საგანგებოდ მოწყობილი სივრცე – სჭირდებათ, სადაც სპორტული ინვენტარის გარდა, უბრალოდ, თავისუფლად სარბენი სივრცეც ექნებათ. დარბაზშივე არის შესაძლებელი სხვადასხვა ტიპის აქტივობის ჩატარება, იქნება ეს მუსიკა, დრამა, ცეკვა თუ იატაკზე ხატვა.

ბაღის დერეფნები

ასევე ფუნქციურად უნდა იყოს მოწყობილი ბაღის დერეფნები. დერეფანი საერთო გამოსაყენებელი სივრცეა ბავშვებისთვისაც და უფროსებისთვისაც, ამიტომ, აქ უნდა იყოს სივრცეები როგორც ბავშვებისთვის, ასევე უფროსებისთვის. ბავშვებისთვის შესაძლოა გაკეთდეს თემატური კუთხეები: კაფე, ზღვის სანაპირო, ჯუნგლები, ხოლო უფროსებისთვის – სივრცე, რომელიც ქვემოთ არის აღწერილი.

მშობლების სივრცე

ეს არის ადგილი ჯგუფის ფოიეში ან დერეფანში, სადაც მშობლებს საშუალება აქვთ, დაისვენონ, ბავშვს დაელოდონ. ამ სივრცეში, ასევე, ტარდება აღმზრდელისა და მშობლის ინდივიდუალური შეხვედრები. ეს არის მოსასვენებელი სივრცე სავარძლით, პატარა დაბალი მაგიდითა და საინფორმაციო ბროშურებით.

სამასწავლებლო

იმისათვის, რომ ჯგუფში მომუშავე საგანმანათლებლო პერსონალს განტვირთვის, ჯგუფის გარეთ შეხვედრის, საკუთარ თავზე მუშაობის საშუალება ჰქონდეს, ბაღის შენობაში უნდა გამოიყოს სივრცე უფროსებისთვის, ე.წ. სამასწავლებლო. ეს უნდა იყოს მყუდრო ოთახი, სადაც ყველა აღმზრდელს ექნება თავისი პირადი სივრცე, განთავსდება პროფესიული ბიბლიოთეკა, ექნებათ წვდომა კომპიუტერზე და ინტერნეტზე.

ხელოვნება, წიგნიერება, მეცნიერება ოთახში და ეზოში

ზემოთ აღწერილი ფიზიკური გარემო საუკეთესო საშუალებაა ბავშვებისთვის მრავალფეროვანი გამოცდილების შესათავაზებლად, სამივე თემატური მიმართულებით – ხელოვნება, წიგნიერება, მეცნიერება. ამავე დროს, არ უნდა წარმოვიდგინოთ, რომ რომელიმე ერთი მიმართულების აქტივობები ერთ კონკრეტულ ცენტრში უნდა ჩატარდეს. ქვემოთ აღწერილია, როგორ არის შესაძლებელი ამ თემატური მიმართულებების გაშლა სხვადასხვა ცენტრებში.

ხელოვნება

მართალია, ჯგუფში გვაქვს საგანგებოდ მოწყობილი ხელოვნების ცენტრი, მაგრამ ეს იმას არ ნიშნავს, რომ ვიზუალური ხელოვნების აქტივობები და ამ მიმართულებით ბავშვების უნარები

მხოლოდ ამ ცენტრში ვითარდება. მაგალითად, კუბურების ცენტრში აუცილებლად უნდა შევუწყოთ ხელი ბავშვების შემოქმედებითობას. წავახალისოთ, რომ სხვადასხვანაირი შენობები ააგონ. ამ დროს ისინი სამგანზომილებიან ქანდაკებას ქმნიან. შეიძლება, ცნობილი არქიტექტურის ნიმუშების ილუსტრაციები შევიტანოთ ამ ცენტრში და ბავშვებმა ისე გამოიყენონ, როგორც შთაგონების წყარო. წიგნიერების ცენტრში ყურადღება გავამახვილოთ ილუსტრაციებზე, მხატვრის მიერ გამოყენებულ ფერებზე, რამდენად გადმოსცემს ნახატი პერსონაჟების განწყობას. დრამატულ ცენტრში შესაძლებელია, ბავშვებმა თამაშისთვის გამოიყენონ ის მაკეტები, რომლებიც ხელოვნების ცენტრში დაამზადეს. ასევე, ამ ცენტრში შეგვიძლია შევიტანოთ ხელოვნების სხვადასხვა დარგების ატრიბუტიკა და ბავშვები წავახალისოთ, რომ წარმოსახვით თამაშში გამოიყენონ. სამაგიდო თამაშებში შესაძლებელია შევიტანოთ სხვადასხვა ბუნებრივი და მეორადი მასალა და მათი გამოყენებით მანდალები ააწყონ. ამით, ბავშვები შემოქმედებით უნარებს განივითარებენ, სენსორულ ცენტრში შესაძლებელია, ააგონ ქვიშის ქანდაკებები, ნაგებობები. ქვიშაზე საღებავით ხატონ, მეცნიერების ცენტრში წყალი შეაფერადონ, სხვადასხვა საღებავის შერევით ახალი ფერები მიიღონ, საღებავში სხვადასხვა ნივთიერების დამატებით (მაგ. მარილი, სოდა, ქვიშა...) განსხვავებული ფაქტურა მისცენ და ა.შ.

წიგნიერება

ისევე, როგორც ხელოვნების ცენტრის შემთხვევაში, წიგნიერების კომპონენტიც მხოლოდ წიგნიერების ცენტრთან არ უნდა ასოცირდებოდეს. კუბურების ცენტრში თამაშის წასახალისებლად შესაძლებელია სხვადასხვა თემატიკის წიგნის შეტანა, ასევე წიგნები და საბავშვო ჟურნალები უნდა გვექონდეს დრამატული ცენტრის თაროზე, ხელოვნების ცენტრში შესაძლებელია, შევიტანოთ წიგნები ცნობილი მხატვრების რეპროდუქციებით. წავახალისოთ ბავშვები, რომ თავიანთ მოფიქრებულ ისტორიებზე შექმნან წიგნები. შევიტანოთ ენციკლოპედიები და სამეცნიერო შინაარსის წიგნები მეცნიერების ცენტრში, მივცეთ ბავშვებს შესაძლებლობა, ან უბრალოდ, დაათვალიერონ, ან ექსპერიმენტებისას იხელმძღვანელონ და ა.შ.

მეცნიერება

მეცნიერების კომპონენტი ასევე ფართოდ შეიძლება გაიშალოს სხვადასხვა ცენტრში: მათემატიკური უნარები შესაძლოა, განვავითაროთ ხელოვნების ცენტრში და წავახალისოთ ბავშვები, რომ დაითვალონ ნახატის დეტალები, გაზომონ მასალები ქანდაკების დასამზადებლად, დაახარისხონ კოლაჟისთვის საჭირო რესურსი და ა.შ. დრამატულ ცენტრში ასევე შეიძლება წავახალისოთ, დაითვალონ თეფშები მაგიდის გაშლისას, დააწყონ თეფშების შესაბამისი რაოდენობის დანა-ჩანგალი, აწონონ პროდუქტი, გადაითვალონ ხურდა მაღაზიობანას თამაშის დროს, კუბურების ცენტრში ყურადღება გავამახვილოთ კუბურების ზომაზე, ფორმაზე.

საგნებისა და ნივთიერებების თვისებების შესწავლა, ასევე, სხვადასხვა ცენტრშია შესაძლებელი. მაგალითად, ხელოვნების ცენტრში დააკვირდნენ, როგორ იცვლის ფერს საღებავი წყლის შერევით; როგორ იცვლის ფორმას პლასტილინი, როგორ რბილდება სითბოზე; რა ემართება ქაღალდს, წყალში თუ დავალებობთ; როგორ მზადდება ქაღალდით ქანდაკებები;

სენსორულ ცენტრში დააკვირდნენ, რა ემართება ქვიშას, თუ წყალს დავასხამთ; როგორი ფაქტურა აქვს სხვადასხვა ბურღულეულს; კუბურების ცენტრში ააშენონ სხვადასხვა სახის კონსტრუქციები, სხვადასხვა მასალის გამოყენებით.

ტექნოლოგიების შესწავლა შესაძლებელია, როგორც მეცნიერების ცენტრში, სხვადასხვა ნივთების დაშლით (ტელეფონი, საათი). ასევე, შესაძლებელია მათი მექანიზმის შესწავლა, სხვადასხვა ტექნიკის გამოყენებით და დრამატულ ცენტრში, თამაშის დროს. წიგნიერების ცენტრში დაათვალიერონ წიგნები ტექნიკის შესახებ.

სოციალური მეცნიერებების შესასწავლად, შესაძლებელია დრამატულ ცენტრში მოირგონ სხვადასხვა კულტურის, პროფესიების ტანსაცმელი. ითამაშონ სხვადასხვა კანის ფერის თოჯინებით. გამოიყენონ სხვადასხვა ხალხების მუსიკალური ინსტრუმენტები, წიგნიერების ცენტრში დაათვალიერონ სხვადასხვა კულტურების ამსახველი წიგნები, ხელოვნების ცენტრში მოსინჯონ სხვადასხვა კულტურის არტეფაქტების ასლების დამზადება, სხვადასხვა ეროვნების მხატვრების ნამუშევრების რეპროდუქციების დათვალიერება და ა.შ.

დრო და განრიგი

დროითი გარემო, ანუ განრიგი საგანმანათლებლო პროცესის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი კომპონენტია. განრიგის არსებობა მთლიანად მიმდინარე პროცესის ეფექტურობას უწყობს ხელს და სარგებლის მომტანია როგორც ბავშვისთვის, ასევე აღმზრდელისთვის. განრიგი საგანმანათლებლო პროცესს უფრო თანმიმდევრულს, ორგანიზებულს ხდის, რაც გარკვეულ წესრიგს უზრუნველყოფს. ბავშვები მეტად დაცულად გრძნობენ თავს, აქვთ გარკვეული მოლოდინები მიმდინარე დღის მიმართ და შესაბამისად მოქმედებენ. აღმზრდელებს განრიგი ეხმარება დღის უკეთ დაგეგმვაში, დროის განაწილებაში, შესაბამისი რესურსის დროულად ორგანიზებაში და ა.შ.

ვიდრე ამ კურიკულუმის მიხედვით განრიგის შედგენის პრინციპებზე ვისაუბრებთ, განვიხილოთ განრიგის ძირითადი კომპონენტები და მათი ხანგრძლივობა:

მძიება – 20-30 წთ. ჯგუფის დღე მიღებით იწყება, როცა ბავშვები ჯგუფში ნელ-ნელა იკრიბებიან. ამ დროს მნიშვნელოვანია, ყველა ბავშვისთვის გამოვჩახოთ დრო, ინდივიდუალურად მივესალმოთ და შევუძღვეთ ოთახში, სადაც საშუალება ექნებათ, მათსავე ინიცირებულ თამაშში ჩაერთონ. ეს თამაში შესაძლოა, სულაც არ იყოს დაკავშირებული მიმდინარე თემასთან, არც კვირის პროექტთან. ბავშვები, უბრალოდ, თავისუფლად იყენებენ ცენტრებში არსებულ რესურსს, ხელახლა იკვლევენ, თამაშობენ. საგანმანათლებლო მიზნებიდან გამომდინარე, ან შესაბამისი ამინდის შემთხვევაში, შესაძლოა, ბავშვებს ეზომიც შევხვდეთ და ეზომივე გავატაროთ მთლიანი დღე.

დილის შეხვედრა – 5-15 წთ. მას შემდეგ, რაც მიღება დასრულდება, ანუ ჯგუფის ბავშვები შეიკრიბება, დგება დილის შეხვედრის დრო. დღის ეფექტურად დაწყებისთვის მნიშვნელოვანია,

დილის შეხვედრა ხალისიანად წარმართოთ. ვიმღეროთ მხიარული მისასალმებელი სიმღერა, ბავშვებს საშუალება მივცეთ, გარედან გამოყოლილი ფიქრები, ემოციები, განცდები ერთმანეთს გაუზიარონ. ყურადღება მივაქციოთ, რომ ყველა ბავშვს ჰქონდეს საკუთარი აზრის გამოთქმის საშუალება. დილის შეხვედრა ზუსტად იმდენ ხანს გრძელდება, რამდენ ხანსაც ნარჩუნდება ბავშვების ინტერესი. უნდა წავახალისოთ, ერთმანეთს მოუსმინონ, თუმცა, არ უნდა ვაიძულოთ, რომ გაუნძრევლად ისხდნენ ხალიჩაზე. 2 – დან 3 წლამდე ბავშვებთან დილის შეხვედრა შესაძლოა, უბრალოდ მხიარული მისალმებით შემოიფარგლოს, რადგან ამ ასაკში განსაკუთრებით რთულია ერთ ადგილას დიდხანს ჯდომა. 3-4 წლიანებთან დილის შეხვედრა შესაძლოა, 5 წუთს გაგრძელდეს და ა.შ.

თამაში – მინიმუმ 1 სთ. თამაში კურიკულუმის განრიგის ყველაზე მსხვილი კომპონენტია. აქ მოიაზრება, როგორც ცენტრებში მიმდინარე მცირე ჯგუფებში თამაში, ასევე, დიდი ჯგუფის საქმიანობები, მაგალითად, შეიძლება იყოს ვარჯიში, ახალი თემის წარდგენა, განსხვავებული რესურსის გაცნობა, მუსიკალური თამაშები, მოძრავი თამაშები და ა.შ. აღმზრდელი თავად გადაწყვეტს ამ აქტივობების სიხშირეს, ყოველდღიურობას და ამას ასახავს თავის მიმდინარე გეგმაში (იხ. თავი „დაგეგმვა“). ასევე, საგანმანათლებლო პროცესის განხორციელებისას ისე გაანაწილებს საქმიანობებს, რომ დაცული იყოს ბალანსი აღმზრდელის მიერ წარმართულ და ბავშვის მიერ ინიცირებულ, ასევე, წყნარ და მოძრავ თამაშებს შორის. განრიგის ეს კომპონენტი მოქნილია, აღმზრდელი ბავშვების ინტერესებიდან და საჭიროებებიდან გამომდინარე მოქმედებს – მიჰყვება, ან ცვლის წინასწარ შემუშავებულ გეგმას.

უზო – მინიმუმ 1 საათი. განრიგის კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი კომპონენტია უზოს დრო. უზოში აუცილებლად ყოველდღე, მინიმუმ ერთი საათით, ნებისმიერ ამინდში (გარდა ძლიერი ქარისა და თავსხმა წვიმისა) უნდა გახვიდეთ. თუმცა, განრიგში საგანგებოდ დროის გამოყოფა არ ნიშნავს, რომ მხოლოდ ამ დროს შეიძლება უზოში გასვლა. შესაბამისი ამინდის შემთხვევაში, საგანმანათლებლო პროცესმა შესაძლებელია, მთლიანად უზოში გადაინაცვლოს. უამინდობის შემთხვევაში კი, უზოს მოძრავი თამაშების ნაცვლად, ბავშვებს უნდა ჰქონდეთ საშუალება, დარბაზში ირბინონ, იხტუნონ და იძრომიან.

გადასვლები 5-15 წთ. შესაძლოა, ჯგუფის განრიგში არ ჩავწეროთ, მაგრამ უნდა გავითვალისწინოთ, რომ განრიგის სხვადასხვა კომპონენტებს შორის არსებული სიცარიელე სწორედ „გადასვლა“ და თუ დავითვლით, აღმოვაჩინებთ, რომ განრიგში გადასვლებს საკმაოდ დიდი დრო უკავია. განრიგის ერთი კომპონენტიდან მეორეზე გადასვლა ბავშვებისთვის უმტკივნეულოდ, ორგანიზებულად, თამაშის ელემენტების გამოყენებით უნდა მოხდეს. ამისათვის, მნიშვნელოვანია, გადასვლები წინასწარ დაიგეგმოს, რათა არ გაიწელოს და ბავშვებს დიდხანს ლოდინი არ მოუწიოთ. აღმზრდელი წინასწარ მოიფიქრებს გადასვლის შესაბამის სიმღერას, თამაშს.

კვება – 30 წთ. – კვების პროცესის დაწყებამდე მნიშვნელოვანია, ბავშვებმა სუფრის გაწყობაში მიიღონ მონაწილეობა. იმ შემთხვევაში, თუ ჯგუფს სასადილო სივრცე ცალკე არ აქვს,

კვების პროცესი ცენტრებში განლაგებულ მაგიდებთან მიმდინარეობს. აღმზრდელები ბავშვებთან ერთად სხედან და მიირთმევენ, რითიც მაგალითს აძლევენ ბავშვებს.

ძილი – 30 წთ.-დან. ეს კურიკულუმი გულისხმობს ბავშვებისთვის ძილის საჭიროების დაკმაყოფილებას. თუმცა, ეს არ ნიშნავს ჯგუფისთვის ცალკე საძინებლის ქონას. ძილის რუტინისთვის შესაძლოა, მოვიმარაგოთ იატაკზე დასაფენი ლეიბები, რომლებსაც უშუალოდ ძილის დროს გამოვიყენებთ. ასაკობრივად და ასევე, თითოეული ბავშვის ინდივიდუალური საჭიროებიდან გამომდინარე, ძილის დრო შესაძლოა, 30 წუთიდან 2 საათამდე გაგრძელდეს. მთავარია, ბავშვი ძალით არ დავაძინოთ და გავაღვიძოთ. იმ ბავშვებს კი, რომლებიც არ იძინებენ, შესაძლებლობა მივცეთ, წყნარი თამაშით დაკავდნენ.

სადამოს წრე 10-15 წთ. – სადამოს წრეზე ბავშვებს საშუალება აქვთ, შეაჯამონ განვლილი დღე, მიმდინარე თემა, საქმიანობები. ისაუბრონ იმაზე, რომელი თამაში მოეწონათ ყველაზე მეტად, რითი იყო ეს დღე გამორჩეული, რა არ მოეწონათ. სადამოს წრეზე შესაძლებელია მომდევნო დღის გეგმების განხილვა.

წასვლა 20-30 წთ. – წასვლა, ისევე როგორც მოსვლა, ბაღის რუტინის ნაწილია. წასვლისას მნიშვნელოვანია, ბავშვის მშობელს გაუზიაროთ მიმდინარე დღის შესახებ. ასევე, არ გამოგვრჩეს არც ერთი ბავშვი და თითოეულს ინდივიდუალურად დავემშვიდობოთ.

განრიგის შემუშავების პრინციპები

როგორი უნდა იყოს ჯგუფის განრიგი ამ კურიკულუმის მიხედვით? ქვემოთ მოცემულია სტრატეგიები ოპტიმალური განრიგის შესამუშავებლად, რომლებიც ამ კურიკულუმის ეფექტურად განხორციელების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი წინაპირობაა:

- ✦ პირველ რიგში, განრიგი უნდა იყოს ჯგუფის ბავშვების საჭიროებებზე მორგებული. შესაბამისად, ჯგუფის განრიგი აუცილებლად აღმზრდელმა უნდა შეიმუშავოს. რასაკვირველია, საბავშვო ბაღს ექნება თავისი დროითი ჩარჩო – ბავშვების მიღების დრო, წასვლის დრო, კვების დრო. აღმზრდელმა სწორედ ამ ჩარჩოზე დაყრდნობით უნდა ჩამოაყალიბოს საკუთარი ჯგუფის ინდივიდუალური განრიგი.
- ✦ ჯგუფის ინდივიდუალური განრიგის შემუშავებისას, ამ კურიკულუმით მომუშავე რომელიმე ჯგუფის აღმზრდელმა შეიძლება გამოყოს მსხვილი კომპონენტები, როგორიცაა მიღება, დილის შეხვედრა, თამაში, ეზო და ა.შ. ზოგიერთმა აღმზრდელმა კი შესაძლოა, უფრო დეტალურად ჩაშლილი განრიგი შეიმუშავოს და დააკონკრეტოს დიდ ჯგუფთან და მცირე ჯგუფებისთვის განკუთვნილი თამაშის დრო, მაგ: ვარჯიში, ცენტრებში თამაში, მუსიკა და ა.შ.
- ✦ განრიგის შემუშავებისას და ასევე, საკუთარი პრაქტიკის განხორციელებისას, აღმზრდელი ფიქრობს ისეთ პრინციპებზე, როგორიცაა: ბალანსის დაცვა აღმზრდელის მიერ ინიცირებულ და ბავშვის მიერ ინიცირებულ თამაშებს შორის, ბალანსის დაცვა წყნარ და მოძრავ თამაშებს შორის, მცირე და დიდი ჯგუფის აქტივობებს შორის.

ქვემოთ მოცემულია ოპტიმალური განრიგის ნიმუშები სხვადასხვა ასაკობრივი ჯგუფის შემთხვევაში:

ბავა	3-4 წლიანები	4-5 წლიანები
9:00 – 9:30 მიღება	9:00-9:30 მიღება	9:00 – 9:30 მიღება
9:30 – 9:40 დილის შეხვედრა	9:30-9:40 დილის შეხვედრა	9:30 – 9:40 დილის შეხვედრა
9:40-10:10 საუზმე	9:45-10:15 საუზმე	9:45-10:15 საუზმე
10:10-11:10 თამაში	10:15-11:20 თამაში	10:15-11:20 თამაში
11:10-12:10 ეზოში თამაში	11:20-12:20 ეზოში თამაში	11:20-12:20 ეზოში თამაში
12:10-13:00 თამაში	12:20-13:30 თამაში	12:20-13:30 თამაში
13:00-13:30 სადილი	13:30-14:00 სადილი	13:30-14:00 სადილი
13:30-16:00 ძილი	14:00-15:00 ძილი/თამაში	14:00-15:00 ძილი /თამაში
16:00-16:30 სამხარი	15:00-16:00 ეზო	15:00-16:00 ეზო
16:30-17:30 თამაში	16:00-16:30 სამხარი	16:00-16:30 სამხარი
17:30-18:00 წასვლა	16:30-17:30 თამაში/ეზო	16:30-17:30 თამაში/ეზო
	17:30-18:00 წასვლა	17:30-18:00 წასვლა

ვიზუალური განრიგი. იმისათვის, რომ ჯგუფის განრიგი ბავშვებისთვისაც ნათელი და თვალსაჩინო იყოს, აუცილებელია ვიზუალური განრიგის შემუშავება. მოძებნეთ ვიზუალური განრიგის ილუსტრაციები ინტერნეტით, თავად დახატეთ მარტივი, ბავშვებისთვის ადვილად აღსაქმელი ნახატები, ან თვითონ ბავშვებს სთხოვეთ, დახატონ. ასევე შეგიძლიათ, გადაიღოთ ფოტოები ბავშვების მოსვლის, საუზმის, თამაშის პროცესში, ეზოში. შემდეგ ამ ფოტოებს შესაბამისი წარწერები დაურთეთ და დაამზადეთ ვიზუალური განრიგი, რომელსაც ბავშვების სიმალღეზე მოათავსებთ და მუდმივად გამოიყენებთ. მუყაოსგან გამოჭერით ისარი, რომელსაც ბავშვები ხის სარქით დაამაგრებენ იმ კომპონენტზე, რომელიც მიმდინარეობს.

ბადის გარემოს გავლენა ბავშვზე

ბადის ფიზიკური და დროითი გარემოს მოწყობისა და შეფასებისას, იფიქრეთ იმაზე, რომ იგი სიღრმისეულად მოქმედებს ბავშვების სწავლასა და ქცევაზე. ბავშვის განვითარება პირდაპირ არის დაკავშირებული მის გარემოსთან ურთიერთობაზე. გარემოსთან ურთიერთქმედების სურვილი ყველა ბავშვს აქვს, თუმცა, ამ ურთიერთობის ხარისხს გარემოში არსებული მონაწილეობის შესაძლებლობები განაპირობებს. აძლევს თუ არა გარემო ბავშვს ფიზიკური მოძრაობის, ბავშვებთან ურთიერთობის, ერთად თამაშის, კვლევის, საჭიროების შემთხვევაში, განმარტობის შესაძლებლობას. საკუთარ თავზე წარმოდგენებიც ბავშვებს მათ გარეთ არსებულ მოვლენებთან, მასალებთან ინტერაქციით უყალიბდებათ. ეფექტური გარემო მხარს უჭერს ბავშვის სივრცესთან, მასალებთან და ადამიანებთან წარმატებულ ინტერაქციას. შესაბამისად, ფიზიკური და დროითი გარემო აღმზრდელისთვის მიზნის მიღწევის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი გზაა.

არასათანადოდ ორგანიზებული სივრცე არა მხოლოდ არ ეხმარება უფროსს მიზნის მიღწევაში, არამედ დამატებით პრობლემებსაც ქმნის. მაგალითად, როდესაც არსებობს მკვდარი ზონები (არ არის საინტერესო თამაშის შესაძლებლობა), სადაც ბავშვები უმიზნოდ დახეტიალობენ. ან ბილიკები, რომლებსაც არსად, ან სხვის სათამაშო სივრცეში მიყავხარ. ღარიბად მოწყობილ სივრცეში ბავშვი უფროსზე და მის მითითებებზე დამოკიდებული, ხოლო უფროსი დირექტიული ხდება. როდესაც აღმზრდელი დროის უმეტეს ნაწილს ბავშვების მართვაზე ხარჯავს, ნაკლები დრო რჩება ინდივიდუალური დახმარებისთვის, ბავშვებს კი – თავისუფალი თამაშისთვის.

ღარიბად მოწყობილი ფიზიკური გარემო ბავშვების აგრესიულ ქცევას, უკონტროლო მოძრაობას, ან მასალებთან ზედაპირულ ინტერაქციას განაპირობებს. ფიზიკური სივრცის შესაბამისმა მოწყობამ ან გადაწყობამ შეიძლება მნიშვნელოვნად შეამციროს პრობლემური ქცევა. ბავშვების თამაშზე და გარემოსთან ურთიერთქმედებაზე დაკვირვება დაგეხმარებათ განსაზღვროთ, რას ეუბნება და რისკენ უბიძგებს გარემო ბავშვებს. გარემოს სპეციფიკურ მესიჯებს – თუ რისი გაკეთება შეგიძლია აქ – აგზავნის. მაგალითად, მაგიდები უბიძგებს, რომ დასხდნენ და მხოლოდ სამაგიდო საქმით დაკავდნენ, გაშლილი სივრცე კი – სირბილისკენ და ფიზიკური აქტივობისკენ. მაგიდაზე განთავსებული საღებავები და გაშლილი ფურცლები გეუბნება, რომ შეგიძლია დახატო. ბავშვების სიმაღლეზე განთავსებული სათამაშოები – შეგიძლია აიღო ის, რითიც გინდა, რომ ითამაშო. თუ ხედავთ, რომ ბავშვები შიდა სივრცეში ბევრს დარბიან, შეცვალეთ ავეჯის და აღჭურვილობის განლაგება ისე, რომ სხვა ქცევისკენ უბიძგოთ. თუ ხედავთ, რომ დასახულ მიზნებს ვერ აღწევთ, აუცილებლად დაფიქრდით, როგორ გაქვთ სივრცე მოწყობილი. ერთი მიმზიდველი სივრცის დამატებით კი, შეიძლება აღმოაჩინოთ, რომ ბავშვები მეტად არიან ჩართულები თამაშში, დიდხანს ახდენენ ყურადღების კონცენტრირებას და უფრო თავდაჯერებულები ხდებიან.

ეფექტური გარემო ბავშვებს უუბნება: „ღია ვარ შენთვის, თამაშისთვის; კვლევა და სწავლა მისასალმებელია“.

ქვემოთ მოცემული კითხვარი, რომელიც მხარდამჭერი გარემოს ინდიკატორთა ჩამონათვალია, ფიზიკური და ღრობითი გარემოს სწორად მოწყობასა და განსაზღვრაში დაგეხმარებათ.

☐ სივრცეები გამოყოფილია მკაფიო საზღვრებითა და მინიშნებებით

ბავშვებს გაუძნელდებათ აღქმა და არჩევანის გაკეთება თუ ცენტრები მკაფიო საზღვრებით არ არის გამოყოფილი, დიდი ალბათობით, მოხდება ბავშვების თამაშების, საქმიანობების და მასალების აღრევა. საზღვრებად შეიძლება გამოიყენოთ ნოხი, ფერადი სკოჩი, ავეჯი.

☐ სივრცეები ბავშვებისთვის მიმზიდველია

ცენტრები მრავალფეროვანი და გამზადებული უნდა იყოს თამაშისთვის და ითვისებისწინებდეს სხვადასხვა შესაძლებლობებს. მიმზიდველი და სათანადოდ მოწყობილი სათამაშო სივრცეები, განსხვავებით დიდი, ღია და ცარიელი სივრცეებისგან, ნაკლებად უბიძგებს ბავშვებს ხმაურიანი და მოძრავი თამაშებისკენ. კარგად ორგანიზებული, მრავალფეროვანი სასწავლო ცენტრები ბავშვებს მრავალფეროვან თამაშებში რთავს.

☐ სივრცეები და მასალები ხელმისაწვდომია

თუ ბავშვი დამოუკიდებლად ვერ ახერხებს სათამაშოების, მასალების არჩევას, აღებას, მაშინ ეს ზღუდავს მის დამოუკიდებლობას და ავტონომიურობას, რაც თავის მხრივ, საკუთარი შესაძლებლობების პოზიტიურ აღქმას უშლის ხელს.

☐ გარემო და მასალები მრავალფეროვან თამაშებში ჩართვის შესაძლებლობას იძლევა.

ასეთი შესაძლებლობით დღე უფრო საინტერესოა, თამაშები – მრავალფეროვანი და ბავშვების მონაწილობა – უფრო ხანგრძლივი. ასეთი გამოცდილებები კი, თავის მხრივ, ბავშვების ჰოლისტურ განვითარებას უწყობს ხელს.

☐ სივრცეებში ცვლილება და მასალების დამატება

რეგულარულად და საჭიროებისა და მიხედვით

რთული და გამომწვევი თამაშების შესაძლებლობა მეტად უზრუნველყოფს ბავშვების ჩართულობას და ამცირებს პრობლემური ქცევების ინციდენტებს. ასეა, როდესაც კუბურების ან დრამატული ცენტრი არ არის სულ ერთი და იგივე მობეზრებული მასალით დაკომპლექტებული. აღმზრდელი ამატებს ისეთ ღია და მრავალფეროვან მასალას, რაც ბავშვების ინტერესს აღვივებს და თამაშს უფრო რთულს და საინტერესოს ხდის.

☐ განრიგში დაცულია დიდი და მცირე ჯგუფური აქტივობების ბალანსი

არაბუნებრივია, როდესაც ყველა ბავშვი ერთი და იმავე დროს, ერთი და იმავე რადაცას აკეთებს. შეუძლებელია, ყველა ბავშვს ერთი თამაში სურდეს. უნდა არსებობდეს არჩევანის და ცენტრებში მონაცვლეობის შესაძლებლობა. ბავშვები უფრო მეტად უნდა საქმიანობდნენ მცირე ჯგუფებში, რადგან მცირე ჯგუფები ერთად თამაშის, ურთიერთობის და კომუნიკაციის

მეტ შესაძლებლობას იძლევა. შესაბამისად, მცირე ჯგუფური აქტივობები უნდა აღემატებოდეს დიდ ჯგუფურ აქტივობებს, რომელთა მართვაც უფრო რთულია და ამასთან, ძნელია ყველა ბავშვის ერთი თემით დაინტერესება.

ბავშვებმა იციან განრიგი, სივრცეებში საქმიანობის თავისებურებები და თანმიმდევრულად იცავენ

შესაძლებელია, ბავშვმა ქცევითი პრობლემები გამოავლინოს, თუ არ იცის, მისგან რას ელოდებიან. შეიძლება, ჯგუფურ გარემოში გამოცდილების არ ქონის გამო, ან ჯგუფის წესები და რეჟიმი სახლის წესებისგან განსხვავდება, ან კიდევ, განსხვავებული მოლოდინებია თითოეულ სივრცეში. ბავშვებმა უნდა იცოდნენ, რას, რის მერე აკეთებენ. ეს უფრო ორგანიზებულს ხდის მათ ქცევებს და მოულოდნელობებიც ნაკლებია. შესაბამისად, თავსაც უფრო უსაფრთხოდ გრძნობენ.

განრიგი და ტრანზიციები ბავშვებს ლოდინის (არაფრის კეთების) საშუალებას არ აძლევს.

ქცევითი პრობლემები უფრო მეტად ვლინდება, როცა ზედმეტად ბევრი ტრანზიციია (გადასვლა), როცა ყველა ბავშვის გადასვლა ერთდროული და ერთნაირია, როცა გადასვლა ხანგრძლივია და ბავშვები ძალიან დიდ დროს უსაქმოდ ატარებენ ლოდინში და როცა ამკარა მითითებები არ არსებობს.

ბავშვებმა იციან ტრანზიციები და საჭიროების შემთხვევაში, ტრანზიცია ინდივიდუალიზებულია

ზოგიერთ ბავშვს შეიძლება გაუჭირდეს გადასვლა შეზღუდული შესაძლებლობების (მაგალითად, ცვლილებები რთულია აუტისტური სპექტრის მქონე ბავშვებისათვის) ან შეზღუდული კომუნიკაციური, სოციალურ-ემოციური უნარების გამო. მაგალითად, ზოგიერთ ბავშვს უფრო დიდი ხანი სჭირდება მითითების გადასამუშავებლად. თუ უფროსები ერთდროულად ძალიან ბევრ მითითებას აძლევენ ბავშვებს, ან აძლევენ სიტყვიერ მითითებებს მინიშნებების გარეშე, ბავშვებმა შეიძლება ვერ გაიგონ, რა უნდა გააკეთონ. ამ დროს უფროსმა ბავშვი შეიძლება ქცევითი პრობლემების მქონედ მიიჩნიოს, ნაცვლად იმისა, გააცნობიეროს, რომ ბავშვს სჭირდება უნარების გამომუშავება, ან დამატებითი მინიშნებები მითითებების გასაგებად.

როდესაც გარემო ბავშვების სწავლასა და განვითარებას შეესაბამება, როდესაც ბავშვებს შეუძლიათ თავისუფლად, უსაფრთხოდ, დამოუკიდებლად გადაადგილება და მრავალფეროვანი თამაშების ინიცირება, მაშინ აღმზრდელის მხრიდან მცირე მონაწილეობაა საჭირო. ასეთ დროს უფროსს შეუძლია იფიქროს, თამაშის განვითარებისთვის, დამატებით რა გამოწვევები შეუქმნას ბავშვებს, დააკვირდეს მათ თამაშს და უპასუხოს ინდივიდუალურ საჭიროებებს. აქტივობა ბავშვის ინტერესებს და მის შესაძლებლობებს უნდა შეესაბამებოდეს; არც მარტივი და უინტერესო უნდა იყოს, და არც ისეთი რთული და დაუძლეველი, რომ მოტივაცია დაკარგოს.

თავი 5. საგანმანათლებლო პროცესის მეთოდები

თამაში და გამოწვევა

ამ კურიკულუმის განხორციელების ძირითადი საშუალებებია: მრავალფეროვანი თამაშები, გამოწვევები და აღმზრდელის მიერ გამოყენებული სტრატეგიები. ქვემოთ სწორედ თითოეული მათგანი იქნება განმარტებული.

თამაში

თამაში ამ კურიკულუმის განხორციელების უმთავრესი საშუალებაა. რაც უფრო მრავალფეროვან თამაშებს შესთავაზებს აღმზრდელი ბავშვებს, სხვადასხვა მასალის გამოყენებით, მით უფრო მაღალი იქნება ბავშვების ჩართულობა საგანმანათლებლო პროცესში და, ამავე დროს, ხელი შეეწყობა მათ ჰოლისტიურ განვითარებას

რა არის თამაში? როგორ უნდა მივხვდეთ, რომ საქმიანობა, რომელში ჩართვასაც კურიკულუმის ფარგლებში ბავშვს ვთავაზობთ, ნამდვილად არის თამაში? მნიშვნელოვანია, გამოვყოთ

თამაშის მახასიათებლები, რაც დაგვეხმარება განვსაზღვროთ, მართლაც თამაშში ვრთავთ თუ არა ბავშვს : (1) თამაში დადებით ემოციებს უნდა იწვევდეს, (2) ბავშვისთვის ჩართულობა, ანუ პროცესია მნიშვნელოვანი და არა შედეგი, (3) იგი თავისი შინაგანი მოტივაციით არის ჩართული ამ პროცესში, (4) ეს მისი თავისუფალი არჩევანია და ბოლოს (5), თამაში საშუალებას აძლევს ბავშვს, არარეალურ, თამაშის სამყაროში გადაინაცვლოს¹. მეტი თვალსაჩინოებისთვის განვიხილოთ ზემოთ მოცემული თითოეული მახასიათებელი:

- ✦ თამაში აუცილებლად დადებით ემოციას უნდა იწვევდეს ბავშვებში, ეს არის სიხარულისა და ბედნიერების მომგვრელი საქმიანობა. თამაშის დროს ბავშვები ხალისობენ, იცინიან. ეს არის საქმიანობა, რომელიც სასიამოვნო განცდებთან არის დაკავშირებული, მიუხედავად თამაშის სირთულისა და ტიპისა.
- ✦ თამაშის დროს ბავშვისთვის თავად პროცესია მნიშვნელოვანი და არა შედეგი, იგი ამ პროცესში ყოფნით ღებულობს სიამოვნებას და არ ფიქრობს საბოლოო პროდუქტზე. თუ ბავშვს საქმიანობის მიზანს წინასწარ განვუსაზღვრავთ, მაგ: დახატე შემოდგომის პეიზაჟი, ააშენე მაღალი კოშკი, მოდი, ექიმობანა ითამაშე და ნიას წამალი გამოუწერე – სწორედ ამ დროს ბავშვი პროდუქტზე ორიენტირებული ხდება და პროცესის ნაცვლად, შესაბამისად, თამაშის ნაცვლად, მისთვის ეს საქმიანობა დავალების შესრულებაა.
- ✦ ადრეულ ასაკში ბავშვებისთვის ძალიან მნიშვნელოვანია, რომ თამაშის დროს მათი თავისუფალი არჩევანი იყოს გათვალისწინებული, მხოლოდ ასეთ საქმიანობას არქმევენ ბავშვები თამაშს. ზემოთ მოცემული მაგალითის მსგავსად, ჩვენი მითითება: მოდი, ექიმობანა ითამაშეთ, აქ დასხედით და თოჯინას წიგნი წაუკითხეთ და ა.შ. ბავშვის მიერ დავალების შესრულებად აღიქმება და არა თამაშად, თუ ეს მისი თავისუფალი არჩევანი არ არის.
- ✦ თამაში ისეთი საქმიანობაა, რომელშიც ბავშვი შინაგანი მოტივაციით არის ჩართული. თამაშში ჩასართავად ბავშვს არ სჭირდება გარეგანი მოტივატორი – უფროსის აღიარება, შექება, საყვედურის აცილება და ა.შ. თამაშში ბავშვი ერთვება, რადგან პროცესი თავად მოსწონს და სიამოვნებს.
- ✦ თამაში ბავშვს საშუალებას აძლევს, რეალობას გასცდეს და არარეალურ სამყაროში გადაინაცვლოს, იყოს შემოქმედებითი, წარმოსახვას მოუხმოს და ახალ, სხვა რეალობაში იმოქმედოს.

ამ კურიკულუმის განხორციელებისას ყურადღება მიაქციეთ ზემოთ მოცემულ მახასიათებლებს. დააკვირდით, რამდენად აქვს ჯგუფში მიმდინარე საგანმანათლებლო პროცესებს ეს მახასიათებლები. გარდა ამისა, იფიქრეთ თამაშების მრავალფეროვნებაზე, რადგან ამით, ერთი მხრივ, ბავშვების მრავალმხრივ განვითარებას შევუწყობთ ხელს და მეორე მხრივ, მათი ინტერესი და ჩართულობა იქნება მაღალი.

1 თამაში, განვითარება და ადრეული განათლება. ჯეიმს. ი. ჯონსონი, ჯეიმს ფ. ქრისტი, ფრენისი უორდლი. პერსონ ედუქეიშენ, 2005

რა ტიპის თამაშები უნდა შესთავაზოთ ბავშვებს?

დრამატული და წარმოსახვითი თამაშები – ასეთი თამაშის დროს ბავშვი თავის წარმოსახვას იყენებს და სხვადასხვა როლებს მოირგებს, რეალურ ან წარმოსახვით სიტუაციებს გაითამაშებს – სახლობანა, ექიმობანა, ბანკობანა და ა.შ.

შემოქმედებითი თამაშები: საქმიანობები, რომლებიც შემოქმედებით პროცესებთან, სხვადასხვა მასალების გამოყენებით ახლის შექმნასთან არის დაკავშირებული – ხატვა, ძერწვა, მუსიკა, ცეკვა და ა.შ.

კვლევითი თამაშები: საქმიანობები, რომლის დროსაც ბავშვები იკვლევენ მასალებსა და მათ თვისებებს – ექსპერიმენტი სოდისა და ძმრის გამოყენებით, ყინულის დნობაზე, მცენარის ზრდაზე დაკვირვება და ა.შ.

სენსორული თამაშები: თამაშები, რომლებიც განსაკუთრებით ახდენს შეგრძნებების სტიმულირებას – ქვიშით, წყლით, ყინულით თამაში და ა.შ.

სამაგიდო თამაშები: თამაშები, რომლებიც გარკვეული წესის დაცვას მოითხოვს მოთამაშისგან, მაგალითად ლოტო, მემო, ფაზლი და ა.შ.

მოდრავი თამაშები: თამაშები, რომლის დროსაც აქტიურად ხდება მსხვილი მოტორული უნარების გამოყენება – დაჭერობანა, წრეში ბურთი.

მანიპულაციური თამაშები: თამაშები, რომლის დროსაც ბავშვი საგნებით მანიპულირებს – კრავს ან ხსნის თასმას, უყრის მძივს თოკში, ხსნის ან კეტავს ბოქლომს და ა.შ.

კონსტრუქციული თამაშები: თამაშები, რომლებიც კუბურების, მეორადი ან ბუნებრივი მასალის გამოყენებით კონსტრუქციების აგებას გულისხმობს.

აღმზრდელი კურიკულუმის მიზნებს მრავალფეროვან და მრავალმხრივ გამოცდილებებში ბავშვების მონაწილეობით აღწევს, რისთვისაც სხვადასხვა საშუალებებს იყენებს, ესენია:

- ✦ **თამაში, რომელიც ბავშვების მიერ არის ინიცირებული**, მათთვის საინტერესო, სახალისო და სწავლისა და განვითარების მთავარი ძალაა. ასეთი თამაშის დროს ბავშვი თავად განსაზღვრავს როგორც საქმიანობას, ასევე გამოყენებულ მასალებს, სათამაშოებს, ადგილს. განსაზღვრავს, რამდენ ხანს ითამაშებს და ვისთან ერთად. უფროსის როლი ასეთი თამაშის დროს მხოლოდ ვერბალური უკუკავშირი ან ღია კითხვების დასმაა.
- ✦ **თამაში, რომელიც უფროსის მიერ არის მოფიქრებული** და შეთავაზებული, რომელიც ეფუძნება ბავშვების ინტერესებს და მათი განვითარების შესაბამისი და ხელშემწყობია. ეს თამაშები ძირითადად ორგანიზდება თემების და პროექტების სახით.

ამ კურიკულუმის თავში – თამაშების და სტრატეგიების მაგალითები 83 – მოცემულია მრავალფეროვანი თამაშები, თუმცა ეს მხოლოდ მცირე ჩამონათვალია. კურიკულუმის განხორციელებისას და მიზნების მისაღწევად აღმზრდელმა შესაძლებელია, თავად მოიფიქროს მრავალფეროვანი თამაშები, სწორედ ზემოთ მოცემული ტიპების გათვალისწინებით.

გამოწვევა

გამოწვევა ნიშნავს ჯგუფის კონკრეტული სივრცის ისე მოწყობას და მასალის ორგანიზებას, რომ თავად რესურსი „კარნახობს“ ბავშვს გარკვეული საქმიანობისკენ, უბიძგებს კვლევისკენ. აღმზრდელის მიერ შექმნილი გამოწვევები – იქნება ეს მეცნიერების ცენტრში, მაგიდაზე ლუპებისა და სხვადასხვა სახის ფოთლების განლაგება, ან ხელოვნების ცენტრში ქაღალდის ნაჭრების, ქსოვილის წებოსა და ფურცლების მოთავსება – და მისი ვერბალური კომენტარები უბიძგებს ბავშვს იფიქროს, იაზროვნოს კონკრეტული მასალის გამოყენებისას, შემოქმედებითად გამოიყენოს, იკვლიოს ეს რესურსი.

გამოწვევების შექმნისას, აღმზრდელი ფიქრობს, ერთი მხრივ, კურიკულუმის მიზნებზე, ხოლო მეორე მხრივ, მიმდინარე თემაზე, ან პროექტის ფარგლებში საკვლევ კითხვაზე და მასალასაც ამის შესაბამისად მოიმარაგებს. მაგალითად, თემაზე – ცისარტყელა, აღმზრდელი ხელოვნების ცენტრში ბავშვებს მაგიდაზე ცისარტყელას ფერების საღებავებს, ფუნჯებს და ცისარტყელას ფოტოებს დაახვედრებს, ამით „წახალისებს“ ამ რესურსის გამოყენებას. პროექტის „ვინ არის არქეოლოგი“ ფარგლებში კი, სენსორულ ცენტრში, ქვიშაში თიხის ნივთებს მოათავსებს, ფუნჯებს, ფურცელსა და ფანქრებს დაახვედრებს არქეოლოგიური გათხრების წასახალისებლად.

აღმზრდელის სტრატეგიები

ამ კურიკულუმის განხორციელების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი საშუალება აღმზრდელის მიერ გამოყენებული სტრატეგიებია. რას ნიშნავს სტრატეგიები? **ეს არის უფროსის კონკრეტული, გამიზნული ქმედებები, რომლებიც გარკვეულ მიზანს, კერძოდ კი ბავშვების ეფექტურ სწავლასა და განვითარებას ემსახურება.** სტრატეგიები გამოიყენება ნებისმიერ კონტექსტში, ბავშვების მიერ ინიცირებული, ან უფროსის მიერ დაგეგმილი თამაშებისას, რუტინული საქმიანობების დროს, საგანმანათლებლო პროცესის ეფექტურად წარმართვის მიზნით. კურიკულუმის ეფექტურად წარმართვისთვის აუცილებელია, აღმზრდელს მრავალფეროვანი სტრატეგიების მარაგი ჰქონდეს, რომელსაც საჭიროებისამებრ, მიზნის შესაბამისად გამოიყენებს.

მრავალფეროვანი სტრატეგიების მაგალითებია: ბავშვებთან საუბარი მათი თამაშის და საქმიანობის შესახებ, ბავშვების საუბარში ჩართვა, დიალოგისთვის და საუბრისთვის სტიმულის მიცემა, ფიქრის ხელშეწყობა, უკუკავშირის მიცემა, წახალისება, ახსნა, გამხნევა, მაგალითის მიცემა, კითხვების დასმა, მდიდარი ლექსიკის გამოყენება, ყურადღებით მოსმენა, არჩევანის შესაძლებლობის მიცემა, საგანმანათლებლო პროცესის ყველა ბავშვზე მორგება, რთული და ამავე დროს მიღწევადი მიზნების მიღწევაში ბავშვებისთვის დახმარების გაწევა.

აღმზრდელი მრავალფეროვან სტრატეგიებს კომბინირებულად უნდა იყენებდეს, ბავშვების სწავლის სტილის, განვითარების ტემპის და მრავალფეროვანი საჭიროებების შესაბამისად.

თემა და პროექტი

საგანმანათლებლო პროცესის დაგეგმვისას, ბავშვების ინტერესების გათვალისწინებას გადაწყვეტი მნიშვნელობა აქვს მათი მოტივაციისათვის და ხარისხიანი პროცესის წარმართვისათვის.

ბავშვების ინტერესების გათვალისწინების სხვადასხვა ხერხი არსებობს. შესაძლებელია რამდენიმე ბავშვის ინტერესი საერთო თემაში გაერთიანდეს და აღმზრდელმა ამ თემასთან დაკავშირებით დაგეგმოს ის გამოცდილებები, რომლებიც ბავშვებს მრავალმხრივ განვითარებაში დაეხმარება და კურიკულუმის მიზნებზე მუშაობის საშუალებას მისცემს. ამგვარ მიდგომას ხშირად **თემატურ მიდგომას** უწოდებენ.

თემატური მიდგომა გულისხმობს მრავალფეროვანი საგანმანათლებლო გამოცდილებების, თამაშებისა და გამოწვევების დაგეგმვას ერთი კონკრეტული, ბავშვისათვის საინტერესო თემის ირგვლივ.

მაგალითად, სანდრო ერთ დღეს, ბაღში მოსვლისას, იწყებს იმის მოყოლას, რომ სახლის აივანზე მერცხლების ბუდე აღმოაჩინა, დაინახა, როგორ მიფრინავდნენ და მოფრინავდნენ ჩიტები და თან ნისკარტით სხვადასხვა მასალა მოჰქონდათ ბუდის ასაშენებლად. სანდროს მონაყოლით სხვა ბავშვებიც დაინტერესდნენ, რადგან რამდენიმე მათგანსაც ჰქონდა მსგავსი გამოცდილება და ისინიც ყვებიან, რომ ერთხელ, მათ სადარბაზოშიც იყო მერცხლების ბუდე, სადაც მერცხალმა კვერხები დადო და ბარტყები გამოჩეკა. აღმზრდელი ამჩნევს ბავშვებს შორის გამოცოცხლებულ საუბარს და მეტ დია კითხვას სვამს მათი ინტერესების გასარკვევად. შემდეგ ბავშვებს სთავაზობს, საბავშვო ენციკლოპედიაში მოიძიონ ინფორმაცია ჩიტების შესახებ. მომდევნო დღეებისათვის აღმზრდელი სხვადასხვა თამაშსა და გამოწვევას გეგმავს, რომლებსაც ბავშვებს სხვადასხვა ცენტრებში შესთავაზებს. ამავდროულად, საშუალებას მისცემს, კურიკულუმის მიზნებზე, ხოლო ინდივიდუალურად და მცირე ჯგუფებში, ბავშვების საჭიროების მიხედვით, მათ უნარებზე იმუშაოს.

ასეთია წინასწარ გამოჭრილი, სხვადასხვანაირი კვერცხების დახარისხება სამაგიდო თამაშების ცენტრში, სხვადასხვა მასალის შეთავაზება – ბუდეების გასაკეთებლად – ხელოვნების ცენტრში და სხვადასხვანაირ ბუმბულებზე დაკვირვება – მეცნიერების ცენტრში. ასევე, ბავშვებისათვის და მათთან ერთად, სახელდახელოდ ამზადებს ფრინველების ლოტოს, რომლითაც ბავშვები სამაგიდო თამაშებში ითამაშებენ.

თემა: ფრინველები		ჯგუფური აქტივობა:	
თარიღი: 12-16 აპრილი			
დილის შეხვედრა/ სალამოს შეხვედრა მუშაობა ჯგუფის წესებზე	კუბურები კუბურების შენობებს შორის გზების გასაკეთებლად ქაღალდების დაჭრა (პეტრე)	ხელოვნება ბუდეების დამზადება სხვადასხვა მასალით, ჩიტების კონტურული ნახატის გამოჭრა და აპლიკაცია	დრამატული სათამაშო საქათმისა და კვრცხების შეტანა
წიგნიერება მოთხრობები ჩიტებზე. გათვლა ჩიტებზე	მეცნიერება სხვადასხვანაირ ბუმბულებზე დაკვირვება	სამაგიდო სხვადასხვანაირი კვერცხების დახარისხება. ჩიტების ლოტო	ეზო ბინოკლის საშუალებით ჩიტებზე დაკვირვება
რუტინები/ ტრანზიციები სუფრის გამლა და ალაგება	სტრატეგიები დახარისხებაზე მუშაობა კითხვებით: როგორია? რითი გავს? რითი განსხვავდება?	რესურსები ფერადი ქაღალდი, წებო, მაკრატლები, საქსოვი ძაფები, თივა, ჯოხები, ბინოკლი, სხვადასხვანაირი კვერცხები და ფოტოები, ბუმბული, წიგნები ჩიტებზე	სენსორული ქაფი და ფერადი ქიქები.

ამ ცენტრებში ფრინველებზე, მერცხლებზე აქტივობების დაგეგმვისას, აღმზრდელი აუცილებლად ითვალისწინებს კურიკულუმის მიზნებს, ისეთებს, როგორც არის ემოციების მართვა, კვლევა და შემოქმედებითობა. ინდივიდუალურად კი, სანდროსთვის მეტყველებაზე ამხვილებს ყურადღებას, კატოსთვის – ბრაზის მართვაზე, პეტრესთვის – ნატიფ მოტორიკაზე, კერძოდ, მაკრატლის გამოყენებაზე.

თემების შერჩევასაც აღმზრდელმა, შეძლებისდაგვარად, უნდა გაითვალისწინოს თემატური მიმართულებების სპეციფიკა და ისეთი თემები შეარჩიოს მონაცვლეობით, რომლებიც მეტად იძლევა სხვადასხვა მიმართულებებზე მუშაობის შესაძლებლობას. მაგალითად, თუ ერთი კვირა ფრინველებზე ვმუშაობთ, ცხადია, ეს თემა უფრო მეტად ცოცხალი ბუნების ნაწილია და ჩვენი დაგეგმილი აქტივობებიც ბუნების კანონზომიერებების დანახვას მოიცავს, ამიტომ, შემდეგი თემა სხვა თემატური მიმართულებიდან, ან ქვე-მიმართულებიდან შეირჩეს. ეს შეიძლება იყოს ავტობუსი, რაც უფრო მეტად ტექნოლოგიებისა და საგნების თვისებებზე დაკვირვების საშუალებას მისცემს ბავშვებს; ან ქანდაკებები, რაც უფრო მეტად ხელოვნების სფეროზე გააკეთებს აქცენტს.

შესაძლებელია, ბავშვების ინტერესები არ გაერთიანდეს და განზოგადდეს და ინტერესების გათვალისწინებით, მხოლოდ ერთი, ან რამდენიმე ბავშვისთვის დაიგეგმოს სხვადასხვა აქტივობები. მაგალითად, თუ პეტრეს სპაიდერმენი აინტერესებს, აღმზრდელი წახალისებს, ობობას თვისებები შეისწავლოს და აქტივობებსაც შესაბამისად უგეგმავს: გამოაჭრევინებს ობობის ფორმებს, დაათვლევინებს მის ნაწილებს, ესაუბრება ობობებზე. ასევე, პეტრეს შეიძლება ის ბავშვებიც შეუერთდნენ, რომლებსაც ეს თემა ან აქტივობა დააინტერესებთ. ბავშვების მეორე, მცირე ჯგუფი კი, ამავდროულად, შეიძლება ყვავილების ჰერბარიუმს ამზადებდეს, რადგან ეუბოში სეირნობისას სხვადასხვანაირი ყვავილების აღმოჩენით გაერთნენ.

შესაძლებელია, ბავშვების ინტერესი უფრო დრმა იყოს და კარგი კვლევის საშუალებას იძლეოდეს. მაგალითად, ფრინველებზე მუშაობისას აღმზრდელი ხედავს, რომ ჯგუფი ინტერესით არის ჩართული თამაშებში და უფრო და უფრო მეტი კითხვა უჩნდებათ. მაგალითად, როგორ კვრცხებს დებს სირაქლემა, ან კვრცხიდან როგორ იჩეკება ბარტყი. ამ შემთხვევაში აღმზრდელები პროექტის მეთოდს იყენებენ, რაც ერთი საკითხის უფრო სიღრმისეულ და სტრუქტურირებულ კვლევას გულისხმობს.

პროექტის მეთოდი

პროექტის მეთოდი გულისხმობს ერთი საკითხის სიღრმისეულ კვლევას, შემდეგი ფაზების გავლით:

- 1) პროექტის საკითხის შერჩევა, დაგეგმვა, კითხვების ჩამოყალიბება;
- 2) პროექტის იდეის განვითარება, კვლევა;
- 3) შეჯამება.

I ფაზა – პროექტის საკითხის შერჩევა, წინასწარი დაგეგმვა, კითხვების ჩამოყალიბება

შერჩევა

არსებობს რამდენიმე კრიტერიუმი, რომლებსაც სპეციალისტები გვთავაზობენ პროექტის თემის შესარჩევად. აუცილებელი არ არის, საკითხი ყველა მოცემულ კრიტერიუმს ესადაგებოდეს, თუმცა, პროექტის ეფექტურად განსახორციელებლად სასურველია, უმეტესობას აკმაყოფილებდეს.

საკითხის კონკრეტულობა

რაც უფრო კონკრეტულია თემა, მით უფრო მარტივია ბავშვებისთვის მისი გაგება და მასზე კონცენტრირება. ამიტომ, უმჯობესია, არ განზოგადოთ საკითხები და შეეცადეთ, იყოს კონკრეტული, ფორმულირება კი – შეკითხვის სახით ჩამოყალიბებული. მაგალითად, კონკრეტული თემებია: „როგორ მუშაობს სახანძრო მანქანა?“, „რატომ მოძრაობენ საათის ისრები?“, „ჭიანჭველა.“ ზოგადი თემებია: „ცხოველები“, „დრო“, „ბუნება“.

საკითხის კავშირი ბავშვის რეალურ გამოცდილებასთან

იმისათვის, რომ ბავშვები უფრო მეტი ინტერესით, სიღრმისეულად ჩაერთონ პროექტში, მათ უნდა ჰქონდეთ გარკვეული ცოდნა ან გამოცდილება ამ საკითხთან დაკავშირებით. შესაბამისად, შერჩეულ საკითხს გარკვეული კავშირი უნდა ჰქონდეს ბავშვების რეალურ გამოცდილებებთან, მაგალითად, ზღვის სანაპიროზე მცხოვრებ ბავშვებს უფრო მეტად გაუადვილებათ ნავეების თემაზე მუშაობა, ქალაქში მცხოვრებ ბავშვებს – მეტროზე და ა.შ.

რეალურსაბის ხელმისაწვდომობა

თუ კონკრეტულ საკითხზე არ არსებობს შესაბამისი, მრავალფეროვანი რესურსი, რომელსაც პროექტის დროს გამოიყენებთ, პროექტზე მუშაობა შეიძლება ნაკლებად საინტერესო აღმოჩნდეს. ამიტომ, გაითვალისწინეთ, არის თუ არა ხელმისაწვდომი ამ საკითხთან დაკავშირებული რესურსები. მაგალითად, ავტობუსების თემაზე მუშაობისას, შეძლებთ თუ არა ბავშვების წაყვანას ექსკურსიაზე ავტოსადგომში, არიან თუ არა შესაბამისი სპეციალისტები, რომლებსაც მოიწვევთ და ა.შ.

საკითხზე ინფორმაციის პირველწყაროდან მიღების შესაძლებლობა

ბავშვებს უნდა ჰქონდეთ შესაძლებლობა, პირდაპირ და მაქსიმალურად დამოუკიდებლად იკვლიონ საგანი ან მოვლენა შემდეგი საშუალებებით: შეხებით, მოსმენით, გასინჯვით, ახლოს ნახვით, გადაადგილებით, ჩახატვით, მასზე ექპერიმენტირებით. თუ ისინი მხოლოდ სხვისი მოთხრობილი ამბებით, ნახატებით, წიგნებით ან სხვა „არაპირდაპირი“ საშუალებებით იღებენ ინფორმაციას საკითხზე, ეს ნაკლებად სასარგებლოს ხდის პროექტს და ვერ უზრუნველყოფს ბავშვების ინტერესის სრულად დაკმაყოფილებას.

მრავალფეროვან საქმიანობებში ჩართვის შესაძლებლობა

იმისათვის, რომ პროექტი საინტერესო და სახალისო იყოს, საკითხი უნდა იძლეოდეს სხვადასხვაგვარ საქმიანობებში ჩართვის შესაძლებლობას. ამიტომ, საკითხის შერჩევისას დაფიქრდით, შეძლებენ თუ არა ბავშვები, ამ პროექტზე მუშაობისას, მრავალფეროვან აქტივობებში ჩართვას და განსხვავებული მასალების გამოყენებას.

სასწავლო მიზნების ბათვალისწინება

მნიშვნელოვანია, რომ პროექტზე მუშაობისას ბავშვები იძენდნენ სხვადასხვა კომპეტენციებს და ვითარდებოდნენ სხვადასხვა სფეროში. შესაბამისად, პროექტის საკითხი საშუალებას უნდა იძლეოდეს, მუშაობის პროცესში, ბავშვების საჭიროებების მიხედვით, მივადწიოთ სხვადასხვა საგანმანათლებლო მიზნებს, იქნება ეს მეტყველება, ფიზიკური განვითარება, შემეცნება თუ სხვა.

წინასწარი დაბეგმვა

პროექტის საკითხად გამოსადეგი ინტერესის დადგენის შემდეგ, უნდა შეადგინოთ წინასწარი გეგმა, რომელიც, როგორც წესი, რუკის სახით კეთდება. პროექტის საკითხი იწერება ფურცლის

შუაში და წრითაა შემოხაზული. შემდეგ იხსენებთ, რა კითხვები გაუჩნდათ, ან შეიძლება გაუჩნდეთ ბავშვებს ამ საკითხთან დაკავშირებით? სტანდარტის მიერ განსაზღვრულ რა კომპეტენციებზე შეიძლება გახვიდეთ ამ საკითხზე მუშაობისას? რა მასალა და აქტივობები შესთავაზოთ ბავშვებს თემის გასადრმაველად და შესასწავლად? ეს ყველაფერი მოკლედ ჩამოწერეთ და დააკავშირეთ მთავარ წრესთან.

წარმოდგენილი ნიმუში ასახავს აღმზრდელის მიერ წინასწარ დაგეგმილ რუკას საკითხზე – „კვრცხი“. რუკაზე წარმოდგენილია როგორც ბავშვების მიერ წამოჭრილი, მათთვის საინტერესო საკითხები, ისე – კომპეტენციები და აქტივობების ტიპები.

ზემოთ მოყვანილი მაგალითიდან ჩანს, რომ დაგეგმვის რუკის ცვლილება შესაძლებელია პროექტის მიმდინარეობისას. მას შეიძლება დაემატოს ახალი საკითხი ან კითხვა, რომელსაც ბავშვები პროექტის მსვლელობისას წამოჭრიან. შესაძლოა, დაემატოს ახალი თამაში, რომელსაც ბავშვების ინტერესების შესაბამისად დაგეგმავთ. რუკას შეიძლება დაამატოთ პროექტის განმავლობაში შექმნილი ახალი ცოდნა, რაც შეიძლება ერთჯერადად ან ყოველი აქტივობის განხორციელების შემდეგ ხდებოდეს. ამასთან, შესაბამის საკითხთან მიუთითეთ, რა ახალი ინფორმაცია მიიღეთ. ვ პროექტის საკითხის შერჩევის, მისი გავრცობისა და განხორციელების

პროცესში მნიშვნელოვანია თქვენ მიერ დასმული და ბავშვების მიერ ჩამოყალიბებული კითხვები.

პროექტის მიმდინარეობისას მნიშვნელოვანია ბავშვების ინტერესების კითხვებად ჩამოყალიბება. უფროსი ასაკის ბავშვები აღვილად სვამენ შეკითხვებს, პატარებთან კი, კითხვის დასმა შეიძლება, ისტორიის მოყოლაში გადაიზარდოს. შეგიძლიათ, დაეხმაროთ ბავშვებს კითხვის ფორმულირებაში და უთხრათ, მაგალითად: ეს არის, რისი გარკვევაც გინდა? გაინტერესებს, რა ? გაინტერესებს, როგორ?

არ უნდა მოგერიდოთ თქვენი კითხვების დასმაც: მაინტერესებს, როგორ...? მაინტერესებს, სად....? და ა.შ.

ეს შეგიძლიათ გააკეთოთ ინდივიდუალურად, ბავშვების მცირე ან დიდ ჯგუფებთან და გამოკვეთოთ ბავშვების სპეციფიკური კითხვები პროექტის საკითხთან დაკავშირებით. მაგალითად, ზოგს შეიძლება აინტერესებდეს კვერცხის აგებულება, სხვას – კვერცხისმდებელი არსებები, ნაწილს კი – რა მზადდება კვერცხისგან. აქედან გამომდინარე, კითხვების დახარისხება სხვადასხვა კატეგორიებადაა შესაძლებელი. კითხვები აუცილებლად უნდა ჩაიწეროთ, გადაიტანოთ ფორმატზე რუკების ან სიების სახით და მიუწეროთ ბავშვების სახელები. მეტი თვალსაჩინოებისთვის, უმჯობესია, კითხვებს გაუკეთდეს გრაფიკული მინიშნებები შეკითხვასთან დაკავშირებული ჩანახატის სახით.

კითხვების ჩამოყალიბებასთან ერთად, ბავშვები გამოთქვამენ თავიანთ ვარაუდებს, ანუ ჰიპოთეზებს, რაც ასევე უნდა ჩაინიშნოთ ფორმატზე.

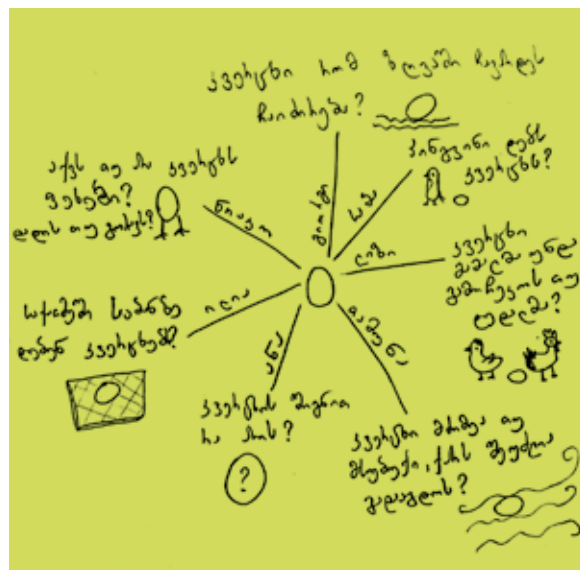
II ფაზა – პროექტის იდეის განვითარება, კვლევა.

ძირითადი კითხვების ჩამოყალიბების შემდეგ, იწყება პროექტის მომდევნო – მეორე ფაზა, რომელიც არის აქტიური კვლევისა და საქმიანობების დრო, როცა ბავშვები, კვლევების და ცდების საშუალებით, საკუთარ კითხვებზე პასუხების მოძიებას იწყებენ.

ამისათვის კი, კარგი იქნება, მიუბრუნდეთ ჩვენ მიერ წინასწარ დაგეგმილ რუკას და გაამდიდროთ ბავშვების მიერ შემოთავაზებული იდეებითა და საკითხებით, შემდეგ კი დაგეგმოთ საგანმანათლებლო პროცესი.

ქვემოთ მოცემულია პროექტის მიმდინარეობის, მეორე ფაზის ძირითადი კომპონენტები.

- ✦ ექსკურსია;
- ✦ ფიზიკური გარემოს გადაწყობა;

- ✦ საინტერესო მასალის შეთავაზება;
- ✦ სამეცნიერო ექსპერიმენტის ჩატარება.

გაითვალისწინეთ, რომ ზემოჩამოთვლილი კომპონენტები ხშირად ფარავს ერთმანეთს. მაგალითად, სამეცნიერო ექსპერიმენტის ჩატარება თავისთავად მოიაზრებს საინტერესო მასალის შეთავაზებასაც და გამოწვევების შექმნასაც.

ექსპურსია

ექსპურსია კვლევის ერთ-ერთი საშუალებაა და შეიძლება რამდენჯერმე განხორციელდეს პროექტის როგორც პირველ, ისე მეორე და მესამე ფაზების დროს. აუცილებელი არ არის, ყველა ბავშვი ერთად წავიყვანოთ ექსპურსიაზე. შეიძლება, ბავშვები დავყოთ მათი ინტერესების მიხედვით და მცირე ჯგუფებად გავიყვანოთ სხვადასხვა ადგილას.

ერთი მხრივ, ექსპურსია მიზნად ისახავს, უფრო აქტუალური და რეალური გავხადოთ პროექტის საკითხი, მეორე მხრივ კი, ექსპურსიის მიზანია, ბავშვებმა რეალურ გარემოში ნახონ, როგორ მუშაობს რაღაც, გამოსცადონ საკუთარი ვარაუდები, გაიღრმავონ ინტერესი ახალი კითხვების დასმით. მაგალითად, იმისათვის, რომ ბავშვებს საშუალება ჰქონოდათ, კვერცხის თემაზე, თავიანთი შეკითხვების ჩამოყალიბების შემდეგ, პასუხები მიეღოთ, დაკვირვებოდნენ პროცესებს და გასაუბრებოდნენ ექსპერტებს, დაიგეგმა ექსპურსია ქათმების ფერმასა და ზოოპარკში.

ექსპურსიაზე წასვლამდე საჭიროა რამდენიმე საკითხის კარგად დაგეგმვა და გათვალისწინება, ესენია:

1) უსაფრთხოების ზომები

- ✦ არის თუ არა ადგილი უსაფრთხო პატარებისთვის?
- ✦ იქნება თუ არა ბავშვების მეთვალყურეობა ადგილი, როცა ბავშვები ექსპურსიის ადგილის კვლევას დაიწყებენ?
- ✦ შესაძლებელი იქნება თუ არა ბავშვების დაცვა მანქანების მოძრაობისგან, სხვადასხვა მექანიზმებისგან, წყლისგან ან სხვა სახის საფრთხისგან?

2) კვლევა

- ✦ არის თუ არა ექსპურსიის ადგილზე ისეთი საგნები ან აღჭურვილობა, რომლებსაც ბავშვი თვითონ დააკვირდება და გამოიკვლევს?
- ✦ შეუძლიათ თუ არა ხელით შეხება და მანიპულირება, ექსპერიმენტების ჩატარება?
- ✦ არის თუ არა ადგილზე ისეთი ხელსაწყოები, მოწყობილობები, საშუალებები, რომლებიც მიიქცევენ ბავშვის ყურადღებას და გამოიწვევენ მათ ინტერესს?
- ✦ არის თუ არა ადგილზე ისეთი კონკრეტული საგნები, რომლებთანაც ბავშვებს შეუძლიათ ინტერაქცია? არის თუ არა საგნები, რომლებსაც შეიძლება შეეხოთ, გადაადგილოთ, გასინჯონ, უსუნონ ან მოუსმინონ?
- ✦ არის თუ არა საგნები, რომლებიც შეიძლება ჩახატონ ან უფრო ახლოს შეისწავლონ?

3) ექსპერტები

- ▲ არის თუ არა ადგილზე მასპინძელი, რომელსაც შეუძლია ექსპერტის ფუნქციის შესრულება და ბავშვების შეკითხვებზე პასუხის გაცემა?
- ▲ არის თუ არა ვინმე ადგილობრივი თანამშრომლებიდან, ვისაც აქვს სკოლამდელი ასაკის ბავშვებთან ურთიერთობის გამოცდილება?

4) ნივთები

- ▲ არის თუ არა რამე ნივთი (იარაღი, ადჭურვილობა, პროდუქცია და ა.შ.), რომელიც შეიძლება ითხოვოთ და წამოიღოთ ჯგუფში უკეთ შესასწავლად?

ეს ყველაფერი შეგიძლიათ გაარკვიოთ სატელეფონო ზარით, ან ადგილზე მისვლით და წინასწარ დათვალიერებით. ძალიან მნიშვნელოვანია, წინასწარ გაესაუბროთ თანამშრომლებს, რომლებიც ადგილზე დაგვხვდებიან, იქნება ეს მუზეუმის გიდი თუ მალაზიის გამყიდველი. უნდა შეეცადოთ, აუხსნათ, თუ რამდენად მნიშვნელოვანია ბავშვისთვის კვლევა და შეკითხვების დასმის წახალისება.

ადამიანებს, რომლებსაც სამსახურში ბაღის ბავშვების სტუმრობის გამოცდილება არ

აქვთ, შეიძლება წარმოდგენაც კი არ ჰქონდეთ იმის შესახებ, თუ რას შეეკითხებიან ბავშვები. ზოგჯერ, ბავშვების შეკითხვების წინასწარი ცოდნა ექსპერტებს მათთან ურთიერთობას უადვილებს, თუმცა, შეკითხვების წინასწარი გაცნობა ყოველთვის არ არის აუცილებელი და საჭირო. ზოგიერთი ექსპერტი უფრო კომფორტულად გრძნობს თავს, როცა უშუალოდ ბავშვის მიერ ბუნებრივად დასმულ შეკითხვას პასუხობს. ასევე მნიშვნელოვანია, ექსპერსიის დროს

მასპინძლებმა იცოდნენ, რომ ბავშვებთან მოკლე, ლექციის ტიპის საუბარს ნაკლები სარგებელი მოაქვს და რომ ისინი უკეთ სწავლობენ, როდესაც მათ კითხვებს პასუხობენ და თავად მონაწილეობენ ადგილზე მიმდინარე პროცესებში.

ექსკურსიისთვის საჭირო რესურსებია:

- ✦ პატარა დაფები ჩანახატებსა და ცხრილებზე სამუშაოდ;
- ✦ ტექნიკა: მობილური ტელეფონი, ფოტოაპარატი, ვიდეოკამერა ან ხმის ჩამწერი;
- ✦ საწერი და სახატავი საშუალებები;
- ✦ ჩანთები, ყუთები ან სხვა კონტეინერები მასალის შესანახად.

მნიშვნელოვანია, ექსკურსიაზე ყოფნის დროს ბავშვებმა ჩაინიშნონ საკუთარი დაკვირვებები და მონაცემები, რაც მათ საკვლევ საკითხზე კონცენტრირებასა და დეტალებზე დაკვირვებაში დაეხმარება.

ექსკურსიის შემდეგ, ჯგუფში დაბრუნებულებმა, სთხოვეთ ბავშვებს, მოყვნენ და ხელახლა გააანალიზონ, რა ნახეს და აღმოაჩინეს. მოიშველიეთ ის დაკვირვებები, რომლებიც ადგილზე გააკეთეს, დაეხმარეთ ახალი კითხვების ჩამოყალიბებაში.

ცვლილებები ფიზიკურ გარემოში

ერთ-ერთი მეთოდი, რომლითაც პროექტზე მომუშავე ბავშვების ხელშეწყობა შეგიძლიათ, ფიზიკურ გარემოში ცვლილებების შეტანაა. კარგი იქნება რომელიმე სივრცის პროექტის თემატიკაზე დაყრდნობით მოდიფიცირება. მაგალითად, წარმოსახვით-როლური თამაშებისთვის გამოყოფილ სივრცეს, სადაც, ჩვეულებრივ, „სახლობანას“ თამაშობენ და შესაბამისად არის მოწყობილი, სახანძროს პროექტზე მუშაობისას გარკვეული ნივთებისგან დაცლით და შესაბამის აღჭურვილობას შეიტანთ. თუმცა, უნდა გაითვალისწინოთ, რომ თქვენ მხოლოდ ახალისებთ, ბიძგს აძლევთ ამ პროცესს პირველი ფაზის ბოლოს და მეორეს დასაწყისში, შემდეგ კი, კვლევის დროს, ხელს უწყობთ ბავშვებს, თავად შექმნან და გაამდიდრონ ასეთი სათამაშო სივრცეები.

ინტერესის გაღრმავებისა და კვლევის ხელშეწყობის შემდეგი კომპონენტი ჯგუფის სივრცეში პროექტის საკითხთან დაკავშირებული ახალი და საინტერესო რესურსის შეტანაა. ასეთი რესურსის მაგალითებია: ჩიტის ბუდე, ტელეფონის აპარატი, საბეჭდი მანქანა თუ ფოთლების კოლექცია. ყურადღებით დააკვირდით და იფიქრეთ, შესაძლებელია თუ არა ბავშვების კითხვაზე პასუხის გასაცემად და ვარაუდის (ჰიპოთეზის) გადასამოწმებლად სამეცნიერო ექსპერიმენტის ჩატარება – მანიპულაცია ნამდვილი ნივთებითა და საგნებით იმგვარად, რომ ბავშვებმა შეძლონ შედეგის თვალსაჩინოდ დანახვა. კვრცხთან დაკავშირებულ კითხვებზე პასუხების მისაღებად დაიგეგმა ექსპერიმენტები: კვრცხის გატეხვა და შიგთავსზე დაკვირვება, მორევა, გაცხელება, გადასხმა, მთლიანი კვრცხისა და ბუმბულის წყლიან თასში ჩაყრა და დაკვირვება, ჩაიძირება თუ არა. ასევე, უმი და მოხარშული კვრცხის გაგორება და დაკვირვება მათ მოძრაობაზე.

სხვა პროექტის ფარგლებში ექსპერიმენტის მეშვეობით დაადგინეს, რატომ ვდებთ წყალში მოტეხილ ღეროს. ორი ღერო შეადარეს ერთმანეთს: ერთი – წყალში ჩადებული და მეორე – წინასწარ წყალში გაჩერების გარეშე დარგული. დაკვირვების შედეგად, ბავშვებმა ნახეს, რომ წყალში ჩადებული ტოტი დაფესვიანდა, უწყლოდ კი – განმა.

ამ გამოწვევების შექმნისას და კვლევის პროცესშიც ყურადღებით დააკვირდით ბავშვებს, ჩაინიშნეთ მათი კითხვები და შედეგები ახალი გამოწვევების დასაგეგმად. ეს ციკლი მეორდება და გრძელდება ბავშვების ინტერესის საბოლოო დაკმაყოფილებამდე.

III ფაზა – შეჯამება

პროექტის მესამე ფაზაში გადასვლის ნიშნები შეიძლება იყოს შემდეგი:

- ✦ ბავშვებს აღარ აქვთ შეკითხვები, მათი ინტერესი დაკმაყოფილებულია, ენთუზიაზმი კი – ჩამქრალი.
- ✦ ამ ეტაპზე კვლევის გასაგრძელებლად ბავშვების მხრიდან უფრო მაღალი კომპეტენციაა საჭირო.

ზოგჯერ გამოცდილ პრაქტიკოსებსაც კი ჰგონიათ, რომ პროექტის საკითხის მიმართ ინტერესის დაკარგვა პროექტის წარმატებლობას გამოხატავს. პროექტის მიმდინარეობისას ინტერესის კლება ბუნებრივი პროცესია და მიგვანიშნებს მესამე ფაზაზე გადასვლის მოახლოებაზე. მესამე ფაზა შედგება საფეხურებისგან, რომლებსაც საგანმანათლებლო პერსონალი ბავშვებთან ერთად ახორციელებს:

- ✦ პროექტის მიმდინარეობის გახსენება და შემაჯამებელი აქტივობის დაგეგმვა
- ✦ შემაჯამებელი აქტივობის ჩატარება
- ✦ პროექტის მიმოხილვა, მიზნებისა და შედეგების გააზრება.

პროექტის პირველი და მეორე ფაზების დასრულების შემდეგ, ბავშვებთან ერთად გადახედავთ პროექტის დასრულებულ ეტაპებს და ერთად შეაჯამებთ, რა იცოდით და გაინტერესებდათ, როგორ იკვლიეთ საკითხი და რა შედეგი მიიღეთ. ამ ყოველივეს გასახსენებლად შეგიძლიათ:

თუკი კვლევის პროცესში ბავშვებთან ერთად სისტემატურად უბრუნდებოდით დაგეგმვის რუკებს და ამატებდით შეძენილ ცოდნასა და ინფორმაციას, კიდევ ერთხელ გადახედეთ რუკებს ერთობლივად.

თუ პირველადი რუკა არ შეცვლილა პირველი ფაზის შემდეგ, შეგიძლიათ შეჯამებისას მიუთითოთ, რა გაიგეს ბავშვებმა. სასურველია, ეს ინფორმაცია რუკებზე განსხვავებული ფერით აღნიშნოთ.

როდესაც ბავშვებთან ერთად პროექტის მიმდინარეობას გაიხსენებთ, უმჯობესია,

- ✦ აჩვენოთ პროექტის მანძილზე შეგროვებული მასალა, რადგან მსჯელობა და საუბარი – რა აღმოაჩინეს ბავშვებმა – მათთვის უფრო მარტივია, როცა საკუთარ ნამუშევრებს, კონსტრუქციებსა და ფოტოებს ათვალიერებენ.
- ✦ დაეხმაროთ პროცესის გახსენებაში კითხვების დასმის გზითაც. მაგალითად: „რა გიპასუხა, _____ როცა ჰკითხე _____?“ ან „რა მოხდა, როცა _____?“

მას შემდეგ, რაც ბავშვებთან ერთად მიმოხილავთ პროექტის მიმდინარეობას და შედეგს, შეგიძლიათ შემაჯამებელი აქტივობის დაგეგმვაზე იფიქროთ. შემაჯამებელი აქტივობის დაგეგმვასა და შესრულებაში ბავშვების ჩართვა ისეთივე მნიშვნელოვანია, როგორც პროექტის

საწყის ფაზებში. ისინი თავად იღებენ გადაწყვეტილებას იმის თაობაზე, თუ როგორ გაუზიარონ სხვებს ცოდნა და ნამუშევრები.

ბავშვებს შეიძლება ჰკითხოთ, რა უნდა გაკეთდეს, რომ გავლილი პროექტი უკეთ დაამახსოვრდეთ: „ახლა ამდენი რამ ვიცით სახანძრო მანქანების შესახებ. რას ფიქრობთ, როგორ გაუზიაროთ ეს ცოდნა მშობლებს? ან ჯგუფ „ჭიამაიებს?“

თუ ბავშვებმა ვერაფერი მოიფიქრეს, სთხოვეთ, შექმნან ისეთი ნამუშევარი, სადაც აისახება ყველაფერი, რაც საკითხის გარშემო ისწავლეს; ან შესთავაზეთ, დაამზადონ წიგნი პროექტზე მუშაობის შესახებ.

შემაჯამებელი აქტივობის დაგეგმვა და განხორციელება უფროსი ასაკის ბავშვებში უფრო მარტივია, რადგან მათ შეიძლება უკვე ჰქონდეთ საკუთარი „მუშაობის“ შედეგების გაზიარების გამოცდილება, მაგალითად, უკვე დაუმზადებიათ წიგნი ან კოლაჟი, ან გამოსულან „მოხსენებით“ მსმენელების წინაშე. პატარებთან კი – მეტი მუშაობა და მოთმინება არის საჭირო.

კარგად დაგეგმილი და მოფიქრებული შემაჯამებელი აქტივობა ისეთივე მნიშვნელოვანია, როგორც პროექტის სხვა საქმიანობები. ბავშვები ამ დროს იხსენებენ და იაზრებენ, რა გზა გამოიარეს, რა შედეგს მიაღწიეს და ამით, გარკვეულწილად, საკუთარი შესაძლებლობების რწმენას იძენენ.

შემაჯამებელი აქტივობა, ასევე, ეხმარება მშობლებს, სხვა სტუმრებს (თუკი ასეთი სტუმრები მოწვეული ჰყავთ აქტივობაზე), ნახონ, პროექტზე მუშაობის შედეგად, რა გამოცდილება და კომპეტენციები შეიძინეს ბავშვებმა, თუ როგორ სწავლობენ ისინი.

შეიძლება მიგაჩნდეთ, რომ პროექტი უნდა დასრულდეს დიდი ღონისძიებით, მაგრამ წიგნის დამზადება, ან საგამოფენო პანოს მოწყობა, შესაძლოა, უფრო პროდუქტიული და მნიშვნელოვანი შემაჯამებელი აქტივობა გამოდგეს, ვიდრე დიდი ღონისძიება.

დაპატიჟეთ მშობლები გამოფენის დასათვალიერებლად. წახალისეთ ბავშვები, დამოუკიდებლად გააცნონ ოჯახის წევრებს საკუთარი ნამუშევრები და უამბონ მათ შესახებ. ასევე, შეგიძლიათ, დამზადებული წიგნები შინ გაატანოთ მშობლებს, რათა ბავშვებთან ერთად უკეთ დაათვალიერონ. თუ ბავშვებმა ერთი წიგნი დაამზადეს, შეგიძლიათ თითოეულს მორიგეობით გაატანოთ სახლში.

შემაჯამებელი აქტივობა შეიძლება როლური თამაში იყოს. შეიძლება მოიწვიოთ მშობლებიც. თუ მათი სურვილიც იქნება, შეგიძლიათ, ჩართოთ თამაშში და ბავშვებთან ერთად ათამაშოთ.

არსებობს შემაჯამებელი აქტივობების რამდენიმე ვარიაცია:

- ✦ ნამუშევრების გამოფენა;
- ✦ პროექტზე მუშაობის პროცესის ამსახველი ფოტოების გამოფენა;

- ✦ ანგარიშების წარდგენა;
- ✦ პატარა დადგმის, წარმოდგენის ჩატარება;
- ✦ კოლაჟების, წიგნების წარდგენა;
- ✦ პრეზენტაცია.

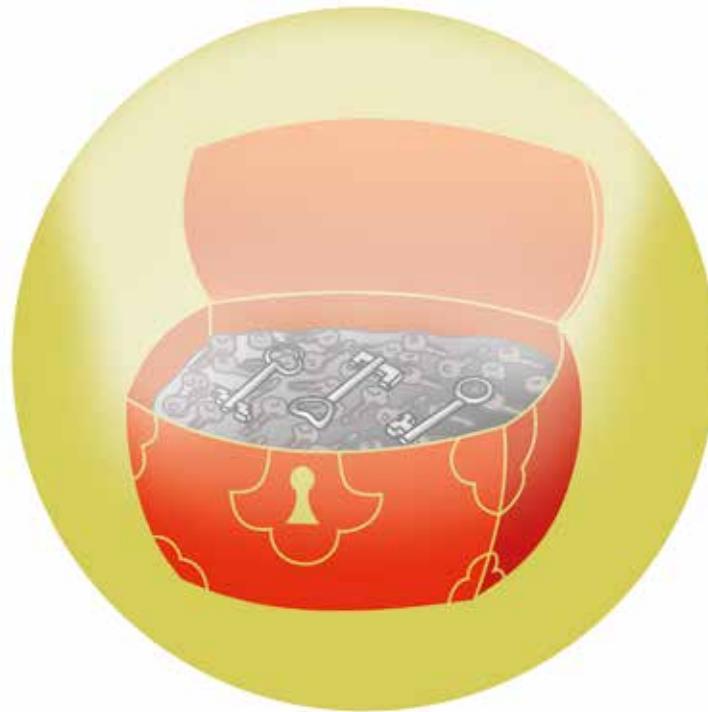
ერთ-ერთი პროექტის დროს ბავშვები ძალიან დაინტერესდნენ მუზეუმით და გადაწყვიტეს გაეკეთებინათ პროექტი – „ხელოვნების მუზეუმი“. პროექტის განმავლობაში მათ დაამზადეს ხელოვნების ნიმუშები და გამოფინეს ბაღის დერეფანში, დანიშნეს მუზეუმის დათვალიერების ტურები, გაყიდეს ბილეთები და თვითონ ეწეოდნენ გიდობას მშობლებისა და სხვა ჯგუფებისთვის.

ერთ შემთხვევაში ბავშვებმა (პროექტის ფარგლებში) ავტომანქანის დიდი მაკეტი გააკეთეს და შემაჯამებელი აქტივობის სახით მაკეტი ჰოლში გამოფინეს.

ღონისძიებაზე შეიძლება დაპატიჟოთ პროექტში მონაწილე ექსპერტები, ექსკურსიის გიდები ან სხვა სტუმრები, რომლებსაც ბავშვები კვლევის ეტაპზე შეხვდნენ. შემაჯამებელ აქტივობას ენთუზიაზმით ეკიდებიან ბავშვებიცა და მშობლებიც. ამასთან ერთად, ასეთი ტიპის აქტივობა ხელს უწყობს ერთობის ჩამოყალიბებას.

თავი 6. თამაშების და სტრატეგიების მაგალითები

ამ თავში მოცემულია კურიკულუმის მიზნის მიხედვით სამაგალითო თამაშები და სტრატეგიები.

ჯგუფის ერთობა. სტრატეგიები და თამაშები

ვზრუნავთ ერთმანეთზე, ვთამაშობთ ერთად

გაეცანით თამაშებსა და სტრატეგიებს, რაც ბავშვებს ერთმანეთთან წარმატებული ურთიერთობების ჩამოყალიბებაში, გაცნობაში, ერთად თამაშში, დამეგობრებასა და ჯგუფის ერთ გუნდად შეკვრაში დაეხმარება.

სტრატეგიები და გამოწვევები

- ✦ ინდივიდუალურად ესაუბრეთ ბავშვებს, აქტიურად მოუსმინეთ. აგრძნობინეთ, რომ ამჩნევთ და აფასებთ მათ.
- ✦ დაეხმარეთ ერთმანეთთან კომუნიკაციაში. ასწავლეთ, როგორ მიმართონ ერთმანეთს, რა სიტყვები და ფრაზები გამოიყენონ კომუნიკაციის და ურთიერთობის დროს. თავდაპირველად, მიეცით მაგალითი და თანდათან წაახალისეთ, დამოუკიდებლად იმოქმედოს. ისე

ისაუბრეთ ბავშვებთან, ან ისე განმარტეთ ბავშვის ნათქვამი, რომ მეგობარმა გაუგოს. მაგალითად: „ანა, ლუკას დავეხმარები აგისხნას, რატომ ფიქრობს, რომ აქ კოშკის აგება კარგი აზრია ..“.

- ✦ შექმენით ისეთი გამოწვევები, რომ ბავშვებმა ერთად ითამაშონ. ამისათვის, შეიძლება, მათი წინასწარ მოფიქრებულ თამაშებში ჩართვა დაგჭირდეთ, ან სპეციალური ნივთებით უზრუნველყოფა.
- ✦ წახალისეთ ბავშვების ერთად თამაში კომენტარებით: „ელენე, თამთას ხომ არ შესთავაზებ, მზარეული იყოს“.
- ✦ მოდელირება მისაღები ქცევის დემონსტრირების ერთ-ერთი გზაა. აჩვენეთ თანამშრომლობის მაგალითი, ბიძგი მიეცით პროსოციალურ ქცევას. მაგალითად: „შენ იყავი პირველი და მე შენ შემდეგ ვიქნები“, „ნინი მოწყენილია, მამა რომ დაემშვიდობა. იქნებ წიგნის ერთად წაკითხვამ დაამშვიდოს“.
- ✦ აღწერეთ, რას და როგორ თამაშობენ ბავშვები. ხშირად ბავშვები არ აქცევენ ყურადღებას, როდის უზიარებენ სათამაშოს, სხვა სოციალურ ქცევებს. ქცევებისა და ქცევების შედეგების აღნიშვნით, დაეხმარებით, გააცნობიერონ და მომავალში გააზრებულად გამოიყენონ პროსოციალური ქცევა. ბავშვები დაფიქრდებიან თავიანთ ქმედებებზე და მიხვდებიან, თუ რა ტიპის ქცევას აფასებთ. მაგალითად: „ვხედავ, როგორ ხალისობთ ერთად“, „ერთად თამაში ბევრად უფრო სახალისოა“, „თუ ერთად ითამაშებთ, კმაყოფილები დარჩებით“, „ძალიან კარგად მოიქეცი, ნიკას ქული რომ დაუვარდა და შენ მიაწოდე ,, ,, კარგი მეგობარი ხარ, ლევანს მანქანა რომ დაუთმე“.
- ✦ სადილის დროს, მიუჯექით ბავშვებს, მიეცით სუფრასთან მოქცევის მაგალითი. ისაუბრეთ სხვადასხვა კერძებზე, ვის რა უყვარს, სახლში რას უმზადებენ.
- ✦ სხვადასხვა სიტუაციებში ბავშვები წახალისეთ, ისაუბრონ, მეტი გაიგონ ერთმანეთის შესახებ, გაიგონ ერთმანეთი. ეს მათ დაეხმარება, სხვისი თვალთ დაინახონ მოვლენები და მეტად გაუწიონ ერთმანეთს ანგარიში.
- ✦ ჯგუფის წესები. ერთი წესი ყველა სიტუაციას ვერ მოერგება. შეიმუშავეთ რამდენიმე წესი სხვადასხვა ცენტრისთვის, მაგალითად, წიგნიერების ცენტრი, შეხვედრების სივრცე და ა.შ. წესების შემუშავებისას გაითვალისწინეთ: იყოს ვიზუალურად გაფორმებული, მარტივი და კონკრეტული (ვუსმენთ სხვას), პოზიტიურად ფორმულირებული („ვსაუბრობთ დაბალ ხმაზე“ და არა „არ იხმაურო“) და ცოტა (სამი, ოთხი ან მაქსიმუმ ხუთი). წესები უნდა ისწავლებოდეს სისტემურად. გააცანით წესები სასწავლო წლის დასაწყისში, ან როცა ახალი შემუშავებულია. ხშირად გაიმეორეთ და თანდათანობით შეამცირეთ გამეორება. თუ ხედავთ, რომ ბავშვები წესებს ემორჩილებიან, მოიფიქრეთ ახალი წესი, რაც კონკრეტულ ჯგუფს სჭირდება. წლის დასაწყისში თითო დღეს – თითო წესი გააცანით, ბავშვებმა რომ ადვილად დაიმახსოვრონ. მას შემდეგ, რაც წესებს შეიმუშავებთ, ვიზუალურად გაფორმებული თითოეული წესი თვალსაჩინოდ გამოფინეთ ბავშვების სიმაღლეზე, რომ დღის განმავლობაში აღმზრდელმაც და ბავშვებმაც მათი გამოყენება და ჩვენება შეძლონ.

დახმარება აღვილად ამოსაცნობი და დასამახსოვრებელი უნდა იყოს. ეს შეიძლება იყოს ფოტოები, ნახატები, სიმბოლოები, კლიპარტი, ფიზიკური საგნები. ვიზუალური მხარე უნდა შეესაბამებოდეს ბავშვების საჭიროებებს და შესაძლებლობებს. ასევე შესაძლებელია სხვადასხვა ტიპის ვიზუალის შერევა. წესების და შესაბამისი ქცევების დასწავლა გამიზნულად და სისტემატურად უნდა ხდებოდეს. წესების განსაზღვრისას მოიყვანეთ სხვადასხვა მაგალითი, დარწმუნდით, რომ მათ კარგად ესმით ეს წესი.

- ✦ ჯგუფის წესები უფროსი ასაკის ბავშვებთან. დაინმარეთ უფროსი ასაკის ბავშვები წესების შემუშავებაში. წარმართეთ ჯგუფური საუბრები წესების მნიშვნელობაზე. სთხოვეთ ბავშვებს, მოიფიქრონ წესები. დაასრულეთ ბავშვების მოფიქრებული წესები, შეცვალეთ პოზიტიური ფორმულირებით, დააკონკრეტეთ ან განაზოგადეთ წესი. მაგალითად, თუ ბავშვი გეტყვით: „უნდა ვათხოვოთ მეოგობარს მაკრატელი“, შეცვალეთ: „ვათხოვებთ მეგობარს ნივთებს“. ჩართეთ ბავშვები მსჯელობაში. რატომ ფიქრობ, რომ ეს წესი მნიშვნელოვანია? ეს დაეხმარება ბავშვებს, გაიზორონ წესის მნიშვნელობა. წესები ხშირად გაიმეორეთ დიდ ჯგუფში. გადაამოწმეთ მცირე ჯგუფებში, რამდენად კარგად ესმით წესები. საჭიროების შემთხვევაში, გამოიყენეთ ინდივიდუალური მხარდაჭერა, ინდივიდუალური ინსტრუქციები, შეხსენებები. შენიშვნა: გაითვალისწინეთ, რომ მხოლოდ წესების დასწავლით არ ხდება რთული ქცევის პრევენცია. ამას კომპლექსური, თანმიმდევრული მუშაობა სჭირდება, სადაც დიდი წილი ბავშვის სოციალური და ემოციური კომპეტენციის მხარდაჭერას და განვითარებას ეთმობა.

თამაშები

შენიშვნა: ქვემოთ მოცემული სამაგალითო თამაშების გარდა, ნებისმიერი თქვენ მიერ თუ ბავშვის მიერ ინიცირებული თამაში მეგობრობის და სოციალური ურთიერთობების ხელშეწყობისა და სწავლისთვის შეგიძლიათ გამოიყენოთ.

- ✦ ბამბაცანი. ათამაშეთ მარტივი თამაშები, რაც დაეხმარება ბავშვებს, დაისწავლონ ერთმანეთის სახელები ან მეტი გაიგონ ერთმანეთის შესახებ. წრეში დამსხდარ ბავშვებს სათითაოდ გადაუგდეთ ბურთი და დაუსვით სხვადასხვა კითხვა: „რა გქვია?“, „და გყავს?“ „რა თამაში გიყვარს?“, „რომელია შენი საყვარელი ფერი?“.
- ✦ ერთი სიმართლე, ერთი სიცრუე. ბავშვი თავის თავზე ერთ სიმართლეს და ერთ ტყუილს ამბობს ისე, რომ დანარჩენებმა იფიქრონ და გამოიცნონ, რომელია ტყუილი. მაგალითად, „მე შემიძლია ხატვა. მე შემიძლია ფრენა“. გართულება: უფროსი ასაკის ბავშვებთან შეიძლება მტკიცებათა რაოდენობა გაიზარდოს – ორი სიმართლე და ერთი ტყუილი. ეს თამაში დაეხმარება ბავშვებს, მეტი გაიგონ მეგობრის შესახებ, ასევე დაფიქრდნენ თავის თავზე, ინტერესებზე, კომპეტენციებსა და მახასიათებლებზე.
- ✦ სოციალური სცენარების გათამაშება თოჯინებით. მოიფიქრეთ ტიპური სიტუაციები მისაღები სოციალური ქცევის სწავლებისთვის, მაგალითად, „ელენემ ხელი ისე გაწია,

რომ შემთხვევით კოტეს ნახატი გაუფუჭა. კოტეს ძალიან დაწყდა გული. რა უნდა უთხრას ელენემ კოტეს? უკაცრავად, შემთხვევით მომივიდა, არ მინდოდა შენი ნახატის გაფუჭება“.

- ✦ **წყვილში მოძრაობა.** ერთმანეთის პირისპირ სხედან წყვილები. მუსიკაზე რიტმულად აყოლებენ ჩაკიდებულ ხელებს. ეს მოძრაობა შეიძლება იყოს მატარებლის ბორბლების იმიტაცია, ან ხელიხელ ჩაკიდებულების წინ და უკან რწევა. ასევე, შეიძლება ერთმანეთზე მიბჯენილი ტერფებით ფეხების სინქრონული მოძრაობა – ერთი ხრის, მეორე შლის. მოძრაობები ბავშვების ასაკისა და ფიზიკური შესაძლებლობების შესაბამისად მოიფიქრეთ. თამაშის მთავარი ამოცანაა წყვილების სინქრონული მოძრაობა, რისთვისაც ბავშვმა მეწყვილეს მოძრაობა უნდა გაითვალისწინოს და აჰყვას მას. ეს თამაში, ასევე, საკუთარი სხეულის შესწავლასა და მოძრაობების რეგულირებაში ეხმარება.
- ✦ **პარაშუტი.** გამალეთ პარაშუტი, ბავშვებმა ჩაჭიდონ ხელი ბოლოებში, მოათავსეთ მსუბუქი ბურთი პარაშუტზე. ბავშვებმა ბურთი ისე უნდა ახტუნაონ, რომ არ გადმოვარდეს. ეს თამაში ჯგუფის შეთანხმებულ მოძრაობას საჭიროებს. შეგიძლიათ თამაშის გამარტივება ან გართულება ბავშვების შესაძლებლობების მიხედვით. უფრო პატარა ასაკის ბავშვებს შეუძლიათ „ტალღების“ გაკეთება, ან მოძრაობის ტემპის ცვლა მუსიკის რიტმის შესაბამისად. ასევე, შეგიძლიათ მცირე ჯგუფებად დაყოთ ბავშვები, რომელთაც სხვადასხვა ხილის სახელი ერქმევა. ბრძანებაზე – „ვამლები“, „ვამლები“ ხელს უშვებენ პარაშუტს და შიგნით შედიან, ბრძანებაზე – „მსხლები“, ვამლები ხელს კიდებენ პარაშუტს და მათ ადგილს „მსხლები“ იკავებენ. ბრძანებაზე – „ხილის სალათა“, ყველა ბავშვი ხელს უშვებს მაღლა აფრიალებულ პარაშუტს და მის ქვეშ დგებიან.
- ✦ **ბამოიცანი, ვინ ბეძახის.** ბავშვები წრეში დგანან და მოძრაობენ. თვალდახუჭული ბავშვი დგას შუაში. წრეში მოსიარულე ბავშვებიდან ერთ-ერთი მის სახელს ამბობს. თვალდახუჭულმა ბავშვმა უნდა გამოიცნოს, ვინ დაუძახა.
- ✦ **ჯგუფის სიმღერა.** მოიფიქრეთ ჯგუფის სიმღერა, რომელსაც ჯგუფის შეკრებისას იმღერებთ.
- ✦ **თამაშები ჯგუფის წესებზე.** გამოიყენეთ სხვადასხვა საშუალებები წესების დასასწავლად. ამისათვის, შეიძლება, მცირე ჯგუფური აქტივობების ორგანიზება დაგჭირდეთ: დისკუსია, როლური თამაში, თოჯინებით გათამაშება, წიგნები, სიმღერები წესებზე.
 - ▲ დაასახელეთ წესი და სთხოვეთ ბავშვებს, გაითამაშონ.
 - ▲ დაასახელეთ წესი და სთხოვეთ ბავშვებს, შეარჩიონ ვიზუალური სიმბოლოები ამ წესებისთვის.
 - ▲ ჩართეთ ბავშვები „წესების პოსტერის“ გაფორმებაში.
 - ▲ გამოიცანი, რა წესს ვანსახიერებ. გაითამაშოს უფროსმა ან ბავშვმა და სხვები მიხედნენ, რა წესია ეს.
 - ▲ წიგნის კითხვისას ჰკითხეთ ბავშვებს, იცავს თუ არა პერსონაჟი წესს, თუ არა, რა წესი უნდა დაიცვას.

- ✦ ვასალმებით. ბავშვებისთვის ნაცნობ, რომელიმე სიმღერას შეუცვალეთ სიტყვები, მაგალითად: „ვესალმებით ...-ს“ და თითოეულ ბავშვზე იმღერეთ.
- ✦ წავიკითხოთ მამობრობაზე. შეარჩიეთ და წაუკითხეთ წიგნები, რომლებიც ურთიერთობებზეა – მეგობრობა, დახმარება. ისაუბრეთ გმირების ქცევაზე, გადაწყვეტილებებზე. მაგალითად, წიგნი რუ-მრგვინავი დინოზავრი.
- ✦ შავპანთ რამე მამობრობაზე. შექმენით წიგნები მეგობრობაზე, ჯგუფის მრავალფეროვან გამოცდილებაზე, ბავშვების ერთად თამაშზე. მაგალითად, წიგნი ბავშვების ოჯახების შესახებ, ან წიგნები, სადაც დოკუმენტურად არის ასახული ექსკურსიები ან ჯგუფის სპეციალური სტუმრები, წიგნი საყვარელ მოთხრობებზე.
- ✦ მამობრობის კოსტარი. დაამზადეთ სხვადასხვა ვიზუალური მასალა, რაც კიდევ ერთხელ დააფიქრებს ბავშვებს მეგობრობასა და მეგობართან მოქცევის წესებზე. მაგალითად, „მეგობრობის პოსტერი“ ან „მეგობრობის რეცეპტი“, სადაც ნაჩვენებია იქნება ერთმანეთის პატივისცემა, თავაზიანობა, ღიმილი, ლოიალობა, გაზიარება, გუნდურობა, გართობა. ერთი შეხედვით თემატურად დაუკავშირებელი აქტივობებიც კი შეგიძლიათ მეგობრობის თემას მიუძღვნათ და კიდევ ერთხელ ჩართოთ ბავშვები გუნდურ საქმიანობაში, მაგალითად გამოაცხოთ ნამცხვარი.
- ✦ კომპლიმენტების წრე. წრიულად დამსხდარ ბავშვებს შესთავაზეთ, ერთმანეთს კომპლიმენტები უთხრან. ამით ისწავლიან, როგორ უთხრან და როგორ მიიღონ თავად კომპლიმენტები. მიეცით ბავშვებს მაგალითი და აიყოლიეთ ისინი. წახალისეთ ბავშვები, აღნიშნონ ერთმანეთის თვისებები. დასაწყისში, ან პატარა ასაკის ბავშვებთან, შეიძლება დავიწყოთ გარეგნული ნიშნებით. მაგალითად, „მომწონს შენი მაისური“, ან „კარგად იციანი“. თანდათან დაეხმარეთ, დაინახონ და აღნიშნონ ერთმანეთის თვისებები, მაგალითად: „შენ კარგი თამაში იცი, მომწონს შენთან ერთად ხატვა“, „გუმინ შევნიშნე, როგორ დაეხმარე ანას, ეს ნამდვილი მეგობრობაა“.
- ✦ თავაზიანი სიტყვები. მაგალითი მიეცით, ასწავლეთ და წახალისეთ თავაზიანი სიტყვები და ფრაზები: „ინებე“, „მადლობა“ და ა.შ. მოიფიქრეთ სხვადასხვა სახალისო თამაშები. მაგალითად, ხელოვნების ცენტრში მყარი ქაღალდისგან დაამზადეთ ნაყინის კონუსები, რომელშიც რბილ ბურთს ჩადებთ. წრეში მდგომმა ბავშვებმა კონუსების გამოყენებით ერთმანეთს ფრთხილად უნდა გადააწოდონ „ნაყინის ბურთი“. წახალისეთ, გამოიყენონ სიტყვები „ინებე“, „მადლობა“. ეს არამართო თავაზიანი სიტყვებს, არამედ სხეულის კონტროლსაც ასწავლის.
- ✦ რა სურს მამობარს. მეგობრისთვის სხვადასხვა ზომის კაცუნების გაფორმება ცომებით ან სხვადასხვა მასალით. ამ მიზნის მიღწევაში ხელოვნების სხვადასხვა აქტივობა დაგეხმარებათ. ბავშვებმა მეგობრისთვის ნივთები უნდა დაამზადონ. ამისათვის, ბავშვმა უნდა კითხოს მეგობარს, როგორი უნდა, რომ ეს ნივთი იყოს, მაგალითად, რა ზომის, რითი უნდა გაფორმდეს. წახალისეთ ბავშვები, ერთმანეთის ნამუშევრები აღწერონ.

- ✦ ჩვენ ვამჩნევთ მებობრულ ძევას. შეიმუშავეთ სასარგებლო და მისაღები ქცევის აღნიშვნის გზები, რომ ბავშვებმა ამ ქცევებს მიაქციოს ყურადღება. მაგალითად, შექმენით დახმარების ქილა. ქილაში მოათავსეთ იმ ბავშვების სახელებიანი ბარათები, ვინც სხვას დაეხმარება. ასევე მათიც, ვინც სხვის ქცევას აღნიშნავს და გაუხარდება სხვისი წარმატება. გარკვეული პერიოდის შემდეგ, როცა ქილა შეივსება, იზეიმეთ მეგობრობა. შენიშვნა: იფიქრეთ იმაზე, რომ თამაშმა არ მიიღოს შეჯიბრის ფორმა. მნიშვნელოვანია არა ის, თუ ვინ რამდენ ბარათს ჩაყრის, არამედ თითოეულის მისაღები ქცევის დაფიქსირება. ეს ჯგუფის საერთო ზეიმი უნდა იყოს. გაითვალისწინეთ, რომ ბავშვები, დროთა განმავლობაში, ნაკლებად უნდა იყვნენ ჯილდოზე დამოკიდებული და უფრო მეტად შინაგანი მოტივაციით მოქმედებდნენ.

რას ვგრძნობთ, რას ვფიქრობთ, რას ვხედავთ

აქ გაცნობით თამაშებსა და სტრატეგიებს, რომ დაეხმაროთ ბავშვებს, დაფიქრდნენ თავიანთ ემოციებზე, ისწავლონ მათი ამოცნობა და სახელდება, დაფიქრდნენ თავიანთ მოტივებზე, ისწავლონ, გაიცნონ და ამოიცნონ სხვების ემოციები, შეხედულებები, მოტივები. ეს დაეხმარება უფრო რთული უნარების – თვითკონტროლისა და კონფლიქტის მართვის დაუფლებაში.

სტრატეგიები და გამოწვევები

- ✦ ყურადღებით დააკვირდით, რას გრძნობენ ბავშვები.
- ✦ აქციეთ განცდები და ემოციები სიტყვებად. სახელი დაარქვით ბავშვის განცდებს და ემოციებს: „მოწყენილი ხარ, რადგან მამა უნდა წავიდეს“. ძალისხმევა მიმართეთ იქით, რომ თქვენც და ბავშვებმაც ყოველდღიურად და მთელი დღის განმავლობაში გამოიყენოთ ემოციების გამომხატველი სიტყვები. ამისათვის:
 - ▲ მაგალითი მიეცით და აღწერეთ საკუთარი გრძნობები: „იმედგაცრუებული ვარ, რადგან ეს ქილა ვერ გავხსენი“.
 - ▲ განმარტეთ და ახსენით სხვა ბავშვების განცდები: „მამა დაიკვილა, შენ რომ სწრაფად მორბოდი, შეეშინდა“.
 - ▲ ესაუბრეთ სხვა ბავშვების ემოციებზე. უთხარით, რას განიცდის და რატომ.
- ✦ ასწავლეთ ბავშვებს ემოციების გამომხატველი ახალი სიტყვები. ამისათვის, გამოიყენეთ ბარათები, ნახატები.
- ✦ გაახმოვანეთ თქვენი ფიქრები, მოტივები.
- ✦ წახალისეთ ბავშვები, ისაუბრონ თავიანთ განზრახვებზე, მოტივებზე.
- ✦ საჭიროების შემთხვევაში, დაეხმარეთ ბავშვებს, აუხსნან სხვებს, რას განიცდიან, რას აკეთებენ, რა უნდათ, რატომ აკეთებენ.

თამაშები

- ✦ სოციალური სცენარების ბათამაშება ხელის თოჯინებით. მოიფიქრეთ ტიპური ამბები და სცენარები ემოციების სწავლებისთვის. მაგალითად, „სათამაშო არ მათხოვა, მეწყინა“, „მეგობარმა სათამაშოდ დამიძახა, გამიხარდა“. მეტი თვალსაჩინოებისთვის, შეგიძლიათ, ბავშვებს ემოციების ბარათები შესთავაზოთ, საიდანაც შესაბამისი ემოციის გამომსახველ ნახატს ამოარჩევენ.
- ✦ რას განიცდის და ფიქრობს წიგნის გმირი. საბავშვო წიგნები საუკეთესო საშუალებაა ემოციების სასწავლებლად. ბევრ წიგნში მკაფიოდ არის აღწერილი გმირის განცდები და შეიცავს უამრავ ემოციების გამომხატველ სიტყვას. წიგნის კითხვისას ყურადღება გაამახვილეთ გმირების ემოციებზე. ღია კითხვების საშუალებით, ალაპარაკეთ ბავშვები საკუთარ ემოციებზე: „როდის იგრძენით იგივე“, ან „შენ რომ მის ნაცვლად ყოფილიყავი, რას იგრძნობდი?“ ასევე, ისაუბრეთ გმირების ფიქრებზე და განზრახვებზე – რას ფიქრობენ, რატომ იქცევიან ასე. რითი მიხვდით „შევამჩნიე ... (დეტალურად აღწერეთ არავერბალური მინიშნებები)“. კითხვისას გმირზე შემდეგნაირად ისაუბრეთ: „... გამო ვფიქრობ, რომ ის განიცდის (დაასახელეთ ემოცია)“. ახლა ვეცდები, იგივე სახის გამომეტყველება მივიღო და სხულის იგივე გავაკეთო (არავერბალური მინიშნებები). კითხვისას: „მგონი (გმირი) გრძნობს (ემოცია). ვიცი, რადგან (აღწერე არავერბალური მინიშნება)“. „როგორ ფიქრობ, რას გრძნობს ...? საიდან იცი ეს?“. „მინტერესებს, რას გრძნობს (გმირი). როგორ შეგვიძლია მივახვედროთ სხვა? აბა, მიიღე იგივე გამომეტყველება და პოზა“.
- ✦ ემოციები სარკეში. მცირე ჯგუფებში თამაშის დროს მიეცით პატარა, ხელის სარკეები. წაუკითხეთ მოთხრობა, სადაც ბევრი ემოციების გამომხატველი სიტყვაა. ბავშვები იღებენ შესაბამის გამომეტყველებას, თან სარკეში იყურებიან. შემდეგ ერთმანეთს აჩვენებენ.
- ✦ სახეების ცვლილება. ეს თამაში მცირე ჯგუფებში შესთავაზეთ. დახატეთ ქაღალდის თეფშებზე სახეები, პირის და წარბების ნაცვლად, დრეკადი ფუმფულა მავთულები გამოიყენეთ, რომ ბავშვებმა ემოციების შესაბამისად შეძლონ პირის და წარბის მოძრაობა. სთხოვეთ ბავშვებს, წარბების და პირის მოძრაობით სხვადასხვა ემოცია წარმოადგინონ: გაბრაზება, იმედგაცრუება, მოწყენილობა, შიში, გაოცება. ბავშვებს შეუძლიათ სახის დანარჩენი ნაწილის გაფერადება. ამის შემდეგ წაუკითხეთ მოთხრობა, გაჩერდით გადამწყვეტ მომენტებში და სთხოვეთ ბავშვებს აჩვენონ ემოციები ქაღალდის თეფშზე.
- ✦ ემოციების ბარათები. დაამზადეთ ემოციების წყვილი ბარათები. ეს ბარათები სხვადასხვა სამაგიდო თამაშებისთვის შეგიძლიათ გამოიყენოთ. უმცროსი ასაკის ბავშვებმა შეიძლება, ბარათები დააწყვილონ. სთხოვეთ ბავშვს, იპოვოს ორი ერთნაირი გამომეტყველების ბარათი და დაასახელოს. გაანმოვანეთ ემოციები, ისაუბრეთ, რა სიტუაციაში შეიძლება გაჩნდეს მსგავსი ემოცია. უფროსი ასაკის ბავშვებთან ითამაშეთ მემო.
- ✦ ემოციები ცომით. სთხოვეთ ბავშვებს, სახის კონტურზე ცომით ნაკვთები გააკეთონ და სხვადასხვა ემოციები გამოსახონ. გადაუღეთ ფოტოები მათ ნამუშევრებს. ასაუბრეთ ამ ემოციებზე.

- ✦ დაამზადეთ ემოციების სკალა. ეს შეიძლება ერთი ემოციის ინტენსივობას ეხებოდეს, ან – სხვადასხვა ემოციებს. იხილეთ ნიმუში. სკალა შეგიძლიათ სასწავლო დაფაზე გამოაკრათ და სიტუაციის შესაბამისად გამოიყენოთ – ემოციებზე სასაუბროდ, კომუნიკაციისთვის: „მაჩვენე, რა იგრძენი“.
- ✦ ბავშვებთან ერთად დაამზადეთ ემოციების ნიღბები. გამოიყენეთ ნიღბები წიგნის კითხვის დროს. ამოარჩიონ ის ნიღბი, რასაც გმირი განიცდის.
- ✦ ემოციების ფოტოები. სახეების ლამინირებული ფოტოები სხვადასხვა ემოციებით. ბარათის ჩვენებისას ბავშვები ასახელებენ ემოციებს. დასაწყისში დაკვირვების დრო აქვთ, მერე ტემპს უჩქარებ, რომ უფრო სახალისო იყოს. ვარიანტი: აჩვენეთ ემოცია და ისაუბრეთ ემოციებზე.
- ✦ სოციალური სცენარები ემოციებზე. ყველა სხვადასხვა სიტუაციებს და ბავშვებს სთხოვ, ამოირჩიონ ის ემოცია, რასაც ამ სიტუაციაში იგრძნობდნენ.
- ✦ ემოციების სათვალეები. დაამზადეთ სხვადასხვა ემოციების სათვალეები (სათვალეს ახატია და აწერია ემოცია). ბავშვები ყუთიდან მორიგეობით იღებენ სათვალეს და ცდილობენ, შესაბამისი ემოცია განასახიერონ, სხეულის პოზა მიიღონ, იმსჯელონ. ყურადღება გაამახვილეთ იმაზე, თუ რას ხედავს და ფიქრობს ადამიანი ემოციის შესაბამისად.
- ✦ ემოციების კამათელი. დაფარეთ დიდი კამათელი (მუყაოს ყუთი) თეთრი ქაღალდით და თითოეულ წახნაგს დაახატეთ სხვადასხვა ემოციების გამომხატველი სახეები. ბავშვები ისვრიან კამათელს, ასახელებენ ემოციას და აღწერენ მას. სახეები შეგიძლიათ ცვალოთ ბავშვების ასაკის და ცოდნის მიხედვით – შეცვალოთ ახალი ემოციებით მას შემდეგ, რაც ძველს დაისწავლიან.
- ✦ ქუდის ჩამოტარება. დაჭერით სურათები, რომლებზეც გამოსახულია სხვადასხვა ემოციების გამომხატველი სახე, ჩაყარეთ ქუდში ან ყუთში, რომელსაც მუსიკის თანხლებით წრეზე ჩამოატარებთ. როცა მუსიკა შეწყდება, ბავშვი ქუდს ხელში დაიჭერს, ამოიღებს ერთ-ერთ ბარათს და აღწერს ემოციას. შემდეგ ბავშვები იხსენებენ დროს, როცა მსგავს განწყობაზე იყვნენ.
- ✦ ვაძიებ ემოციებს. განათავსეთ ფოტოები ან ნახატები ემოციების გამომხატველი სახეებით ოთახის სხვადასხვა ადგილას (ასევე, შენობის გარშემო, თუ შესაძლებელია). ბავშვები ეძებენ სხვადასხვა სახეს. როცა იპოვიან, ჰყვებიან იმ დროის შესახებ, როცა ამ განწყობაზე იყვნენ.
- ✦ ემოციების სკინერი. დაამზადეთ ემოციების სკინერი. მცირე ჯგუფებში ათამამეთ ბავშვები. დაატრიალეთ ისარი, რომელ ემოციაზეც ისარი გაჩერდება, ბავშვმა ის ემოცია უნდა განასახიეროს.

- ✦ ემოციების კოსტარი. დიდ ფორმატზე დააწებეთ ან დახატეთ სხვადასხვა ემოციები და მიაწერეთ სიტყვებიც. გააკარით თვალსაჩინო ადგილას და ემოციების გაცნობისთვის გამოიყენეთ.
- ✦ ემოციების გამოცნობა. მცირე ჯგუფებში სათამაშოდ დაამზადეთ გვირგვინები ან სპეციალური სარჩები, რომელზეც დააფიქსირებთ ემოციების ბარათს. ბავშვები ვერ ხედავენ, რა ემოციის აღმნიშვნელი ბარათი აქვთ შუბლზე დამაგრებული. სხვები მინიშნებებით ცდილობენ, აღწერონ და მიახვედრონ, რა ემოციაა ბარათზე გამოსახული. მინიშნებები შეიძლება იყოს სახის გამომეტყველების აღწერა, ან სიტუაციის აღწერა, რომლის დროსაც ბავშვი ამ ემოციას გრძნობს. თამაშის მარტივი ვერსიია, როდესაც ბავშვები სახის გამომეტყველებით ცდილობენ, მიახვედრონ დანარჩენებს, თუ რა ემოციაა ეს. ასევე ხდება, როდესაც მარტივად ამოსაცნობი ემოციებია გამოსახული. თამაში რთულდება, როდესაც ბავშვებმა უნდა აღწერონ სიტუაციები, ან რთულად ამოსაცნობი ემოციებია გამოყენებული.
- ✦ ჩამი მოლაპარაკე სხეული. ამ აქტივობის დროს მნიშვნელოვანია, ბავშვები დაფიქრდნენ, რა შეგრძნებები უჩნდებათ განსხვავებული ემოციების და ემოციების განსხვავებული სიძლიერის დროს. ამით მათ უნდა ისწავლონ თავიანთი ემოციების და სხეულის ენის წაკითხვა. მაგალითად, რას მეუბნება ჩემი სხეული: „რას ვფიქრობ; როგორია სახის გამომეტყველება (წარბები შეჭმუხნული, მობრეცილი ტუჩი); სხეულის პოზა (მუშტები მოჭიმული, კუნთები დაჭიმული, ფეხები გასაქცევად მზად); რას ვგრძნობ შიგნიდან (გულისცემა გახშირებული, მუცელში მოჭერის შეგრძნება), რას ვგრძნობ გარედან (ხელის გულები და ფეხის ტერფები ოფლიანი). დაამზადეთ სხეულის დიდი კონტური და ისაუბრეთ, რა ხდება სხეულის სხვადასხვა ნაწილში – სხვადასხვა ემოციის დროს.
- ✦ ძვების ამბავი. შესთავაზეთ ბავშვებს, ბრტყელ ქვებზე დახატონ სხვადასხვა ემოციის შესაბამისი სახის ნაკვთები: თვალი, პირი. ცხვირი, წარბი. ააწყონ ბავშვებმა სხვადასხვა ემოციები. გადაუღეთ ფოტოები
- ✦ შენ რას ხედავ? ორი ბავშვი ერთმანეთის პირისპირ ჯდება. ერთმანეთს რიგრიგობით ეკითხებიან და პასუხობენ: „რას ხედავ ჩემ უკან“. შემდეგ ცვლიან ადგილებს.
- ✦ ვინ ეკუთვნის. ყუთში ჩაყარეთ ნივთები. ამოღეთ თითო-თითო და ამსჯელეთ ბავშვები, ვის შეიძლება ეკუთვნოდეს ეს ნივთი. ისაუბრეთ, რატომ ფიქრობენ ასე.
- ✦ გამოიცანი, ვინ რას ფიქრობს. ბარათებზე გამოსახულია სხვადასხვა პერსონაჟი. შეგიძლიათ გამოიყენოთ დასურათებული წიგნიც. სთხოვეთ ბავშვებს, გამოიცნონ, რომელი პერსონაჟი შეიძლება ამბობდეს ამას: „ძალიან საყვარელი ხარ“, „მიყვარს დედის ჩახუტება“, „უკვე დადამდა“. ჰკითხეთ ბავშვებს, რატომ ფიქრობენ ასე? როგორ მიხვდნენ?

ვიცევი დაფიქრებით

აქ გაეცნობით აღმზრდელის სტრატეგიებსა და თამაშებს თვითკონტროლზე, კერძოდ, იმპულსის კონტროლზე, ემოციების მართვაზე, დაგეგმვის უნარის ხელშეწყობასა და კონფლიქტის მოგვარების სწავლებაზე.

სტრატეგიები და გამოწვევები იმპულსის კონტროლზე

- ✦ ლოდინის პერიოდში დაასაქმეთ მარტივი თამაშით. მაგ. დათვლა, მოკლე სახალისო ლექსი, სიმღერა, ფიქრი საინტერესო ამბავზე.
- ✦ „არ გააკეთო“ შეცვალე „გაკეთე“-თი. მაგალითად, „ფრთხილად შეეხე“, „ხმადაბლა მითხარი“, „ასე მოეფერე კუს“
- ✦ მაგალითის მიცემა ბავშვებისთვის: „მოუთმენლად ველი, აღელვებული ვარ, მაგრამ მოცდა მომიწევს“
- ✦ მიეცით თავშეკავების მაგალითი: „მე მართლაც ძალიან მშია, მაგრამ შემოდგომა მოვიცადო, სანამ ხელებს არ დავიბანთ და ყველანი არ დავსხდებით“, ან „მშია, მაგრამ უნდა დავლოდო, სანამ ყველა არ გადაიღებს“.

თამაშები იმპულსის კონტროლზე

ამ თამაშების ამოცანაა, ბავშვებმა შეძლონ დალოდება, გაჩერება, მოთხოვნილების დაკმაყოფილების გადავადება, მითითებების შესაბამისად მოქმედება.

შენიშვნა: ზოგიერთი ეს თამაში შეგიძლიათ, გადასვლების დროს ბავშვებს შესთავაზოთ.

- ✦ წითელი შუპი, ყვითელი შუპი, მწვანე შუპი. შესთავაზეთ ბავშვებს სხვადასხვა მოძრაობები: ადგილზე მარშირება, ხტუნვა, ტაში, ტრიალი. აჩვენეთ ბავშვს მწვანე, წითელი ან ყვითელი ნიშანი. მწვანეზე ბავშვებმა სწრაფად უნდა იმოძრაონ, ყვითელზე – ნელა, ხოლო წითელზე – გაჩერდნენ. მსგავსი თამაშია „იარე, იარე, იარე, შეჩერდი“. ბავშვები მწკრივში დადიან და ჩერდებიან შესაბამის ბრძანებაზე. ამ დროს უნდა გაითვალისწინოს წინ მდგომი ბავშვი და შეეცადოს, სხეული ისე მართოს, რომ არ დაეჯახოს.
- ✦ ცხოველების მიბაძვა. ათამაშეთ ბავშვები მიბაძონ ცხოველების სიარულს. „შეგიძლია, მაიმუნისვით ირბინო? ან სპილოსავით ნელა იარო“
- ✦ წარმოსახვითი თამაში სხეულის მოძრაობით. მაგალითად, „ვითომ ვცურავთ ფაფაში (ან რამე ბლანტ სითხეში)“, „მძინარე გველემპთან ფეხაკრეფით მისვლა“. ეცადეთ, მოძრაობები მრავალფეროვანი იყოს, რომ ბავშვები ხალისით ჩაერთონ.
- ✦ ხმაურით თუ მშვიდად. აჩვენეთ ბავშვებს სხვადასხვა მოძრაობები შემდეგი მითითებით – „ხმაურით“, ან „მშვიდად“. მაგალითად, „ფეხების ბაკუნით ხმაურით“. ბავშვები ფეხებს ძლიერად და ხმაურით აბაკუნებენ. „ტაში მშვიდად“ – ბავშვები ჩუმად უკრავენ ტაშს.

- ✦ იხვი, იხვი, ბატი. ბავშვები სხლებიან წრეში. ერთ-ერთი იხვია, ის დგება, წრეზე დადის, ბავშვებს თავზე ხელს ადებს და ამბობს – „იხვი“, „იხვი“. ერთ-ერთი ბავშვის თავზე ხელის დადებისას უცებ ამბობს – „ბატი“ და გარბის. „ბატის“ მიზანია, „იხვი“ მანამდე დაიჭიროს, სანამ ის მის ადგილას მოასწრებს დაჯდომას. თუ „იხვმა“ დაჯდომა მოასწრო, მაშინ „ბატი“ იხვად იქცევა და ახლა ის იწყებს ბავშვების გარშემო სიარულს... თუ „ბატმა“ „იხვის“ დაჭერა მოასწრო, მაშინ „იხვმა“ ახლა ბედი სხვა ბავშვზე უნდა სცადოს.
- ✦ აფრინდა, აფრინდა, ქორი აფრინდა. თამაშის ლიდერი სხვადასხვა რამეზე ამბობს აფრინდას, მაგალითად: „აფრინდა, აფრინდა, ჩიტო აფრინდა“, ან „აფრინდა, აფრინდა, ჭიქა აფრინდა“. ამასთან, ყველა ბრძანებაზე ხელებს მაღლა სწევს, რომ შეცდომაში შეიყვანოს ბავშვები. ბავშვებმა კი მხოლოდ იმ შემთხვევაში უნდა ასწიონ ხელები, თუ დასახელებული საგანი დაფრინავს. სხვა შემთხვევაში ჩამოწეული ხელებით ელოდება შემდეგ ბრძანებას.
- ✦ ორკანსტრი. ჯოხის სწრაფ მოძრაობაზე ბავშვები სწრაფად უკრავენ სხვადასხვა ინსტრუმენტზე (ზანზალაკი, მარაკასი), ნელ ტემპზე – ნელა. შეიძლება გავართულოთ და ვთხოვოთ, ჯოხის ნელ მოძრაობაზე სწრაფად დაუკრან და პირიქით.
- ✦ აყვირი მუსიკას. დააინტერესეთ ბავშვები სხვადასხვა რიტმის მუსიკას ააყოლონ ტაში, მოძრაობა.
- ✦ ღრამერები. აღმზრდელი სხვადასხვა რიტმს უკრავს და ბავშვები ცდილობენ, აჰყვნენ.
- ✦ არაული სხაულის ნაწილები. თამაშის წამყვანის მითითებაზე – „მუხლი“, ბავშვები ხელს კიდებენ ფეხის წვერს. „ფეხის წვერი“ – მუხლს; „თავი“ – ცხვირს, „ცხვირი“ – თავს.
- ✦ მელა და ქათმები. მელა ზურგით დგას ბავშვებისკენ – „ქათმებისკენ“. როდესაც მელა ზურგით დგას, ქათმები ჩუმად მიიპარებიან მისკენ. როდესაც მელა მიბრუნდება მათკენ, ქათმები უნდა გაშემდნენ. ვინც ვერ ასწრებს გაშემებას, სამი ნაბიჯით უკან იხევს. ასე გრძელდება, სანამ რომელიმე ქათამი არ მიეპარება მელას და არ დააღებს ზურგზე ხელს.
- ✦ ყურადღებით, ვყანყალაბით! ყურადღებით, ვშეშაბით! ბავშვები ელოდებიან აღმზრდელის ბრძანებას და შესაბამისად, ხან შეშლებიან, ხან მოძრაობენ.
- ✦ მიბაძე უფროსს. აღმზრდელი სხვადასხვა მოძრაობებს აკეთებს და ბავშვებს სთხოვს, მიბაძონ. უფრო რთული ვარიანტია, როდესაც უფროსის მოძრაობები მხოლოდ იმ შემთხვევაში უნდა გაიმეორონ, როდესაც სახელს იტყვის, მაგალითად: „მანამ თქვა, ასწიეთ ხელები“ და ბავშვებმა ხელები უნდა ასწიონ. თუ მხოლოდ იტყვის: „ასწიეთ ხელები“, ეს მოძრაობა არ უნდა გაიმეორონ და მშვიდად დაელოდონ შემდეგ მითითებას. შეგიძლიათ ეს თამაში სხვადასხვა ვარიანტით ათამაშოთ – გაართულოთ ან გაამარტივოთ. შეგიძლიათ დაამზადოთ ბარათები სხეულის სხვადასხვა ნაწილებზე. რომელ ბარათსაც წამყვანი ამოაბრუნებს, ბავშვებმა სხეულის იმ ნაწილზე სწრაფად უნდა მოიკიდონ ხელი. მთავარია, ბავშვები ყურადღებით იყვნენ და შესაბამისად იმოქმედონ.

- ✦ სარკაში. სთხოვეთ ბავშვებს, დაწყვილდნენ. ერთი-ერთი იქნება სარკე, მისი მეწყვილე კი – ბავშვი. სარკე იმეორებს ბავშვის მოძრაობებს, მიმიკებს. შემდეგ ისინი როლებს ცვლიან.
- ✦ დედა. „დედა“ დგას ბავშვების წინ და აძლევს სხვადასხვა მითითებებს. მაგალითად, „გადადგი სამი სპილოს ნაბიჯი“ და ბავშვებიც სამ დიდ ნაბიჯს დგამენ. „გადადგი 7 ჭიანჭველას ნაბიჯი“ და ბავშვები შვიდი პატარა ნაბიჯით უახლოვდებიან „დედას“. ასე გაიმეორეთ კენგურუს ორი ფეხით წინ გადახტომა, დათვის მძიმე ნაბიჯები, მაიმუნის ადგილზე ხტუნვა, ბაყაყის ჩაკუზული წინ ხტომა, ზარმაცას ნელი მოძრაობა, კიბორჩხალას უკანსვლა, ქოლგის ბრძანებაზე – ტრიალი, ცხენზე – ჭენებით სვლა, ზღვის ვარსკლავაზე – ადგილზე ხტუნვა ხელების განზე აწევა-დაწევით და ფეხების განზე გაშლა-შეტყუპებით.

შენიშვნა: თვალსაჩინოებისთვის შეგიძლიათ, ნაბიჯების რაოდენობა დაწერილი ციფრებით მიუთითოთ.

- ✦ დღე-ღამე. ბრძანებაზე დღე – ბავშვები დგებიან, ღამეზე – სხდებიან.
- ✦ მძინარე ლომი. ბავშვები წვანან, ვითომ მძინარე ლომები არიან. ერთი ბავშვი მათ გაღვიძებას სხვადასხვა სასაცილო მოქმედებებით, ფრაზებით, დაჟინებული მზერით ცდილობს. ხელით შეხება არ არის დაშვებული. მოგებულისა ის, ვინც თვალდახუჭული, გაუნძრევლად გაძლებს ბოლომდე.

სტრატეგიები და გამოწვევები ემოციების კონტროლზე

- ✦ სიტუაციის აღწერა სიტყვებით, რომ ბავშვს დაეხმაროთ გაიგოს, რა ხდება, გააცნობიეროს თავისი ემოციები, რაც შემდგომში ამ ემოციების გაკონტროლებაში დაეხმარება. მაგ. „ძალიან ეცადე! მაგრამ იმედგაცრუებული ხარ, რომ ვერ იპოვე ნაწილები, რომელიც ერთმანეთს მოერგება“.
- ✦ არ უგულუბელყოთ ბავშვების ძლიერი ემოციები, ბრაზი. დაეხმარეთ გაიგონ, რას გრძნობენ და რატომ განიცდიან ამას. ამით აგრძობინებთ, რომ მის გვერდით ხართ, გესმით მისი და უფრო მეტად მოგისმენთ.
- ✦ აღნიშნე ბრაზის გამკლავების წარმატება: „ლუკა, ვხედავ, როგორ შეიკავე თავი და გამოიყენე კუს ტექნიკა ბრაზის სამართავად. ვამაყობ შენით.“

თამაშები ემოციების კონტროლზე

- ✦ ბრაზის მართვა. ბავშვებს დილის წრეზე, ან მცირე ჯგუფებში გააცანით გმირი, რომელიც ხშირად ბრაზობს. ასაუბრეთ ბავშვები, ვინ რაზე ბრაზობს და როგორ გამოხატავს ბრაზს. იმსჯელეთ, გამოხატვის რა ფორმებია მისაღები და რატომ. აჩვენეთ, როგორ უმკლავდება ეს გმირი ბრაზს. არსებობს სხვადასხვა მიდგომები და ხერხები ადრეულ ასაკში ბრაზის მართვის სწავლებაზე, მაგალითად კუს მეთოდი. იმისათვის, რომ ბავშვებმა ეს ხერხები დაისწავლონ, იყავით თანმიმდევრულები და სხვადასხვა ვითარებაში და სხვადასხვა დროს გაიმეორეთ და გაამეორებინეთ ბავშვებს:

- ▲ უამბეთ რამე, რაც ბავშვებს, სავარაუდოდ, გააბრაზებს. აჩვენეთ, რა უნდა გააკეთოს, ბრაზს რომ გაუმკლავდეს.
 - ▲ მოაწყეთ კუთხე, სადაც გამოაკრავთ ბარათებს ბრაზის მართვაზე. საჭიროების შემთხვევაში, შეახსენეთ ბავშვებს ეს ტექნიკები.
 - ▲ წიგნის კითხვის დროს, თუ რომელიმე გმირი ბრაზობს, შეახსენეთ დასწავლილი ტექნიკები, რას იყენებენ ისინი ბრაზის სამართავად.
 - ▲ ხელოვნების ცენტრში შესთავაზეთ, დახატონ ან შექმნან თემატურად: „როცა ვბრაზობ“, „მე მოვერიე ბრაზს“.
- ✦ თვითდამშვიდება. ასწავლეთ ბავშვებს დამშვიდების და ემოციების გამკლავების გზები. მაგალითად: ღრმად სუნთქვა, რელაქსაცია – კუნთების დაჭიმვა-მოდუნება, საყვარელი მუსიკის მოსმენა და ა.შ.
 - ✦ მოაწყეთ სპეციალური მყუდრო კუთხე, სადაც მოათავსებთ სპეციალურ ყუთს დასამშვიდებელი მასალებით. ეს შეიძლება იყოს: სპეციალური გასაფერადებელი, მაგ. მანდალა, მუსიკის მოსასმენი აღჭურვილობა, ბუშტუკებიანი შესაფუთი, რბილი ბურთი, ჩასახუტებელი რბილი სათამაშო, სენსორული ბოთლი ან სხვა სენსორული სათამაშო, სათამაშო ზამბარა, ჯოხზე ჩამოცმული ბზრიალა. შეგიძლიათ დაამზადოთ პოსტერი – „როგორ შეგვიძლია დავმშვიდდეთ“, რომელსაც ამ კუთხეში გამოაკრავთ. როდესაც --- ამას ვგრძნობ, --- მეხმარება, ის ნიმუში.
 - ✦ ბრაზის საზომი „ბრაზომეტრი“ (მშვიდი – გაღიზიანებული – გაბრაზებული – ძალიან გაბრაზებული). ბრაზომეტრი შეგიძლიათ გამოაკრათ ბრაზის მართვის ბარათების გვერდით. ეს იქნება თვალსაჩინო მასალა იმის დემონსტრირებისთვის, როგორ იცვლება ერთი და იგივე ემოციის ინტენსივობა და როგორ შეიძლება ადრეულ ეტაპზე მისი ამოცნობა, სანამ გაძლიერდება. გამოიყენეთ „ბრაზომეტრი“ ემოციების კომუნიკაციისთვის: „აბა, ამ სახეებზე მაჩვენე, როგორი გაბრაზებული იყავი. რამდენად ძლიერი იყო შენი ბრაზი“.

სტრატეგიები და გამოწვევები დაგეგმვის უნარის ხელშეწყობაზე

- ✦ დილით მოსულ ბავშვებს ჰკითხეთ, რისი გაკეთება უნდათ. მზად იყავით რჩევების მისაცემად. ამავე დროს, მიეცით შანსი, თავად შეადგინონ გეგმა.
- ✦ სთხოვეთ ბავშვებს, დაფიქრდნენ, რა ნივთები სჭირდებათ თამაშისთვის. მაგალითად, თუ ბავშვი იტყვის, რომ სენსორულ მაგიდასთან, ქვიშაში თამაში უნდა, დაუსვით ისეთი კითხვები, რაც დაგეგმვაში დაეხმარება: „რა გინდა გამოიყენო? შეძლებ, თვითონ აიღო?“
- ✦ მაგალითი მიეცით და გაახმოვანეთ, როგორ გეგმავთ. მაგალითად, როცა ხელოვნების პროექტისთვის მასალას ამზადებთ, ხმამაღლა აღნიშნეთ: „ამ მაგიდასთან სამი ბავშვის ადგილია, უნდა ავიღო სამი სამუშაო ხალათი, სამი ფუნჯი და სამი სახატავი ჭიქა“. „მინდა, კუბურებისგან ციხესიმაგრე ავაშენო. ამისთვის, ჯერ მყარი საძირკველი უნდა გავაკეთო“.

- ✦ თამაშის დასრულების შემდეგ, ჰკითხეთ ბავშვებს, გაიხსენონ გეგმა და გაიაზრონ, როგორ შეასრულეს. მაგალითად, როგორ შევლებით ჩვენი ფიგურები, დავსვარეთ ტანსაცმელი? როგორი გამოვიდა შენობა? რა მასალა გამოვიყენეთ? რომელი მასალით გავვიჭირდა კონსტრუქციის აგება, რომლით იყო ადვილი? როგორ გადაჭრით პრობლემა? და ა.შ.
- ✦ ექსკურსიების დაგეგმვისას დაეხმარეთ ბავშვებს, იფიქრონ ყველაფერზე: რას ნახავენ, რისი გაკეთება მოუწევთ. დასრულებისას, ისევ განიხილეთ, როგორ იყო ეს ყველაფერი. დაფიქრდნენ, რას ელოდნენ და რა მოხდა განსხვავებული.
- ✦ თამაშის დაწყების წინ ჰკითხეთ ბავშვებს, რა აქვთ ჩაფიქრებული. მაგალითად, „გაქვს რამე იდეა, რა უნდა ააშენო, რა უნდა დახატო, გამოძერწო“.
- ✦ ბავშვებთან საუბარი იმის შესახებ, რა მოხდება ხვალ, ეხმარება მათ ფიქრში. შეეცადეთ, გაზარდოთ მათი ცნობისმოყვარეობა, დააინტერესეთ და სთხოვეთ, თვითონაც მიიღონ მონაწილეობა გადაწყვეტილებაში. „ხვალ შევლებავთ ჩვენს ხის ფიგურებს. ნიკა, რომელი ფერით გინდა, შენი ფიგურა შელებო? რა უნდა გავაკეთოთ, საღებავებით რომ არ დავისვაროთ ტანსაცმელი?“
- ✦ განავრცეთ ბავშვის იდეები: „რა შეიძლება კიდევ დავდოთ ამ ციხესიმაგრეზე?“

თამაშები დაგეგმვის უნარზე

შენიშვნა: ნებისმიერი თამაში, სადაც ბავშვი ინტერესით მონაწილეობს და მისი სცენარით ან გეგმით მიმდინარეობს, დაგეგმვის უნარების განვითარებას უწყობს ხელს. გამოიყენეთ ნებისმიერი თამაშის დროს ზემოთ მოცემული სტრატეგიები და ეს თამაშები დაგეგმვის უნარის განვითარებას შეუწყობს ხელს.

სტრატეგიები და გამოწვევები კონფლიქტის და პრობლემის გადაჭრაზე

- ✦ მიეცით პრობლემაზე და მის გადაჭრის გზებზე დაფიქრების მაგალითი: როცა ზედა თაროდან რამე საგნის აღებას ცდილობთ, შეგიძლიათ თქვათ: „ვერ ვწვდები თაროს, შემიძლია სკამზე დავდგე, მაგრამ ეს სკამები მორყეულია. უმჯობესია, გასაშლელი კიბე გამოვიყენო“.
- ✦ ჰკითხეთ ბავშვებს, როგორ შეიძლება პრობლემის მოგვარება. მიეცით მაგალითი და გამოთქვით აზრი პრობლემის გადაჭრის ერთ-ერთ გზაზე.
- ✦ ჩართეთ ბავშვები ჯგუფში წარმოქმნილი პრობლემების გადაჭრაში. მაგალითად, „ბავშვებო, შევამჩნიე, რომ ზოგიერთი თქვენგანი დალაგებაში არ მონაწილეობდით. მოდი მოვიფიქროთ, როგორ დავალაგოთ და დავასუფთაოთ ყველამ ერთად და უფრო სწრაფად“.
- ✦ ასწავლეთ ბავშვებს, მისაღები ფორმით თქვან, რა არ მოსწონთ, რას არ ეთანხმებიან და დაიცვან თავიანთი უფლებები. მაგალითად: „უთხარი ლევანს, რომ არ მოგწონს, როცა ხელს გკრავს“ ან „ლიკას სთხოვე, იქნებ ფერადი ცარცი გათხოვოს“.

თამაშები კონფლიქტის და პრობლემის გადაჭრის სწავლებაზე

- ✦ მარიონეტები და თოჯინები. ბავშვებისთვის დამახასიათებელი კონფლიქტური სიტუაციების მარიონეტებით და თოჯინებით გათამაშება ეხმარება ბავშვებს, ახლებურად დაინახონ სიტუაცია. ეს პრობლემის გადაწყვეტის შესახებ დისკუსიის შესაძლებლობას იძლევა. მაგალითად, თუ თქვენს ჯგუფში ბავშვებს სათამაშოების განაწილების პრობლემა აქვთ, მსგავსი სიტუაცია პლუმის ცხოველების გამოყენებით გაითამაშეთ: გიგი თამაშობს ბურთით, რომელიც კატომ მოიტანა სახლიდან. კატომ დაინახა და ყვირილით დაედევნა: „ჩემია, დამიბრუნე“. როგორ ფიქრობთ, რას გრძნობდა კატო? რას გრძნობდა გიგი? გაქვთ რამე მოსაზრება, თუ როგორ უნდა მოაგვარონ ეს საქმე?
- ✦ დავფიქრდეთ პრობლემაზე. აფიქრეთ ბავშვები, რამხელა შეიძლება იყოს პრობლემა: პატარა (რომელსაც დამოუკიდებლად მოაგვარებ), საშუალო (როცა მცირედი დახმარებაც საკმარისია), დიდი (მეტი დახმარება გჭირდება). გამოიყენეთ სამი ზომის წრე და ბარათები შემდეგ სიტუაციებზე: ორი ბავშვი ერთ სათამაშოზე ჩხუბობს; ბავშვები კამათობენ; სათამაშო გაუფუჭდა და დაღონებულია; ერთი ბავშვი მეორეს ურტყამს; ერთი მეორეს თავის გვერდით არ სვამს; ბავშვები თამაშობენ და ერთი ბავშვი შორიდან უყურებს; იმსჯელებთ ბავშვებთან ერთად და დაალაგეთ ბარათები პრობლემის აღმნიშვნელ შესაბამის წრეზე. ასევე, იმსჯელებთ, როგორ უნდა მოაგვარონ თითოეული პრობლემა.
- ✦ პრობლემის გადაჭრის ყუთი. ჩამოწერეთ პრობლემის მოგვარების ხერხები. მაგალითად, ვეძახი აღმზრდელს, ვთხოვ თავაზიანად, ველოდები ჩემს რიგს, ვაიგნორებ. სხვადასხვა სიტუაციაში სხვადასხვა მიდგომა შეიძლება იყოს ეფექტური. ამიტომ, ბავშვებმა უნდა ისწავლონ დამოუკიდებლად ფიქრი, რა შესაძლებლობები არსებობს და რა დროს რისი გამოყენება იქნება შედეგიანი. დაამზადეთ ბარათები, თითო ბარათზე დახატეთ და მიაწერეთ პრობლემის გამკლავების გზა. ლამინირებული ბარათები ააცვით ჯაჭვზე, ან მოათავსეთ სპეციალურ „პრობლემის გადაჭრის“ ყუთში. ისაუბრეთ და ავარჯიშეთ ბავშვები დილის წრეზე, მცირე ჯგუფებში. ჰკითხეთ, ჯგუფისთვის დამახასიათებელ პრობლემურ სიტუაციებში, რა გზას აირჩევენ პრობლემის მოსაგვარებლად. ეს ბარათები კარგი საშუალებაა პრობლემის მოგვარების სწავლების პირველ ეტაპზე და ამასთან, ბავშვებისთვის თვალსაჩინოს ხდის პრობლემის მოსაგვარებელ მრავალფეროვან გზებს. შემდეგ, მათ ბარათებისგან დამოუკიდებლად შეუძლიათ იფიქრონ პრობლემის მოგვარების სხვადასხვა ხერხზე. ზემოთ მოცემულ სტრატეგიებში ეს მიდგომა თვალსაჩინოდაა აღწერილი. ამ მიდგომისას გარკვეული ჩარჩო მაინც გჭირდებათ, რომ ბავშვები აფიქროთ, აკმაყოფილებს თუ არა მათი არჩეული გზა შემდეგ სამ მნიშვნელოვან წესს: გზა, რომელიც ავირჩიე 1) ზიანის მომტანია თუ არა სხვებისთვის 2) არის თუ არა სამართლიანი და 3) როგორ იგრძნობენ თავს სხვები.
- ✦ სპიკერის ჯოხი. კონფლიქტის მოგვარებისას მნიშვნელოვანია, ბავშვებმა ისწავლონ სხვისი მოსმენა და დალოდება. ამისათვის, გააცანით ბავშვებს დამხმარე საშუალებები და შესაბამისი წესები. მაგალითად, შესთავაზეთ სპიკერის სპეციალური ჯოხი, ან რამე სხვა ნივთი,

რაც გაუადვილებს, გააკონტროლონ თავიანთი ქცევა და მოუსმინონ სხვას. ვისაც ეს ნივთი ხელში უჭირავს, ის საუბრობს. როდესაც საკუთარი აზრის გამოთქმას დაასრულებს, ნივთი სხვას უნდა გადასცეს. ეს თამაში დიალოგის – მოსმენა, საუბრის – გაკონტროლებაში დაეხმარება ბავშვებს.

- ✦ მოლაპარაკების მაგიდა. დააწესეთ ყოველდღიური პროცედურა კონფლიქტების მოსაგვარებლად და ასწავლეთ ბავშვებს კონფლიქტის მოგვარების სტრატეგიები. ბავშვებმა უნდა ისწავლონ, რომ თამაშის დროს წარმოქმნილი კონფლიქტები მოლაპარაკების მაგიდასთან უნდა მოაგვარონ. და მხოლოდ მაშინ აღგნენ, როდესაც მოილაპარაკებენ. ასევე შეიმუშავეთ სპეციალური წესები მოლაპარაკების მაგიდისთვის, რომელიც იქვე, თვალსაჩინოდ იქნება გამოკრული. მაგალითად: ვუსმენ ყურადღებით; გასაგებად ვეუბნები და ვუხსნი, მე რა მინდა და რატომ; ვდგებით, როდესაც მოვილაპარაკებთ და ა.შ.
- ✦ დააპაუზე და დაფიქრდი. შექმენით „პაუზის დილაკები“, დაურიგეთ ბავშვებს. უამბეთ ისეთი სიტუაციები, სადაც ბავშვი არ იღებს სწორ გადაწყვეტილებას, ან არ იქცევა სწორად. ბავშვებმა ასეთ დროს ხელი უნდა დააჭირონ დილაკს და დაფიქრდნენ, რა შეიძლება მოჰყვეს ასეთ გადაწყვეტილებას. გართულებული ვარიანტი: დაუმატეთ უკან გადახვევის დილაკი და ბავშვები აფიქრეთ, როგორ შეიძლება მოიქცე ამ სიტუაციაში. სთხოვეთ ბავშვებს, ხელოვნების ცენტრში დისტანციური მართვის პულტი (შესაბამისი დილაკებით) გააკეთონ, გააფორმონ სურვილისამებრ და გამოიყენეთ ამ თამაშისთვის.

კვლევა-აღმოჩენა. სტრატეგიები და თამაშები მიმართულებებიდან

ხელოვნება

ვიზუალური ხელოვნება

სტრატეგიები

- ✦ წაახალისეთ სამხატვრო მასალების თავისუფლად გამოყენება, მიეცით საშუალება, თავად აირჩიონ სამხატვრო რესურსი ნამუშევრის შექმნისას.
- ✦ დაუსვით ღია შეკითხვები მასალებთან დაკავშირებით (როგორ ფიქრობ, რა მოხდება, ამ ფერებს რომ შეურევ? რას ფიქრობ, როგორ კვალს დატოვებს ეს პასტელი? შენი აზრით, როგორ უნდა დამაგრდეს ეს ორი ნაწილი ერთმანეთთან?).
- ✦ მიეცით ბავშვს თავისუფლება ხატვის დროს, ნუ შესთავაზებთ მზა ნახატის ნიმუშს, ნუ „ასწავლით“ ხატვას.
- ✦ შესთავაზეთ რესურსის განსხვავებული სახით გამოყენება. წაახალისეთ ბავშვები, რომ თამამად ჩაატარონ ექსპერიმენტები (მაგალითად, მშრალი ფუნჯით ხატვა, ფანქრების კონით ხატვა ერთი ფანქრის ნაცვლად, საღებავის დამზადება საკვები მასალით).
- ✦ მიეცით ბავშვებს საკმარისი დრო, ნუ დააჩქარებთ.

- ✦ თითოეულ ბავშვს მიეცით საშუალება, გამოფინოს თავისი ნამუშევარი ჯგუფის საგამოფენო სივრცეში ან დერეფანში.
- ✦ წახალისეთ, რომ ცდისა და შეცდომის მეთოდით იპოვონ სხვადასხვა სამხატვრო მასალის გამოყენების გზა.
- ✦ გამოხატეთ ინტერესი ბავშვის შემოქმედების მიმართ.

თამაშები

- ✦ შექმენით გამოწვევები და წახალისეთ ბავშვები, რომ სხვადასხვა მასალებით ხატონ: ფანქრები, პასტელები, სხვადასხვა სახის საღებავი, სხვადასხვა ფორმის ფუნჯი და ა.შ.
- ✦ წახალისეთ შექმნას მარტივი ნახატი, ავტოპორტრეტი, ნატურმორტი და ა.შ.
- ✦ შესთავაზეთ სხვადასხვა ფაქტურის ქაღალდი (თეთრი, ფერადი ფურცელი, შესაფუთი, გაზეთის ქაღალდი და სხვ.), ან ზედაპირი (მაგ. მუშამბა, ქსოვილი და ა.შ.) და წახალისეთ, რომ ხატონ მასზე სხვადასხვა სამხატვრო მასალებით.
- ✦ წახალისეთ, რომ ძერწონ სხვადასხვა მასალით: თიხა, პლასტელინი, მარილიანი ცომი, წყალში დამბალი ქაღალდი და ა.შ.
- ✦ შესთავაზეთ ბუნებრივი და მეორადი მასალები და წახალისეთ, რომ შექმნან სამგანზომილებიანი ქანდაკებები.
- ✦ შესთავაზეთ მასალები კოლაჟის დასამზადებლად.
- ✦ წახალისეთ ბავშვები, რომ ანაბეჭდებით შექმნან ნამუშევრები.
- ✦ შესთავაზეთ ბავშვებს ტრაფარეტების დამზადება და შემდეგ მათი გამოყენება ნამუშევრის შესაქმნელად.
- ✦ შესთავაზეთ მეორადი მასალები თოჯინების დასამზადებლად.
- ✦ წახალისეთ, რომ დაამზადონ ხელნაკეთი წიგნები.
- ✦ გააცანით ბავშვებს პაპიე-მაშეს ტექნიკა. წახალისეთ, რომ შექმნან ნაკეთობები ამ ტექნიკების გამოყენებით.
- ✦ დაათვალიერეთ ცნობილი მხატვრების რეპროდუქციები. წახალისეთ, იმსჯელონ, გამოთქვან საკუთარი მოსაზრება.
- ✦ დაათვალიერეთ ხელოვნების სხვადასხვა დარგების ნიმუშები: ფერწერა, გრაფიკა, ქანდაკება. წახალისეთ, რომ იმსჯელონ, გამოთქვან საკუთარი მოსაზრებები.
- ✦ წაიყვანეთ მუზეუმში, საგამოფენო დარბაზში. წახალისეთ, იმსჯელონ ნანახზე.

საშემსრულებლო ხელოვნება

სტრატეგიები

- ✦ აღწერეთ თქვენი ემოციები მუსიკის მოსმენისას. წახალისეთ ბავშვები, რომ საკუთარ განცდებზე ისაუბრონ.

- ✦ თავად მიიღეთ სიამოვნება მუსიკისა და ცეკვისგან, გამოხატეთ თქვენი განცდები, იმღერეთ ბავშვებთან ერთად.
- ✦ ნუ იქნებით შემფასებლური მაშინ, როცა ბავშვები მღერიან ან ცეკვავენ. წაახალისეთ მათი შემოქმედებითობა, გამოხატეთ ინტერესი ბავშვის შემოქმედების მიმართ.
- ✦ გამოიყენეთ მუსიკა გადასვლების დროს, რუტინული საქმიანობების დროს.
- ✦ დაუსვით ღია შეკითხვები – რას გრძნობ ამ მუსიკის მოსმენისას? რას გაგონებს ეს ხმა?
- ✦ ცეკვისას აღწერეთ ბავშვების მოძრაობა, დაუსვით ღია შეკითხვები: რას გავს ეს მოძრაობა?
- ✦ შესთავაზეთ ბავშვებს მრავალფეროვანი მუსიკალური მასალა, სხვადასხვა ინსტრუმენტები. წაახალისეთ, მოსინჯონ, დააკვირდნენ ჟღერადობას, იკვლიონ, ჩაატარონ ექსპერიმენტები.
- ✦ გამოიყენეთ თამაშის ელემენტები გადასვლების დროს, რუტინული საქმიანობების დროს.

თამაშები

- ✦ წაახალისეთ ბავშვები, დაამზადონ მუსიკალური ინსტრუმენტები.
- ✦ მიეცით საშუალება, თავად შექმნან რიტმი/მელოდია მუსიკალური ინსტრუმენტების გამოყენებით.
- ✦ შესთავაზეთ სხვადასხვა სახის საკრავები ჟღერადობის მოსასმენად.
- ✦ ეთამაშეთ მუსიკალური თამაშები.
- ✦ მოასმენინეთ სხვადასხვა ჟანრის მუსიკა, წაახალისეთ აყვინენ მუსიკას რიტმში, იმღერონ.
- ✦ მიეცით საშუალება, იცეკვონ მუსიკის თანხლებით. წაახალისეთ, მოიგონონ ილეთები.
- ✦ შესთავაზეთ ოპერის, ბალეტის, საბავშვო სპექტაკლების ვიდეოჩანაწერები.
- ✦ წაახალისეთ, თავად შეთხზან სიმღერის ტექსტები. შესაძლოა, ნაცნობ სიმღერას შეუცვალონ ტექსტი, ან ნაცნობი მელოდია გამოიყენონ.
- ✦ წაახალისეთ, ჩაერთონ დრამატულ თამაშში.
- ✦ წაახალისეთ, გაახმოვანონ ცხოველები, ფრინველები, მიბადონ მათ მოძრაობით.
- ✦ მიეცით საშუალება, განასახიერონ როლები, გარდაისახონ. შესთავაზეთ შესაბამისი ატრიბუტიკა, აქსესუარები, რათა როლის მორგება შეძლონ.
- ✦ შესთავაზეთ ნამდვილი ნივთები სათამაშოდ, წაახალისეთ წარმოსახვითი თამაშები.

წიგნიერება

წიგნთან ურთიერთობა

სტრატეგიები

- ✦ შექმენით ჯგუფში მყუდრო ადგილი, სადაც წიგნების დათვალიერების/კითხვის საშუალება იქნება.

- ✦ ყოველდღე მიეცით ბავშვებს იმისი საშუალება, რომ წიგნების თვალთვლით ისიამოვნონ.
- ✦ ყოველდღიურად უკითხეთ ასაკის შესაბამისი წიგნები, თუნდაც ნაცნობი ისტორიები.
- ✦ წიგნის კითხვისას გამოიყენეთ ინტერაქციული კითხვის მეთოდები – დაუსვით ბავშვებს ღია კითხვები პერსონაჟის, წიგნის სიუჟეტთან დაკავშირებით.
- ✦ შეაჩერეთ კითხვა /თხრობა და სთხოვეთ ბავშვებს, ივარაუდონ სიუჟეტის გაგრძელება.
- ✦ ნაცნობი ისტორიების კითხვის დროს გამოტოვეთ სიტყვები და სთხოვეთ ბავშვებს, გაიხსენონ, რა გამოტოვეთ.
- ✦ კითხვის დროს გამოიყენეთ თოჯინა-ხელთათმანები, ფლანელის დაფა ქსოვილის პერსონაჟებით, ილუსტრაციები. ეს მასალა საშუალებას მოგცემთ, „გააცოცხლოთ“ წიგნის პერსონაჟები.
- ✦ პერიოდულად ცვალებად ჯგუფში არსებული წიგნები, რათა ბავშვების ცნობისმოყვარეობა და ინტერესი შეინარჩუნოთ.

თამაშები

- ✦ შესთავაზეთ ბავშვებს დასურათებული წიგნები დასათვალთვლებლად.
- ✦ შესთავაზეთ სხვადასხვა თემატიკის წიგნები, წაუკითხეთ ხმამაღლა.
- ✦ გამოიყენეთ ნაცნობი წიგნების აუდიოჩანაწერები, მოასმენინეთ ბავშვებს.
- ✦ წაახალისეთ ბავშვები, განასახიერონ წიგნების პერსონაჟები, გაითამაშონ სცენები ნაცნობი წიგნებიდან.
- ✦ შესთავაზეთ ბავშვებს, თავად შექმნან ნაცნობი წიგნების აუდიოჩანაწერები.
- ✦ წაახალისეთ ბავშვები, დახატონ ნაცნობი წიგნების პერსონაჟები. შესაძლოა, დახატონ მხოლოდ კონტურული ნახატი, დაამზადონ ასლები და გასაფერადებლად გამოიყენონ.
- ✦ ბავშვებთან ერთად დაამზადეთ ნაცნობი ზღაპრების ლოტო, ფაზლი ან სხვა სამაგიდო თამაშები.
- ✦ აირჩიეთ კვირის თემად ბავშვების საყვარელი წიგნები, დაგეგმეთ სხვადასხვა ტიპის აქტივობები ბავშვებისთვის ნაცნობი წიგნების სიუჟეტზე დაყრდნობით.
- ✦ შესთავაზეთ ილუსტრაციები და წაახალისეთ ბავშვები, შეთხზან ამბავი ნახატების გამოყენებით.

წერა-კითხვა

სტრატეგიები

- ✦ თამაშის დროს ჩაიწერეთ ბავშვების ნათქვამები.
- ✦ ჯგუფის გარემოში გამოიყენეთ როგორც ვიზუალური მინიშნებები, ასევე წარწერები.
- ✦ წაახალისეთ ბავშვები, მაგალითად დრამატული თამაშისას, წარმოსახვითი წერა გამოიყენონ.

- ✦ ამობეჭდეთ სიტყვები, ჯგუფის სივრცეში ნივთებზე დაამაგრეთ. მაგალითად: „მაგიდა“, „თარო“, „კარადა“, „კედელი“ და ა.შ.
- ✦ შეიტანეთ ჯგუფში მასალა, რომელზეც არის ბეჭდური ტექსტი.
- ✦ მიეცით საშუალება, გამოჭრან, გამოიყენონ სხვადასხვა სახატავი საშუალებები, საძერწი საშუალებები.
- ✦ ჯგუფში – თემის შესაბამისად – გამოაკარით წარწერებიანი პოსტერები.
- ✦ დაუწერეთ ბავშვებს სახელები და ხმამაღლა წაიკითხეთ.
- ✦ კითხვისას გააყოლეთ თითო ნაბეჭდს.
- ✦ წაუკითხეთ ისტორიები, სადაც ხშირად მეორდება ერთი და იგივე სიტყვები.
- ✦ გადასვლების დროს გამოიყენეთ ენის გასატეხები, გასათვლელები.
- ✦ დრამატული თამაშის დროს ყურადღება გაამახვილეთ ნაწერებზე, მაგალითად, ხმამაღლა წაიკითხეთ რა წერია რძის ბოთლის ეტიკეტზე.
- ✦ ქალაქში ექსკურსიის დროს წაახალისეთ, ყურადღება მიაქციონ სხვადასხვა ნიშანს ან სიმბოლოს, მაღაზიის აბრებს, საგზაო ნიშნებს და ა.შ.
- ✦ ჩაიწერეთ ბავშვების ნამუშევრებზე გაკეთებული კომენტარები.
- ✦ წაახალისეთ, ხელი მოაწერონ თავიანთ ნამუშევარს.
- ✦ მათთან ერთად ითამაშეთ დრამატული თამაშები, სადაც წერის მაგალითს აჩვენებთ, მაგალითად, გამოუწეროთ წამალს პაციენტს, ჩაიწეროთ საყიდლების სიას.

თამაშები

- ✦ წაახალისეთ ბავშვები, შეთხზან ამბები, მოიგონონ ისტორიები. შესაძლოა, ამ ისტორიებზე დაყრდნობით, დაამზადოთ წიგნები.
- ✦ ითამაშეთ სიტყვების თამაშები – ახალი სიტყვის მოფიქრება სიტყვის პირველ ასოზე, ერთნაირი ბეჭდური სიტყვების მოძებნა, ნაბეჭდი და ნაწერი სიტყვების დახარისხება.
- ✦ დაამზადეთ მუყაოს ფორმები, დახვრიტეთ გარკვეული შუალედით და წაახალისეთ ბავშვები, გაუყარონ ზონარი.
- ✦ მოამზადეთ ლანგარი, დაყარეთ ქვიშა და წაახალისეთ ბავშვები, ქვიშაზე ხატონ.
- ✦ ბავშვებთან ერთად დაამზადეთ სენსორული ანბანის წიგნი.
- ✦ წაახალისეთ, რომ დაამზადონ მისალოცი/მოსაწვევი ბარათები სხვადასხვა დღესასწაულებისთვის.
- ✦ ბავშვებთან ერთად დაამზადეთ ანბანის ლოტო და წაახალისეთ, რომ ითამაშონ.
- ✦ შესთავაზეთ ბავშვებს გასაფურადებლები ბავშვებისთვის საინტერესო თემებზე.
- ✦ ათამაშეთ რიტმული თამაშები, თამაშები თითების გამოყენებით.
- ✦ შესთავაზეთ ორნამენტები და შესთავაზეთ ასლების გაკეთება.

სხული

სტრატეგიები

- ✦ დაეხმარეთ, ასწავლეთ, როგორ იყვნენ უფრო ჯანმრთელები. თვალსაჩინოებების გამოყენებით ისაუბრეთ ჰიგიენის დაცვაზე.
- ✦ მიეცით ბავშვებს საშუალება, ყოველდღიურად ჩაერთონ ასაკის შესაბამის ფიზიკურ აქტივობებში, მოძრავ თამაშებში;
- ✦ ბალის შენობაში გამოყავით სივრცე – დარბაზი, სადაც, ძლიერი უამინდობის შემთხვევაში, ბავშვები მოძრავი თამაშებით დაკავდებიან;
- ✦ მოაწყვეთ ეზოს ფიზიკური გარემო ისე, რომ ბავშვებს სხვადასხვა სახის მოძრავ თამაშებში ჩართვის საშუალება ჰქონდეთ – სარბენი ბილიკი, ადგილი ველოსიპედის სატარებლად, საძრომიალო და ა.შ.
- ✦ ისაუბრეთ სხულისათვის სასარგებლო ჩვევებზე, ფიზიკურ აქტივობაზე, ვარჯიშზე, კვებაზე, სუნთქვაზე და სუფთა ჰაერზე.
- ✦ მიყევით ბავშვების ინტერესს, ესაუბრეთ და აღწერეთ მათი მოქმედებები: „რა შორს გადახტი, რა მალა აცოცდი, როგორ დარბინარ ასკინკილით.“
- ✦ დაუსვით ღია კითხვები, რისი კეთება მოგწონს ყველაზე მეტად? რას გრძნობ ბევრი სირბილის შემდეგ?
- ✦ შეუერთდით ბავშვების თამაშებს.
- ✦ დარწმუნდით, რომ ყველას ესმის თამაშის წესები.
- ✦ დაეხმარეთ ერთმანეთთან კომუნიკაციაში: „მოდი, ეს ბურთი ნიკოს გადავუგდოთ.“
- ✦ შეაჩერეთ სახიფათო მოძრაობები, კითხეთ: „როგორ ფიქრობ, რატომ არის საშიში, სწრაფად რომ მოძრაობ?“

თამაშები

- ✦ სხულის სხვადასხვა ნაწილებისა და კოორდინაციის გასავითარებლად შესთავაზეთ ბავშვებს ასაკის შესაბამისი ფიზიკური აქტივობები, როგორც ვარჯიშის (ცეკვა, აერობიკა, იოგა..), ასევე მოძრავი თამაშების სახით.
- ✦ წაახალისეთ იხტუნონ, ირბინონ, იცოცონ, გააკეთონ ბუქნები, დაეკიდონ, იხტუნონ ასკინკილით.
- ✦ შესთავაზეთ ბავშვებს, მოიფიქრონ ახალი ვარჯიშები. შემდეგ ჩაურთეთ მუსიკა და წაახალისეთ, მუსიკის რიტმის შესაბამისად ახალი ვარჯიშები მოიფიქრონ;
- ✦ შესთავაზეთ ბავშვებს თამაშები სხვადასხვა სპორტული ინვენტარის გამოყენებით: ბურთი, სანტუნაო, ჰულაჰუპი და ა.შ.

- ✦ წახალისეთ ბავშვები, მოიფიქრონ ახალი მოძრავი თამაშები, თავად შეიმუშავონ წესები, ან ნაცნობი თამაშების მათეული ინტერპრეტაცია მოიგონონ;
- ✦ წახალისეთ ბავშვები, აღწერონ სხეულის ნაწილები.
- ✦ შესთავაზეთ ბავშვებს სენსორული მასალები და დაგეგმეთ აქტივობები, რომლებიც ხელს შეუწყობს სმენის, მხედველობის, ყნოსვის, გემოს და შეხების შეგრძნებების განვითარებას (ცომი, ქვიშა, ხელის საღებავები და ა.შ.).
- ✦ ჩართეთ სახალისო აქტივობებში, რომელთა საშუალებითაც ბავშვები ისწავლიან ხელების სწორად დაბანას, კბილების გახეხვას, ცხვირის მოხოცვას, ტუალეტით სარგებლობას და ა.შ.
- ✦ შესთავაზეთ ფონენდოსკოპი გულისცემის მოსასმენად, უსაფრთხო თერმომეტრი სიცხის გასასინჯად.
- ✦ შესთავაზეთ რენტგენის ფირები, სადაც ჩანს ადამიანის შინაგანი ორგანოები, ძვლები.
- ✦ შესთავაზეთ ბავშვებს საბავშვო ილუსტრირებული წიგნები ადამიანის აგებულებაზე.

ცოცხალი და არაცოცხალი ბუნება

სტრატეგიები

- ✦ აირჩიეთ პროექტის თემატად მცენარეები და ცხოველები.
- ✦ მეცნიერებაში კვლევის, აღმოჩენის ხელშეწყობისთვის, მნიშვნელოვანია, თვალსაჩინოების სახით გამოიყენოთ ნამდვილი, ან ნამდვილს მიმსგავსებული ნივთები და ნახატები. მაგალითად, ფოთლებზე საუბრისას გამოიყენეთ ნამდვილი ფოთლები; ცხოველებზე საუბრისას – ცხოველების ფოტოები, ან ნამდვილს ძალიან მიმსგავსებული ნახატები.
- ✦ ბავშვებს მათივე კითხვები შეუბრუნეთ – „შენ როგორ ფიქრობ?“ მიეცით საშუალება, გამოთქვან თავიანთი ვარაუდები. მოიფიქრონ, როგორ შეიძლება იპოვონ პასუხები საკუთარ კითხვებზე და შემდეგ, გადაამოწმონ სხვადასხვა საშუალებით: ინფორმაციის ენციკლოპედიაში ან ინტერნეტში მოძიებით, ექსპერტთან დაკავშირებით ან ცდის ჩატარებით.
- ✦ ეცადეთ დასვით ღია კითხვები, რომლებიც ბავშვს შემდგომი კვლევისა და დაკვირვებისკენ უბიძგებს: „როგორ ფიქრობ, რატომ მოხდა ასე? რამ გამოიწვია? რა მოხდება, თუ?“.
- ✦ დაეხმარეთ ბავშვებს არა კონკრეტული ფაქტების დამახსოვრებაში, არამედ კანონზომიერებების გააზრებაში. მაგალითად, ცოცხალ არსებებს სჭირდებათ საკვები, ისინი იზრდებიან, მრავლდებიან, დამოკიდებულები არიან ერთმანეთზე და ა.შ.
- ✦ ბავშვებს შესთავაზეთ კონკრეტული, გამზადებული მასალა რამე ცდისათვის, რომელიც მათ კონკრეტული საკითხის გამოსაკვლევად მიიზიდავს. მაგალითად, რამდენიმე სახის თესლი, ქოთნები, ნიადაგი, ნიჩაბი და სარწყავი წყალი.

თამაშები

- ✦ წახალისეთ ბავშვები, გამოიყენონ ისეთი ინსტრუმენტები, როგორცაა გამაღილებელი შუშა, მიკროსკოპი.
- ✦ შესთავაზეთ ბავშვებს სხვადასხვა მცენარის თესლები, ნერგები, მიწა და პატარა ქოთნები. წახალისეთ, რომ დათესონ, დარგონ, მორწყან, გაზარდონ და დააკვირდნენ ზრდისა და განვითარების პროცესს.
- ✦ წახალისეთ დაკვირვების პროცესი, ექსპერიმენტის მსვლელობა ჩაინიშნონ სხვადასხვა საშუალებებით, ჩანახატებით, ფოტოებით.
- ✦ წაუკითხეთ ბავშვებს მცენარეებისა და ცხოველების შესახებ, მათ განსხვავებულ საჭიროებებზე, გარემო პირობებზე, წეს – ჩვეულებებზე, საცხოვრებელზე.
- ✦ შესთავაზეთ ბავშვებს მცენარეებითა და ცხოველებით დასურათებული ენციკლოპედიები. წახალისეთ, აღწერონ და შეადარონ ერთმანეთს.
- ✦ პერიოდულად შეიყვანეთ ჯგუფში რამე შინაური ცხოველი, რომელსაც ბავშვები მოუვლიან.
- ✦ შესთავაზეთ ბავშვებს, დააკვირდნენ სხვადასხვა ცხოველის, ფრინველის, მწერების ცხოვრების ციკლს. აღწერონ და ისაუბრენ მის თავისებურებებზე.
- ✦ ხელი შეუწყეთ ბავშვების ხშირ კონტაქტს ბუნებასთან, ეზოში ყოფნისას წახალისეთ, რომ დააკვირდნენ, შეაგროვონ ბუნებრივი მასალები, ფოთლები, ჯოხები, ქვები და ა.შ.

საგნები და მოვლენები

სტრატეგიები

- ✦ გამოიყენეთ ღია კითხვები, გაამახვილეთ ბავშვების ყურადღება სხვადასხვა მოვლენაზე, იმისათვის, რომ ბავშვებმა კვლევა გააგრძელონ: „საინტერესოა, რატომ ტივტივებს წყლის ზედაპირზე დიდი სათამამო ნავი, ხოლო ხურდა ფული იძირება? რატომ მიგორავს ეს ბურთი უფრო სწრაფად, ეს კი – ნელა?“
- ✦ აღწერეთ ფიზიკური ცვლილებები: „როცა შენს ნახატზე ლურჯი ფერი ყვითელს შეერიო, მწვანედ გადაიქცა; ნახე, შაქარი წყალში აღარ ჩანს, წინიბურას კი, ახლაც ვხედავთ.“
- ✦ ბავშვებს მათივე კითხვები შეუბრუნეთ – „შენ როგორ ფიქრობ?“ მიეცით საშუალება, გამოთქვან ვარაუდები. მოიფიქრონ, როგორ იპოვონ პასუხები საკუთარ კითხვებზე და შემდეგ, გადაამოწმონ სხვადასხვა საშუალებით: ინფორმაციის ენციკლოპედიაში ან ინტერნეტში მოძიებით, ექსპერტთან დაკავშირებით, ან ცდის ჩატარებით.
- ✦ ეცადეთ, დასვათ ღია კითხვები, რომლებიც ბავშვს შემდგომი კვლევისა და დაკვირვებისკენ უბიძგებს: „როგორ ფიქრობ, რატომ მოხდა ასე? რამ გამოიწვია? რა მოხდება, თუ?“
- ✦ დაეხმარეთ ბავშვებს არა კონკრეტული ფაქტების დამახსოვრებაში, არამედ კანონზომიერების გაგებაში.

- ✦ ბავშვებს შესთავაზეთ კონკრეტული, გამზადებული მასალა რამე ცდისათვის, რომელიც მათ კონკრეტული საკითხის გამოსაკვლევად მიიზიდავს.

თამაშები

- ✦ წახალისეთ ბავშვები, გამოიკვლიონ საგნებისა და სხვადასხვა ნივთიერების თვისებები შეხებით, გადაადგილებით, შერევით.
- ✦ შესთავაზეთ ბავშვებს საგნები, რომელთა მანიპულირებითაც ბავშვები დააკვირდებიან და შეადარებენ მათ ზომას, ფაქტურას, სიმკვრივეს, წონას ბალანსსა და მოძრაობას.
- ✦ შეიტანეთ ჯგუფში ისეთი მასალები, როგორიცაა: მაგნიტები, სასწორები, სარკეები, ბორბლები, სხვადასხვა მასალის ბურთები.
- ✦ შესთავაზეთ ბავშვებს სხვადასხვა ბუნებრივი მასალა შესადარებლად.
- ✦ შესთავაზეთ ბავშვებს მცირე ზომის მექანიკური მოწყობილობები და დაზიანებული სათამაშოები დასამღელად და გამოსაკვლევად.
- ✦ შესთავაზეთ ბავშვებს საღებავები, რათა შეურიონ ფერები და აღმოაჩინონ ახალი ფერები.
- ✦ წახალისეთ ბავშვები, გახსნან წყალში მარილი, შაქარი, ფქვილი, ბურღულეული და მარცვლეული, გაყინონ სითხეები.
- ✦ წახალისეთ, გასინჯონ, უყნოსონ, შეეხონ სხვადასხვა საკვებ პროდუქტს.
- ✦ წახალისეთ, დააკვირდნენ, როგორ ირეკლავს მზის სხივებს პატარა სარკე, ითამაშონ ჩრდილებით, გახედონ შუქს სხვადასხვა ფერის მინებით, შექმნან მარტივი კალიდოსკოპი.
- ✦ წახალისეთ, ეზოში წყლის საშუალებით ხატონ კედელზე ან ქვაფენილზე და დააკვირდნენ, როგორ აორთქლდება წყალი.
- ✦ წახალისეთ ბავშვები, დააკვირდნენ ბუნებაში მიმდინარე სეზონურ ცვლილებებს, ისაუბრონ და აღწერონ: „შეიძლება ვთქვათ, რომ შემოდგომა უკვე მოვიდა. ფოთლები გაყვითლდა, გაწითლდა.“
- ✦ წახალისეთ ბავშვები, ყოველდღიურად დააკვირდნენ და ისაუბრონ ამინდზე. მაგალითად, ეზოში გასვლის წინ: „გიო, ნახე, როგორი ამინდია? დაგვჭირდება ჭაკეტების ჩაცმა?“

დრო, სივრცე და კულტურული ტრადიციები

სტრატეგიები

- ✦ გაამახვილეთ ბავშვების ყურადღება ნიადაგის სხვადასხვა ფიზიკურ თვისებებზე მაშინ, როცა ბავშვები ტალახისგან კომპოს აშენებენ: „ნახე, მიწაში პატარა კენჭებიც არის. გინდა, რომ გაცრა?“
- ✦ გამოიყენეთ დროის აღმნიშვნელი სიტყვები ამბების მოყოლისას.
- ✦ გამოიყენეთ სივრცითი მიმართებების აღმნიშვნელი სიტყვები.

- ✦ დაუსვით ბავშვებს კითხვები, რათა წაახალისოთ მათი მიგნებები, როგორ განსხვავდება უდაბნო და ტყე, ოკეანე და ტბა? რითი განსხვავდება თანამედროვე ადამიანის ტანსაცმელი, სახლი ძველი ადამიანის ტანსაცმელისგან და საცხოვრებელი სახლისგან?

თამაშები

- ✦ აჩვენეთ ბავშვებს საბავშვო რუკა და წაახალისეთ, იპოვონ სხვადასხვა ადგილები
- ✦ წაახალისეთ ბავშვები, მოყვნიენ სად ცხოვრობენ, დახატონ და გააკეთონ საკუთარი უბნის, რაიონის მაკეტები.
- ✦ კითხეთ, როგორ გადაადგილდებიან ერთი ადგილიდან მეორეში, აღწერონ და დახატონ სხვადასხვა საშუალებები.
- ✦ წაახალისეთ, ქვიშაში ააგონ გორაკები და მთები.
- ✦ კუბურებით თამაშისას ააგონ გზები, ხიდეები, ქალაქები და სოფლები.
- ✦ შესთავაზეთ ბავშვებს ისეთი სამაგიდო და მოძრავი თამაშები, რომლებიც სივრცეში ორიენტაციის უნარის განვითარებას უწყობენ ხელს. (წადი მარცხნივ, მარჯვნივ, ზემოთ , ქვემოთ და ა.შ.)
- ✦ შეიტანეთ დრამატულ ცენტრში მასალები, რომლებიც ადამიანის სხვადასხვა საქმიანობასთან არის დაკავშირებული – ყვავილების მაღაზია, ავტოსახელოსნო, რესტორანი და ა.შ.
- ✦ დაგეგმეთ და განახორციელეთ ვიზიტები სხვადასხვა სახის დაწესებულებებში, სადაც ბავშვები დააკვირდებიან სხვადასხვა საქმიანობებს და ისაუბრებენ მათზე.
- ✦ დაპატიჟეთ ჯგუფში ოჯახები, რათა ბავშვებს მათი კულტურის თავისებურებები გაუზიარონ.
- ✦ ისაუბრეთ ბავშვებთან ბუნების გაფრთხილებაზე, რა შეიძლება მოხდეს გარემოში, თუ ადამიანი მას არ გაუფრთხილდება (ხანძარი ტყეში, ადამიანთა გაუფრთხილებლობის გამო; თევზის სიკვდილი, წყლის დაბინძურების გამო; ხეების მოჭრის შედეგები და ა.შ.)
- ✦ წაახალისეთ ბავშვები, გამოიყენონ მეორადი მასალები სხვადასხვა აქტივობების დროს.
- ✦ წაახალისეთ ბავშვები, დაახარისხონ და განასხვავონ სხვადასხვა სახის ნარჩენები.
- ✦ ბავშვებთან ერთად დარგეთ ხეები და ნარგავები, დაასუფთავეთ უზო.
- ✦ დაპატიჟეთ ჯგუფში ბებია-ბაბუები, ისაუბრონ წარსული დროის, საკუთარი ცხოვრების შესახებ.
- ✦ აჩვენეთ ბავშვებს ძველი ისტორიული ნაგებობები, ტანსაცმელი, დაგეგმეთ ვიზიტები ეთნოგრაფიულ და ისტორიულ მუზეუმებში.
- ✦ წაახალისეთ ბავშვები, მოიტანონ მათი ჩვილობის ფოტოები და ტანსაცმელი. ისაუბრონ, როგორ შეიცვალნენ.
- ✦ შესთავაზეთ ბავშვებს კალენდარი, საათი . გამოიკვლიონ, როგორ ზომავენ დროს.

მათემატიკური წარმოდგენები

სტრატეგიები

- ✦ მიაქცევინოს ბავშვებს ყურადღება კანონზომიერებებზე გარემოში. „მე ვხედავ კანონზომიერებას შენი მაისურის ნახატზე“
- ✦ აღწერეთ კანონზომიერებები, რომლებსაც ბავშვები აკეთებენ. „შენ გააკეთე კანონზომიერება კუბურებით: „ლურჯი, წითელი, ლურჯი, წითელი.“
- ✦ აჩვენეთ ბავშვებს, როგორ გაზომონ საგნების დახმარებით: « ნახე, მაგიდა ხუთი კუბურის სიგრძეა»
- ✦ მასალების დახარისხებისას დაუსვით კითხვები: „როგორ დააჯგუფე ეს ნივთები, რითი გვანან და რითი განსხვავდებიან?“
- ✦ გამოიყენეთ ქვიშის საათი, რომ აჩვენოთ ბავშვებს, რამდენი დრო დარჩათ ასალაგებლად.
- ✦ დაუსვით კითხვები ზომვისას: „რამდენი ჭიქა წყალი დასჭირდება თასის ავსებას?“
- ✦ დაუსვით ბავშვებს დღის შეკითხვა, რომელზე პასუხიც ცხრილში უნდა აღნიშნონ. მაგ: „მოგწონთ, როცა შუადღის ძილის დროს წინლები გაცვიათ?“
- ✦ წაახალისეთ ბავშვები, სხვადასხვა აქტივობის დროს დათვალონ და გადათვალონ ნივთები.

თამაშები

- ✦ შესთავაზეთ ბავშვებს სხვადასხვა მასალები რაოდენობების შესადარებლად.
- ✦ წაახალისეთ, დაახარისხონ კუბურები ფორმებისა და ზომების მიხედვით. გამოიყენეთ სიტყვები მაღალი, დაბალი, ტოლი.
- ✦ შესთავაზეთ ბავშვებს ბუნებრივი მასალების კოლექციები დასახარისხებლად: ზომის, ფორმის მიხედვით.
- ✦ შეიტანეთ სათამაშო ტელეფონი, სალარო აპარატი და სხვა ციფრებიანი სათამაშოები.
- ✦ შესთავაზეთ ბავშვებს სხვადასხვა ფორმის საძერწი ყალიბები და შტამპები.
- ✦ შესთავაზეთ ბავშვებს სხვადასხვა მასალები მათი წონის, ზომის შესადარებლად. წაახალისეთ ბავშვები, გამოიყენონ სახაზავები, სასწორები.
- ✦ წაახალისეთ ბავშვები, გააკეთონ მარტივი, რიტმული მოძრაობები და შემდეგ გაართულონ, მაგალითად: ჯერ ტაში, ბაკუნი, შემდეგ ორი ტაში, ბაკუნი და ა.შ.
- ✦ წაახალისეთ, სხვადასხვა მასალის გამოყენებით გააკეთონ და გააგრძელონ კანონზომიერებები და შემდეგ, აღწერონ.

- ✦ გაასეირნეთ ბავშვები გარემოში სხვადასხვანაირი ფორმის პოვნის მიზნით.
- ✦ შეიტანეთ კამათლიანი სამაგიდო თამაშები, რომლებიც წაახალისებს რაოდენობრივი წარმოდგენების განვითარებას, თვლას, გადათვლას.
- ✦ შეიტანეთ სამაგიდო თამაშები: ლოტო, დომინო, ბინგო, რაც ხელს უწყობს ობიექტების დახარისხებასა და კატეგორიზაციას.
- ✦ შესთავაზეთ ბავშვებს წიგნები ციფრებზე, რაოდენობებზე, ფორმებსა და ფერებზე.
- ✦ კულინარიული აქტივობებისას ხელი შეუწყვეთ, ბავშვებმა არწყან, დათვალონ, აწონონ მასალები.

ტექნოლოგია

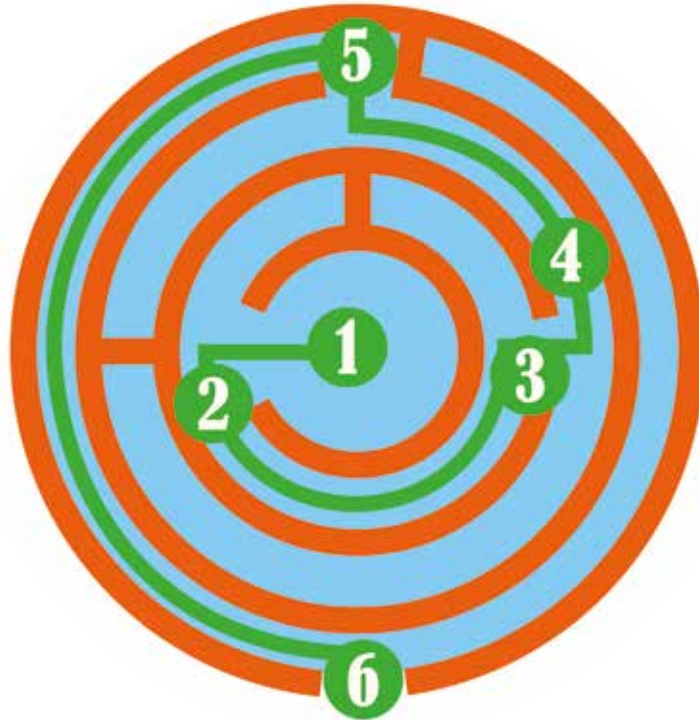
სტრატეგიები

- ✦ დაეხმარეთ ბავშვს გაიგოს, როგორ მუშაობს ესა თუ ის ინსტრუმენტი და რაში შეიძლება მისი გამოყენება.
- ✦ ხელი შეუწყეთ იმას, რომ ბავშვებმა უსაფრთხოდ გამოიყენონ სხვადასხვა ტექნოლოგიები.

თამაშები

- ✦ შეიტანეთ ჯგუფში სათამაშო ტელეფონი, კამერა, მიკროფონი.
- ✦ აჩვენეთ ბავშვებს, თუ როგორ უნდა ჩართონ ვიდეო, აუდიო მაგნიტოფონი, გამოიყენონ ფოტოაპარატი.
- ✦ შეიტანეთ ჯგუფში სხვადასხვა ხელსაწყოები და წაახალისეთ ბავშვები, გამოიყენონ: გამადიდებელი შუშა, თეფშებიანი სასწორი, ბინოკლი და ა.შ.
- ✦ გააცანით სხვადასხვა ტექნოლოგიების მოხმარების წესები.
- ✦ წაახალისეთ მარტივი, განმავითარებელი პროგრამების გამოყენება კომპიუტერზე, მაგალითად: სახატავი პროგრამა ნახატის შესაქმნელად.

თავი 7. საგანმანათლებლო პროცესის დაგეგმვა

ამ თავში შეიტყობთ დაგეგმვის ძირითად პრინციპებს ამ კურიკულუმის მიხედვით, რა ტიპის გეგმებს აწარმოებს აღმზრდელი, როგორია დაგეგმვის ფორმები, რას ნიშნავს მიმდინარე და ინდივიდუალური დაგეგმვა.

რა არის დაგეგმვა და მისი მიზანი

დაგეგმვა საგანმანათლებლო პროცესის სრულფასოვნად განხორციელების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ნაწილია. ვგეგმავთ იმისთვის, რომ ვიცოდეთ, რა არის ჩვენი მიზანი. ვიცოდეთ, რა გავაკეთოთ მიზნის მისაღწევად, ვიცოდეთ საჭირო მასალის თუ ადამიანური რესურსის შესახებ.

ამ კურიკულუმის მიხედვით, აღმზრდელი აწარმოებს გეგმას, რომელიც მოიცავს საგანმანათლებლო პროცესის განხორციელების, ასევე, ინდივიდუალიზაციის კომპონენტს.

შერეული ჯგუფების შემთხვევაში, დაგეგმვა კიდევ უფრო მეტ მნიშვნელობას იძენს, რადგან სხვადასხვა ასაკის ბავშვებთან მუშაობისას მეტად გვიწევს მათი ასაკობრივი თავისებურებების გათვალისწინება და პროცესის მეტად ორგანიზება, იმისათვის, რომ რომელიმე ბავშვის საჭიროება და ინტერესები არ გამოგვრჩეს.

შესაბამისად, ეს გულისხმობს აღმზრდელის მიერ ორი ტიპის დაგეგმვის ფორმის შევსებას: მიმდინარე გეგმა (ცხრილი 1) ინდივიდუალიზაციის კომპონენტით (ცხრილი 2) და საჭიროების შემთხვევაში ინდივიდუალური გეგმა (იხ. ცხრილი 7, გვ.125).

თარიღი:		თამამი მთელ ჯგუფთან:		დაკვირვება	შეფასება	დაგეგმვა
დილის შეხვედრა/ სალამოს შეხვედრა	კუბურები	ხელოვნება	დრამატული			
წიგნიერება	მეცნიერება	სამაგიდო	სენსორული			
უზო	რუტინები/ ტრანზიციები	სტრატეგიები	რესურსები			
რეფლექსია: (ამ გრაფას აღმზრდელი შეავსებს კვირის განმავლობაში)						

ცხრილი 1

ცხრილი 2

ქვემოთ მოცემულ თავებში სწორედ ამ ორი ფორმის შევსების პრინციპები იქნება განხილული.

მიმდინარე გეგმა

მიმდინარე დაგეგმვა გულისხმობს საგანმანათლებლო პროცესის ყოველკვირეულ დაგეგმვას, რომლის დროსაც აღმზრდელი პარალელურად ფიქრობს სხვადასხვა მიმართულებებზე: რა არის ჩემი ჯგუფის ბავშვების ინდივიდუალური საჭიროებები და ინტერესები? რა არის მთლიანი ჯგუფის საჭიროებები? კურიკულუმის რა მიზნებზე უნდა გავიდე ბავშვებთან? რა საქმიანობები/გამოწვევები უნდა შევთავაზო მათ ამ მიზნების მისაღწევად და ბავშვების ინდივიდუალური საჭიროებების დასაკმაყოფილებლად? რა რესურსი მჭირდება ამისთვის? როგორ გავანაწილო დაგეგმილი საქმიანობები დღის განმავლობაში და ა.შ. ამ კითხვებიდან გამომდინარე, აღმზრდელს სჭირდება ცხრილი, რომელიც დაეხმარება ყოველივე ზემოთ თქმულის თავმოყრაში, დაეხმარება პროცესის, საკუთარი პრაქტიკის ორგანიზებაში.

ასევე, უნდა გაითვალისწინოთ დროითი (განრიგი) და ფიზიკური (ცენტრები) გარემოს ჩარჩო, რითაც ადრეული განათლების დაწესებულებაში იფარგლებით.

მაგალითად, თქვენი განრიგის უცვლელი კომპონენტებია:

- ✦ ბაღში მოსვლა
- ✦ ჯგუფური შეხვედრა (დღის, საღამოს)
- ✦ ტრანზიციები
- ✦ კვება (საუზმე, სადილი, სამხარი)
- ✦ თამაში/ეზო (დღის განმავლობაში)
- ✦ ძილი
- ✦ სახლში წასვლა

მიუხედავად იმისა, რა არის დღის თემა, რა მიზნები გაქვთ წინასწარ განსაზღვრული, განრიგის ეს კომპონენტები ბაღის სივრცეში ყოველდღე, აუცილებლად ხდება (შესაძლოა, სხვა თანმიმდევრობით) და სწორედ მათ შორის უნდა გაანაწილოთ დაგეგმილი თუ დაუგეგმავი აქტივობები.

ასევე ფიზიკური გარემოს კომპონენტებია ცენტრები (მინიმუმ ხუთი)

- ✦ ჯგუფური შეხვედრები/კუბურები
- ✦ ხელოვნება
- ✦ წიგნიერება
- ✦ დრამატული თამაშები
- ✦ მეცნიერება/ სენსორული მაგიდა
- ✦ სამაგიდო
- ✦ და სხვა ცენტრები

ეს ცენტრები, თავისთავად, სხვადასხვა სახის თამაშის შესაძლებლობასა და მათთვის საჭირო რესურსების ორგანიზების საშუალებას იძლევა. სწორედ ამის გათვალისწინებით გეგმავთ თქვენს აქტივობას, გამოწვევასა თუ თამაშს.

ზემოთ აღნიშნულის გათვალისწინებით მიმდინარე გეგმას აღმზრდელი ქვემოთ მოცემულ ცხრილში აწარმოებს (ცხრილი 3), რომელშიც უნდა ასახოს:

- ✦ თემატური მიმართულებებისა და თემები/პროექტების შესაბამისი დაგეგმილი თამაშები და გამოწვევები;
- ✦ ფიზიკური გარემო, გარემოში და რესურსებში შესატანი ცვლილებები;
- ✦ სტრატეგიები ჯგუფის ერთობისა და კვლევა-აღმოჩენის ხელშეწყობისათვის.
- ✦ სტრატეგიები რუტინული საქმიანობებისა და ტრანზიციების უფექტურად განსახორციელებლად და მთელი დღის კონტექსტისთვის.
- ✦ რეფლექსია განხორციელებულ პრაქტიკაზე.

თარიღი:		თამაში მთელ ჯგუფთან:	
		(ამ გრაფაში აღმზრდელი წერს ისეთ საქმიანობებს, რომელსაც მთელი ჯგუფისთვის გეგმავს, ეს შეიძლება იყოს წიგნის კითხვა, მოძრავი თამაშები და ა.შ.)	
დილის შეხვედრა/ საღამოს შეხვედრა	კუბურები	ხელოვნება	დრამატული
(დილის შეხვედრა მისაღებას და დღის პოზიტიურად დაწყებას, ხოლო საღამოს შეხვედრა დღის შეჯამებას გულისხმობს, რაც რუტინულად მეორდება ყოველდღე. ამიტომ, ამ გრაფაში აღმზრდელი მხოლოდ სპეციფიკურ, განსხვავებულ აქტივობებს, ან სპეციფიკურ უნარებს ჩაწერს, რომლის მიღწევაც უნდა ბავშვებთან დილის, ან საღამოს შეხვედრის დროს).	(ამ გრაფაში აღმზრდელი ჩაწერს იმ აქტივობებს ან გამოწვევებს, რომლებსაც კუბურების ცენტრისთვის მოიფიქრებს)	(ამ გრაფაში აღმზრდელი ჩაწერს იმ აქტივობებს ან გამოწვევებს, რომლებსაც ხელოვნების ცენტრისთვის მოიფიქრებს, მაგ. საღებავით ხატვა, კოლაჟი ქანდაკების დამზადება და ა.შ.)	(ამ გრაფაში აღმზრდელი ჩაწერს იმ აქტივობებს ან გამოწვევებს, რომლებსაც დრამატული ცენტრისთვის მოიფიქრებს, მაგ. ექიმობანა, კაფეობანა, მეხანძრეობანა და ა.შ.)
წიგნიერება	მეცნიერება	სამაგილო	სენსორული
(ამ გრაფაში აღმზრდელი ჩაწერს იმ აქტივობებს ან გამოწვევებს, რომლებსაც წიგნიერების ცენტრისთვის მოიფიქრებს, მაგ. წიგნის კითხვა მცირე ჯგუფთან, წიგნის დათვალიერება და ა.შ.)	(ამ გრაფაში აღმზრდელი ჩაწერს იმ აქტივობებს ან გამოწვევებს, რომლებსაც მეცნიერების ცენტრისთვის მოიფიქრებს, მაგ. სხვადასხვა ნივთიერებების შერევა და შედეგზე დაკვირვება, ლუპით დაკვირვება გაღვივებულ ხორბალზე და ჩანახატების გაკეთება, ცხრილის შედგენა მონაცემების ჩანიშვნის მიზნით და ა.შ.)	(ამ გრაფაში აღმზრდელი ჩაწერს იმ აქტივობებს ან გამოწვევებს, რომლებსაც სამაგილო თამაშების ცენტრისთვის მოიფიქრებს, მაგ. ლოტო, მემო, ფაზლი, ნივთების დაწყვილება, გარკვეული ნიშნით დახარისხება და ა.შ.)	(ამ გრაფაში აღმზრდელი ჩაწერს იმ აქტივობებს ან გამოწვევებს, რომლებსაც სენსორული ცენტრისთვის მოიფიქრებს, მაგ. ქვიშით, ბრინჯით, წყლით, სავსე კონტეინერში თამაში და ა.შ.)

უზო	რუტინები/ ტრანზიციები	სტრატეგიები	რესურსები
(ამ გრაფაში აღმზრდელი ჩაწერს იმ აქტივობებს ან გამოწვევებს, რომლებსაც ეზოსთვის მოიფიქრებს, მაგ. ეზოში ხატვა, მოძრაობის თამაშები, საქვიშეში თამაში, რესტორნობანა, ხეებზე დაკვირვება, ერთნაირი ფოთლების შეგროვება და ა.შ.)	(ამ გრაფაში აღმზრდელი ჩაწერს იმ სტრატეგიებს, აქტივობებს, თამაშებს, რომლებსაც რუტინებისა და ტრანზიციების დროს ჩაატარებს, მაგ. ხელის დაბანის სიმღერა, მხიარული გათვლა ეზოში გასვლის დროს, იავნანა ძილის წინ და ა.შ.).	(ამ გრაფაში აღმზრდელი ჩაწერს იმ სტრატეგიებს, რომლებსაც გამოიყენებს კურიკულუმით განსაზღვრული ჯგუფის ერთობისა და კვლევა-აღმოჩენის მიზნების მისაღწევად. აღმზრდელს შეუძლია სტრატეგიები გადმოიტანოს ამ წიგნიდან – “თავი 6. თამაშების და სტრატეგიების მაგალითები” იხ. გვ.83.	(ამ გრაფაში აღმზრდელი ჩაწერს იმ რესურსის ჩამონათვალს, რაც სჭირდება კვირის განმავლობაში თამაშებისა და გამოწვევების დასაგეგმად).
რეფლექსია: (ამ გრაფაში აღმზრდელი წერს თავის რეფლექსიას საგანმანათლებლო პროცესის მიმდინარეობასთან დაკავშირებით, როგორ იმუშავა მის მიერ გამოყენებულმა სტრატეგიებმა, როგორი იყო ბავშვების ჩართულობა და ა.შ.)			

სასურველია, განხორციელებამდე ერთი კვირით ადრე, აღმზრდელმა სამი თემატური მიმართულებიდან (მაგალითისთვის, იხილეთ ხელოვნების, მეცნიერების და წიგნიერების თამაშების ნიმუშები) ყოველი დღისათვის შეარჩიოს, ან მოიფიქროს, მინიმუმ ორი დაგეგმილი თამაში/გამოწვევა ორი სხვადასხვა მიმართულებიდან. განსაზღვროს ამ საქმიანობებისათვის შესაბამისი ადგილი, დრო, რესურსი და ჩაწეროს დაგეგმვის ფორმაში შესაბამის ადგილას.

მაგალითისათვის, თემაზე თეზი, აღმზრდელმა მეცნიერების თემატური მიმართულებიდან აირჩიეს: „წახალისეთ ბავშვები, გამოიყენონ ისეთი ინსტრუმენტები, როგორიცაა გამადიდებელი შუშა, მიკროსკოპი“ (იხ. ცხრილი 4.1). ხელოვნებიდან: „შესთავაზეთ ბავშვებს სხვადასხვა საგნები ნატურიდან დასახატად.“ გადაწყვიტეს, რომ ამ თამაშებს დაგეგმავენ ცენტრებში თამაშის დროს, მეცნიერებისა და ხელოვნების ცენტრში (იხ. ცხრილი 4.2).

ცხრილი 4.1. მიმდინარე გეგმის ნიმუში (მეცნიერება)

ქოცხალი და არავოცხალი მუცხვა

თამაშები და გამოწვევები

- აირჩიეთ პროექტის თემზად მეცნარეები და ცხოველები.
- წახალისეთ ზავშეები გამოიყენეონ ისეთი ინსტრუმენტები როგორცაა გამოადიდებელი შუშა, მიკროსკოპი,
- შესთავაზეთ ზავშეებს მრავალფეროვანი მეცნარეების თესლები, ნერგები, მიწა და პატარა ქოთნები, წახალისეთ დათესონ, დარგონ, მორწყან, გაზარდონ და დააკვირდნენ ზრდისა და განვითარების პროცესს.

თარიღი: 10-15 მაისი თემპროექტი: თვეზი		კვლეური აქტივობა: მოიხრობა ფრად თვეზზე	
დოლის მარცხენარი სადამის მარცხენარი 10-12-მაისი ერთობიდან ქოცილების ამოცნობა	მარცხენარი კორტები გამოწვევა: ადუფის ქოცილებითა და წელის ბინადრების პატარა	მეცნიერება გუაშებითა და პასტლებით თვეზების სატვა ჩანახატები აკვარიუმიდან ნახშირის გამოყენებით გამოწვევა: თვეზები ბუნებრივი მასალებით	ფრად მოგზაურობა შეაქვემ
მეცნიერება დააკვირება აკვარიუმზე გამოადიდებელი შუშის საშუალებით. თვეზების ცხრილი. დაახარისხე თვეზების ბარათები.	მეცნიერება დააკვირება აკვარიუმზე გამოადიდებელი შუშის საშუალებით. თვეზების ცხრილი. დაახარისხე თვეზების ბარათები.	მეცნიერება გუაშებითა და პასტლებით თვეზების სატვა ჩანახატები აკვარიუმიდან ნახშირის გამოყენებით გამოწვევა: თვეზები ბუნებრივი მასალებით	ფრად მოგზაურობა შეაქვემ
მეცნიერება დააკვირება აკვარიუმზე გამოადიდებელი შუშის საშუალებით. თვეზების ცხრილი. დაახარისხე თვეზების ბარათები.	მეცნიერება დააკვირება აკვარიუმზე გამოადიდებელი შუშის საშუალებით. თვეზების ცხრილი. დაახარისხე თვეზების ბარათები.	მეცნიერება გუაშებითა და პასტლებით თვეზების სატვა ჩანახატები აკვარიუმიდან ნახშირის გამოყენებით გამოწვევა: თვეზები ბუნებრივი მასალებით	ფრად მოგზაურობა შეაქვემ

რეფლექსია პროცესზე: ზავშეების ნაწილი ჩართო ინტერესით, უმეტესობა სვამდა კიბეებს ტვეზების გარეგნობასთან და კვებისთან დაკავშირებით. ზავშეების ნაწილი ახერხებს დაარტყას ემოციებს ადეკვატური სახელი. ზავშეები უკეთ ახერხებენ ცენტრებში გადამწილესს, მაგრამ უკურ გამოწვევად რჩება მასალების მილიცება მუშაობის შეხვედ.

ცხრილი 4.2. მიმდინარე გეგმის ნიმუში (ხელოვნება)

კვლევა-აღმოჩენის განვითარება ხელოვნების გზით

კოოხალური ხელოვნება

თამაშები და გამოწვევები

- შექმენით გამოწვევები და წახალისეთ ზავშეები, რომ სხვადასხვა მასალებით ხატონ (ფანქრები, პასტლები, სხვადასხვა სახის საღებავი, სხვადასხვა ფორმის ფურეი და ა.შ.):
- წახალისეთ შექმნას მარტივი ნახატი, ავტოპორტრეტი, ნატურმორტი და ა.შ.
- შესთავაზეთ სხვადასხვა ფაქტურის ქაღალდი (თეთრი, ფრადი ფურეცილი, შესაფუთი, გაზეთის ქაღალდი და სხვ.), ან ზედაპირი (მაგ. ცელოფანი, ქოცილი და ა.შ.) და წახალისეთ, რომ ხატონ მასზე სხვადასხვა სამხატვრო მასალებით;
- შესთავაზეთ ზავშეებს სხვადასხვა საგნები ნატურიდან სახატავად.

თარიღი: 10-15 მაისი თემპროექტი: თვეზი		კვლეური აქტივობა: მოიხრობა ფრად თვეზზე	
დოლის მარცხენარი სადამის მარცხენარი 10-12-მაისი ერთობიდან ქოცილების ამოცნობა	მარცხენარი კორტები გამოწვევა: ადუფის ქოცილებითა და წელის ბინადრების ფრადრები	მეცნიერება გუაშებითა და პასტლებით თვეზების სატვა ჩანახატები აკვარიუმიდან ნახშირის გამოყენებით გამოწვევა: თვეზები ბუნებრივი მასალებით	ფრად მოგზაურობა შეაქვემ
მეცნიერება დააკვირება აკვარიუმზე გამოადიდებელი შუშის საშუალებით. თვეზების ცხრილი. დაახარისხე თვეზების ბარათები.	მეცნიერება დააკვირება აკვარიუმზე გამოადიდებელი შუშის საშუალებით. თვეზების ცხრილი. დაახარისხე თვეზების ბარათები.	მეცნიერება გუაშებითა და პასტლებით თვეზების სატვა ჩანახატები აკვარიუმიდან ნახშირის გამოყენებით გამოწვევა: თვეზები ბუნებრივი მასალებით	ფრად მოგზაურობა შეაქვემ
მეცნიერება დააკვირება აკვარიუმზე გამოადიდებელი შუშის საშუალებით. თვეზების ცხრილი. დაახარისხე თვეზების ბარათები.	მეცნიერება დააკვირება აკვარიუმზე გამოადიდებელი შუშის საშუალებით. თვეზების ცხრილი. დაახარისხე თვეზების ბარათები.	მეცნიერება გუაშებითა და პასტლებით თვეზების სატვა ჩანახატები აკვარიუმიდან ნახშირის გამოყენებით გამოწვევა: თვეზები ბუნებრივი მასალებით	ფრად მოგზაურობა შეაქვემ

რეფლექსია პროცესზე: ზავშეების ნაწილი ჩართო ინტერესით, უმეტესობა სვამდა კიბეებს ტვეზების გარეგნობასთან და კვებისთან დაკავშირებით. ზავშეების ნაწილი ახერხებს დაარტყას ემოციებს ადეკვატური სახელი. ზავშეები უკეთ ახერხებენ ცენტრებში გადამწილესს, მაგრამ უკურ გამოწვევად რჩება მასალების მილიცება მუშაობის შეხვედ.

აღმზრდელმა აუცილებლად უნდა მიუთითოს იმ თემის სათაური, რომლის ფარგლებშიც გეგმავს საქმიანობებს. დაგეგმილი თამაშები მიმდინარე თემის შესაბამისი უნდა იყოს. მაგალითად, თუ თემა თევზია, აღმზრდელს წიგნიერებაში თევზების ენციკლოპედია შეაქვს. მეცნიერებაში – აკვარიუმი თევზებით და ლუპა, სამაგიდო თამაშებში – ფაზელი წყალქვეშა სამყაროზე; ხელოვნებაში კი, ბავშვებს სთხოვს, სხვადასხვა რესურსით თევზების სამგანზომილებიანი ფიგურა შექმნან.

ხოლო თემატური მიმართულება წიგნიერებიდან: „შესთავაზეთ ბავშვებს სხვადასხვა თემატიკის წიგნები, წაუკითხეთ ხმამაღლა“ აღმზრდელმა დაგეგმეს სადილის შემდეგ, მთლიან ჯგუფთან (იხ. ცხრილი 4.3).

ცხრილი 4.3. მიმდინარე გეგმის ნიმუში (წიგნიერება)

კვლევა-აღმოჩენის განვითარება წიგნიერების გზით
წიგნიან ურთიერთობა

თამაშები და გამოწვევები

- შესთავაზეთ ბავშვებს დასურათებული წიგნები დასათვალისწინებლად;
- შესთავაზეთ სხვადასხვა თემატიკის წიგნები, წაუკითხეთ ხმამაღლა;
- გამოიყენეთ ნაცნობი წიგნების აუდიოჩანაწერები, მოასმენინეთ ბავშვებს;
- წახალისეთ ბავშვები განასახიერონ წიგნების პერსონაჟები, გაითამაშონ სცენები ნაცნობი წიგნებიდან;
- შესთავაზეთ ბავშვებს თავად შექმნან ნაცნობი წიგნების აუდიოჩანაწერები;
- წახალისეთ ბავშვები, რომ დახატონ ნაცნობი წიგნების პერსონაჟები, შესაძლოა მხოლოდ კონტურული ნახატის შესრულება, ასლების დამზადება და გასაფერადებლად გამოყენება;

თარიღი: 10-15 მაისი		კვლევითი აქტივობა: მოთხოვნა ფერად თევზზე	
თემატიკა: თევზი			
დასაბამი	საბუნებისმეტყველო	საზოგადოებრივი	საინფორმაციო
10-12-მაისი	კვლევის პროცესში დასაბამისი მონაცემების აღმოჩენა.	პატარა ჩანაბნები აკვარიუმიდან ნახშირის გამოყენებით გამოწვევა: თევზები ბუნებრივი მასალებით	წაუკითხეთ
13-15 მაისი	სიმღერის ოქროს თევზზე	ფიგურებით.	
მედიაციები	მედიაციები	სამაგიდო	ინფორმაციული
წიგნების წაკითხვა და ანეკდოტების შეთავაზება სახეობებზე.	დასაკრებელი აკვარიუმები გამოდებული მუშის საშუალებით. თევზების ცხრილი. დასაბამის თევზების ბარათები.	12 ნაწილიანი ფაზელი წელის საყარო.	
რეზიუმე/საშედეგო	სტრატეგიები	რეზიუმე	კონკრეტული
კითხვების დასმის წახალისება ინტერესის წახალისება ხელოვნების მასალების გამოყენებით.	კითხვების დასმის წახალისება ინტერესის წახალისება ხელოვნების მასალების გამოყენებით.	წიგნები თევზებზე ვაშლი პასტელი ბუნებრივი მასალებით.	თევზებითი ფერა
ხელების დახატვის სიმღერის	ხელების დახატვის სიმღერის	უბრალოდ თევზების ბარათები ფაზელი წელის საყარო მუშის ურთობი. დიდი ლურჯი ქსოვილები და თევზების ფიგურები.	

რეგულარული პროცესი: ბავშვების ნაწილი ჩაერთო ინტერესით, უმეტესობა სემანტიკით კითხვებს თევზების გარემოსთან და კვებისთან დაკავშირებით. ბავშვების ნაწილი ახერხებს დაარქვას უბრალოდ ადეკვატური სახელი. ბავშვები უკეთ ახერხებენ ცენტრებში გადამსწრელებს. მთლიან ჯგუფ გამოწვევად რჩება მასალების მილიტაცია მუშისთვის შეზღვევა.

მინიმუმ ერთი თამაში მოიფიქრეთ ჯგუფის ერთობისთვის (მაგალითისთვის, იხ. ცხრილი 4,4).

ასევე, აუცილებლად განსაზღვროს, თუ რომელი სტრატეგიებით იმუშავებს ჯგუფის ერთობისა და კვლევა-აღმოჩენის მიზანზე გასასვლელად კვირის მანძილზე და დაწეროს ეს სტრატეგიები შესაბამის გრაფაში (იხ. ცხრილი 4.5).

ცხრილი 4.4. მიმდინარე გეგმის ნიმუში (დილის და საღამოს შეხვედრა)

თვით-ცნობიერება

მიზნები:

- თვით-იდენტობა
- კომპეტენტურობა, მიღწევები, ძლიერი მხარეები, სხვებისთვის გაზიარების სურვილი
- ჩვენ სხეულით ვგრძნობთ ემოციებს
- ემოციების სახელდებულებების/სიტყვების მნიშვნელობა
- ემოციების მიმიკები

თამაშები და გამოწვევები

- ხელის თოჯინა ასაუბრეთ ტიპურ სიტუაციაზე როდესაც გავშვებს სხვადასხვა ემოციები ურდებათ
- ემოციებზე წიგნის წაკითხვა და საუბარი რომელი გმირი ბრახოვს, რომელია მოწყენილი და ა.შ.
- ემოციების ბარათები (დაწველება)(იხ. ნახატი)
- ემოციების სახეების ნიმუში. ცარიელ სახეზე სათამაშო ცომით ნაკეთების გაკეთება (იხ. ნახატი)

თარიღი: ___10-15 მაისი___ თემის/პროექტი: თევზი		კვლევის აქტივობა: მოთხოვნა ფრაიდ თევზზე	
დილის საღამოს შეხვედრა 10-12-მაისი ერთობიდან ემოციების ამოცნობა.	შეხვედრა გზაუფის თემა	გეგმვის გუაშობისა და პასტელებით თევზების ხატვა ჩანახატები აკვარიუმთან ნახშირის გამოყენებით გამოწვევა: თევზები ბუნებრივი მასალებით	დრამატული მოგზაურობა წყალქვეშ
წინა წიგნების ენციკლოპედიების შეთავაზება თევზების სახეობებზე	აკვარიუმზე გამდიდრებული მუშის საშუალებით. თევზების ცხრილი. დაახარისხე თევზების ხართები.	სამდივო 12 ნაწილიანი ფაზელი წელის სამყარო.	სენსორული
რეზიუმე(ტრანსპარენცი) დარტებში გადასაწილებლად მუშაობა. ხელის დახმარების სიმღერა	სტრატეგიები: კითხვების დასმის წახალისება ინტერესის წახალისება ხელოვნების მასალების კვლევა ემოციების სახელდება	რესურსები: წიგნები თევზებზე გუაში პასტელი ბუნებრივი მასალები, ელასტიკა თევზების ხართები ფაზელი წელის სამყარო მუყაოს ურთობი, დიდი ლურჯი ქსოვილები და თევზების ფიგურები.	ენო თევზებით ვარჯიშობა

რეგულაცია პროცესზე: ბავშვების ნაწილი ჩართო ინტერესით. უბეჭვობა სეანდ კითხვებს ტევზების გარეგნობასთან და კვლასთან დაკავშირებით. ბავშვების ნაწილი ახერხებს დარტყას ემოციებს ადვანტაჟი სახელი. ბავშვები უკეთ ახერხებენ ცენტრებში გადამწილებას. მაგრამ ჯერ გამოიწვევად ირჩეს მასალების მიღება მუშაობის უბეჭვად.

ცხრილი 4.5. მიმდინარე გეგმის ნიმუში (სტრატეგიები)

სტრატეგიები

- კვლევის და აღმოჩენის ხელშეწყობისთვის მეტეორებში მნიშვნელოვანია თვალსაჩინოების სახით გამოიყენეთ ნამდვილი, ან ნამდვილს ძალიან მიმსგავსებული წიგნები და ნახატები, მაგალითად ფოთლებზე საუბრისას გამოიყენეთ ნამდვილი ფოთლები, ცხოველებზე საუბრისას ცხოველების ფოტოები, ან ნამდვილს ძალიან მიმსგავსებული ნახატები
- ბავშვების კითხვებზე შეუბრუნეთ მათივე კითხვები „შენ როგორ ფიქრობ?“ მივით მათ საშუალება გამოთქვან თავისი ვარაუდები, მოიფიქრონ როგორ შეიძლება იპოვიონ პასუხები საკუთარ კითხვებზე და შემდეგ გადაამოწონ თავისი აზრებით სხვადასხვა საშუალებით: ინფორმაციის ენციკლოპედიაში ან ინტერნეტში მოძიებით, ექსპერტთან დაკავშირებით ან ედვის ჩატარებით.
- ევაფეთ დასვით ღია კითხვები, რომელიც ბავშვს შემდგომი კვლევისა და დაკვირვებისკენ უბიძგებს: „როგორ ფიქრობ რატომ მოხდა ასე? რამ გამოიწვია? რა მოხდება თუ?“

სტრატეგიები

- წახალისეთ სამხატვრო მასალების თავისუფლად გამოყენება, მივით საშუალება თავად აირჩიონ სამხატვრო რესურსი ნამუშევრის შექმნისას;

სტრატეგიები

- ✓ ემოციებზე საუბრის მოდელირება
- ✓ აქტივთ განდები და ემოციები სიტყვებად. სახელი დავაწყობთ ბავშვის განცდებს და ემოციებს: „მოწყენილი ხარ, რადგან მამა უნდა წავიდეს“.
- ✓ მაგალითი მივით და აღწერეთ საკუთარი გრძობები: „ამდგარეუბნული ვარ, რადგან ეს ქილა ვერ გავხსენი“.

თარიღი: ___10-15 მაისი___ თემის/პროექტი: თევზი		კვლევის აქტივობა: მოთხოვნა ფრაიდ თევზზე	
დილის საღამოს შეხვედრა 10-12-მაისი ერთობიდან ემოციების ამოცნობა.	შეხვედრა გზაუფის თემა	გეგმვის გუაშობისა და პასტელებით თევზების ხატვა ჩანახატები აკვარიუმთან ნახშირის გამოყენებით გამოწვევა: თევზები ბუნებრივი მასალებით	დრამატული მოგზაურობა წყალქვეშ
წინა წიგნების ენციკლოპედიების შეთავაზება თევზების სახეობებზე	აკვარიუმზე გამდიდრებული მუშის საშუალებით. თევზების ცხრილი. დაახარისხე თევზების ხართები.	სამდივო 12 ნაწილიანი ფაზელი წელის სამყარო.	სენსორული
რეზიუმე(ტრანსპარენცი) დარტებში გადასაწილებლად მუშაობა. ხელის დახმარების სიმღერა	სტრატეგიები: ღია კითხვების დასმა, სამხატვრო მასალების თავისუფლად გამოყენების ხელშეწყობა ემოციებზე საუბრის მოდელირება	რესურსები: წიგნები თევზებზე გუაში პასტელი ბუნებრივი მასალები, ელასტიკა თევზების ხართები ფაზელი წელის სამყარო მუყაოს ურთობი, დიდი ლურჯი ქსოვილები და თევზების ფიგურები.	ენო თევზებით ვარჯიშობა

ასევე, განსაზღვროს თამაშები და სტრატეგიები, რომლებსაც გამოიყენებს რუტინული საქმიანობებისა და ტრანზიციების დროს (იხ. ცხრილი 4.6).

მასალას, რომელიც აღმზრდელს დაგეგმილი თამაშებისათვის სჭირდება, რესურსების გრაფაში ჩამოწერს, რომ მათი ორგანიზება გაიადვილოს (იხ. ცხრილი 4.7).

ცხრილი 4.6. მიმდინარე გეგმის ნიმუში (რუტინა და ტრანზიციები)

ცხრილი 4.7. მიმდინარე გეგმის ნიმუში (რესურსები).

თარიღი: 10-15 მაისი თემა/პროექტი : თევზი		ჯგუფური აქტივობა: მოთხრობა ფერად თევზზე		
ფილის სადამოს მტვედრა 10-12-მაისი ერთობიდან ემოციების ამოცნობა. 13-15 მაისი ოქროს თევზზე	მტვედრა/კუბურები გამოწვევა: ლურჯი ქსოვილებითა და წყლის ბინადრების პატარა ფიგურებით.	ბელოვნება გუაშებითა და პასტელებით თევზების ხატვა ჩანახატები აკვარიუმიდან ნახშირის გამოყენებით გამოწვევა: თევზები ბუნებრივი მასალებით	დრამატული. მოგზაურობა წყალქვეშ	
წიგნიერება წიგნებისა და ენციკლოპედიების შეთავაზება საბავშვო საბავშვო	მეგნიერება დააკვირება აკვარიუმზე გამადიდებელი მუშის მუშაობით.	სამტკიცო 12 ნაწილიანი ფაზული წყლის სამყარო.	სენსორული	
რუტინები/ტრანზიციები ცენტრებში გადანაწილებაზე მუშაობა. ხელების დაბანის სიმღერა		რესურსები: წიგნები თევზებზე გუაში პასტელი ბუნებრივი მასალები, ემულსია თევზების ბარათები ფაზული წყლის საყარო მუყაოს ყურთები, დიდი ლურჯი ქსოვილები და თევზების ფიგურები.	ერო თევზებივით ფურცა	

თარიღი: 10-15 მაისი თემა/პროექტი : თევზი		ჯგუფური აქტივობა: მოთხრობა ფერად თევზზე		
ფილის სადამოს მტვედრა 10-12-მაისი ერთობიდან ემოციების ამოცნობა. 13-15 მაისი ოქროს თევზზე	მტვედრა/კუბურები გამოწვევა: ლურჯი ქსოვილებითა და წყლის ბინადრების პატარა ფიგურებით.	ბელოვნება გუაშებითა და პასტელებით თევზების ხატვა ჩანახატები აკვარიუმიდან ნახშირის გამოყენებით გამოწვევა: თევზები ბუნებრივი მასალებით	დრამატული. მოგზაურობა წყალქვეშ	
წიგნიერება წიგნებისა და ენციკლოპედიების შეთავაზება საბავშვო საბავშვო	მეგნიერება დააკვირება აკვარიუმზე გამადიდებელი მუშის მუშაობით.	სამტკიცო 12 ნაწილიანი ფაზული წყლის სამყარო.	სენსორული	
რუტინები/ტრანზიციები ცენტრებში გადანაწილებაზე მუშაობა. ხელების დაბანის სიმღერა		რესურსები: წიგნები თევზებზე გუაში პასტელი ბუნებრივი მასალები, ემულსია თევზების ბარათები ფაზული წყლის საყარო მუყაოს ყურთები, დიდი ლურჯი ქსოვილები და თევზების ფიგურები.	ერო თევზებივით ფურცა	

რეფლექსიაში აღმზრდელი შეაჯამებს კვირის მანძილზე ჯგუფზე დაკვირვების მონაცემებს. სამომავლო სტრატეგიებში გასათვალისწინებლად, ძირითადი ფოკუსი მიმართულია ჯგუფის ერთობის და კვლევა – აღმოჩენაზე მუშაობის შედეგებზე დაკვირვებასა და შეფასებაზე (იხ. ცხრილი 4.8).

ცხრილი 4.8. მიმდინარე გეგმის ნიმუში (რეფლექსია).

თარიღი: ___10-15 მაისი___ თემა/პროექტი : თევზი		ჯგუფური აქტივობა: მოთხრობა ფერად თევზზე		
დილის შეხვედრა/სადამოს შეხვედრა 10-12-მაისი ერთობიდან ემოციების ამოცნობა. 13-15 მაისი ოქროს თევზზე	კუბურები გამოწვევა: ლურჯი ქსოვილებითა და წყლის ბინადრების ფიგურებით.	ბუნებრივი მასალებით გუამბითა და პასტელებით თევზების ხატვა ჩანახატები აკვარიუმიდან ნახშირის გამოყენებით გამოწვევა: თევზები ბუნებრივი მასალებით	მელოდრამა	დრამატული. მოგზაურება წყალქვეშ
წიგნიერება წიგნებისა და ენციკლოპედიების შეთავაზება თევზების სახეობებზე.	მეცნიერება დაკვირვება აკვარიუმზე გამადიდებელი მუშის საშუალებით. თევზების ცხრილი. დაახარისხე თევზების ბარათები.	სამსახური 12 ნაწილიანი ფაზელი წყლის სამყარო.	სენსორული	
რუტინები/ტრანზიციები ცენტრებში გადანაწილებაზე მუშაობა. ხელების დაბანის სიმღერა	სტრატეგიები: და კითხვების დასმა, სამხატვრო მასალების თავისუფლად გამოყენების ხელშეწყობა ემოციებზე საუბრის მოდელირება	რესურსები: წიგნები თევზებზე გუამი პასტელი ბუნებრივი მასალები, ემულსია თევზების ბარათები ფაზელი წყლის საყარო მუყაოს ყურთები, დიდი	ეზო თევზებივით ცურვა	

რეფლექსია პროექტზე: ბავშვების ნაწილი ჩაერთო ინტერესით, უმეტესობა სვამდა კითხვებს თევზების გარეგნობასთან და კვებასთან დაკავშირებით. ბავშვების ნაწილი ახერხებს დაარქვას ემოციებს ადეკვატური სახელი. ბავშვები უკეთ ახერხებენ ცენტრებში გადანაწილებას, მაგრამ ჯერ გამოწვევად რჩება მასალების მილაგება მუშაობის შემდეგ.

მიმდინარე გეგმა შიდა შიდა ჯგუფებთან მუშაობისას

მაგალითისათვის (იხ. ცხრილი 5), ჩვენ მიერ განხილულ სცენარში აღმზრდელებმა, თავდაპირველად, დაგეგმეს თემა – მეხანძრე და შესაბამისად, აირჩიეს რამდენიმე თამაში ხელოვნების, წიგნიერებისა და მეცნიერების მიმართულებებიდან.

მეცნიერების მიმართულებიდან – დრო, სივრცე და კულტურული ტრადიციები. აღმზრდელებმა გადაწყვიტეს, სხვადასხვა პროფესიები გაეცნოთ ბავშვებისათვის, შემდეგ კი ერთ-ერთი პროფესია – მეხანძრე აირჩიეს და სახანძროში ვიზიტი დაგეგმეს.

წიგნიერებისათვის – მეხანძრეებზე არსებული წიგნების შეთავაზება გადაწყვიტეს.

მნიშვნელოვანია, რომ შერეული ჯგუფისათვის აღმზრდელები დაგეგმილი თამაშების ადაპტირებულ ვერსიასაც წერენ დაგეგმვის ფორმაში, მაგალითად, პატარები – წიგნიერებაში – მეხანძრეების ფოტოებს მოძებნიან, ხოლო უფროსები შეეცდებიან, იპოვონ სიტყვა „მეხანძრე“, როგორც ქვემოთ არის მოცემული.

ცხრილი 5.1. მიმდინარე გეგმა შერეული ასაკობრივი ჯგუფებისათვის

დრო, სივრცე და კულტურული ტრადიციები

თამაშები და გამოწვევები

- შვიტანეთ დრამატულ ცენტრში მასალები რომელიც რომლებიც ადამიანის სხვადასხვა საქმიანობასთან არის დაკავშირებული - ვევილების მადლაზია, ავტოსახელოსნო, რესტორანი და ა.შ.
- დაგვემეთ და განახორციელოთ ვიზიტები სხვადასხვა სახის დაწესებულებებში სადაც ზავშეები დააკვირდებიან და ისაუბრებენ და ადამიანების საქმიანობებზე საუბარი.

წიგნთან ურთიერთობა

თამაშები და გამოწვევები

- შესთავაზეთ ზავშეებს დასურათებული წიგნები დასათვალისწინებლად;
- შესთავაზეთ სხვადასხვა თემატიკის წიგნები, წაუკითხეთ ხმაშიაღლა;
- გამოიყენეთ ნაცნობი წიგნების აუდიოჩანაწერები, მოასმენინეთ ზავშეებს;
- წახალისეთ ზავშეები განასახიერონ წიგნების პერსონაჟები, გაითამაშონ სცენები ნაცნობი წიგნებიდან;

თარიღი: 7-11 თებერვალი	კვლევის აქტივობა: ზღაპრის კითხვა „მხიარული მებანძრე“ ვიზიტი სახანძრო სადგურში		
თემატიკა: მებანძრე პროექტები:	დრო/სადამის მუდგევის თამაში დაგვევაზე	გამოწვევა: მანქანების და მებანძრეების პატარა ფიგურების მუტანა.	უფროსებისათვის: სახანძრო მანქანის გაკეთება სხვადასხვა მუროდი მასალებისაგან. პატარებისათვის: პაპია მამეს ტექნოლოგიით სახანძრო ჩაფხუტების დამზადება.
წინაპირობები	წინაპირობები	სამაგიფო	ტენორიული
წიგნები მებანძრეებზე. პატარებისათვის: იპოვე მებანძრის სურათი წიგნში. უფროსებისათვის: პოვე სიტყვა მებანძრე.	მებანძრისათვის: ნახშირის დაფხვანა. უფროსებისათვის: მებანძრეებისათვის: ეგვლის ზღნაკეთი მ ნაწილიანი ფაზული.	უფროსებისათვის: სახანძრო სადგურის ფაზლის აწეობა. პატარებისათვის: ეგვლის ზღნაკეთი მ ნაწილიანი ფაზული.	პატარებისათვის: თამაში დამწვარი ხის ნაგაჩიო.
კვლევა: კითხვები- როგორ ბუნებას?	პატარებთან შედარებაზე	კვლევა: პატარებთან შედარებაზე	კვლევა: პატარებთან შედარებაზე

აღმზრდელეებმა, ასევე, განსაზღვრეს სტრატეგიები კვლევა – აღმოჩენის უნარების ხელშესაწყობად, რომლებსაც კვირის მანძილზე გამოიყენებენ. პატარებისათვის ეს სხვადასხვა სახის სახანძრო აღჭურვილობის შედარება იქნება, უფროსებისათვის კი – დაგვემვაზე მიზეზ-შედეგობრივი კავშირებისათვის კითხვების დასმა.

ცხრილი 5.2. მიმდინარე გეგმა შერეული ასაკობრივი ჯგუფებისათვის

სტრატეგიები

- გაამახვილოთ ზავშეების ყურადღება ნიადაგის სხვადასხვა ფიზიკურ თვისებებზე მაშინ, როცა ზავშეები ტალახისგან კომპოს აშენებენ: „ნახე მიწაში პატარა კუნჭულები არის, გინდა რომ გაერა“.
- დაუსვით ზავშეებს კითხვები მიზეზ-შედეგობრივ კავშირებზე, ბუნების გაფრთხილებზე, რა შეიძლება მოხდეს გარემოში თუ ადამიანი მას არ გაუფრთხილებდა (ხანძარი ტყეში ადამიანთა გაუფრთხილებლობის გამო, თევზის სიკვდილი წყლის დაბინძურების გამო, ხეების მოჭრის შედეგები და ა.შ).

სტრატეგიები

- მიაქცევიოს ზავშეებს ყურადღება კანონზომიერებებზე გარემოში. მე ვხედავ კანონზომიერებას შენი მისიურის ნახატზე»
- აღწერეთ კანონზომიერებები რომლებსაც ზავშეები აკეთებენ. შენ გააკეთე კანონზომიერება კუბურებით: «ლურჯი, წითელი, ლურჯი, წითელი.»
- აჩვენეთ ზავშეებს როგორ გარემოში საგნების დახმარებით: «ნახე მაგიდა ხუთი კუბურის სიგრძეა»
- მასალების დახარისხებისას დაუსვით კითხვები როგორ დააჯგუფე ეს ნივთები, რითი გვანან და რითი განსხვავდებიან?

თარიღი: 7-11 თებერვალი	კვლევის აქტივობა: ზღაპრის კითხვა „მხიარული მებანძრე“ ვიზიტი სახანძრო სადგურში		
თემატიკა: მებანძრე პროექტები:	დრო/სადამის მუდგევის თამაში დაგვევაზე	კვლევა: მანქანების და მებანძრეების პატარა ფიგურების მუტანა.	უფროსებისათვის: სახანძრო მანქანის გაკეთება სხვადასხვა მუროდი მასალებისაგან. პატარებისათვის: პაპია მამეს ტექნოლოგიით სახანძრო ჩაფხუტების დამზადება.
წინაპირობები	წინაპირობები	სამაგიფო	ტენორიული
წიგნები მებანძრეებზე. პატარებისათვის: იპოვე მებანძრის სურათი წიგნში. უფროსებისათვის: პოვე სიტყვა მებანძრე.	მებანძრისათვის: ნახშირის დაფხვანა. უფროსებისათვის: მებანძრეებისათვის: ეგვლის ზღნაკეთი მ ნაწილიანი ფაზული.	უფროსებისათვის: სახანძრო სადგურის ფაზლის აწეობა. პატარებისათვის: ეგვლის ზღნაკეთი მ ნაწილიანი ფაზული.	პატარებისათვის: თამაში დამწვარი ხის ნაგაჩიო.
კვლევა: კითხვები- როგორ ბუნებას?	პატარებთან შედარებაზე	კვლევა: პატარებთან შედარებაზე	კვლევა: პატარებთან შედარებაზე

ადმზრდელეები ასევე განსაზღვრავენ თამაშებსა და სტრატეგიებს ჯგუფის ერთობისათვის. უფროსებთან აირჩიეს დაგეგმვის უნარზე მუშაობა და ხელის შეწყობის მიზნით, ყველა თამაშისა თუ რუტინული აქტივობის დროს, დასვამენ კითხვებს: „რა უნდა გააკეთო?“ „რა დაგჭირდება ამისთვის?“ იმ შემთხვევაში, თუ ბავშვები გეგმას შეცვლიან, ადმზრდელი მათ კითხავს: „გადაწყვიტე, შეცვალო გეგმა?“

პატარებთან კი – მოდელირების საშუალებით, იმპულსების მართვაზე იმუშავებს მაგალითად, ხშირად გააქვრებებს: „როგორ მინდა, ახლა მივდიოდეთ სახანძროში, მაგრამ ხვალამდე მოვითმენ.“

ცხრილი 5.3. მიმდინარე გეგმა შერეული ასაკობრივი ჯგუფებისათვის

თვით მართვა

მიზნები

- ✓ იმპულსის კონტროლი
- ✓ აზრების კონტროლი: ცურადღების კონცენტრაცია, დაგეგმვა
- ✓ ემოციების კონტროლი
 - ბრაზის და იმედგაგრეუბის მართვა

სტრატეგიები

- ✓ მაგალითი როგორ გვმავთ: როცა თქვენ ამზადებთ მასალას ხელოვნების პროექტისთვის, თქვენ შეგიძლიათ, თქვათ: „ამ მაგიდასთან სახატავად სამი ზავის ადგილია, მე უნდა ავიღო სამი სამუშაო ხალათი, სამი ფუნჯი და სამი სახატავი ჭიქა.“ (დაგეგმვა)
- ✓ დილით ჰკითხეთ რა უნდა რომ გააკეთოს (დაგეგმვა)
- ✓ თუ ზავში მიატოვებს ერთ საქმიანობას და სხვაზე გადადის, შეიძლება ჰკითხოთ: „ველი შენს გეგმას?“ ეს მიდგომა ზავებს გააგებინებს, რომ მოქმედებამდე უნდა დაფიქრდეს. (დაგეგმვა)
- ✓ დააფიქრეთ ზავები და ჰკითხეთ, რა ნივთები სჭირდებათ თამაშისთვის. მაგ, თუ ზავში იტყვის, სენსორულ მაგიდასთან ქვიშაში თამაში მინდა, დაუსვით ისეთი კითხვები, რაც დაგეგმვაში დაეხმარება, „რა გინდა გამოიყენო? შეგიძლია თვითონვე აიღო?“ (დაგეგმვა)

თარიღი: 7-11 თებერვალი თემა: მზანძრე პროექტები	კვლევის მიზანი: სახანძრო და მზანძრეების გზების შეტანა.	აღივრება: „მზანძრე მზანძრის“ ზატა. უფროსებისათვის: სახანძრო მანქანის გაკეთება სხვადასხვა მზანძრე მასალებისაგან. პატარებისათვის: პაპა მანქანის ტექნოლოგიით სახანძრო ჯგუფების დამზადება.	განმარტული: სახანძრო სადგურის მოწყობა, ჯგუფების, ზღანაკეთი დეკორაციების და რეზინის სარწყავი მლის შეტანა.
მზანძრე: წიგნები მზანძრეებზე. პატარებისათვის: იპოვე მზანძრის სურათი წიგნში. უფროსებისათვის: იპოვე სიტყვა მზანძრე.	მზანძრე: პატარებისათვის: ნაზმის დაფშვნა. უფროსებისათვის: დააკორცება კრისტალებზე ლუპის საშუალებით. ნაცრის და ნაზმის შეტანა.	სამდიფო: უფროსებისათვის: სახანძრო სადგურის ფაზლის აწყობა. პატარებისათვის: დეგლის ზღანაკეთი 6 ნაწილიანი ფაზლი.	ტენორული: პატარებისათვის: თამაში დამწყობი ზის ნაცრით.
რეზინის ტანსაცმელი: ეზოში გასვლა უზოდან წყლები. პატარებს.	ჯგუფის ერთობის შეტანა: იმპულსების მართვა. უფროსებთან- კითხვები დაგეგმვაზე: რა უნდა გააკეთო? რა გინდა? გამოიყენო? ცვლი გეგმას?	კითხვები: რა უნდა გააკეთო? რა გინდა? გამოიყენო? ცვლი გეგმას?	ეზო: დეგლის ანიობა და ჩატობა წლის საშუალებით.

რუტინული საქმიანობებისა და ტრანზიციებისათვის ადმზრდელეები შეარჩევენ იმ მომენტი-სათვის რაიმე აქტუალურ საკითხს და შესაბამის გრაფაში ჩაწერენ. ამ შემთხვევაში ეს ეზოში გასვლისა და შემოსვლის დროა, როცა ბავშვებმა ძალიან არ უნდა იხმაურონ, ადვილად მიაგნონ საკუთარ ტანსაცმელსა და ფეხსაცმელს. და მოლოდინი დიდხანს რომ არ გაგრძელდეს, ადმზრდელეები წახალისებენ უფროსებს, მას შემდეგ, რაც თვითონ ჩაიცმევენ, პატარებს დაეხმარონ.

მასალებს, რომლებიც აღმზრდელს დაგეგმილი თამაშებისათვის სჭირდება, პატარებისა თუ უფროსებისათვის, რესურსების გრაფაში ჩამოწერს, რომ მათი ორგანიზება გაიადვილოს.

ცხრილი 5.4. მიმდინარე გეგმა შერეული ასაკობრივი ჯგუფებისათვის

ცხრილი 5.5. მიმდინარე გეგმა შერეული ასაკობრივი ჯგუფებისათვის

თარიღი: 7-11 თებერვალი თემა: მზანძრე პროექტი:		ჯგუფური აქტივობა: ზღაპრის კითხვა „მზიარული მზანძრე“ ვიზიტი სახანძრო სადგურში	
დილის/სადამოს შეხვედრა თამაში დაგეგმვაზე	კუბურები გამოწვევა: სახანძრო მანქანებისა და მზანძრეების პატარა ფიგურების შეტანა.	ბელოვნება „მზიარული მზანძრის“ ხატვა. უფროსებისათვის: სახანძრო მანქანის გაკეთება სხვადასხვა მეორადი მასალებისაგან. პატარებისათვის: პაპია მამეს ტექნოლოგიით სახანძრო ჩაფხუტების დამზადება.	დრამატული. სახანძრო სადგურის მოწყობა, ჩაფხუტების, ხელნაკეთი ცეცხლმაქრების და რეზინის სარწყავი მილის შეტანა.
წინაღობა წიგნების მზანძრეებზე. პატარებისათვის: იპოვე მზანძრის წიგნში მზანძრის უფროსებისათვის: მზანძრის წიგნში მზანძრის წიგნში	მეგნეურება პატარებისათვის: ნახშირის დაფშვანა. უფროსებისათვის: კრისტალებზე ნახშირის დაფშვანა.	სამაგიდო უფროსებისათვის: სახანძრო სადგურის ფაზლის აწყობა. პატარებისათვის: ცეცხლის ხელნაკეთი 6 ნაწილიანი ფაზლი.	სენსორული პატარებისათვის: თამაში დამწვარი ხის ნაცარით.
რუტინები/ტრანზიციები ეზოში გასვლის და ეზოდან ამოსვლის წესები, ვენმარებით პატარებს.	რესურსები: მზანძრეებისა და სახანძრო მანქანების ფიგურები. დამწვარი ხის ნახშირი და ნაცარი. ლუპები. მეორადი მასალა, მუყაო, წებო, სკოჩი, ბოთლების თავსახურები. სახანძროსა და ცეცხლის ფაზლები. წიგნები მზანძრეებზე.	ეზო ცეცხლის ანთება და ჩაქრობა წლის საშუალებით.	რესურსები: მზანძრეებისა და სახანძრო მანქანების ფიგურები. დამწვარი ხის ნახშირი და ნაცარი. ლუპები. მეორადი მასალა, მუყაო, წებო, სკოჩი, ბოთლების თავსახურები. სახანძროსა და ცეცხლის ფაზლები. წიგნები მზანძრეებზე.
კითხვები დაგეგმვაზე: რა უნდა გააკეთო? რა გინდა გამოიყენო? ცვლი გეგმას?	კითხვები დაგეგმვაზე: რა უნდა გააკეთო? რა გინდა გამოიყენო? ცვლი გეგმას?	კითხვები დაგეგმვაზე: რა უნდა გააკეთო? რა გინდა გამოიყენო? ცვლი გეგმას?	კითხვები დაგეგმვაზე: რა უნდა გააკეთო? რა გინდა გამოიყენო? ცვლი გეგმას?

თარიღი: 7-11 თებერვალი თემა: მზანძრე პროექტი:		ჯგუფური აქტივობა: ზღაპრის კითხვა „მზიარული მზანძრე“ ვიზიტი სახანძრო სადგურში	
დილის/სადამოს შეხვედრა თამაში დაგეგმვაზე	კუბურები გამოწვევა: სახანძრო მანქანებისა და მზანძრეების პატარა ფიგურების შეტანა.	ბელოვნება „მზიარული მზანძრის“ ხატვა. უფროსებისათვის: სახანძრო მანქანის გაკეთება სხვადასხვა მეორადი მასალებისაგან. პატარებისათვის: პაპია მამეს ტექნოლოგიით სახანძრო ჩაფხუტების დამზადება.	დრამატული. სახანძრო სადგურის მოწყობა, ჩაფხუტების, ხელნაკეთი ცეცხლმაქრების და რეზინის სარწყავი მილის შეტანა.
წინაღობა წიგნების მზანძრეებზე. პატარებისათვის: იპოვე მზანძრის წიგნში მზანძრის უფროსებისათვის: მზანძრის წიგნში მზანძრის წიგნში	მეგნეურება პატარებისათვის: ნახშირის დაფშვანა. უფროსებისათვის: კრისტალებზე ნახშირის დაფშვანა.	სამაგიდო უფროსებისათვის: სახანძრო სადგურის ფაზლის აწყობა. პატარებისათვის: ცეცხლის ხელნაკეთი 6 ნაწილიანი ფაზლი.	სენსორული პატარებისათვის: თამაში დამწვარი ხის ნაცარით.
რუტინები/ტრანზიციები ეზოში გასვლის და ეზოდან ამოსვლის წესები, ვენმარებით პატარებს.	რესურსები: მზანძრეებისა და სახანძრო მანქანების ფიგურები. დამწვარი ხის ნახშირი და ნაცარი. ლუპები. მეორადი მასალა, მუყაო, წებო, სკოჩი, ბოთლების თავსახურები. სახანძროსა და ცეცხლის ფაზლები. წიგნები მზანძრეებზე.	ეზო ცეცხლის ანთება და ჩაქრობა წლის საშუალებით.	რესურსები: მზანძრეებისა და სახანძრო მანქანების ფიგურები. დამწვარი ხის ნახშირი და ნაცარი. ლუპები. მეორადი მასალა, მუყაო, წებო, სკოჩი, ბოთლების თავსახურები. სახანძროსა და ცეცხლის ფაზლები. წიგნები მზანძრეებზე.
კითხვები დაგეგმვაზე: რა უნდა გააკეთო? რა გინდა გამოიყენო? ცვლი გეგმას?	კითხვები დაგეგმვაზე: რა უნდა გააკეთო? რა გინდა გამოიყენო? ცვლი გეგმას?	კითხვები დაგეგმვაზე: რა უნდა გააკეთო? რა გინდა გამოიყენო? ცვლი გეგმას?	კითხვები დაგეგმვაზე: რა უნდა გააკეთო? რა გინდა გამოიყენო? ცვლი გეგმას?

რეფლექსიას აღმზრდელი მთელი კვირის მანძილზე წერს, კვირის ბოლოს კი, დაგეგმვის მოკლე ფორმაში შეაჯამებს, რომ შემდეგ, სამომავლო სტრატეგიებში გაითვალისწინოს.

მიმდინარე გეგმა პროექტზე მუშაობის დროს

პროექტზე მუშაობისას აღმზრდელი დაგეგმვის იგივე ფორმას იყენებს და პროექტის ფარგლებში დაგეგმილ აქტივობებსა თუ გამოწვევებს ზემოთ მოცემულ ცხრილში ანაწილებს. გარდა ამისა, აღმზრდელი ადგენს წინასწარი დაგეგმვის რუკას, რომლის შესახებაც ვრცლად იხილეთ თავში: თემა და პროექტი.

ინდივიდუალიზაცია და ინდივიდუალური გეგმა

თამაშების, სწავლის პროცესის მორგება და მოდიფიცირება აღმზრდელის ერთ-ერთი მთავარი სტრატეგიაა, რაც კიდევ უფრო მნიშვნელოვანი ხდება სპეციალური საჭიროების მქონე ბავშვებთან მუშაობისას. აღმზრდელმა ისე შეიძლება დაგეგმოს ცვლილებები და მოდიფიკაციები, რომ ბავშვებისთვის უფრო ხელმისაწვდომი გახდეს თამაში და მასალები, ან მეტი ჩართულობისთვის – ინდივიდუალური დახმარება აღმოუჩინოს მათ. ინდივიდუალიზაციაა, როდესაც აღმზრდელი ფიქრობს არა აქტივობებზე ყველა ბავშვისთვის, არამედ, ამ აქტივობის ან თამაშის ფარგლებში, ფიქრობს თითოეულ ბავშვზე. ინდივიდუალიზაცია სჭირდება ყველა ბავშვს, ვინც თავისებურად სწავლობს და აღიქვამს, ვისაც საკუთარი ქცევისა და გრძნობების რეგულირება უჭირს, ვისაც საკუთარი თავის გამოხატვა მოძრაობით ურჩევნია, ვინც განსხვავებული ენობრივი და რელიგიური ოჯახის წარმომადგენელია, ვინც განსაკუთრებით მორცხვი და მორიდებულია, ვინც საკმარის სიყვარულს ვერ იღებს, ვისაც განსაკუთრებით ბევრი ინფორმაცია სჭირდება ინტერესების დასაკმაყოფილებლად და ა.შ.¹

ინდივიდუალიზაცია შეიძლება მოიცავდეს, ბავშვის კონკრეტული საჭიროებებისა და ინტერესების საფუძველზე, ინდივიდუალური თამაშებისა და სტრატეგიების გამოყენებას. ასევე, მცირე და დიდ ჯგუფებში მუშაობისას – ბავშვისათვის საქმიანობების ადაპტირებას: გართულების, გამარტივების ან მოდიფიცირების გზით.

ინდივიდუალიზაცია, ანუ მოდიფიცირება მორგებისთვის, გულისხმობს:

- ✦ გამოწვევების შესაქმნელად ზომიერად რთული მასალების შეთავაზებას
- ✦ სხვა ბავშვებთან თამაშსა და კომუნიკაციაში დახმარებას
- ✦ ბავშვისთვის ისეთი მასალის შეთავაზებას, რაც წარმატების განცდას გაზრდის
- ✦ ურთიერთობის, საუბრის, ფრაზების მოდელირებას
- ✦ ბავშვების დაწყვილებას, დაჯგუფებას – დახმარების და ხელშეწყობის მიზნით
- ✦ ახალი მასალების შეთავაზებას
- ✦ მეტი კვლევის ხელშეწყობისთვის – კითხვების დასმას
- ✦ ბავშვის სენსო-მოტორულ რეაქციებზე შესაბამის რეაგირებას
- ✦ ქცევითი სირთულეების თავიდან არიდებას და სირთულეების გამკლავებაში დახმარებას.

ინდივიდუალიზაცია შესაძლოა იყოს დაკვირვება – შეფასების ფორმის ნაწილი, ან შეიძლება, გაკეთდეს ცალკე (იხ. ცხრილი 6).

1 ადრეული ინკლუზიური განათლება. სახელმძღვანელო პრაქტიკოსებისათვის. ნ. ცინცაძე, ხ. დოლიძე, მ. ა. მორანი. ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, 2019. <http://inclusion.ge/res/docs/2019012113462151451.pdf>

დაკვირვება (ჩანაწერი ობიექტური და აღწერილია)	შეფასება	დაგეგმვა
ხელოვნების ცენტრში ნინიმ მწვანე საღებავიანი ფუნჯით დახატა დიდი წრე ოთხი ხაზით. თქვა: „ეს მე ვარ“.	ნინი ხატავს მარტივი მონასმით, თავისი ინიციატივით იწყებს ნამუშევრის შექმნას, ასახელებს ნამუშევარს.	ბავშვის ინტერესისა და განვითარების შესაბამისი სტრატეგიის ან აქტივობის დაგეგმვა)

ინდივიდუალური გეგმა (იხ. ცხრილი 7) სპეციალური საჭიროების მქონე ბავშვის სწავლისა და განვითარების ინდივიდუალური მიზნების და ამ მიზნების მიღწევის გზების გეგმაა, რომელიც მულტიდისციპლინური გუნდის მიერ შეთანხმებულად არის შედგენილი. შესაძლოა, ინდივიდუალური გეგმა ყველა ბავშვის შემთხვევაში არ დაიწეროს, ის უფრო ცალსახად გამოხატული საჭიროებების შემთხვევაში დგება, ხოლო ინდივიდუალიზაცია – საჭიროა უფრო მეტი ბავშვისათვის, მათი თავისებურებებისა და ინდივიდუალური ტემპის გასათვალისწინებლად¹.

1 აღრეული ინკლუზიური განათლება. სახელმძღვანელო პრაქტიკოსებისათვის. ნ. ცინცაძე, ხ. დოლიძე, მ. ა. მორანი. ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, 2019. <http://inclusion.ge/res/docs/2019012113462151451.pdf>

ბავშვის განვითარების ინდივიდუალური გეგმა

საკონტაქტო ინფორმაცია

თარიღი: 25. 12. 2019

ბავშვის სახელი, გვარი, ასაკი: ელენე
 ბაღის ჯგუფი: 5-6 წლიანები
 მშობლის/მეურვის სახელი, გვარი: მანანა
 შევსების თარიღი: 25. 12. 2019
 სპეციალისტი: ლიკა (სპეც. პედაგოგი)

ბავშვის ჯანმრთელობის მდგომარეობა

ფორმა 100-ის ჩანაწერი	ვესტის სინდრომი
სმენა	არ აქვს სირთულე
მხედველობა	არ აქვს სირთულე
ღიეტა	არ აქვს ღიეტის საჭიროება
მედიკამენტები	ამ ეტაპზე არ იღებს
სხვა გასათვალისწინებელი ინფორმაცია	ელენე იზრდება ბებიასთან, რომელიც მისი მეურვეა.

მშობლის პრიორიტეტები: ბებიას სურს, ბავშვს კომუნიკაცია ქონდეს თანატოლებთან.

სხვა სპეციალისტები და სერვისები:

სარკისი	საუცხოო სპეციალისტი, სახელი და გვარი	საკონტაქტო ინფორმაცია	მომსახურების ხანგრძლივობა	კომენტარი
ადრეული ინტერვენციის პროგრამა	მარი	კვირაში 2 ვიზიტი სახლში	

ბაღის აქტივობებში ჩართულობა

დღის რუტინა	ჩართულობა	კომენტარი
შეხვედრა მშობლებთან განმარტება	არ აქვს სირთულე, შემოდის მშვიდად ჯგუფში და ემშვიდობება ბებოს.	
აქტივობიდან აქტივობაზე გადასვლა	აქტივობის დასრულების შემდეგ უჭირს ლოდინი ან რიგში დგომა, ამ დროს შესაძლოა გაწვევს იატაკზე. ახალი აქტივობის დაწყებისას ასევე არ იჩენს ინიციატივას.	მნიშვნელოვანია ჯგუფში არსებობდეს აქტივობიდან აქტივობაზე გადასვლისთვის მკაფო მინიშნება (მუსიკის ჩართვა, ერთობლივი სიმღერა, ლექსი, ან რაიმე ვიზუალური მიმანიშნებელი, რაც როგორც ელენეს, ასევე სხვა ბავშვებს დაეხმარება ეფექტურ გადასვლაში. აუცილებელია, ინდივიდუალურად ვიზუალური განრიგის გამოყენებაც.
მცირე ჯგუფებში თამაში	ძირითადად აკვირდება სხვა ბავშვების თამაშს. არ იჩენს ინიციატივას ჩაერთოს თამაშში. დამოუკიდებლად თამაში მალე ბეზრდება. დღის უმეტესი ნაწილი ხალიჩაზე წევს და გორავს.	
დიდ ჯგუფებში მუშაობა	აღმზღდელის მითითებით ჯდება წრეზე ბავშვებთან ერთად, არ იღებს მონაწილეობას საუბარში, მალევე ბეზრდება და იწყებს სიარულს. მასწავლებლის განმეორებით მითითებებზე დაჯდეს ბავშვებთან ერთად ასრულებს, თუმცა ისევ მალევე დგება.	დილის და საღამოს წრე ძირითადად საუბარზე დაფუძნებულია, ელენეს ენობრივი განვითარება საშუალებას არ აძლევს გაიგოს და ჩაერთოს საუბარში. სასურველია, შეხვედრების დრო შემცირდეს რადგან ბავშვების უმეტესობას უჭირს გაჩერება და ჩართვა, ასევე საჭიროა, თვალსაჩინო მასალის გამოყენება, რომელზე მოცემულ ობიექტებსა და მოქმედებებს აღმზრდელი გაახმოვანებს/ აღწერს.

კვება, ხალხის დაბანა, ტუალეტი, (ძილი)	ზის ბავშვებთან ერთად და ჭამს დამოუკიდებლად. თუმცა, მას შემდეგ რაც ჭამა აღარ უნდა თამაშს იწყებს საჭმლით. იყენებს პამპერს, არ გამოხატავს ტუალეტის საჭიროებას. ბაღში არ იძინებს. ხელების დაბანის დროს თანმიმდევრობის შესვენება სჭირდება.	ჭამის დასრულების შემდეგ როგორც ელენეს ასევე სხვა ბავშვებს არ აქვთ ხელების დაბანისა და სათამაშო სივრცეში გადასვლის შესაძლებლობა.
ეზო და დარბაზი	ცდილობს აყვეს ჯგუფს, როცა ბავშვები უფროსის მიერ შეთავაზებული მოძრაობების და/ან მოტორულ თამაშებით არიან დაკავებული, თუმცა მალე ბეზრდება და იწყებს ჯგუფში ან ეზოში სიარულს, ან უყურებს სხვებს, ან წამოწვება იატაკზე. არის შემთხვევები როცა გამოსცემს სხვადასხვა ბგერებს, ან ღიღინებს.	

ბავშვის ინდივიდუალური განვითარების ფუნქციური მიზნები

1. ფუნქციური გრძელვადიანი მიზანი: **ელენე ირჩევს სათამაშოებს და თამაშობს 7-10 წუთის განმავლობაში დამოუკიდებლად**

საჭირო რესურსები, ადაპტაციები, განხორციელების სტრატეგიები:

- ▲ საჭიროა მუდმივი დაკვირვება ბავშვის ინტერესებზე და შემდეგ სათამაშო/განმავითარებელი რესურსის გამრავალფეროვნება მისი ინტერესების შესაბამისად
- ▲ ამ ეტაპზე ელენეს მოწონს სენსორული ტიპის ნივთები, ხმოვანი და ეფექტის მქონე სათამაშოები. კარგი იქნება სენსორული ხალიჩის შექმნა, ასევე ქვიშით, წყლით, ცომით თამაშის საშუალება მიეცეს, ასევე „ციმციმა“ და ხმოვანი სათამაშოების არსებობა ჯგუფში მის ყურადღებას მიიქცევს.
- ▲ კარგი იქნება ორი არჩევანის შეთავაზება – თუ რომელი სათამაშოთი უნდა რომ ითამაშოს. (ასე არჩევანის გაკეთების უნარსაც განივითარებს).
- ▲ მნიშვნელოვანია მოდელირება და შემდეგ პასიური მხარდაჭერა მისი თამაშის პროცესში რომ თვითონვე მიხვდეს ერთი აქტივობის მობეზრების შემდეგ როგორ გადაერთოს ახალ აქტივობაზე დამოუკიდებლად.

2. ფუნქციური გრძელვადიანი მიზანი: **ელენე ერთვება უფროსის მიერ ორგანიზებულ მცირე ჯგუფურ თამაშებში**

საჭირო რესურსები, ადაპტაციები, განხორციელების სტრატეგიები:

- ▲ თამაშისა და კომუნიკაციის უნარების ხელშეწყობისთვის თავდაპირველად მნიშვნელოვანია უფროსი დღის განმავლობაში რამოდენიმეჯერ ეთამაშებოდეს მას ინდივიდუალურად.
- ▲ თანდათან აუცილებელია მასთან თამაშში უფროსმა ჩართოს თანატოლები და მათი რიცხვი ეტაპობრივად გაიზარდოს. მაგალითად, ლოტოს ჯერ თამაშობს აღმზრდელი და ელენე, შემდეგ აღმზრდელი ელენე და ერთ-ერთი მსურველი ბავშვი.
- ▲ მსგავსი ტიპის მარტივი წესებიანი თამაშები ელენეს ასევე დაეხმარება როგორც ენისა და კომუნიკაციის განვითარებაში, ასევე ჯერის დაცვაში.

3. ფუნქციური გრძელვადიანი მიზანი: **ელენე დამოუკიდებლად, მითითების გარეშე იბანს ხელებს**

- ▲ საჭიროა პირსაბანთან ხელის დაბანის ვიზუალური თანმიმდევრობის განლაგება და ელენეს დახმარება, რომ ან განრიგზე გურადლების მიქცევით ისწავლოს ხელების დამოუკიდებლად დაბანა.

გეგმის გადახედვის თარიღი: 30. 04. 2018

ხალმორწარები:

გუნდის წევრი/ები:

- მე _____ მშობელი/მეურვე
- მე _____ აღმზრდელი
- მე _____ აღმზრდელი თანამემწე
- მე _____ სპეციალური განათლების პედაგოგი
- მე _____ ლოგოპედი

ვმონაწილეობდი ამ გეგმის შედგენაში და თანახმა ვარ აქტიური მონაწილეობა მივიღო მის განხორციელებაში.

თავი 8. დანახვა, ჩანიშვნა, დაფიქრება

საგანმანათლებლო პერსონალი მუდმივად ფიქრობს თავის პრაქტიკაზე და გააზრებულ გადაწყვეტილებებს იღებს, რომ პროცესი ეფექტურად წარიმართოს. ბავშვის განვითარებაში საკუთარი როლის გაცნობიერება, მიდგომების, მოქმედებების, პროცესების გაანალიზება, აღმზრდელს საგანმანათლებლო გარემოს სრულყოფაში და ბავშვებთან საუკეთესო შედეგების მიღწევაში ეხმარება.

საკუთარ საქმიანობაზე დაფიქრება, პრაქტიკის რეფლექსია, დაკვირვებით იწყება.

აკვირდები, რომ:

- ✦ აღმოაჩინოთ ბავშვების ინტერესები
- ✦ დაინახოთ ბავშვების შესაძლებლობები, დააფასოთ მათი მიღწევები და დაფიქრდეთ მათ საჭიროებებზე
- ✦ დაფიქრდეთ იმაზე, თუ რა ხდება ჯგუფში
- ✦ გაუზიაროთ მშობლებს მიღწევები და მათთან ერთად დასახოთ ახალი საგანმანათლებლო მიზნები

მოცემულ თავში ეს პროცესებია დეტალურად აღწერილი.

დააკვირდი, რა აინტერესებთ ბავშვებს

დაკვირვებისა და ანალიზის საფუძველზე წარმართება საგანმანათლებლო პროცესი, რომელიც ბავშვების ინტერესებზე იგება და ბიძგს აძლევს მათ სწავლასა და განვითარებას. ბავშვებთან მომუშავე აღმზრდელმა იცის ბავშვების ძლიერი მხარეები, მათი განვითარებადი უნარები, საყვარელი საქმიანობები, ინტერესები. ამ ყველაფრის გათვალისწინებით, შეუძლია მასალების სწორად შერჩევა, ისეთი თემებისა და პროექტების განხორციელება, რაც ბავშვების აქტიურ მონაწილეობას და ჩართვას უზრუნველყოფს. როდესაც შერჩეული რესურსი და თამაშები ბავშვების ინტერესებს უკავშირდება, ისინი მეტი ხალისით და ენთუზიაზმით ერთვებიან. თავის მხრივ კი, ასეთი თამაშები ბავშვებზე კიდევ უფრო სიღრმისეული დაკვირვების ახალი შესაძლებლობაა.

ბავშვების მიერ დასმული კითხვების გაგება, მათი საუბრის მოსმენა, უფროსის მხრიდან ღია კითხვების დასმა, თამაშის თემებზე დაკვირვება და ყურადღების მიქცევა, მათ დამოკიდებულებებსა და ინტერესებზე ბევრ რამეს დაგანახებთ.

დაინახე, დააფასე, დაფიქრდი. კორტფოლიოს წარმოება

საგანმანათლებლო პროცესის დაგეგმვის, მორგებისა და მისი ეფექტურობის შეფასებისთვის აღმზრდელი მუდმივად უნდა აკვირდებოდეს ბავშვების განვითარების და სწავლის პროცესს. მან უნდა დაინახოს, რა შეუძლიათ ბავშვებს, დააფასოს რას მიაღწიეს და დაფიქრდეს, რა სჭირდებათ. ამისათვის, იგი კარგად უნდა იცნობდეს თითოეულ ბავშვს, მათ შესაძლებლობებს, რომ საგანმანათლებლო პროცესი მოარგოს და მიღწეული შედეგები შეაფასოს.

პატარა ასაკის ბავშვების შეფასების მეთოდები მათი განვითარების და გამოცდილების შესაფერისი უნდა იყოს. ასეთი მეთოდი ინდივიდუალურ განსხვავებებს აღიარებს და ბავშვების კომპეტენციებს სხვადასხვა გზით ავლენს. ეს არის სხვადასხვა სიტუაციებში, მრავალფეროვანი თამაშებისა და ყოველდღიური საქმიანობების დროს ბავშვებზე დაკვირვება, ანუ იმის ობიექტურად დანახვა, თუ რას აკეთებენ ბავშვები, რატომ იქცევიან ასე და არა სხვაგვარად. ასევე, შესაბამისი ობიექტური ჩანაწერების, ჩანიშვნების გაცემა და ამის ანალიზი.

თანმიმდევრული დაკვირვებით მათი განვითარების სრული სურათის დანახვა შესაძლებელია. დაკვირვებით მოპოვებული ფაქტების ჩაწერით მნიშვნელოვანი ინფორმაცია ყურადღების მიღმა არ დაგრჩებათ. ამ მონაცემებს კი, თქვენს პრაქტიკაზე დაფიქრებისთვის, საგანმანათლებლო პროცესის ბავშვზე მორგების, ბავშვის პროგრესის შეფასებისა და მნიშვნელოვან პირებთან ინფორმაციის გაზიარებისთვის გამოიყენებთ.

ჩანიშვნების კეთების, დოკუმენტაციის წარმოების ერთ-ერთი საუკეთესო გზა ინდივიდუალური პორტფოლიოა. პორტფოლიო ბავშვის გამოცდილებების და ნამუშევრების შეგროვების სისტემაა, რაც მისი განვითარების და სწავლის პროგრესს ასახავს. იგი ბავშვის საქმიანობის და თამაშის სხვადასხვა ვიზუალური და აუდიო დოკუმენტებისგან შედგება: ნახატები, სამუშაო ფურცლები, ჩანაწერები, სიმბოლოები, ცხრილები, ფოტოები, აუდიო, ვიდეო ჩანაწერები და სხვა.

გასათვალისწინებელია, პორტფოლიოს და ჩანაწერების წარმოება ყველა ბავშვთან ხდებოდეს.

პორტფოლიოსთვის მონაცემების შეგროვება ორი გზით არის შესაძლებელი:

- 1) საგანმანათლებლო პროცესში, სხვადასხვა თამაშების და დღის რუტინული საქმიანობების დროს ბავშვზე ინდივიდუალური დაკვირვებით და ისეთი ფაქტების ჩაწერით, რაც მის მიღწევებს და გამოწვევებს ასახავს. ასეთია, მაგალითად, აღმზრდელის დაკვირვების ობიექტური ჩანაწერები იმაზე, თუ როგორ არის ჩართული ბავშვი კვლევა – აღმოჩენის პროცესში; რას აკეთებს, რას ამბობს, როგორ ურთიერთობს; საქმიანობის და პროექტში მონაწილეობის ფოტოები; ასევე, ამ დაკვირვებით გაკეთებული შეფასება და ანალიზი – რისი გაკეთება შეუძლია, რა ესმის. უფროსს შეუძლია, საჭიროების შემთხვევაში, დამატებითი ახსნაც დაურთოს, რომ ბავშვის მიღწევები თვალსაჩინო გახდეს. მაგალითად, კუს პროექტის მიმდინარეობაზე დაკვირვებით შეიძლება, შეაგროვოთ ფაქტები და მტკიცებულებები ცალკეულ ბავშვზე. ჩაინიშნოთ, როგორი ინტერესით იყო ჩართული, რა კითხვები დაებადა. ასევე, პორტფოლიოში შეინახოთ ჩანაწერი დრამატულ ცენტრში მეგობრებთან ვეტერინარობის თამაშის შესახებ.

დაკვირვებით მოპოვებული ეს ჩანიშვნები საგანმანათლებლო პროცესის/თამაშის მიზნებთან და ბავშვის განვითარების სტანდარტთან მიმართებაში უნდა გაიზნოს. მაგალითის სახით, პირველ ცხრილში მოცემულია ჩანაწერი, რომელიც შეიძლება ბავშვის ნამუშევართან ერთად მის პორტფოლიოში განათავსოთ. პირველ გრაფაში ობიექტურად აღწერილია ის დაკვირვებადი ქმედებები, რითაც ვლინდება ბავშვის ინტერესი, თამაშში ჩართულობა, მონაწილეობა, კვლევა (რაც საგანმანათლებლო პროცესის და კონკრეტულად, ამ თამაშის მიზანს ესადაგება) და მისი სპეციფიკური კოგნიტური და მოტორული უნარები (ბავშვის განვითარებიდან). აღმზრდელისთვის ეს მნიშვნელოვანი ინფორმაციაა, რაც ბავშვის მიღწევებსა და თავად თამაშის შედეგზე მეტყველებს და სწორედ ამიტომ, შეიძლება, აღმზრდელმა ეს პორტფოლიოში განათავსოს. ამ თამაშით აღმზრდელმა ნინისთან ისეთი გამოცდილება შექმნა, სადაც ბავშვს შესაძლებლობა მიეცა, სხვადასხვა მასალა მოესინჯა და განსხვავებულად გამოეყენებინა; დაკვირვებოდა საგნების თვისებებს, როგორ ნაკვალევს ტოვებს საღებავში ამოვლებული ყვავილის ღერო და ყვავილი ფურცელზე; რა მოსდის ნახატს ქვიშის დაყრით.

ცხრილი 1. ხელოვნების ცენტრში ნინიზე დაკვირვების ჩანაწერი.

<p>ობიექტური დაკვირვების ჩანაწერი – რა დაინახა აღმზრდელმა</p>	<p>ჩანაწერზე დაფიქრება, მისი შეფასება – რა დაასკვნა აღმზრდელმა</p>
<p>შენიშვნა: ობიექტური ჩანაწერი ფაქტობრივი, აღწერილი და კონკრეტულია</p>	<p>შენიშვნა: დაკვირვება თამაშის მიზანთან და ბავშვის განვითარების სტანდარტთან დააკავშირა</p>
<p>ხელოვნების ცენტრში ნინიმ ყვითელ საღებავში ჯერ ყვავილის ღერო ჩაყო და ფურცელზე გადაიტანა ნაკვალევი, შემდეგ, თვითონ ყვავილი ჩაყო და ასევე დაიტანა ანაბეჭდი. ანაბეჭდებს დააყარა ქვიშა.</p> <p>თარიღი: 15.10</p>	<p>ნინი თავისუფლად იყენებს სხვადასხვა სამუშაო მასალას, მოსინჯავს საგნების გამოყენების სხვადასხვა გზებს და აკვირდება საგნების თვისებებს.</p>

2) ყურადღების მიღმა არ უნდა დაგრჩეთ ბავშვის განვითარების სხვადასხვა სფეროები, რადგან პორტფოლიოსთვის მონაცემთა შეგროვების მეორე გზა – ბავშვის განვითარების სფეროებზე ფოკუსია. ნინიზე რამდენიმე დღის დაკვირვების შემდეგ, შეიძლება აღმოაჩინოთ, რომ არ იცნობთ და არ ფლობთ ინფორმაციას წიგნებთან მისი ურთიერთობის შესახებ. განვითარების პერსპექტივით ბავშვებზე დაკვირვება მათი განვითარების სრულ სურათს ქმნის. ჩვეულებრივ, ბავშვები ისეთ საქმიანობაში არიან ჩართულები, რაშიც თავს თავდაჯერებულად გრძნობენ, ან აინტერესებთ. ისინი თავს არიდებენ ისეთ თამაშებს და ცენტრებს, რაც არ აინტერესებთ, სადაც თავს წარუმატებლად გრძნობენ, ან მათთვის უცნობი და ახალია. ზოგიერთი გამოცდილებიდან თავის არიდების გამო, თქვენ არ გეძლევათ ბავშვების სპეციფიკურ უნარებზე დაკვირვების, ხოლო მათ – ამ უნარების განვითარების შესაძლებლობა. განვითარების პერსპექტივიდან ბავშვების შესახებ ინფორმაციის მოგროვება ასეთ ხარვეზებს აგაცილებთ და დაგანახებთ, რა მიმართულებით უნდა აწარმოოთ ბავშვებზე დაკვირვება, მათი განვითარების შესახებ დამატებითი ფაქტების და ინფორმაციის მოძიების მიზნით. ასეთი მიზანმიმართული დაკვირვება კი, ბავშვების ინდივიდუალურ და სპეციალურ საჭიროებებსაც გამოავლენს, თუ ასეთი არსებობს. ეს კი, მათი ჰოლისტური განვითარებისთვის სპეციფიკური გამოწვევების მოფიქრებასა და მხარდაჭერის განსაზღვრაში დაგეხმარებათ. მაგალითად, ნინისთვის დაგეგმავთ გარკვეულ გამოწვევებს წიგნიერების ცენტრში, რომ ნინი წიგნით დაინტერესდეს, მეტი გაიგოს მისი ამ უნარის შესახებ და წიგნიერებასთან დაკავშირებულ მომავალ გეგმებში გაითვალისწინოს. განვითარების სფეროებზე დაკვირვების ფოკუსის შესარჩევად შეგიძლიათ, ბავშვის განვითარების სტანდარტიდან, სფეროების კატეგორიებით იხელმძღვანელოთ, მაგალითად: ხატვა, მძივების აცმა, მაკრატილის გამოყენება (მოტორული სფეროდან), ემოციების მართვა, ემოციების გაგება, სოციალური თამაში (სოციალურ-ემოციური

სფეროდან), ლექსიკური მარაგი, კომუნიკაცია, ამბის მოყოლა (მეტყველება, კომუნიკაციის სფეროდან), შემოქმედებითობა, პრობლემის გადაჭრა, სიმბოლური აზროვნება (კოგნიტური სფეროდან), ტუალეტის და ჰიგიენის უნარები (თვითმოვლის სფეროდან).

ბავშვის ინდივიდუალური პორტფოლიოს წარმოების ეს ორი გზა ერთმანეთს ავსებს. პირველი, საგანმანათლებლო პროცესში ბავშვზე მნიშვნელოვანი ფაქტების და მიღწევების დანახვას და დოკუმენტირებას უზრუნველყოფს, ხოლო მეორე – ბავშვის განვითარების სრული სურათის გარანტიაა. პორტფოლიო სრულ ინფორმაციას უნდა გაძლევდეს ბავშვის განვითარების, ძლიერი მხარეების, პიროვნული თვისებების, ინტერესების და განვითარებადი უნარების შესახებ.

მნიშვნელოვანია დაკვირვების პროცესის ორგანიზება და წინასწარ დაგეგმვა, მიუხედავად იმისა, რომ ბევრი რამე შეიძლება დაუგეგმავადაც დაინახოთ, აღმოაჩინოთ და ჩაინიშნოთ. აღმზრდელი მთელი საგანმანათლებლო პროცესის დროს ახორციელებს ბუნებრივ დაკვირვებას, მაგრამ პორტფოლიოში ჩასანიშნად მან ის ფაქტები უნდა შეარჩიოს, რაც ბავშვის თავისებურებებს, მიღწევებს და გამოწვევებს ყველაზე კარგად აღწერს. ჩანაწერებში უნდა ჩანდეს, რას აკეთებენ და ამბობენ ბავშვები, რასაც მათ მიერ შესრულებული ნახატებით, ნამუშევრებით და ფოტოებით გაამყარებთ. ჩანაწერის ფორმატი შეგიძლიათ, თქვენ შეარჩიოთ. ასევე, შეგიძლიათ გამოიყენოთ ბლოკნოტი, წებოვანი ან სწრაფი მონიშვნის ფურცლები. აუცილებელი წესია, ჩანაწერში თარიღი, ბავშვის სახელი და დაკვირვების დრო მიუთითოთ, რაც შემდგომში ფაქტების დახარისხებას გაგიადვილებთ.

დაკვირვების ეფექტურად ორგანიზებისთვის ბავშვებთან მომუშავე უფროსებმა შეიძლება, საქმე გადაინაწილონ. მაგალითად, თქვენს კოლეგასთან შეიძლება მოილაპარაკოთ, რომ პირველი ორი კვირის განმავლობაში დააკვირდებით ბავშვების ენის, სიტყვების გამოყენებას, საუბარს და სოციალურ ურთიერთობებს, ხოლო შემდეგ ორ კვირას ფოკუსირებას ფიზიკურ განვითარებასა და კოგნიტურ უნარებზე მოახდენთ. მეორე ცხრილში ნაჩვენებია, როგორ შეიძლება, კვირის განმავლობაში ბავშვების სოციალურ-ემოციურ და მოტორულ უნარებზე მონაცემების შეგროვება. თუმცა აღსანიშნია, რომ ნატიფი და მსხვილი მოტორული უნარების შემთხვევაში, ჩანაწერებზე ეფექტური ამ სფეროსთვის შედგენილი კითხვარის გამოყენებაა. კითხვარის გამოყენებით მარტივად და მოკლე დროში შეძლებთ მონიშნოთ, რასაც დააკვირდებით. იგივე შეიძლება ითქვას თვითმოვლის უნარებზე. სოციალურ-ემოციურ სფეროზე დაკვირვებისას, ისევე, როგორც მეტყველებასა და კოგნიტურ სფეროებზე, შედარებით დეტალური, ნარატიული ჩანაწერებით ბევრ თვისობრივ მონაცემებს შეაგროვებთ, რაც შესაბამისი სტრატეგიების მოფიქრებასა და თამაშების დაგეგმვაში დაგეხმარებათ.

ცხრილი 2. დაკვირვების ჩანაწერი ბავშვების სოციალურ-ემოციურ სფეროზე და ნატიფ მოტორულ უნარზე დაკვირვება

<p>(7 – 11.11)</p> <p>ელენე</p> <p>ნატიფი მოტორიკა: დრამატულ ცენტრში ხრახნიანი კონტეინერები თავისუფლად განსნა, მაკრატელით ჭრის სწორ ხაზებს, აწყობს 8 ნაწილიან ფაზლს</p> <p>სოციალურ-ემოციური: ძირითადად, დრამატულ ცენტრში თამაშობს კატოსთან და ნინოსთან ერთად, იცავს წესებს (გუშინ რომ გავაცანი წიგნიერების წესები); დღეს მარიამთან კონფლიქტის დროს ახსნა თავის პოზიცია და მასაც მოუსმინა, გადაჭრის გზების მოფიქრებაში ჩემი დახმარება დასჭირდა.</p>
<p>(7 – 11.11)</p> <p>მათე</p> <p>ნატიფი მოტორიკა: დამოუკიდებლად გამოჭრა ოთხკუთხედეები. კონსტრუქციულში ერთმანეთზე ხრახნიანი საგნები დაამაგრა. ხატავს ხაზებს.</p> <p>სოციალურ-ემოციური: ინტერესდება სხვების ემოციებით. დახმარება სჭირდება თამაშის წესების დაცვაში</p>
<p>(7 – 11.11)</p> <p>თინა</p> <p>ნატიფი მოტორიკა: მაკრატელით ვაშლი გამოჭრა (წრის ფორმა). ნიკასთან ერთად ააგო რთული კონსტრუქცია (ფოტო 3). ძერწავს ბურთებს.</p> <p>სოციალურ-ემოციური: პოზიტიურად ერთვება სხვა ბავშვების თამაშში, ნინის და ელენეს შესთავაზა სალაროში დაჯდომა. ინტერესით ჩაერთო კუს ბრაზის მართვის ტექნიკებზე საუბარში. მისმენდა როდესაც გიგის შევახსენე ამ ტექნიკების გამოყენება.</p>

დაკვირვების და დოკუმენტირების მეტი ეფექტურობისთვის გაითვალისწინეთ, რომ შეუძლებელია ბავშვების ყველა საქმიანობის ჩაწერა და პორტფოლიოში ასახვა. ბავშვების მიღწევები და განვითარება თანდათანობით, აღმზრდელის მიერ შერჩეული დასაკვირვებელი საკითხების დოკუმენტირებით უნდა ხდებოდეს. დაკვირვების ფოკუსი ბავშვების ისეთი თამაშები და საქმიანობები უნდა იყოს, სადაც ნათლად ჩანს, როგორ იცვლება ბავშვების სხვადასხვა უნარები, კომპეტენციები და ინტერესი. დროთა განმავლობაში, ბავშვებზე დაკვირვების ჩანაწერები შესაძლებლობას მოგცემთ, ბავშვის განვითარების პროგრესი დაინახოთ. პირველ ცხრილში აღწერილი ნინის ამბავი შეიძლება, ორი თვის შემდეგ ასეთი იყოს (იხ. ცხრილი 3).

ცხრილი 3. ხელოვნების ცენტრში ნინიზე დაკვირვების ჩანაწერი ორი თვის შემდეგ.

ობიექტური დაკვირვების ჩანაწერი – რა დაინახა აღმზრდელმა	ჩანაწერზე დაფიქრება, მისი შეფასება – რა დაასკვნა აღმზრდელმა
შენიშვნა: ობიექტური ჩანაწერი ფაქტობრივი, აღწერილი და კონკრეტულია	შენიშვნა: დაკვირვება თამაშის მიზანთან და ბავშვის განვითარების სტანდარტთან დააკავშირა
ხელოვნების ცენტრში ნინიმ მწვანე საღებავიანი ფუნჯით დახატა დიდი წრე ოთხი ხაზით და თქვა: „ეს მე ვარ“.	ნინი ხატავს მარტივი მონასმით თავისი ინიციატივით იწყებს ნამუშევრის შექმნას, ასახელებს ნამუშევარს.
თარიღი: 15.12	

ეს ორი ჩანაწერი (ცხრილი 1 და ცხრილი 3) თვალსაჩინოს ხდის ნინის მიღწევებს და შესაძლებლობას გაძლევთ, განვითარების პროგრესს დააკვირდეთ. მისი ეს ორი ნამუშევარი, დაკვირვების ობიექტური ჩანაწერებით, პორტფოლიოს დირეგული ნაწილია. ეს არის ბავშვის პროგრესის, მისი მრავალმხრივი განვითარების, აღმზრდელის საქმიანობის და საგანმანათლებლო პროცესის გააზრების საუკეთესო საშუალება.

დროთა განმავლობაში ბავშვების ჩანაწერებისა და ნამუშევრების შედარება ნათლად დაგანახებთ, როგორ იზრდება მათი კომპეტენციები და იცვლება ინტერესები.

რეფლექსური დღიური

საგანმანათლებლო პროცესზე დაკვირვება და მისი ანალიზი, რეფლექსია, მიზნობრივი პრაქტიკის კრიტიკულად მნიშვნელოვანი კომპონენტებია. ამ შემთხვევაში თქვენი დაკვირვების ობიექტი არა მხოლოდ ცალკეული ბავშვი, არამედ ბავშვების ჯგუფი, საკუთარი თავი და საგანმანათლებლო პროცესის სხვადასხვა ასპექტებია. ამ დროსაც რეკომენდებულია დაკვირვებით მოპოვებული ობიექტური ინფორმაციის ჩაწერა, დოკუმენტირება. ეს თქვენი საქმიანობის დღიურია, სადაც წინა ნაწილში განხილული ინდივიდუალური დაკვირვებებიც შევა, სანამ ბავშვის პორტფოლიოში შეიტანთ. დღიური რეფლექსურია, სადაც ობიექტური დაკვირვების ჩანაწერების გარდა, თქვენი სუბიექტური შეხედულებები, ვარაუდები და მსჯელობებია, როგორც ცალკეულ ბავშვზე, ასევე, ბავშვების ჯგუფებზე. გაითვალისწინეთ, რეფლექსია მხოლოდ საგანმანათლებლო პერსონალისთვის არის განკუთვნილი და მშობლებს არ უზიარებთ კონფიდენციალობის დაცვის მიზნით. ის, თუ რა ინფორმაცია გაუზიაროთ მშობლებს და როგორ, ამ თავის ბოლო ნაწილში გაცნობით.

შეგიძლიათ, ჩანაწერების წარმოების და მონიშვნის თქვენი სტილი შეიმუშავოთ, ჩანაწერების წარმოების დროც თქვენ განსაზღვროთ – ფაქტიდან მალევე, თუ სამუშაო დღის ბოლოს; ბავშვებთან ყოფნის დროს, თუ რომელიმე გამონთავისუფლებულ დროის მონაკვეთში. ის, თუ როდის, რას, რამდენს და რამდენად დეტალურად ჩაინიშნავთ, აღმზრდელის გადასაწყვეტია პრაქტიკის, მისი პრაქტიკული საქმიანობის და ორგანიზაციული სტილის თავისებურებებიდან

გამომდინარე. მნიშვნელოვანია, რომ ჩანაწერები ღირებულ ფაქტებს ასახავდეს და კვირაში ერთხელ ხდებოდეს მისი გადახედვა, ანალიზი და საგანმანათლებლო პროცესის დაგეგმვაში, განხორციელებასა და ხელახლა დაკვირვებაში ასახვა. ცხრილში 4 მოცემულია მაგალითები, თუ რა ტიპის ჩანიშნები შეუძლია გააკეთოს აღმზრდელმა ცალკეულ ბავშვებთან დაკავშირებით, რასაც ჯგუფის საერთო გეგმის წერისას გაითვალისწინებს. ყურადღება მიაქციეთ, აღმზრდელის ეს ინდივიდუალური მიდგომები ბავშვების სოციალურ-ემოციურ განვითარებასა და ნატიფ მოტორულ უნარებზე დაკვირვებებიდან გამომდინარეობს, რომელიც მეორე ცხრილშია მოცემული.

ცხრილი 4. ბავშვებზე დაკვირვების საფუძველზე გაკეთებული ინდივიდუალური მიდგომის და გეგმის ნიმუშები

<p>ელენე</p> <p>შევთავაზებ რთულ ფაზლებს. დრამატულ ცენტრში ისეთ ნივთებს დავდებ, რომ თამაში წამოიწყოს. ხელს შევუწყობ, დამოუკიდებლად მოაგვაროს კონფლიქტები.</p>
<p>გიგი</p> <p>ვზრუნველყოფ, უფრო ხშირად გამოიყენოს მაკრატელი და სახატავი საშუალებები. ინდივიდუალურ მინიშნებებს გამოვიყენებ ტრანზიციის დროს.</p> <p>დავხმარებ იმპულსის კონტროლში (ლოდინის პერიოდში შევთავაზებ, ჩემთან ერთად სხვა საქმით დავაკავდეს), შევთავაზებ ჯგუფს იმპულსის კონტროლის თამაშებს.</p> <p>მცირე ჯგუფში ვათამაშებ ბრაზის მართვაზე. გავათამაშებ სხვადასხვა სცენარებს და გავამეორებინებ ბრაზის მართვის კუს ნაბიჯებს.</p>
<p>მათე</p> <p>შევექმნი მეტ შესაძლებლობას, ხატოს. დავაკვირდები, რა განაპირობებს იმას, რომ სირთულეები აქვს წესების დაცვაში. დავხმარებ ემოციების ამოცნობაში.</p>
<p>კატო</p> <p>გავრთულებ ფაზლებს. წავახალისებ, ხშირად ძერწოს. ხელს შევუწყობ კონფლიქტის დამოუკიდებლად მოგვარებაში.</p>

რეფლექსური დღიურის ჩანაწერები თვითდაკვირვებას და თვითრეფლექსიასაც მოიცავს. თქვენი საქმიანობის რეფლექსია გულისხმობს იმაზე დაფიქრებას, თუ რას აკეთებთ, რატომ აკეთებთ, რა მუშაობს, რა – არა. სწორედ ასეთი მიდგომა განაპირობებს საგანმანათლებლო პრაქტიკის განვითარებას და სრულყოფას.

როგორც უკვე აღვნიშნეთ, საგანმანათლებლო პროცესზე დაკვირვებისას, თქვენ, ცალკეულ ბავშვებთან ერთად, ბავშვების ჯგუფებს, თქვენ მიერ დაგეგმილი თამაშების მიმდინარეობას, ფიზიკური სივრცის და რესურსების გამოყენებას, თქვენი სტრატეგიების და ინტერვენციების ეფექტურობას აკვირდებით. მეხუთე ცხრილში ნიმუშად მოცემულია, რას აკვირდებით და რა

კითხვებზე უნდა გაეცეს პასუხი დაკვირვების და დაკვირვებით მიღებულ ფაქტებზე დაფიქრებით, ანუ რეფლექსიის დროს.

ცხრილი 5. საგანმანათლებლო პროცესზე დაკვირვება.

რას აკვირდებით	რას გაძლევთ ეს დაკვირვება რა კითხვებზე უნდა გაეცეს პასუხი
დღის განმავლობაში ბავშვებზე, მთლიან ჯგუფზე დაკვირვება	<ul style="list-style-type: none"> ▲ როგორ მუშაობს თქვენ მიერ განსაზღვრული განრიგი ▲ დაბალანსებულია თუ არა თამაშები (აქტიური და პასიური, მცირე და დიდი ჯგუფური თამაშები) ▲ როგორია ტრანზიციები ▲ რითი დაინტერესდნენ და ვინ ▲ რა საკითხები და თამაშები აინტერესებთ ბავშვებს უფრო მეტად ▲ როდის და როგორ წარმოიშვა პრობლემები ქცევასთან დაკავშირებით
ბავშვების ჯგუფზე დაკვირვება თქვენ მიერ შეთავაზებული თამაშების დროს	<ul style="list-style-type: none"> ▲ რამდენად წარმატებულია თქვენ მიერ დაგეგმილი თამაშები, გამოწვევები, თემა. ▲ გამოიჩინეს თუ არა თამაშის მიმართ ინტერესი ▲ ხალისობდნენ თუ არა ▲ მისცა თუ არა ბიძგი უფრო კომპლექსურ თამაშს ▲ რამდენ ხანს თამაშობდნენ ▲ რამდენი ბავშვი მონაწილეობდა.
ფიზიკური სივრცეების და რესურსების გამოყენებაზე დაკვირვება	<ul style="list-style-type: none"> ▲ როგორ იყენებენ ბავშვები ოთახის გარემოს ▲ რომელ სივრცეს იყენებენ და როგორ ▲ რა მასალებს იყენებენ და როგორ ▲ რა ტიპის თამაშების პროვოცირება ხდება ▲ ხომ არ არის სივრცე, რომელსაც თითქმის არ იყენებენ? ▲ ხომ არ არის მუდმივი კონფლიქტის წყარო რომელიმე ცენტრი ან ნივთი?
საკუთარ პრაქტიკაზე დაკვირვება	<ul style="list-style-type: none"> ▲ რა სტრატეგიებს ვიყენებ ▲ რამ იმუშავა ▲ საკუთარი მიკერძოებულობის, დამოკიდებულებების გაცნობიერება

ბავშვების თამაშებზე, რესურსების და სივრცეების გამოყენებაზე, რუტინულ საქმიანობებზე დაკვირვებით შესაძლებელია იმის გაგება, თუ როგორ მუშაობს თქვენ მიერ განსაზღვრული განრიგი, დაბალანსებულია თუ არა თამაშები (აქტიური და პასიური, მცირე და დიდი ჯგუფური თამაშები), როგორია გადასვლები (ტრანზიციები).

ბავშვების ჯგუფებზე და მათ თამაშებზე დაკვირვება გეხმარებათ გაიგოთ, არის თუ არა მათთვის წარმატებული თქვენ მიერ შეთავაზებული თამაში, გამოწვევები, თემა. გამოიჩინეს თუ

არა თამაშის მიმართ ინტერესი, რამდენ ხანს თამაშობდნენ, ხალისობდნენ თუ არა, მისცა თუ არა ბიძგი უფრო კომპლექსურ თამაშს, რამდენი ბავშვი მონაწილეობდა. ცხრილში 6 ნიმუშად მოცემულია აღმზრდელის სამი დღის რეფლექსური ჩანაწერები.

ცხრილი 6. ჩანაწერებზე დაფიქრება. რეფლექსიის ნიმუში. 21.10. – 24.10

ბავშვებმა უკვე შეისწავლეს ცენტრები. ისინი ინტერესით არიან ჩართულები სხვადასხვა თამაშებში, თუმცა, ტრანზიციის ისევ ქაოსურია, მათ სჭირდებათ დახმარება თამაშების დასრულების შემდეგ დალაგებში.

ბაღში მოსვლა ისევ პრობლემად რჩება ბავშვების უმეტესობისთვის. უძნელდებათ დილით ეზოში შეხვედრის და თამაშის შემდეგ შიგნით, შენობაში შემოსვლა. ლუკას და მარიამს ინდივიდუალური მუშაობა სჭირდება.

ელენემ, ნინომ და მარიამმა ბევრი ითამაშეს დრამატულ ცენტრში ჭურჭლით და რბილი სათამაშოებით. შევნიშნე დიდი ინტერესი შინაურ ცხოველებზე. შეიძლება პროექტიც წამოვიწყოთ ამაზე.

კუბურების ცენტრში ისევ იყო უთანხმოება. უნდა დავაკვირდე, რომ მიზეზი გავიგოთ.

გახსოვდეთ, რომ დაკვირვების ობიექტური ჩანაწერები თქვენი დოკუმენტაციის ძირითადი ნაწილი და რეფლექსიის საფუძველი უნდა იყოს.

ბავშვების შესაძლებლობების და ინტერესების გამოვლენის გარდა, კურიკულუმის დაგეგმვაში აღმზრდელს ჯგუფის სხვადასხვა სივრცეებში ბავშვების თამაშზე სიღრმისეული დაკვირვება ეხმარება. დაკვირვებით შეიძლება ნახოთ, რომ ესა თუ ის სივრცე გამოუყენებელია, ხოლო სხვა სივრცეები მუდმივად ბავშვებითაა გადავსებული. ამ შემთხვევაში ოთახი სხვაგვარად უნდა მოეწყოს. შეიძლება, ერთი კვირის განმავლობაში ბავშვები მაგნიტური ქვიშით იყვნენ გატაცებული, სხვა დროს კი, სხვა რამით დაინტერესდნენ (ცხრილი 7).

ცხრილი 7. ცენტრებში ბავშვების თამაშზე გაკეთებული დაკვირვების ჩანიშვნები.

დრამატული
დრამატულ ცენტრში ბავშვები შედიან მხოლოდ რამე ნივთის ასაღებად. შემორბის ეთუნა, იღებს ცომის გასაბრტყელებელს და მიაქვს ხელოვნების ცენტრში. იოანეს გამოაქვს პატარა ქსოვილები მოძრავი თამაშისათვის.
(რადგან დრამატულ ცენტრში არსებული რესურსით ბავშვები აღარ ინტერესდებიან, შევცვალოთ სივრცე. შევიტანო ძველ საბეჭდ მანქანას, ტელეფონს, საწერ და საოფისე მასალას.)

მეცნიერება
რამდენიმე ბავშვი დაკავებულია მეცნიერების ცენტრში სინჯარებში სითხეების შერევით. კესო კითხულობს, როგორ კეთდება ლიმონათი. აინტერესებს, რა უნდა შეურიოს, რომ ლიმონათი გამოვიდეს.

ეზო
ბავშვებს მოეწონათ მანქანების ტარება სხვადასხვა ზედაპირებზე, დაქანებულ ზედაპირზე მანქანების დაშვებისას შენიშნეს, რომ უფრო მძიმე მანქანები უფრო სწრაფად მოძრაობდნენ. მოუმატეს სიმაღლე და დახრა.

კუბურები
კუბურების ცენტრში ანასტასია, პეტრე და ირინა აშენებენ მაღალ ნაგებობებს. ცდილობენ, რომ დაიცვან წონასწორობა და არ წაექცეთ ისინი. ნაგებობებს ბოლოში ადგამენ სამკუთხა სახურავებს, ზოგს კი ადებენ შუშის ბურთულებს.

ჩანაწერებიდან ნათლად ჩანს ბავშვების თამაშები ცენტრებში, რა ინტერესებს ავლენენ ისინი, როგორ იყენებენ რესურსებს, როგორ იქცა აღმზრდელის მიერ შექმნილი გამოწვევები უფრო რთულ თამაშად, კვლევად, აღმოჩენად, როგორ გამოავლინა ამ გამოწვევებმა ბავშვების ახალი ინტერესები. აღმზრდელი ასეთი დაკვირვების საფუძველზე იღებს გადაწყვეტილებას, თუ რა გამოწვევა დაუმატოს, რა შესთავაზოს ხელახლა, რა სტრატეგიებით ჩაერთოს მიმდინარე თამაშში და რა გაითვალისწინოს მომავალი თამაშების, თემების მოფიქრების და დაგეგმვისას. ფიზიკურ სივრცეებზე დაკვირვების შესახებ იხილეთ მეტი თავში – „ფიზიკური გარემო“.

შეფასებითი პორტფოლიო

მუშაობის პროცესში ბავშვის პორტფოლიოში ბევრი ინფორმაცია იყრის თავს, რომელიც მიმდინარე დაკვირვების ჩანაწერების, კითხვარების, ცხრილების, ბავშვის ნამუშევრების, ფოტოების, აუდიო და ვიდეო ჩანაწერების სახითაა მოცემული. აღმზრდელმა პერიოდულად უნდა გადახედოს ბავშვების პორტფოლიოებს და წელიწადში მინიმუმ ორჯერ მოკლე შეჯამება, შეფასება გააკეთოს მისი მუშაობის შედეგების, ბავშვის პროგრესის და მასთან მომავალი მუშაობის შესახებ. შემაჯამებელი დოკუმენტის ნიმუშად მოცემულია შეფასებითი პორტფოლიო, იხილეთ ცხრილი 8.

შეფასებით პორტფოლიოს მოსამზადებლად გამოყავით დრო, რომ გადახედოთ დოკუმენტაციას – ინდივიდუალურ პორტფოლიოს, თქვენს რეფლექსურ ჩანაწერებს. გააანალიზეთ ბავშვის განვითარების შედეგები. კიდევ ერთხელ გაიაზრეთ ბავშვის პროგრესი და პრობლემური სფეროები. შეფასებითი პორტფოლიოს მეორე და მესამე სვეტში ბავშვის მიღწევები კურიკულუმის მიზნების მიხედვით შეაჯამეთ. აქ არა ცალკეული უნარები, არამედ დროთა განმავლობაში განვითარებული უნარების და შესაძლებლობის ინტეგრირებული გამოყენება უნდა ჩანდეს. ინფორმაცია ლაკონური (2-4 წინადადება თითოეული მიზნის ქვეშ) და ინდივიდუალური პორტფოლიოს მონაცემების შესაბამისი უნდა იყოს. სიფრთხილით მოეკიდეთ, როგორი ფორმულირებით დაწერთ ბავშვის მიღწევებს და გამოწვევებს. აქცენტი ბავშვის განვითარებაზე და ზრდაზე გააკეთეთ, იმ შემთხვევაშიც კი, თუ ამ მხრივ ძალიან მცირე წინსვლაა.

პირველ და მეოთხე სვეტში ბავშვის განვითარების სტანდარტების ჩამონათვალია მოცემული, იმ მიზნით, რომ აღმზრდელმა შემაჯამებელი ანგარიში ამ სტანდარტებზე დაფუძნებით გააანალიზოს. მეორე და მესამე სვეტის შევსების შემდეგ, სტანდარტებს გადახედეთ და მონიშნეთ ის, რაც შეჯამებაშია დაფარული.

შეფასებითი პორტფოლიოს ნაწილში – „გავაგრძელებთ მუშაობას“ – განიხილეთ, თუ რას გეგმავთ ბავშვთან მიმართებაში როგორც მხარდაჭერის და გამოწვევების შექმნის კუთხით, ისე თამაშების, თემებისა და პროექტების შეთავაზებით. ცხრილში 9 მაგალითის სახით შევსებული შეფასებითი პორტფოლიოა მოცემული.

№ _____ თარიღი: _____		ასაკი: _____ აღმზრდელი: _____	
ბავშვი: _____		სტანდარტი	
<p>სტანდარტი</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ამჟღავნებს ცოდნას და რწმენას საკუთარი თავისა და შესაძლებლობების მიმართ (თვითშეფასება) ☐ ამტკიცებს ემოციური კომპეტენციას ☐ ავლენს პროსოციალურ ქცევას ☐ ავლენს მოსმენის უნარს, იღებს მოსმენილის მნიშვნელობას (რეცეპტული ენა) ☐ აზრის გამოსახატავად იყენებს სიტყვებს, ჟესტულატიკას, საუბრობს (ექსპრესიული ენა, მეტყველება) ☐ ენას სხვადასხვა მიზნისთვის იყენებს (ენის პრაგმატიული განვითარება) ☐ ავლენს ცნობისმოყვარეობას სიახლის მიმართ, მუდმივად შეაჩეროს და შეინარჩუნოს ყურადღება მოცემულ ამოცანაზე (კოგნიტიური განვითარება) ☐ შემოქმედებითად უდგება ყოველდღიურ საქმიანობას, ეძებს პრობლემის გადაჭრის სხვადასხვა გზებს (კოგნიტიური განვითარება) ☐ ავლენს გამოცდილების ინტერპრეტაციის უნარს, სწავლება მიზეზ-შედეგობრიობას, იწყებს კრიტიკულ და სიმბოლოებით აზროვნებას (კოგნიტიური განვითარება) ☐ ავლენს ინიციატივას და დამოუკიდებლობას; ავლენს პირადი ჰიგიენისა და თვითმომსახურების უნარ-ჩვევებს ☐ თავს დაცულად გრძობს, ამჟღავნებს ნდობას და უსაფრთხოების წესების ცოდნას; ამჟღავნებს მოქნილობას გარემოსა და ყოველდღიური საქმიანობის ცვლილებების შესაბამისად 		<p>სტანდარტი</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ აკონტროლებს სხეულის მოძრაობას, მოძრაობს მიზანმიმართულად, კოორდინირებულად და ინარჩუნებს წონასწორობას (სხევილი მოტორიკა) ☐ აკონტროლებს და კოორდინირებულად იყენებს სხეულის წვირთვას (ნატოფი მოტორიკა) ☐ გრძობათა ორგანიზებს საკუთარი მოძრაობის გასაკონტროლებლად იყენებს (სენსორული განვითარება) ☐ ავლენს წერისა და კითხვის საბაზისო უნარებს ☐ ინტერსდება ვიზუალური და სამხედროებლო ხელოვნებით და იყენებს მას თვითგამოსატვისთვის (ხელოვნება) ☐ ინტერსდება და სიამოვნებას იღებს მხატვრული ნაწარმოებით (წიგნიერების ბაზისური უნარები) ☐ სწავლობს ჯანსაღი ცხოვრების წესს (მეცნიერების ელემენტები) ☐ აკვირდება და შუისწავლის ბუნებას და მასთან ადამიანის ურთიერთდამოკიდებულებას (მეცნიერების ელემენტები) ☐ ინტერსდება და ეცნობა საცნობის და მოვლენების ფიზიკურ მახასიათებლებს (მეცნიერების ელემენტები) ☐ ინტერსდება და ეცნობა სივრცეს, დროს, სხვადასხვა კულტურას (მეცნიერების ელემენტები) ☐ იყენებს მათემატიკურ უნარებს; შესაბამისი დანიშნულებით იყენებს ტექნიკას (მეცნიერების ელემენტები) 	
<p>მემობრობა და მუდღერობა:</p>		<p>ცნობისმოყვარეობა:</p>	
<p>თვითცნობიერება და სოციალური ცნობიერება:</p>		<p>კვლევა:</p>	
<p>თვითაკონტროლი და კონფლიქტის მოგვარება:</p>		<p>შემოქმედებითობა:</p>	
<p>სტანდარტი</p>		<p>სტანდარტი</p>	
<p>გავაგრძელებთ მუშაობას:</p>		<p>გავაგრძელებთ მუშაობას:</p>	

<p>№_ 1_ _ თარიღი: 15/12/2020_ _</p> <p>ბავშვი: _ _ ლუკა_ _ ასაკი: 4,5 წ. _ _ აღმზრდელი: _ _ მკა_ _</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th data-bbox="299 183 348 634">სტანდარტი</th> <th data-bbox="299 634 348 1015">კურიკულუმის მიზნები</th> <th data-bbox="299 1015 348 1853">სტანდარტი</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="348 183 788 634"> <p>☒ ამჟღავნებს ცოდნას და რწმენას საკუთარი თავისა და შესაძლებლობების მიმართ (თვითშეფასება)</p> <p>☒ ამტკიცებს ემოციური კომპეტენციის ავლენს პროსოციალურ ქცევას</p> <p>☒ ავლენს მოსმენის უნარს, იღებს მოსმენილის მიმოხილვას (რეცეპტული ენა)</p> <p>☒ აზრის გამოსახატავად იყენებს სიტყვებს, ქუსტიკულაციას, საუბრობს (ექსპრესიული ენა, მეტყველება)</p> <p>☒ ენას სხვადასხვა მიზნისთვის იყენებს (ენის პრაგმატული განვითარება)</p> <p>☒ ავლენს ცნობისმყარეობას სიახლის მიმართ, შეუძლია შეაჩეროს და შეინარჩუნოს ყურადღება მოცემულ ამოცანაზე (კოგნიტიური განვითარება)</p> <p>☐ შემოქმედებითად უდგება ყოველდღიურ საქმიანობას, ეძებს პრობლემის გადაჭრის სხვადასხვა გზებს (კოგნიტიური განვითარება)</p> <p>☐ ავლენს გამომდინარეობის ინტერპრეტაციის უნარს, სწავლება მიზეზ-შედეგობრიობას, იწყებს კრიტიკულ და სიმბოლოებით აზროვნებას (კოგნიტიური განვითარება)</p> <p>☒ ავლენს ინიციატივას და დამოუკიდებლობას; ავლენს პირადი ჰიგიენისა და თვითმომსახურების უნარ-ჩვევებს</p> <p>☒ თავს დაფუძვლავს გრძნობს, ამჟღავნებს ნდობას და უსაფრთხოების წესების ცოდნას; ამჟღავნებს მოქნილობას გარემოსა და ყოველდღიური საქმიანობის ცვლილების შესაბამისად</p> </td> <td data-bbox="348 634 788 1015"> <p>მემორია და სტანდარტი:</p> <p>მამა ამბობს, რომ სიხარულით მოდიხარ ბაღში. იმ დღეს როდესაც ბაღში არ არის ბავშვების სახელებს ამბობს. ინტერესდება ბავშვების თამაშით. ისწავლა ბავშვების სახელები.</p> </td> <td data-bbox="348 1015 788 1853"> <p>სტანდარტი</p> <p>☒ აკონტროლებს სხეულის მოძრაობას, მოძრაობს მიზანმიმართულად, კოორდინირებულად და ინარჩუნებს წონასწორობას (მსხვილი მოტორიკა)</p> <p>☒ აკონტროლებს და კოორდინირებულად იყენებს სხეულის წვირულ კუნთებს (ნატივი მოტორიკა)</p> <p>☒ გრძნობს ორგანიზმს საკუთარი მოძრაობის გასაკონტროლებლად იყენებს (სენსორული განვითარება)</p> <p>☐ ავლენს წერისა და კითხვის საბაზისო უნარებს</p> <p>☐ ინტერესდება ვიზუალური და სამომხრობლო ხელოვნებით და იყენებს მას თვითგამოსატყვისთვის (ხელოვნება)</p> <p>☐ ინტერესდება და სიამოვნებას იღებს მხატვრული ნაწარმოებით (წიგნიერების ბაზისური უნარები)</p> <p>☐ სწავლობს ჯანსაღი ცხოვრების წესს (მეცნიერების ელემენტები)</p> <p>☒ აკვირდება და შუისწავლის ბუნებას და მასთან ადაპტაციის ურთიერთდამოკიდებულებას (მეცნიერების ელემენტები)</p> <p>☒ ინტერესდება და ეცნობა საცნობის და მოვლენების ფიზიკურ მახასიათებლებს (მეცნიერების ელემენტები)</p> <p>☐ ინტერესდება და ეცნობა სივრცის, დროს, სხვადასხვა კულტურას (მეცნიერების ელემენტები)</p> <p>☒ იყენებს მათემატიკურ უნარებს; შესაბამისი დანიშნულებით იყენებს ტუქნიკას (მეცნიერების ელემენტები)</p> </td> </tr> <tr> <td data-bbox="788 183 1070 634"> <p>მემორია და სტანდარტი:</p> <p>მამა ამბობს, რომ სიხარულით მოდიხარ ბაღში. იმ დღეს როდესაც ბაღში არ არის ბავშვების სახელებს ამბობს. ინტერესდება ბავშვების თამაშით. ისწავლა ბავშვების სახელები.</p> </td> <td data-bbox="788 634 1070 1015"> <p>კვლევა:</p> <p>უზომი სუბურით სიარულისას ცდის სხვადასხვა მოძრაობებს.</p> <p>ფორმებიანი ფაზლის აწყობისას, იცავს ფერების შესაბამისობას.</p> </td> <td data-bbox="788 1015 1070 1853"> <p>თვითცნობიერება და სოციალური ცნობიერება:</p> <p>როდესაც მამა ეუბნება, რომ ბაღში წასვლის დროა, იძახის მასწავლებლის სახელს.</p> </td> </tr> <tr> <td data-bbox="1070 183 1344 634"> <p>თვითკონტროლი და კონფლიქტის მოგვარება:</p> <p>დამოუკიდებლად დაიწყო ჭამა. ბავშვებთან ერთად ზის მაგიდასთან და მყარ საკვებს ჭამს.</p> <p>ვიზუალური მინიშნების დახმარებით ადვილად გადადის სივრცეებში.</p> </td> <td data-bbox="1070 634 1344 1015"> <p>შემოქმედებითობა:</p> <p>გაკვის დროს მოსწონს ქსოვილების გამოყენებით ბზრიანი, ყვება მუსიკის რიტმს, განსაკუთრებით მოსწონს მხიარული მელოდიები.</p> </td> <td data-bbox="1070 1015 1344 1853"> <p>გაკვირვებები მუშაობის:</p> <p>ერთად გააკვირვებთ სენსორულ წიგნს. ვიზუალურ ლუკას გაზრდაზე. ხელს შეუწყობს სენსორულ თამაშს და შეთვალვებში მრავალფეროვან მასალას.</p> </td> </tr> </tbody> </table>	სტანდარტი	კურიკულუმის მიზნები	სტანდარტი	<p>☒ ამჟღავნებს ცოდნას და რწმენას საკუთარი თავისა და შესაძლებლობების მიმართ (თვითშეფასება)</p> <p>☒ ამტკიცებს ემოციური კომპეტენციის ავლენს პროსოციალურ ქცევას</p> <p>☒ ავლენს მოსმენის უნარს, იღებს მოსმენილის მიმოხილვას (რეცეპტული ენა)</p> <p>☒ აზრის გამოსახატავად იყენებს სიტყვებს, ქუსტიკულაციას, საუბრობს (ექსპრესიული ენა, მეტყველება)</p> <p>☒ ენას სხვადასხვა მიზნისთვის იყენებს (ენის პრაგმატული განვითარება)</p> <p>☒ ავლენს ცნობისმყარეობას სიახლის მიმართ, შეუძლია შეაჩეროს და შეინარჩუნოს ყურადღება მოცემულ ამოცანაზე (კოგნიტიური განვითარება)</p> <p>☐ შემოქმედებითად უდგება ყოველდღიურ საქმიანობას, ეძებს პრობლემის გადაჭრის სხვადასხვა გზებს (კოგნიტიური განვითარება)</p> <p>☐ ავლენს გამომდინარეობის ინტერპრეტაციის უნარს, სწავლება მიზეზ-შედეგობრიობას, იწყებს კრიტიკულ და სიმბოლოებით აზროვნებას (კოგნიტიური განვითარება)</p> <p>☒ ავლენს ინიციატივას და დამოუკიდებლობას; ავლენს პირადი ჰიგიენისა და თვითმომსახურების უნარ-ჩვევებს</p> <p>☒ თავს დაფუძვლავს გრძნობს, ამჟღავნებს ნდობას და უსაფრთხოების წესების ცოდნას; ამჟღავნებს მოქნილობას გარემოსა და ყოველდღიური საქმიანობის ცვლილების შესაბამისად</p>	<p>მემორია და სტანდარტი:</p> <p>მამა ამბობს, რომ სიხარულით მოდიხარ ბაღში. იმ დღეს როდესაც ბაღში არ არის ბავშვების სახელებს ამბობს. ინტერესდება ბავშვების თამაშით. ისწავლა ბავშვების სახელები.</p>	<p>სტანდარტი</p> <p>☒ აკონტროლებს სხეულის მოძრაობას, მოძრაობს მიზანმიმართულად, კოორდინირებულად და ინარჩუნებს წონასწორობას (მსხვილი მოტორიკა)</p> <p>☒ აკონტროლებს და კოორდინირებულად იყენებს სხეულის წვირულ კუნთებს (ნატივი მოტორიკა)</p> <p>☒ გრძნობს ორგანიზმს საკუთარი მოძრაობის გასაკონტროლებლად იყენებს (სენსორული განვითარება)</p> <p>☐ ავლენს წერისა და კითხვის საბაზისო უნარებს</p> <p>☐ ინტერესდება ვიზუალური და სამომხრობლო ხელოვნებით და იყენებს მას თვითგამოსატყვისთვის (ხელოვნება)</p> <p>☐ ინტერესდება და სიამოვნებას იღებს მხატვრული ნაწარმოებით (წიგნიერების ბაზისური უნარები)</p> <p>☐ სწავლობს ჯანსაღი ცხოვრების წესს (მეცნიერების ელემენტები)</p> <p>☒ აკვირდება და შუისწავლის ბუნებას და მასთან ადაპტაციის ურთიერთდამოკიდებულებას (მეცნიერების ელემენტები)</p> <p>☒ ინტერესდება და ეცნობა საცნობის და მოვლენების ფიზიკურ მახასიათებლებს (მეცნიერების ელემენტები)</p> <p>☐ ინტერესდება და ეცნობა სივრცის, დროს, სხვადასხვა კულტურას (მეცნიერების ელემენტები)</p> <p>☒ იყენებს მათემატიკურ უნარებს; შესაბამისი დანიშნულებით იყენებს ტუქნიკას (მეცნიერების ელემენტები)</p>	<p>მემორია და სტანდარტი:</p> <p>მამა ამბობს, რომ სიხარულით მოდიხარ ბაღში. იმ დღეს როდესაც ბაღში არ არის ბავშვების სახელებს ამბობს. ინტერესდება ბავშვების თამაშით. ისწავლა ბავშვების სახელები.</p>	<p>კვლევა:</p> <p>უზომი სუბურით სიარულისას ცდის სხვადასხვა მოძრაობებს.</p> <p>ფორმებიანი ფაზლის აწყობისას, იცავს ფერების შესაბამისობას.</p>	<p>თვითცნობიერება და სოციალური ცნობიერება:</p> <p>როდესაც მამა ეუბნება, რომ ბაღში წასვლის დროა, იძახის მასწავლებლის სახელს.</p>	<p>თვითკონტროლი და კონფლიქტის მოგვარება:</p> <p>დამოუკიდებლად დაიწყო ჭამა. ბავშვებთან ერთად ზის მაგიდასთან და მყარ საკვებს ჭამს.</p> <p>ვიზუალური მინიშნების დახმარებით ადვილად გადადის სივრცეებში.</p>	<p>შემოქმედებითობა:</p> <p>გაკვის დროს მოსწონს ქსოვილების გამოყენებით ბზრიანი, ყვება მუსიკის რიტმს, განსაკუთრებით მოსწონს მხიარული მელოდიები.</p>	<p>გაკვირვებები მუშაობის:</p> <p>ერთად გააკვირვებთ სენსორულ წიგნს. ვიზუალურ ლუკას გაზრდაზე. ხელს შეუწყობს სენსორულ თამაშს და შეთვალვებში მრავალფეროვან მასალას.</p>
სტანდარტი	კურიკულუმის მიზნები	სტანდარტი											
<p>☒ ამჟღავნებს ცოდნას და რწმენას საკუთარი თავისა და შესაძლებლობების მიმართ (თვითშეფასება)</p> <p>☒ ამტკიცებს ემოციური კომპეტენციის ავლენს პროსოციალურ ქცევას</p> <p>☒ ავლენს მოსმენის უნარს, იღებს მოსმენილის მიმოხილვას (რეცეპტული ენა)</p> <p>☒ აზრის გამოსახატავად იყენებს სიტყვებს, ქუსტიკულაციას, საუბრობს (ექსპრესიული ენა, მეტყველება)</p> <p>☒ ენას სხვადასხვა მიზნისთვის იყენებს (ენის პრაგმატული განვითარება)</p> <p>☒ ავლენს ცნობისმყარეობას სიახლის მიმართ, შეუძლია შეაჩეროს და შეინარჩუნოს ყურადღება მოცემულ ამოცანაზე (კოგნიტიური განვითარება)</p> <p>☐ შემოქმედებითად უდგება ყოველდღიურ საქმიანობას, ეძებს პრობლემის გადაჭრის სხვადასხვა გზებს (კოგნიტიური განვითარება)</p> <p>☐ ავლენს გამომდინარეობის ინტერპრეტაციის უნარს, სწავლება მიზეზ-შედეგობრიობას, იწყებს კრიტიკულ და სიმბოლოებით აზროვნებას (კოგნიტიური განვითარება)</p> <p>☒ ავლენს ინიციატივას და დამოუკიდებლობას; ავლენს პირადი ჰიგიენისა და თვითმომსახურების უნარ-ჩვევებს</p> <p>☒ თავს დაფუძვლავს გრძნობს, ამჟღავნებს ნდობას და უსაფრთხოების წესების ცოდნას; ამჟღავნებს მოქნილობას გარემოსა და ყოველდღიური საქმიანობის ცვლილების შესაბამისად</p>	<p>მემორია და სტანდარტი:</p> <p>მამა ამბობს, რომ სიხარულით მოდიხარ ბაღში. იმ დღეს როდესაც ბაღში არ არის ბავშვების სახელებს ამბობს. ინტერესდება ბავშვების თამაშით. ისწავლა ბავშვების სახელები.</p>	<p>სტანდარტი</p> <p>☒ აკონტროლებს სხეულის მოძრაობას, მოძრაობს მიზანმიმართულად, კოორდინირებულად და ინარჩუნებს წონასწორობას (მსხვილი მოტორიკა)</p> <p>☒ აკონტროლებს და კოორდინირებულად იყენებს სხეულის წვირულ კუნთებს (ნატივი მოტორიკა)</p> <p>☒ გრძნობს ორგანიზმს საკუთარი მოძრაობის გასაკონტროლებლად იყენებს (სენსორული განვითარება)</p> <p>☐ ავლენს წერისა და კითხვის საბაზისო უნარებს</p> <p>☐ ინტერესდება ვიზუალური და სამომხრობლო ხელოვნებით და იყენებს მას თვითგამოსატყვისთვის (ხელოვნება)</p> <p>☐ ინტერესდება და სიამოვნებას იღებს მხატვრული ნაწარმოებით (წიგნიერების ბაზისური უნარები)</p> <p>☐ სწავლობს ჯანსაღი ცხოვრების წესს (მეცნიერების ელემენტები)</p> <p>☒ აკვირდება და შუისწავლის ბუნებას და მასთან ადაპტაციის ურთიერთდამოკიდებულებას (მეცნიერების ელემენტები)</p> <p>☒ ინტერესდება და ეცნობა საცნობის და მოვლენების ფიზიკურ მახასიათებლებს (მეცნიერების ელემენტები)</p> <p>☐ ინტერესდება და ეცნობა სივრცის, დროს, სხვადასხვა კულტურას (მეცნიერების ელემენტები)</p> <p>☒ იყენებს მათემატიკურ უნარებს; შესაბამისი დანიშნულებით იყენებს ტუქნიკას (მეცნიერების ელემენტები)</p>											
<p>მემორია და სტანდარტი:</p> <p>მამა ამბობს, რომ სიხარულით მოდიხარ ბაღში. იმ დღეს როდესაც ბაღში არ არის ბავშვების სახელებს ამბობს. ინტერესდება ბავშვების თამაშით. ისწავლა ბავშვების სახელები.</p>	<p>კვლევა:</p> <p>უზომი სუბურით სიარულისას ცდის სხვადასხვა მოძრაობებს.</p> <p>ფორმებიანი ფაზლის აწყობისას, იცავს ფერების შესაბამისობას.</p>	<p>თვითცნობიერება და სოციალური ცნობიერება:</p> <p>როდესაც მამა ეუბნება, რომ ბაღში წასვლის დროა, იძახის მასწავლებლის სახელს.</p>											
<p>თვითკონტროლი და კონფლიქტის მოგვარება:</p> <p>დამოუკიდებლად დაიწყო ჭამა. ბავშვებთან ერთად ზის მაგიდასთან და მყარ საკვებს ჭამს.</p> <p>ვიზუალური მინიშნების დახმარებით ადვილად გადადის სივრცეებში.</p>	<p>შემოქმედებითობა:</p> <p>გაკვის დროს მოსწონს ქსოვილების გამოყენებით ბზრიანი, ყვება მუსიკის რიტმს, განსაკუთრებით მოსწონს მხიარული მელოდიები.</p>	<p>გაკვირვებები მუშაობის:</p> <p>ერთად გააკვირვებთ სენსორულ წიგნს. ვიზუალურ ლუკას გაზრდაზე. ხელს შეუწყობს სენსორულ თამაშს და შეთვალვებში მრავალფეროვან მასალას.</p>											

ბაუზიარა მიღწევები ოჯახებს

საგანმანათლებლო პერსონალს ოჯახებთან მჭიდრო თანამშრომლობის და მათთან მუდმივი კომუნიკაციის პროფესიული პასუხისმგებლობა აქვთ. საგანმანათლებლო პროცესის მნიშვნელოვანი ნაწილი ოჯახისთვის ბავშვის სწავლისა და განვითარების შესახებ ინფორმაციის გაზიარებაა. ოჯახებთან რეგულარული შეხვედრა და ინფორმაციის გაცვლა, თუ ის პროფესიული და ეთიკური თვალსაზრისით სწორად არის ორგანიზებული, ნდობას და ურთიერთპატივისცემას აყალიბებს. ეს, თავის მხრივ, ერთობლივი მუშაობის საფუძველია. ამასთან, მუდმივი კომუნიკაცია მშობლებს საშუალებას აძლევს, თვალი ადევნონ ბავშვების სწავლას, განვითარებას და თქვენს როლს და ძალისხმევას ამ პროცესში.

ყველა მშობელთან ინდივიდუალური შეხვედრების ორგანიზება, შეხვედრისთვის წერილობითი ანგარიშების მომზადება, აღმზრდელის ერთ-ერთი პასუხისმგებლობაა. მშობლებს პერიოდულად უნდა მიეწოდოს ინფორმაცია ბავშვების განვითარების, მიღწევების და თქვენი გეგმების შესახებ. ამისათვის შეფასებითი პორტფოლიო გამოიყენეთ.

შეხვედრისთვის შეფასებით პორტფოლიოსთან ერთდ სხვადასხვა მტკიცებულებებიც მოამზადეთ ბავშვის ინდივიდუალური პორტფოლიოდან. დარწმუნდით, რომ შეხვედრამდე თქვენი მოსაზრებების დამადასტურებელი დაკვირვების ჩანაწერები, ფოტოები, ნამუშევრები და სხვა მტკიცებულებები მზად გაქვთ. მიზნების განსაზღვრაში ოჯახის ჩართვა კარგი საშუალებაა იმისათვის, რომ საგანმანათლებლო პროცესის თანამონაწილე გახადოთ. შეხვედრისას ხაზგასმით აღნიშნეთ, რომ მათი მონაწილეობა მნიშვნელოვანად გეხმარებათ გეგმების შედგენაში. მშობლებს უნდა შეუქმნათ სათანადო პირობები, რომ მათ თავისუფლად გაგიზიარონ თავიანთი მოსაზრება, შეხედულებები და მოგაწოდონ მნიშვნელოვანი ინფორმაცია. ასეთი შეხვედრა უზრუნველყოფს ოჯახების ჩართულობას და მონაწილეობას ბაღის ცხოვრებაში.

თავი 9. ოჯახებთან თანამშრომლობა

მოცემულ თავში საუბარია ოჯახებთან თანამშრომლობის მნიშვნელობაზე ბაღის საქმიანობის ეფექტურობასა და ბავშვის განვითარების მხარდაჭერაში. მოცემულია ოჯახის მონაწილეობის სამი მიმართულება:

- ✦ ბაღის საგანმანათლებლო პროცესში და პროგრამულ გადაწყვეტილებებში ოჯახების მონაწილეობის ხელშეწყობა.
- ✦ ბავშვების სწავლისა და განვითარების პროცესში ოჯახების უწყვეტი ჩართულობა.
- ✦ და ბოლოს, მშობელთა განათლება და ცნობიერების ამაღლება ადრეული განათლების და ადრეულ ასაკში განვითარების მნიშვნელობასა და თავისებურებებზე.

ასევე, განხილულია შესაბამისი სამაგალითო ღონისძიებები და სტრატეგიები ამ პროცესების უზურნველსაყოფად.

ოჯახებთან თანამშრომლობის მნიშვნელობა

ბავშვებთან ეფექტური მუშაობა ოჯახებთან პარტნიორული ურთიერთობების გარეშე შეუძლებელია. საუკეთესო შედეგებს ოჯახის და საბავშვო ბაღის მიდგომების თანხვედრა და მათი შეთანხმებული მოქმედება განაპირობებს. ბავშვი ვითარდება ორივე გარემოში – ოჯახშიც და ბაღშიც; ის სწავლობს მაგალითებზე, ურთიერთობით, პირდაპირ თუ ირიბად. როდესაც ოჯახისა და ბაღის მიდგომებში არ არის თანხვედრა, ბავშვი იბნევა და გამოცდილებას, რაც არ უნდა ხარისხიანი იყოს და პასუხობდეს მის საჭიროებებს, ცალმხრივად არ მივყავართ მისი სწავლისა და განვითარების მაქსიმალურ შედეგამდე.

ბავშვი საერთო ინტერესია. ეს ორი მხარე ერთმანეთს უნდა ავსებდეს და აძლიერებდეს. ურთიერთპატივისცემა, ღია კომუნიკაცია, ინფორმაციის თანმიმდევრული გაცვლა, ერთმანეთის მოსმენა, ურთიერთგაგება, ერთმანეთისგან სწავლა და თანამშრომლობა ბავშვის კეთილდღეობას ემსახურება.

პირველ რიგში, იზრუნეთ იმაზე, რომ შექმნათ გარემო, სადაც თითოეული ოჯახი თავს მიღებულად იგრძნობს. დაიწყეთ სულ მცირეთი, რომ ნდობა მოიპოვოთ და თანამშრომლობითი ურთიერთობა დაამყაროთ, ამისათვის:

წლის დასაწყისში მოაწყეთ შეხვედრა, რომ ისაუბროთ და გაცვალოთ მოლოდინები. ეს დაგეხმარებათ გაიგოთ, რას ელიან მშობლები ბაღისგან და გაუზიაროთ ბაღის გეგმები. ბევრი კონფლიქტის მიზეზი განსხვავებული მოლოდინებია. საგანმანათლებლო მიდგომებისა და მიზნების წინასწარ გაზიარება ასეთ გაუგებრობას თავიდან აგაცილებთ და ურთიერთგაყოფილებას გაზრდის. გახსოვდეთ, რომ შეხვედრის მიზანი არა ცალმხრივად ინფორმაციის მიწოდებაა, არამედ ნდობისა და ურთიერთგაგებისთვის საფუძველის შექმნაა.

ერთი შეხედვით ისეთი მცირე რაღაცეები, როგორც მოსვლა-წასვლის დროს პერსონალური მისალმება და სახელით მიმართვაა, სანდო ურთიერთობებს აყალიბებს.

დადებით და ძლიერ მხარეებზე ყურადღების გამახვილება ყველასთან ურთიერთობაში დაგეხმარებათ. ასეთი მიდგომა მშობელს პროფესიონალთან თანასწორ პოზიციაში აყენებს, რაც დამაჯერებლობას მატებს და ღიას ხდის კომუნიკაციის დროს. ბავშვის შესახებ მიღწევების გაზიარებისას შეგიძლიათ აღნიშნოთ: „ელენე თავისუფლად ხმარობს მაკრატელს. ეტყობა, სახლში ხშირად აძლევთ ამის საშუალებას. ეს წერის საბაზისო უნარების განვითარებაში ეხმარება“. ასეთი ფრაზები მშობელს აგრძნობინებს, რომ შვილის მთავარი მასწავლებელი თვითონ არის და მეტად მოისურვებს ბავშვის შესახებ სხვადასხვა ინფორმაციის თქვენთან გაზიარებას.

ბადის საგანმანათლებლო საქმიანობაში მშობლის მონაწილეობა

მშობლების რესურსი მრავალფეროვანია და მათთან ნაყოფიერი თანამშრომლობა მათი პროფესიული თუ მოხალისეობრივი რესურსის გამოყენების გარანტიაა. მრავალფეროვანი შესაძლებლობა უნდა შექმნათ, რომ ოჯახებმა შეძლონ ბადის ცხოვრებაში მონაწილეობა. ზოგიერთი ოჯახის წევრი შეიძლება დაინტერესდეს ჯგუფის საქმიანობაში მონაწილეობით და მოხალისეობით, მაგრამ ბევრმა შეიძლება არ იცოდეს, როგორ გააკეთოს ეს, რას მოითხოვენ მისგან. ამიტომ მნიშვნელოვანია, გარკვევით აუხსნათ, რა შესაძლებლობები არსებობს და რისი გაკეთება შეუძლიათ. ეს ეხება როგორც ექსპურსიებს, ისე ღია კარის დღეს და ბადის სხვა ღონისძიებებს. იმისათვის, რომ მეტი გაიგოთ მშობლების შესახებ, წინასწარ შეავსებინეთ კითხვარი. კითხვები შეიძლება ასეთი იყოს:

- ✦ დაინტერესებული ხართ თუ არა, იყოს ბადის სტუმარი? შეგიძლიათ, მონაწილეობა მიიღოთ წიგნის კითხვაში, რამე სიმღერა ასწავლოთ ბავშვებს, ან დაგვეხმაროთ ხელოვნების პროექტის ორგანიზებასა და წარმართვაში? თქვენ რას შემოგვთავაზებთ?
- ✦ გსურთ თქვენი ცოდნის, გამოცდილების, ნიჭის ბავშვებისთვის ან თანამშრომლებისთვის გაზიარება?

ბავშვებისგან მშობლები ვერ იღებენ ინფორმაციას, რა ხდება ბაღში. ბადის საქმიანობაზე უშუალოდ დაკვირვების ერთ-ერთი გზა ბადის ღია კარის პოლიტიკაა. წინასწარ გააგებინეთ ოჯახის წევრებს, რომ მათ შეუძლიათ, ნებისმიერ დროს მოვიდნენ და თავად ნახონ, რა ხდება ბაღში.

რეგულარულად გამოიყენეთ კომუნიკაციის სხვადასხვა საშუალება: საინფორმაციო დაფა, ნამუშევრების გამოფენა, საინფორმაციო ეკრანი, ვებ გვერდი, სადაც ბავშვების ნამუშევრების და თამაშის ფოტოები იქნება ნაჩვენები. შექმენით სიახლეების პოსტი ფეისბუქზე ან ბადის ვებ გვერდზე, სადაც პერიოდულად განათავსებთ ბადის სიახლეებს. ასევე, შესაძლებელია, დღის ბოლოს ოთახის შესასვლელთან დაკიდებულ ეკრანზე საქმიანობის ფოტოები განათავსოთ. შეიტანეთ ინფორმაცია სასწავლო მიზნების შესახებ, რომელზეც მუშაობთ. ნამუშევრებთან ერთად აჩვენეთ სასწავლო მიზნებთან მათი კავშირი. ბევრმა მშობელმა არ იცის, რას სწავლობენ ბავშვები თამაშით. შეგიძლიათ, სხვადასხვა თამაშის ფოტოებს მოკლე აღწერილობები დაურთოთ, თუ როგორ სწავლობენ ბავშვები ამ კონკრეტულ დროს. ეს შეიძლება გაკეთდეს როგორც ინდივიდუალურად, ისე ჯგუფურად. ამ გზით დაეხმარებით მშობლებს და ოჯახის წევრებს, თანდათანობით თქვენი მიდგომები გაიაზრონ და გაიგონ კურიკულუმი.

ჩართეთ მშობლები გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში. ეს გაზრდის განცდას, რომ მათ უსმენენ, რომ ეს ბაღი მათაც ეკუთვნით და თავად მოძებნიან გზებს მონაწილეობისა და მეტი ჩართულობისთვის.

ბავშვის სწავლასა და განვითარებაში მშობლის უწყვეტი ჩართულობა

ბავშვების პროგრესისა და განვითარების შედეგების გაზიარების მიზნით წელიწადში, ყველაზე ცოტა, ორჯერ უნდა მოეწყოს თითოეულ ოჯახთან ინდივიდუალური შეხვედრა. დაკვირვება/ შეფასების თავში, კერძოდ, მშობლებთან ინფორმაციის გაზიარების ნაწილში, დეტალურადაა მოცემული ის საკითხები, თუ რას უნდა ემსახურებოდეს ასეთი შეხვედრები და რა ინფორმაციას უნდა უზიარებდეს აღმზრდელი მშობლებს. შეხვედრისთვის კეთილგანწყობილი გარემოს შექმნის მიზნით ბავშვის განვითარებისა და მიღწევების შესახებ ინფორმაციის მომზადებასთან ერთად, ბევრ ტექნიკურ დეტალზეც უნდა იფიქროთ. მაგალითად, რა პირობებში ხვდებით, რა დროს უთმობთ, გაქვთ თუ არა პრობლემებისა და შეკითხვების განსახილველი საკმარისი დრო. კიდევ ერთხელ ხაზგასმით უნდა აღინიშნოს, რომ შეხვედრის და საუბრის მთავარი ფოკუსი ბავშვის წარმატება და მიღწევებია.

ამ ფორმალური შეხვედრების გარდა, სხვა საშუალებებიც უნდა გამოიყენოთ, რომ მშობლებს უწყვეტად შეეძლოთ თავიანთი შვილების საქმიანობებზე დაკვირვება, რითია ბაღში დაკავებული, თქვენ როგორ მუშაობთ მასთან. ამისათვის შეგიძლიათ გამოიყენოთ წერილობითი კომუნიკაციის სხვადასხვა საშუალება: ელექტრონული ფოსტა, ფეისბუქი, ტელეფონი, ან უბრალო ბარათები, სადაც მოკლედ აღწერთ ბავშვის თამაშს.

მშობელთა განათლება

ოჯახების გაძლიერება ბავშვების კეთილდღეობასა და სწავლაზე აისახება. არავის ისე არ შესწევს ძალა იზრუნოს მშობლობის ხარისხის და აღმზრდელობითი მიდგომების გაუმჯობესებაზე, როგორც ადრეული განათლების სპეციალისტებს. ბაღის თანამშრომლები ბავშვის განვითარების ექსპერტები არიან, კარგად იცნობენ ბავშვის ინდივიდუალურ საჭიროებებს, აკვირდებიან და თვალყურს ადევნებენ ბავშვისა და მშობლის ურთიერთობას. სხვა პროფესიონალებთან შედარებით მეტი შესაძლებლობა აქვთ, სანდო ურთიერთობები დაამყარონ და გავლენა მოახდინონ მათზე. ბაღის პერსონალის ერთ-ერთი პროფესიული ვალდებულება ბავშვის ადრეული განვითარების, სწავლის შესახებ მშობელთა განათლება და ცნობიერების ამაღლებაა.

მშობელთა საგანმანათლებლო ღონისძიებების მოწყობაზე პასუხისმგებლობას აღმზრდელთან ერთად ბაღის სხვა საგანმანათლებლო პერსონალიც – მეთოდისტი, ფსიქოლოგი – უნდა იღებდეს. შედეგიანი იქნება, თუ ბაღი გამოძებნის რესურსს და თანამშრომლებს გადაამზადებს მშობლებთან ეფექტური მუშაობის მიმართულებით, ან გამოყოფს მშობლებთან მომუშავე პასუხისმგებელ პირს საგანმანათლებლო პერსონალიდან, რომელიც, ასევე, იზრუნებს ამ

მიმართულებით საგანმანათლებლო რესურსების მოძიებასა და ბაღის ბიბლიოთეკის გამდიდრებაზე. არსებობს მარტივი ენით დაწერილი ტექსტები და ვიდეოები ადრეული განათლების სხვადასხვა საკითხზე, რომელსაც მშობლებს საჭიროებისამებრ მიაწოდებთ და ბაღის საქმიანობასთან დააკავშირებთ.

შესაძლებელია მშობელთან საგანმანათლებლო შეხვედრების ორგანიზება, როგორც შიდა რესურსის, ისე მოწვეული სპეციალისტის საშუალებით. შეხვედრის თემები მრავალფეროვანი შეიძლება იყოს, მშობლების ინტერესისა და ჯგუფის საჭიროებებიდან გამომდინარე. სავარაუდო თემების ჩამონათვალი იხილეთ ქვემოთ:

- ✦ ბავშვის ასაკობრივი თავისებურებები
- ✦ ცუდად მოპყრობა და ბავშვზე ძალადობა
- ✦ თამაშის როლი ბავშვის სწავლასა და განვითარებაში
- ✦ წიგნიერება ადრეულ ასაკში
- ✦ გაჯეტები ადრეულ ასაკში
- ✦ მამის როლი ბავშვის სწავლასა და განვითარებაში
- ✦ სოციალიზაცია ადრეულ ასაკში
- ✦ ჭუჭყიანი თამაშების მნიშვნელობა
- ✦ ადრეული განათლების სახელმწიფო სტანდარტები და ა.შ.

შეხვედრები ისე უნდა მოეწყოს, რომ მშობლებს არ ჰქონდეთ იმის განცდა, რომ მათ ბევრი რამ არ იციან და სწავლას საჭიროებენ. ასეთი საფრთხის გამო, ბევრი მშობელი შეხვედრაში მონაწილეობას თავს აარიდებს.

მშობლები აღმზრდელებთან არაფორმალური ურთიერთობითაც არა ნაკლებს სწავლობენ. ამიტომ, გამოიყენეთ პროგრამაში მონაწილეობის ზემოთ აღწერილი სხვადასხვა სტრატეგიები, რომ უკეთ გაიცნოთ ისინი, მათი ძლიერი მხარეები და უზრუნველყოთ ოჯახების მონაწილეობა ბაღის ცხოვრებაში.

თავი 10. პერსონალის თანამშრომლობა

კურიკულუმის წარმატებით განხორციელებისთვის ძალიან მნიშვნელოვანია ბაღის საგანმანათლებლო პერსონალის და ადმინისტრაციის შეთანხმებული მოქმედება და პასუხისმგებლობების გადანაწილება. ამ თავში შეიტყობთ, როგორია საგანმანათლებლო პერსონალის როლი და ფუნქციები კურიკულუმის განხორციელებაში.

ბავშვებთან მომუშავე პერსონალი – აღმზრდელი

ადრეული და სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების შესახებ კანონის თანახმად, საბავშვო ბაღში საგანმანათლებლო პროცესის განმახორციელებელი პერსონალი აღმზრდელ-პედაგოგი და აღმზრდელია. თუმცა, წინამდებარე კურიკულუმში ბავშვებთან მომუშავე საგანმანათლებლო პროცესის განმახორციელებელი პერსონალი მოიხსენიება, როგორც „აღმზრდელი“.

ცალკე აღებული კურიკულუმი, მასში მონაწილე პირების გარეშე, არ არის საუკეთესო შედეგების მიღწევის გარანტია. კარგ კურიკულუმს შესაბამისად მომზადებული პროფესიონალები სჭირდება, ვის ხელშიც იგი ეფექტურ ინსტრუმენტად იქცევა და სრული პოტენციალით განხორციელდება. პროგრამის მთავარი მონაწილეები პროგრამის საგანმანათლებლო პერსონალი და ბავშვები არიან: უფროსები, რომლებიც ქმნიან, გეგმავენ და ახორციელებენ საგანმანათლებლო პროცესს ბავშვებისთვის და ბავშვები, რომლებიც ამ პროცესის მთავარი განმსაზღვრელები

და მონაწილეები არიან. ამ უკანასკნელშიც, რომ ბავშვები მთავარი აქტორები გახდნენ სწავლისა და განვითარების პროცესში, უფროსების წვლილი ძალიან დიდია. მხარდამჭერი და კრეატიული უფროსის გარემოში, რომელიც არ ზღუდავს ბავშვის ავტონომიურობას, არჩევანის თავისუფლებას, მიჰყვება მის ინტერესებსა და განვითარების ტემპს, ბავშვი თავისი შესაძლებლობების სრულ პოტენციალს ავლენს. ამის საპირისპიროდ, უფროსი, რომელიც საგანმანათლებლო პროცესს იზოლირებულ აქტივობებში ბავშვისგან დამოუკიდებლად ხედავს, ვერ უზრუნველყოფს სწავლისა და განვითარების საუკეთესო პირობებს. შეიძლება უფროსმა დაარქვას პროცესებს თამაში, მაგრამ ბავშვებისთვის ეს თავს მოხვეული, უინტერესო საქმიანობა იყოს.

შეიძლება უფროსს მიაჩნდეს, რომ ამ პროცესებში მონაწილეობით ბავშვი გარკვეულ უნარებს ივითარებს, მაგრამ მოტივაციის და ინტერესის ნაკლებობის გამო, ამ შედეგებამდე ვერ მივიღვს.

როგორ აღმზრდელს საჭიროებს ეს კურიკულუმი. კურიკულუმს სჭირდება მაღალი კომპეტენციის აღმზრდელი, რომელიც ფართოდ უყურებს თემებს, სადაც გათვალისწინებულია ბავშვის მრავალმხრივი განვითარება და რომელიც საკმაოდ დამოუკიდებელ გადაწყვეტილებებს იღებს კურიკულუმის ბავშვების საჭიროებებზე მორგებისას. აღმზრდელი ვერ ნახავს კურიკულუმში მზა, რუტინულ მასალას, როგორცაა სამუშაო ფურცლები ან გასაფერადებლები, ნაბიჯ-ნაბიჯ გაწერილი თამაშები და აქტივობები, რომლებიც ბავშვის და ბავშვების ჯგუფის ინდივიდუალურ კონტექსტებს არ ითვალისწინებს. აღმზრდელმა უნდა კრიტიკულად შეაფასოს კურიკულუმში მოცემული სამაგალითო თამაშები, ნიმუშები და შეძლოს მათი ინტეგრირება ბავშვის ინდივიდუალური საჭიროებების, ჯგუფის საჭიროებების და შესაძლებლობების მიხედვით. ეს მიდგომა მაღალი კომპეტენციის აღმზრდელს საჭიროებს. დასახული მიზნის შესაბამისად, სასწავლო პროცესის თითოეულ ეტაპზე, აღმზრდელი უნარების განვითარების, ცოდნის შექმნისა და გამოცდილების დაგროვების შესაძლებლობას უნდა ქმნიდეს. სწორედ ეს მიდგომა განაპირობებს შეხედულებას, რომ აღმზრდელი (აღმზრდელ-პედაგოგი) და მისი თანაშემწე (აღმზრდელი) საგანმანათლებლო პროცესის (რომელიც ბაღის ცხოვრების ყველა მომენტს მოიცავს) თანაბრად მნიშვნელოვანი და პასუხისმგებელი პირები არიან.

კურიკულუმის შესაბამისად, ჯგუფში მომუშავე აღმზრდელები (აღმზრდელ-პედაგოგი და აღმზრდელი) თანაბრად მნიშვნელოვანი პირები არიან. ისინი საგანმანათლებლო პროცესში შეთანხმებულად მოქმედებენ და თანაბრად ინაწილებენ პასუხისმგებლობებს – ერთად გეგმავენ თამაშებსა და გამოწვევებს, ერთად ირჩევენ კურიკულუმის მიზნებს, რომლებზეც კვირის ან თვის განმავლობაში მუშაობენ, ერთად შეიმუშავენ სტრატეგიებს, ერთად მოიძიებენ თამაშებისთვის საჭირო რესურსს. ორივე აღმზრდელი თანაბრად არის პასუხისმგებელი ბავშვების მრავალმხრივ განვითარებაზე. ისინი აწარმოებენ ბავშვებზე დაკვირვებას მთელი წლის განმავლობაში, ერთად აკეთებენ მათი უნარების შეფასებას და ერთად ზრუნავენ მშობლებთან პარტნიორული ურთიერთობების ჩამოყალიბებაზე.

ყოველი დღის დასაწყისში აღმზრდელები გადახედავენ შემუშავებულ გეგმას, მისაღწევ მიზნებს, პასუხისმგებლობების გადანაწილებას: მათ ზუსტად უნდა იცოდნენ, ვინ რომელ ცენტრში ადევნებს ბავშვებს თვალყურს, ვინ რომელ ბავშვს აკვირდება და ა.შ. ეს გარემოება არ გულისხმობს აღმზრდელების მხრიდან ყოველი ნაბიჯის ზუსტად გაწერას. ზოგ შემთხვევაში ისინი სპონტანურად, სიტუაციიდან გამომდინარე შეიძლება მოქმედებდნენ, თუმცა, მიუხედავად ამისა, მუდმივად უნდა ჰქონდეთ ერთმანეთთან კონტაქტი და შეთანხმება. ყოველი დღის ბოლოს, აღმზრდელები მიმდინარე საგანმანათლებლო პროცესთან დაკავშირებით ერთმანეთს შთაბეჭდილებებს უზიარებენ. ამ დროს ისინი რეფლექსიისთვის იყენებენ. კვირაში ერთხელ აღმზრდელები იკრიბებიან მომდევნო კვირის გასაწერად, ბავშვების პროგრესის განსახილველად, ბავშვებთან მისაღწევი ინდივიდუალური მიზნების შესამუშავებლად.

ბავშვებთან მომუშავე პერსონალი – სპეციალიზირებული აღმზრდელი

როგორც ზევით ითქვა, ამ კურიკულუმის განმახორციელებლები აღმზრდელები არიან, თუმცა, ბაღის ფინანსური შესაძლებლობებიდან გამომდინარე და ბავშვების ინტერესების შესაბამისად, ბაღს შესაძლოა, შტატში სპეციალიზირებული აღმზრდელი ჰყავდეს ან მოკლე პერიოდით იყოს მოწვეული, მაგალითად, რამე კონკრეტულ პროექტზე მუშაობისას. ეს შეიძლება იყოს მუსიკის აღმზრდელ-პედაგოგი, ხატვის, ცეკვის პედაგოგი და ა.შ.

ასეთი აღმზრდელები, ბავშვების სპეციფიკური ინტერესებისა და უნარების შესაბამისად, ჯგუფის ძირითად აღმზრდელებთან შეთანხმებულად მუშაობენ. სახელმძღვანელოდ, აღმზრდელების მსგავსად, ისინიც ბავშვის განვითარების სტანდარტსა და ამ კურიკულუმის მიზნებს იყენებენ. მაგალითად, მუსიკის აღმზრდელის შემთხვევაში, მნიშვნელოვანია, რომ მან მუსიკის აქტივობების განხორციელებისას ისევე გაითვალისწინოს ბავშვების ინტერესები და თავისუფალი არჩევანი, როგორც ჯგუფის აღმზრდელმა. ამ კურიკულუმის მიხედვით, მუსიკის „მეცადინეობებისთვის“ განრიგში დრო არ არის გამოყოფილი. მუსიკის აღმზრდელი, განრიგის კომპონენტში – „თამაში“, იმ ბავშვებს, რომლებსაც ამის სურვილი აქვთ, მუსიკალურ თამაშებში რთავს. ეს თამაშები შესაძლოა, ჩატარდეს ოთახში ან დარბაზში. მუსიკის აღმზრდელი, თავის მხრივ, აწარმოებს ბავშვებზე დაკვირვებას და ადგენს ამ უნარების შესაბამისობას ბავშვის განვითარების სტანდარტით განსაზღვრულ შედეგებთან (თემატური მიმართულება – ხელოვნება). ამის შემდეგ, გეგმავს ინდივიდუალურ სტრატეგიებს კონკრეტულ ბავშვთან მიზნების მისაღწევად. დაგეგმვისას, იგი აწარმოებს მოკლევადიან გეგმას, სადაც ასახულია როგორც პროცესის მიმდინარეობა, ასევე ბავშვის ინდივიდუალური გეგმა.

მიმდინარე გეგმა

ორშაბათი	სამშაბათი	ოთხშაბათი	ხუთშაბათი	პარასკევი
დაგეგმილი თამაში/ გამოწვევა:	დაგეგმილი თამაში/ გამოწვევა:	დაგეგმილი თამაში/ გამოწვევა:	დაგეგმილი თამაში/ გამოწვევა:	დაგეგმილი თამაში/ გამოწვევა:
გამოყენებული სტრატეგიები	გამოყენებული სტრატეგიები	გამოყენებული სტრატეგიები	გამოყენებული სტრატეგიები	გამოყენებული სტრატეგიები
საჭირო რესურსი:	საჭირო რესურსი:	საჭირო რესურსი:	საჭირო რესურსი:	საჭირო რესურსი:

სპეციალიზებული აღმზრდელი, ჯგუფში მომუშავე აღმზრდელების მსგავსად, ბავშვზე დაკვირვებას აწარმოებს. დაკვირვებასა და შეფასებაზე დაყრდნობით, ბავშვის კონკრეტული საჭიროებებისა და ინტერესების საფუძველზე ინდივიდუალურ თამაშებსა და სტრატეგიებს იყენებს. ასევე, მცირე და დიდ ჯგუფებში მუშაობისას, ბავშვის საქმიანობებს უკეთებს ადაპტირებას: გართულების, გამარტივების ან მოდიფიცირების გზით.

ბავშვებთან მომუშავე პერსონალი – საგანმანათლებლო პროცესის მხარდამჭერი პერსონალი

საბავშვო ბაღში საგანმანათლებლო პროცესის მხარდამჭერი პერსონალის (სპეც. პედაგოგი, ფსიქოლოგი, მეტყველების თერაპევტი და ა.შ.) არსებობის შემთხვევაში, მათი საქმიანობის მთავარი მიზანი, ბავშვებთან მუშაობის პროცესში, აღმზრდელის დახმარება, მხარდაჭერა და ხელშეწყობაა. აღმზრდელებთან ერთად ჩართულები არიან მულტიდისციპლინური გუნდის მუშაობაში და გუნდის სხვა წევრებთან მჭიდრო თანამშრომლობითა და ბავშვებზე დაკვირვების წარმოებით ბავშვების საჭიროებებს ადგენენ. შემდეგ, ჯგუფის პერსონალთან ერთად შეიმუშავენ ბავშვის ინდივიდუალურ გეგმას და შესაბამის სტრატეგიებს. აღმზრდელებს, ბავშვებთან სპეციფიკური მიზნების მისაღწევად, ამ სტრატეგიების გამოყენებაში ეხმარებიან. თუ აღმზრდელებს ამ მიმართულებით დახმარება სჭირდებათ, მხარდამჭერი პერსონალი მათთან ერთად ბავშვების მშობლებთან/კანონიერ წარმომადგენელთან საჭიროებების განსაზღვრისა და ბავშვის შესახებ ინფორმაციის გაზიარების მიზნით ინდივიდუალურ

შეხვედრებსაც აწარმოებს. ასეთ შეხვედრებზე, აღმზრდელთან ერთად, მშობლებისთვის რეკომენდაციებს გაზიარება ხდება იმ კონკრეტულ სტრატეგიებთან დაკავშირებით, რომლებიც სახლში უნდა გამოიყენონ.

კურიკულუმის მიხედვით, საკუთარი პრაქტიკის განხორციელებისას, სპეც. პედაგოგი, მეტყველების თერაპევტი ან ფსიქოლოგი უშუალოდ ჯგუფში მუშაობენ. შესაძლოა, აღმზრდელმა მათ კონკრეტული გამოწვევით მიმართოს, ამ შემთხვევაში, ისინი რეკომენდაციებს აღმზრდელს უწევენ, ეხმარებიან ბავშვების თამაშებში ჩართვაში, ან საგანმანათლებლო პროცესში წამოჭრილი პრობლემის გადაჭრაში. თუმცა, აღმზრდელის მხრიდან გამოწვევების არქონის მიუხედავად, ეს პერსონალი ჯგუფის საგანმანათლებლო პროცესს პერიოდულად აკვირდება. დაკვირვებისას ჯგუფის ბუნებრივ რიტმს არ არღვევენ და აღმზრდელების მსგავსად ბავშვებთან ურთიერთობენ და თამაშობენ. მათი მიზანი პრობლემების იდენტიფიცირებაა იმ სპეციფიკურ საკითხებზე, რაც მათი უშუალო სპეციალიზაციაა. ამ დროს ისინი აღმზრდელებსაც აკვირდებიან ამ საკითხებზე მათი სპეციფიკური საჭიროებების დადგენისა და შემდგომში პროფესიული განვითარების ხელშეწყობის მიზნით.

ბაღის ადმინისტრაცია

როგორც ზემოთ ითქვა, კურიკულუმის წარმატებით განხორციელებისთვის მნიშვნელოვანია ბაღის ყველა რგოლის შეთანხმებული მუშაობა და პასუხისმგებლობების გადანაწილება.

ბაღის დირექტორის/მენეჯერის პასუხისმგებლობაა ამ კურიკულუმის სრულყოფილად დაწერვა, რადგან ბაღის, როგორც დაწესებულების მართვასთან ერთად, საგანმანათლებლო პროცესსაც ხელმძღვანელობს და აღმზრდელებს საკუთარი პრაქტიკის წარმატებით განხორციელებაში ეხმარება. დირექტორმა/მენეჯერმა უნდა აწარმოოს ყოველდღიური კომუნიკაცია მეთოდისტთან, კვირაში ერთხელ – შეხვედრა აღმზრდელებთან კურიკულუმის განხორციელებაზე დაკავშირებით. იზრუნოს აღმზრდელებისთვის საჭირო მასალებზე, მათ პროფესიულ გაძლიერებაზე. იმ შემთხვევაში, თუ ბაღს მეთოდისტი არ ჰყავს, ყველა ქვემოთ ჩამოთვლილ პასუხისმგებლობებს ბაღის დირექტორი/მენეჯერი ითავსებს.

ბაღში მეთოდისტის არსებობის შემთხვევაში, მისი პასუხისმგებლობაა აღმზრდელებთან ყოველდღიური კომუნიკაცია, საგანმანათლებლო პროცესზე დაკვირვება, საჭიროებების დადგენა, შეხვედრების ორგანიზება, სადაც აღმზრდელებს მოკლევადიანი გეგმების განხილვისა და საკუთარი პრაქტიკის რეფლექსიის საშუალება ექნებათ. ამ კურიკულუმის მიხედვით, აღმზრდელებს უნდა ჰქონდეთ განსაზღვრული ბავშვებთან არასაკონტაქტო დრო. მეთოდისტი ზრუნავს, რომ აღმზრდელებმა ნაყოფიერად გამოიყენონ ეს დრო – ამარაგებს მათ მეთოდური მასალებით, დროდადრო ორგანიზებას უწევს საინფორმაციო შეხვედრებს აღმზრდელებისთვის საინტერესო თემატიკაზე, მიმდინარე საგანმანათლებლო პროცესებთან დაკავშირებით.

მეთოდისტიმა უნდა იცოდეს ჯგუფებში მიმდინარე თემებისა თუ პროექტების შესახებ და შესაბამისი რესურსის მოძიებაში დაეხმაროს აღმზრდელებს. მეთოდისტი ასევე ეხმარება აღმზრდელებს კოლეგებთან ან მშობლებთან წამოჭრილი პრობლემების მოგვარებაში. ამ მიზნით მან შესაძლოა, ჩანიშნოს ინდივიდუალური შეხვედრა. მეთოდისტი ასევე გარკვეული სიხშირით აწარმოებს დაწესებულების საგანმანათლებლო პროცესის შიდა მონიტორინგს, ადგენს საჭიროებებს და ბაღის ადმინისტრაციისა და საგანმანათლებლო პერსონალის ჩართულობით ზრუნავს გამოწვევების მოგვარებაზე.

იმ შემთხვევაში, თუ ბაღს მეთოდისტი არ ჰყავს, ყველა ზემოთ ჩამოთვლილ პასუხისმგებლობებს ბაღის დირექტორი/მენეჯერი ითავსებს. შესაბამისად, ბაღის, როგორც დაწესებულების მართვასთან ერთად, იგი საგანმანათლებლო პროცესსაც ხელმძღვანელობს და აღმზრდელებს საკუთარი პრაქტიკის წარმატებით განხორციელებაში ეხმარება.

გამოყენებული ლიტერატურა

- 1) მაკლაქლანი, კ., ფლიერი, მ., & ედვარდსი, ს. (2013). ადრეული ბავშვობის კურიკულუმი. კემბრიჯის საუნივერსიტეტო გამოცემა, მეორე გამოცემა.
- 2) აკადემიური, სოციალური და ემოციური სწავლების ერთობლიობა <https://casel.org>
- 3) პირამიდის მოდელის ინოვაციების ეროვნული ცენტრი. <https://challengingbehavior.cbcs.usf.edu>
- 4) Dodge, D. T., Colker, L. J. & Heroman, C. (2007). The Creative Curriculum for Preschool. Teaching Strategies
- 5) Durlak, J. A., Domitrovich, C. E., Weissberg R. P., & Gullotta. T. P. (2015). Handbook of Social and Emotional Learning. Guilford Publications
- 6) Edwards, C., Gandini, L., & Praeger, G. F. (2011). The Hundred Languages of Children: The Reggio Emilia Experience in Transformation.
- 7) Gartrell, D. (2003). The Power of Guidance. Teaching Social-Emotional Skills in Early Childhood Classrooms, Delmar Learning
- 8) Helm, J. H., & Katz, L. G. (2016). Young Investigators: The Project Approach in the Early Years. Teachers College Press
- 9) Miller, K. (2001). Ages and Stages. Birth Through Eight Years,
- 10) School Readiness. A Conceptual Framework. (2012). United Nations Children’s Fund, New York
- 11) Stacey, S., & Elizabeth Jones, E. (2018). Emergent Curriculum in Early Childhood Settings: From Theory to Practice. Redleaf Press; Second edition

